

Úradný vestník

C 185

Európskej únie

Zväzok 49

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

8. augusta 2006

Číslo oznamu

Obsah

Strana

I Informácie

.....

II Úvodné akty

Európsky hospodársky a sociálny výbor

426. plenárne zasadnutie v dňoch 20. a 21. apríla 2006

2006/C 185/01

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru: Nanovedy a nanotechnológie: Akčný plán pre Európu 2005-2009 1

2006/C 185/02

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na témy — „Návrh rozhodnutia Rady o osobitnom programe, ktorým sa má vykonávať prostredníctvom priamych akcií Spoločného výskumného centra v rámci Siedmeho rámcového programu Európskeho spoločenstva v oblasti výskumu, technického rozvoja a demonštračných činností (2007 – 2013)“ — „Návrh rozhodnutia Rady o osobitnom programe ‚Spolupráca‘, ktorým sa realizuje Siedmy rámcový program Európskeho spoločenstva v oblasti výskumu, technického rozvoja a demonštračných činností (2007 – 2013)“ — „Návrh rozhodnutia Rady o osobitnom programe ‚Myšlienky‘, ktorým sa realizuje Siedmy rámcový program Európskeho spoločenstva v oblasti výskumu, technického rozvoja a demonštračných činností (2007 – 2013)“ — „Návrh rozhodnutia Rady o osobitnom programe ‚Ľudia‘, ktorým sa realizuje siedmy rámcový program Európskeho spoločenstva v oblasti výskumu, technického rozvoja a demonštračných činností (2007 – 2013)“ — „Návrh rozhodnutia Rady o osobitnom programe ‚Kapacity‘, ktorým sa realizuje siedmy rámcový program Európskeho spoločenstva v oblasti výskumu, technického rozvoja a demonštračných činností (2007 – 2013)“ — „Návrh rozhodnutia Rady o osobitnom programe, ktorý sa má vykonávať prostredníctvom priamych akcií Spoločného výskumného centra v rámci Siedmeho rámcového programu (2007 – 2011) Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Euratom) v oblasti jadrového výskumu a vzdelávania“ — „Návrh rozhodnutia Rady o osobitnom programe, ktorým sa realizuje Siedmy rámcový program Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Euratom) v oblasti jadrového výskumu a vzdelávacích činností (2007 – 2011)“ KOM(2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, konečné znenie 10

SK

Cena:
22 EUR

(Pokračovanie na druhej strane)

Číslo oznamu	Obsah (pokračovanie)	Strana
2006/C 185/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločných pravidlách v oblasti bezpečnostnej ochrany civilného letectva KOM(2005) 429, <i>konečné znenie</i> – 2005/0191 (COD)	17
2006/C 185/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady o ustanovení rámca opatrení Spoločenstva v oblasti námornej environmentálnej politiky (Smernica o námornej stratégii)“ KOM(2005) 505, <i>konečné znenie</i> – 2005/0211 (COD)	20
2006/C 185/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Riadenie priemyselných zmien v cezhraničných oblastiach po rozšírení Európskej únie“	24
2006/C 185/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane“ KOM(2005) 375, <i>konečné znenie</i> – 2005/0156 (COD)	31
2006/C 185/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Rady o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach výživovej povinnosti KOM(2005) 649, <i>konečné znenie</i> – 2005/0259 (CNS)	35
2006/C 185/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o zlepšení prenosnosti práv na doplnkový dôchodok“ KOM(2005) 507, <i>konečné znenie</i> – 2005/0214 (COD)	37
2006/C 185/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom roku dialógu medzi kultúrami (2008)“ KOM(2005) 467, <i>konečné znenie</i> – 2005/0203 (COD)	42
2006/C 185/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Situácia ľudí so zdravotným postihnutím v rozšírenej Európskej únii: Európsky akčný plán 2006 – 2007 KOM(2005) 604, <i>konečné znenie</i>	46
2006/C 185/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie: Kohézna politika na podporu rastu a zamestnanosti: Strategické usmernenia Spoločenstva na roky 2007 – 2013“ KOM(2005) 299, <i>konečné znenie</i> – SEK(2005) 904	52
2006/C 185/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Účinky medzinárodných dohôd o znižovaní skleníkových plynov na procesy priemyselných zmien v Európe“	62
2006/C 185/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Právny rámec politiky Spoločenstva na ochranu spotrebiteľov“	71
2006/C 185/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie „Implementácia Lisabonského programu Spoločenstva: Rámcová politika posilnenia výroby v EÚ – smerom k integrovanejšiemu prístupu k priemyselnej politike“ KOM(2005) 474, <i>konečné znenie</i>	80
2006/C 185/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Pracujeme spolu, pracujeme lepšie: nový rámec pre otvorenú koordináciu politík sociálnej ochrany a začlenenia v Európskej únii KOM (2005) 706, <i>konečné znenie</i>	87

2006/C 185/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o údajoch o príkazcovi, ktoré sprevádzajú prevody finančných prostriedkov KOM(2005) 343, <i>konečné znenie – 2005/0138 (COD)</i>	92
2006/C 185/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Obmedzenie vplyvu leteckej dopravy na klimatické zmeny“ KOM(2005) 459, <i>konečné znenie</i>	97
2006/C 185/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Inštitucionálny rámec vnútrozemskej lodnej dopravy v Európe“	101
2006/C 185/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1592/2002 z 15. júla 2002 o spoločných pravidlách v oblasti civilného letectva a o zriadení Európskej agentúry pre bezpečnosť letectva“ KOM(2005) 579, <i>konečné znenie – 2005/0228 (COD)</i>	106

II

(Úvodné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

426. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 20. A 21. APRÍLA 2006

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru: Nanovedy a nanotechnológie: Akčný plán pre Európu 2005-2009

(2006/C 185/01)

Európska komisia sa 7. júna 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola poverená prípravou stanoviska Výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 28. marca 2006. Spravodajcom bol pán PEZZINI.

Na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. apríla 2006, Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal 117 hlasmi za, pričom sa 4 hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Predslov

1.1 Vo svojom predchádzajúcom stanovisku⁽¹⁾ na tému nanovied a nanotechnológií Európsky hospodársky a sociálny výbor využil príležitosť na zahrnutie jednoduchého prehľadu, v ktorom boli stručne definované najpoužívanější výrazy aj vzhľadom na to, že sa toto stanovisko týkalo sčasti novej tematiky, ktorej terminológia je často málo známa alebo v každom prípade málo zaužívaná. Preto považujeme za vhodné opätovne uviesť tie isté definície v úvode tohto stanoviska.

1.1.1 Okrem toho, vzhľadom na skutočnosť, že v roku 2006 popri Šiestom rámcovom programe naďalej ostáva v platnosti mnoho ďalších európskych programov, ktoré vznikli v prvých rokoch 21. storočia, sa v poznámkach uvádzajú hlavné programy súvisiace s nanovedami a nanotechnológiami (N&N), najmä tie, ktoré majú osobitný význam pre nové členské štáty, ktoré nemali príležitosť zúčastňovať sa na ich zrode a diskusii o ich zameraní pred rokom 2004.

1.2 Definície⁽²⁾

1.2.1 Nano: označuje miliardtinu jednotky. Za daných okolností, keď ide o rozmery, predpona „nano“ označuje miliardtinu metra.

1.2.2 Mikro: označuje milióntinu jednotky. Za daných okolností milióntinu metra.

1.2.3 Nanovedy: Nanovedy predstavujú nový prístup tradičných vied (chémie, fyziky, biológie, elektroniky, atď.) k základnej štruktúre a správaniu sa hmoty na úrovni atómov a molekúl. Vlastne sú to vedy, ktoré skúmajú potenciál atómov v rôznych disciplínach⁽³⁾.

1.2.4 Nanotechnológie: ide o technológie, ktoré umožňujú narábať s atómami a molekulami takým spôsobom, že sa vytvoria nové povrchy a nové predmety, ktoré vďaka svojmu odlišnému zloženiu a novému rozloženiu atómov predstavujú špecifické vlastnosti, ktoré môžu byť využité v každodennom živote⁽⁴⁾. Sú to teda technológie s rozmermi rádovo miliardtiny metra.

1.2.5 Okrem uvedenej definície treba uviesť aj ďalšiu, výstižnejšiu z vedeckého hľadiska: Termín nanotechnológia označuje multidisciplinárny prístup k tvorbe materiálov, mechanizmov a systémov, ovládaním hmoty na nanometrickej rovine. Na dosiahnutie multidisciplinárnosti a rozvoj odbornosti v oblasti nanotechnológií je potrebné mať dobré základy v podobe rozsiahlych znalostí na poli elektroniky, fyziky a chémie.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005.

⁽²⁾ Tamže.

⁽³⁾ Interview, ktoré poskytol člen Komisie P. Busquin (zhnutie v dokumente IP/04/820, 29.6.2004).

⁽⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou 2.

1.2.6 Nanomechanika: rozmery objektu začínajú mať význam pri určovaní jeho vlastností, ak sa ich škála pohybuje od jedného do niekoľkých desiatok nanometrov (ide o objekty, ktoré sa skladajú z niekoľkých desiatok až tisícok atómov). V tejto oblasti objekt, ktorý sa skladá zo sto atómov železa, má fyzikálne a chemické vlastnosti, ktoré sú radikálne odlišné od objektu, ktorý sa skladá z dvoch stoviek atómov, aj keď sú oba tvorené tými istými atómami. Rovnako mechanické a elektromagnetické vlastnosti pevného telesa, ktoré sa skladá z nanočastíc, sa radikálne odlišujú od vlastností tradičného pevného telesa rovnakého chemického zloženia a odrážajú sa v nich vlastnosti jednotlivých zložiek, z ktorých sa skladá.

1.2.7 Mikroelektronika: odvetvie elektroniky, zaoberajúce sa vývojom integrovaných obvodov, ktoré sa vytvárajú na „jedinej oblasti polovodiča“ s veľmi malými rozmermi. V súčasnosti je mikroelektronická technológia schopná vytvoriť jednotlivé komponenty s rozmermi približne 0,1 mikrometra, t. j. 100 nanometrov ⁽⁵⁾.

1.2.8 Nanoelektronika: veda, zaoberajúca sa skúmaním a výrobou obvodov, ktoré sa vyrábajú inými technológiami a z iných materiálov ako je kremík, a ktoré fungujú podľa princípov podstatne odlišných ako sú tie súčasné ⁽⁶⁾.

1.2.9 Nanoelektronika má vyhliadky stať sa jedným z pilierov nanotechnológií, takisto ako sa elektronika dnes nachádza vo všetkých vedných odboroch a vo všetkých priemyselných procesoch ⁽⁷⁾.

1.2.10 Biomimetika ⁽⁸⁾: Veda, ktorá sa zaoberá zákonmi o zlučovaní molekúl, ktoré existuje v prírode. Poznanie týchto zákonov umožní vytvoriť umelé nanomotory, založené na tých istých princípoch, ktoré existujú v prírode ⁽⁹⁾.

1.3 Závbery a odporúčania

1.3.1 Výbor víta návrhy Komisie na realizáciu akčného plánu v oblasti N&N do roku 2009, a to najmä v súvislosti s týmito aspektmi:

- potrebou zachovať trvalo udržateľný, konkurencieschopný, stabilný a trvalý rozvoj;
- citeľným zrýchlením investícií v oblasti výskumu a vývoja do dimenzie nano a jej aplikácií na celosvetovej úrovni;
- nutnosťou analyzovať riziká a príležitosti N&N prístupu a naliehavou potrebou rozšíreného konceptu spoločného pre rozhodujúcich politických a inštitucionálnych činiteľov, sociálnych partnerov ako aj širokú verejnosť a médiá, to všetko s cieľom zaručiť úspech N&N vzhľadom na ich

prínos pre zdravie, bezpečnosť ako aj kvalitu života občanov;

- požiadavkou na vytvorenie zariadení a infraštruktúr na vysokej úrovni, európskych integrovaných sietí, spoločných databáz;
- potrebou prípravy kvalifikovaných ľudských zdrojov vo vedeckej, technickej a výrobní oblasti ako aj riadiacich pracovníkov v priemysle oboznámených s problematikou nanovied a nanotechnológií;
- skutočnosťou, že by bolo vhodné vytvoriť európske stredisko pre podporu a koordináciu (*Focal Point*), ktoré by vystupovalo ako stály a proaktívny sprostredkovateľ predovšetkým medzi priemyslom a vedeckými kruhmi, a to tak v rámci EÚ ako aj na medzinárodnej úrovni, a ktorého prevádzku by zabezpečovala osobitná kancelária.

1.3.1.1 Pracovníci strediska *Focal Point* musia mať hlboké a overené znalosti a kompetencie v oblasti vedy a manažmentu ako aj vedieť citlivo reagovať na všeobecný kontext vývoja N&N.

1.3.1.2 Aj v oblasti N&N „výskum a vývoj podporovaný zo strany Európskeho spoločenstva vytvára podstatnú európsku pridanú hodnotu. Otvára zároveň potenciál, ktorý výrazne presahuje možnosti jednotlivých členských štátov, a niektoré výsledky európskeho výskumu a vývoja už nadobudli celosvetový význam“ ⁽¹⁰⁾. Z toho vyplýva dôležitosť strediska ako *Focal Point* na úrovni Spoločenstva, ktoré by riadilo tento sektor, s jasne vymedzenými právomocami.

1.3.2 V súvislosti s revolúciou, ktorú predstavujú nanovedy a nanotechnológie, je výbor presvedčený, že príležitosť Európy obsadiť popredné miesto v kontexte celosvetového trhu s neustále pribúdajúcimi novými agresívnymi aktérmi závisí od schopnosti koordinácie a dosiahnutia „kritickej masy“ nanotechnológií v Európe opierajúcej sa o solídne základy.

1.3.3 Výbor pokladá za nevyhnutnú schopnosť Únie vypracovať **akčný plán v oblasti N&N**, ktorý by dokázal dať jednotný impulz v oblasti **riadenia** a prepojiť úroveň Spoločenstva, jednotlivých štátov i regiónov v súlade s princípom subsidiarity. Konkrétne by mal tento plán zaručiť nasledujúce aspekty:

- otvorený a transparentný dialóg s občianskou spoločnosťou, ktorý by zaručil jej informovanosť o tejto problematike založenú na objektívnom zhodnotení rizík a možností N&N;

⁽⁵⁾ Centrum mikro- a nanoelektroniky pri Polytechnickom inštitúte v Miláne, Prof. Alessandro Spinelli.

⁽⁶⁾ Tamže.

⁽⁷⁾ Investície do nanoelektroniky predstavujú v súčasnosti 6 miliárd EUR, rozdelených takto: 1/3 na nano a mikro, 1/3 na diagnostiku a 1/3 na materiály (zdroj: Európska komisia, GR pre výskum)

⁽⁸⁾ Z gréčtiny, *mimesis*, napodobňovať prírodu.

⁽⁹⁾ Napríklad samočinný pohyb spermatozoidov.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006.

- stálu pozornosť zachovaniu etických a environmentálnych aspektov, ako aj aspektom, ktoré sa vzťahujú na zdravie a bezpečnosť pracovníkov a spotrebiteľov;
- jednotné referenčné stredisko Spoločenstva schopné zabezpečiť koordináciu medzi jednotlivými politikami a úrovňami realizácie opatrení;
- jednotné vystupovanie na medzinárodnej úrovni s cieľom podporovať iniciatívy v oblasti spoločných vyhlásení a kódexov správania, zabezpečiť zodpovedné využívanie N&N, zaistiť spoluprácu v oblasti základného vedeckého výskumu;
- boj proti vylúčeniu z rozvoja poznatkov v oblasti N&N (*nano-divide*), ktorý treba viesť spoločne s menej rozvinutými krajinami;
- právnu istotu pre snahy v oblasti výskumu, aplikácií a inovácií v súvislosti s trhom s N&N;
- časový a termínový kalendár plánovaných aktivít tak na úrovni Spoločenstva, ako aj na úrovni členských štátov s mechanizmami na kontrolu ich realizácie a jasným rozdelením právomocí.

1.3.4 Výbor žiada, aby bol akčný plán Spoločenstva sprevádzaný **národnými akčnými plánmi**, ktoré by zaručili stálu koordináciu a *benchmarking* konvergencií a synergií v jednotlivých oblastiach: infraštruktúry, odbornej prípravy a vzdelávania, hodnotenia rizika, odbornej prípravy v oblasti bezpečnosti práce, štandardizácie patentov a noriem, v konečnom dôsledku dialógu s občianskou spoločnosťou, a najmä spotrebiteľmi.

1.3.5 Výbor sa domnieva, že **európsky priemysel** musí znásobiť a urýchliť svoje snahy v oblasti výskumu a aplikácií N&N a musí dosiahnuť minimálne úrovne investícií najrozvinutejších konkurentov. To sa dá dosiahnuť pomocou nasledujúcich aktivít: rozvoja európskych technologických platforiem, finančnej podpory ochrany a priemyselného využívania N&N, podporovania vzdelávania so zameraním na malé podniky, vytvorenia európskej siete pre inovácie a aplikácie v oblasti N&N, podpory multidisciplinárnej odbornej prípravy zamestnancov a technických pracovníkov, zavedenia „podnikových nanotechnológov“ a vybudovania laboratórií na zhotovovanie prototypov a certifikáciu, vytvorenia spoločného rámca pre technickú štandardizáciu a duševné a priemyselné vlastníctvo.

1.3.6 Dvojročná správa o monitorovaní a kontrole realizácie akčného plánu Spoločenstva a jeho súladu s ostatnými politikami EÚ by podľa názoru EHSV mala obsahovať prehľad

o hodnotení dodržiavania schváleného harmonogramu a zahŕňať správy členských štátov o realizácii národných akčných plánov.

1.3.7 Táto správa by mala byť okrem Európskeho parlamentu a Rady postúpená aj Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru.

2. Dôvodová správa

2.1 Nanovedy a nanotechnológie (N&N) predstavujú rýchlo sa rozvíjajúcu a veľmi sľubnú oblasť, pokiaľ ide o transformáciu základného výskumu na úspešné inovácie. Ide o veľmi významný sektor pre zvýšenie konkurencieschopnosti európskeho priemyslu ako celku, ako aj pre vytváranie nových výrobkov a služieb na zvýšenie blahobytu a skvalitnenie života občanov a spoločnosti.

2.2 Analytici sa už všeobecne zhodujú na tom, že materiály, výrobky a služby založené na N&N môžu do roku 2015 vytvoriť celosvetový trh s hodnotou stoviek miliárd EUR ročne ⁽¹⁾ za predpokladu, že sa podarí transformovať špičkový vedecký výskum na obchodovateľné výrobky, postupy a služby a že sa dokáže predísť „zopakovaniu európskeho ‚paradoxu‘ zaznamenaného v oblasti ostatných technológií“ – ako to zdôrazňuje i samotná Komisia ⁽²⁾.

2.3 EHSV sa nazdáva, že na to je potrebné:

- posilniť a koordinovať vedecké úsilie a výskum v tomto sektore prostredníctvom väčších investícií;
- vytvoriť osobitné infraštruktúry na vysokej úrovni;
- pozorne hodnotiť riziká počas celého životného cyklu v rámci vedeckého výskumu a praktickej aplikácie;
- naďalej hlboko rešpektovať etické zásady;
- podporovať vytvorenie vhodných rámcových podmienok a proaktívneho prostredia pre inovácie vo všetkých hospodárskych výrobných kruhoch, predovšetkým v malých a stredných podnikoch;
- zabezpečiť odbornú prípravu kvalifikovaných ľudských zdrojov;
- prispôsobiť právne predpisy a patentné právo;
- podporovať partnerskú spoluprácu medzi verejnými orgánmi a súkromným sektorom.

⁽¹⁾ Pozri „Nanotechnologies and nanosciences, knowledge-based multi-functional materials & new production processes and devices“ prezentované na Euronanofóre, ktoré sa uskutočnilo v Edinburgu v septembri 2005.

⁽²⁾ KOM(2005) 243, konečné znenie a KOM(2005) 24, konečné znenie

2.4 Výbor mal už v minulosti príležitosť vyjadriť sa k tejto problematike ⁽¹³⁾ a odporúčal okrem iného toto:

- rozvoj združeného úsilia Spoločenstva a členských štátov v oblasti V&TR ako aj vedeckej a technologickej odbornej prípravy pri výraznej vzájomnej súčinnosti priemyslu a univerzít; osobitnú pozornosť venovať priemyselným a multisektorovým uplatneniam; posilniť koordináciu politík, štruktúr a sietí zainteresovaných aktérov; rešpektovať etické hodnoty, životné prostredie a aspekty zdravia a bezpečnosti; zabezpečiť primeranú technickú normalizáciu;
- vytvoriť úzke prepojenie medzi N&N a spoločnosťou na zabezpečenie toho, aby sa výsledky výskumu premietli do pozitívneho prínosu pre konkurencieschopnosť hospodárstva, ľudské zdravie, životné prostredie, bezpečnosť ako aj kvalitu života občanov;
- vyčleniť primerané prostriedky v rámci finančného výhľadu na roky 2007 – 2013 a predovšetkým v rámci Siedmeho rámcového programu Európskeho spoločenstva v oblasti výskumu, a technického rozvoja (7. RP) a posilniť európske technologické platformy;
- prijať ambiciózný akčný plán Spoločenstva, ktorý by mal presne stanovený postup (*road-map*) a časový harmonogram a bol založený na integrovanom prístupe zapájajúcom členské štáty, s cieľom dospieť k dohode všetkých aktérov občianskej spoločnosti na spoločnej vízii;
- vybudovať európske infraštruktúry na vysokej úrovni pre výskum a technologický transfer zamerané na inovácie a trh;
- optimalizovať predpisy v oblasti duševného vlastníctva a na európskej úrovni vytvoriť asistenčnú službu pre práva duševného vlastníctva v oblasti N&N (Nano-IPR Helpdesk), aby sa reagovalo na požiadavky výskumníkov, podnikov, výskumných centier a predovšetkým občianskej spoločnosti;
- posilniť medzinárodnú spoluprácu v otázkach etiky a možných rizík, bezpečnosti a štandardov, patentov a metrologie;
- aktivity, zamerané na rozvoj priemyselných procesov v oblasti N&N a na zvyšovanie informovanosti o nich prostredníctvom zriadenia európskeho informačného centra

(*clearing house*) pre komercializáciu produktov, technologický transfer a výmenu osvedčených postupov;

- stály dialóg s médiami a verejnosťou založený na solídnych základoch vedeckej osvety s cieľom dať občanom istoty v súvislosti s kontrolou potenciálneho rizika pre zdravie a životné prostredie, ako aj predísť mylným dojmom z nanotechnologického vývoja.

2.5 N&N v nových členských štátoch

2.5.1 V priebehu ostatných piatich rokov Európska komisia podporovala z prostriedkov Spoločenstva okolo 30 vysoko špecializovaných špičkových stredísk v súvislosti s rôznymi tematickými prioritami rámcového programu Spoločenstva v oblasti výskumu: mnohé z týchto stredísk činných v rozvoji N&N ⁽¹⁴⁾ sú prepojené s univerzitami, výskumnými strediskami a podnikmi nových členských štátov.

2.5.2 Výbor pokladá za dôležité, aby spoločné európske výskumné centrum vo svojej činnosti naďalej podporovalo a stimulovalo rozvoj vysoko špecializovaných špičkových stredísk v nových členských štátoch, ako aj kandidátskych krajinách, predovšetkým v sektore N&N, a to tak, že zahrnie túto problematiku explicitne do svojich pracovných programov.

2.5.3 Výbor sa nazdáva, že by Komisia mala podporovať aj vytváranie európskych sietí pre inováciu, aplikáciu a vytváranie prototypov N&N, najmä pre malé podniky, ktoré predstavujú drvivú väčšinu priemyselnej štruktúry Európy.

2.5.4 Predovšetkým by sa mali vytvoriť balíky špecifických služieb na pomoc podnikateľom pri rozlišovaní príležitostí a obmedzení aplikácií N&N a znásobiť úspešné iniciatívy ako napr. Gate2Growth ⁽¹⁵⁾ a Minanet ⁽¹⁶⁾. Preto by bolo treba vytvoriť nové zdroje a spôsoby rizikového financovania, ako aj doplniť súčasné systémy záruk o nové.

2.5.5 Výbor sa nazdáva, že aj iniciatíva Spoločenstva Phantoms – vysoko špecializovaná sieť v oblasti nanotechnológií vytvorená v rámci programu Spoločenstva IST-FET pre technológie informačnej spoločnosti – by sa mala viac rozvinúť a zviditeľniť.

⁽¹⁴⁾ Medzi hlavné vysoko špecializované špičkové strediská patria: stredisko pre molekulárny výskum Desmol, Stredisko pre vysoký tlak a stredisko Celdis fyzikálneho ústavu Poľskej akadémie vied, Výskumné stredisko KFKI-CMRC a Výskumný ústav tuhých látok, fyziky a optiky Maďarskej akadémie vied, „Centre for Advanced Material Research and Technology (Camart)“ fyzikálneho ústavu tuhých látok Lotyšskej univerzity.

⁽¹⁵⁾ Iniciatíva Spoločenstva Gate2Growth ponúka balík služieb a sietí na urýchlenie a zlacnenie prístupu nových inovačných podnikov k investíciám prostredníctvom tematických paneurópskych tematických sietí investorov a sprostredkovateľov, ako napr. sieť I-TecNet.

⁽¹⁶⁾ Minanet je databáza európskych výskumných projektov v oblasti mikrosystémov a nanotechnológií prístupná *on-line*. Zahŕňa projekty N&N vyvinuté v Českej republike, Poľsku, na Slovensku, v Maďarsku, Bulharsku, Litve, Lotyšsku, na Cypre a v Rumunsku.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005.

2.5.6 EHSV sa okrem toho nazdáva, že s osobitným zreteľom na potrebu zvýšiť podporu výskumnej a inovačnej činnosti v nových členských štátoch a kandidátskych krajinách by sa malo uľahčiť vytváranie synergií s iniciatívami Eureka a COST, v rámci ktorých už v mnohých týchto krajinách prebiehajú aktivity N&N.

2.6 Medzinárodný kontext

2.6.1 **Celkové výdavky** vlád, podnikov a finančných kruhov na výskum a vývoj v sektore N&N vo svete sa v januári 2005 odhadovali na približne sedem miliárd EUR ⁽¹⁷⁾ ročne (viac než polovica z verejných zdrojov): z toho zhruba 35 % v Severnej Amerike, 35 % v Ázii, 28 % v Európe a 2 % v ostatných krajinách sveta.

2.6.1.1 Pokiaľ ide o výdavky na obyvateľa, zatiaľ čo koncom deväťdesiatych rokov boli rozdiely vo verejných investíciách len minimálne (približne 1 EUR v USA a v Japonsku a 0,50 EUR v EÚ), v roku 2005 vydávali USA 5 EUR na obyvateľa, Japonsko 6,5 EUR a EÚ 3,5 EUR. Prognózy do roku 2011 očakávajú viac než 9 EUR na obyvateľa v USA a Japonsku a 6,5 EUR na obyvateľa v EÚ ⁽¹⁸⁾.

2.6.2 **Výdavky priemyslu** vo svete sa pohybujú vo výške viac než troch miliárd EUR ročne, z čoho 46 % je podiel amerických podnikov, 36 % ázijských podnikov, 17 % európskych podnikov a menej než jedno percento predstavujú podniky ostatných krajín. Približne 1 500 spoločností oznámilo, že mienia vyvíjať veľké úsilie v oblasti výskumu a vývoja N&N: 80 % z nich predstavujú nové podniky (*start-up*), ktoré sú viac než v polovici prípadov zo Severnej Ameriky. Mediálne pokrytie nanotechnologickej problematiky prešlo od 7 000 článkov ročne k súčasným 12 000 ⁽¹⁹⁾.

2.6.3 V **USA** federálna vláda investovala do nanotechnológií za päť rokov od roku 2000 dodnes viac než štyri miliardy dolárov. Bushova vláda požiadala len na rok 2006 jednu miliardu dolárov pre výskum v oblasti N&N v rámci 11 federálnych agentúr pre výskum. V správe *5-Years Assessment on Nanotechnology Initiative 2005* sa uvádza, že Spojené štáty „sú uznávaným svetovým lídrom v oblasti výskumu a vývoja nanotechnológií“, s ročnými výdavkami v oblasti verejných a súkromných investícií vo výške troch miliárd dolárov, čo zodpovedá približne tretine celosvetových výdavkov.

2.6.3.1 USA sú na prvom mieste aj z hľadiska počtu novo vzniknutých podnikov (*start-up*), publikácií a patentov. Výdavky na nové poznatky a infraštruktúry pre N&N sa na federálnej

úrovni pokladajú „za primerané a rozsiahle, schopné z dlhodobého hľadiska umožniť výraznú ekonomickú návratnosť“.

2.6.4 V **Japonsku** ročné výdavky v roku 2003 dosahovali výšku približne 630 miliónov EUR, pričom 73 % tvorili prostriedky ministerstva školstva a 21 % prostriedky ministerstva hospodárstva, obchodu a priemyslu. Výskum sa sústreďuje predovšetkým na nanomateriály. Pokiaľ ide o rizikový kapitál (*venture capital*) v oblasti nanotechnológií, spoločnosť Mitsui sa rozhodla v nasledujúcich štyroch rokoch investovať 700 miliónov EUR, zatiaľ čo fond pre kritické technológie vyčlení približne 30 miliónov EUR na výskum v oblasti N&N ⁽²⁰⁾.

2.6.5 Aj ďalšia ázijská krajina, **Tajwan**, s 800 spoločnosťami činnými v oblasti N&N, plánuje do roku 2008 investície vo výške viac než 600 miliónov EUR. V roku 2006 sa očakáva, že sa vyrobí produkty v hodnote takmer 7,5 miliardy EUR, počet podnikov sa zvýši až na 1 500 a do roku 2012 sa plánuje vývoj nových produktov v hodnote až 25 miliárd EUR, predovšetkým v jednotlivých sektoroch nanoelektroniky.

2.6.5.1 Nevyhnutným predpokladom pre realizáciu takejto expanzie je vyriešenie problémov v oblasti duševného a priemyselného vlastníctva.

2.6.6 **Južná Kórea** predstavuje jednu z prvých krajín, kde podniky úspešne uviedli na trh výrobky založené na N&N ⁽²¹⁾. Južná Kórea, ktorej potenciálny domáci trh s nanotechnológiami sa odhaduje približne na dve miliardy EUR, schválila program v oblasti N&N, *Next Generation Core Development Program*, s dotáciou 168 miliónov EUR, a medzi jeho priority patria nanomateriály, nanokompozity a bionanotechnológie.

2.6.7 V **Austrálii** vzniklo v posledných rokoch viac než 30 spoločností N&N a ich počet sa ročne zvyšuje o 50 %. Verejné a súkromné výdavky na výskum v oblasti N&N sa pohybujú vo výške okolo 60 miliónov EUR ročne, sústreďujú sa predovšetkým na nové materiály, bionanotechnológie a na aplikácie výskumu v medicíne a terapii.

2.6.8 Štúdia na tému vývoja nanotechnológií v **Číne** v rokoch 2005 až 2010 s výhľadom do roku 2015 ⁽²²⁾, nedávno publikovaná v Pekingu poukazuje na skutočnosť, že Čína je jedným zo svetových lídrov z hľadiska počtu registrácií

⁽¹⁷⁾ Lux Research and Technology Review on Nanotechnology 2005.

⁽¹⁸⁾ Pozri <http://cordis.europa.eu.int/nanotechnology>, Európska komisia, GR pre výskum, oddelenie G4 (8.12.2005).

⁽¹⁹⁾ Lux Research and Technology Review on Nanotechnology 2005.

⁽²⁰⁾ Pokiaľ ide o súkromné investície do N&N, okolo 60 japonských podnikov vydáva ročne približne 170 miliónov EUR na výskum a vývoj v oblasti nanotechnológií, so zvýšením o 20 % od roku 2003.

⁽²¹⁾ Spoločnosť Samsung už v roku 2002 uviedla na trh *flash memory chip* obsahujúci 90 nanometrických komponentov.

⁽²²⁾ Beijing Report 2005 on Nanotech Development to 2010-2015.

novo vzniknutých nanotechnologických podnikov, publikácií a patentov v oblasti N&N, s vnútorným trhom s výrobkami a systémami N&N, ktorého hodnota sa odhaduje na viac než štyri a pol miliardy EUR a ktorý by mal do roku 2010 dosiahnuť výšku 27 miliárd EUR a viac než 120 miliárd EUR do roku 2015 ⁽²³⁾.

2.6.9 EHSV sa nazdáva, že medzinárodný kontext poukazuje na to, aké je dôležité zabezpečiť proaktívne prostredie, priaznivé pre výskum a inováciu vo všetkých krajinách EÚ, aby sa úspešne podieľali na investíciách do výskumu a vývoja v tomto sektore.

3. Pripomienky

3.1 Výbor vždy zdôrazňoval, že zvýšenie investícií do výskumu a vývoja v Európe – a to ako v absolútnych číslach, tak aj relatívne – musí byť viac presadzované, aby sa podarilo dosiahnuť cieľ troch percent, stanovený v Barcelone. Vzhľadom na medzinárodný vývoj sa domnieva, že oblasť N&N by pritom mala byť prioritnou.

3.1.1 Výbor zastáva názor, že takéto úsilie je oveľa menej účinné, pokiaľ nie je uskutočňované v rámci **výraznej európskej koordinácie** vnútroštátnych a regionálnych výskumných programov týkajúcich sa N&N – okrem iného prostredníctvom systémov ERA-NET a ERA-NET-PLUS ⁽²⁴⁾. Okrem toho by mali byť uskutočnené sprievodné opatrenia na zvyšovanie informovanosti o tejto problematike a na podporu univerzít, výskumných centier a podnikov prostredníctvom programov COST ⁽²⁵⁾, ESF ⁽²⁶⁾, EUREKA ⁽²⁷⁾, ako aj využitím pôžičiek od Európskej investičnej banky (EIB).

3.1.2 Výbor sa domnieva, že takáto **európska koordinácia** a spolupráca by sa mala týkať aj **opatrení členských štátov** na vytvorenie interdisciplinárnych infraštruktúr a kompetenčných a vysoko špecializovaných centier v oblasti N&N, aby tak tieto boli prepojené v rámci celej Európy do jednotnej siete, ktorá by znásobila synergie a zabránila zbytočnému zdvojeniu prác.

3.2 Na úrovni Spoločenstva

3.2.1 Výbor je presvedčený, že takýto akčný plán Spoločenstva musí na dosiahnutie praktickej uskutočniteľnosti a dôveryhodnosti obsahovať aj časový a termínový kalendár, ktorý umožní dôslednejšie a lepšie kontrolovať pokroky dosiahnuté v týchto oblastiach:

- zvýšiť investície do výskumu, inovácie a odbornej prípravy v oblasti N&N tak na úrovni Spoločenstva, ako aj na úrovni

členských štátov a ich regiónov, ale vždy v sprievode výraznej európskej koordinácie zo strany Európskej komisie a väčších snáh zo strany priemyslu;

- vytvoriť v rámci siedmeho rámcového programu európske stredisko pre koordináciu (**Focal Point**), ktoré by bolo tak v rámci EÚ, ako aj na medzinárodnej úrovni stálym a proaktívnym partnerom pre dialóg, spolu s európskym strediskom Nano-Janus ⁽²⁸⁾, ktoré by bolo dotované primeranými prostriedkami;
- pripravovať kvalifikované ľudské zdroje s multidisciplinárnym profilom vo vedeckej, technickej a výrobnnej oblasti a zvýšiť zastúpenie riadiacich pracovníkov v priemysle, ktorí sú otvorení prístupu N&N;
- zaručiť prijateľnosť a úspech nanovied a nanotechnológií prostredníctvom otvoreného a transparentného dialógu s občianskou spoločnosťou nielen kvôli ich príspevku k zvyšovaniu európskej konkurencieschopnosti, ale tiež vzhľadom na ich prínos pre zdravie, bezpečnosť ako aj kvalitu života občanov;
- vytvoriť systémy hodnotenia toxikologických a ekotoxikologických rizík a vhodné nástroje odbornej prípravy na ich zvládanie, a to už od počiatočných fáz koncipovania projektov a ich zavádzania do praxe;
- podrobiť etickému dohľadu výskumné projekty a návrhy na verejné financovanie so systematickým zachytením etických otázok, ktoré by mohli vyplývať z súvislosti s N&N, ako sa to navrhuje pre rámcový program;
- zachovať primeranú rovnováhu medzi potrebami sociálneho rozvoja, vedeckej osvetu a ochrany zdravia a životného prostredia na jednej strane a požiadavkami v oblasti duševného a priemyselného vlastníctva na strane druhej.

3.2.2 Výbor dôrazne podporuje podstatné zvýšenie investícií do výskumu, inovácie a odbornej prípravy v oblasti N&N paralelne na úrovni Spoločenstva v úzkej koordinácii s týmito aktivitami v členských štátoch a ich regiónoch.

3.2.2.1 Výbor v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že na rozdiel od ostatných výskumných oblastí zodpovedá v oblasti N&N objem prostriedkov investovaných na úrovni Spoločenstva výdavkom členských štátov (všeobecne sa dá povedať, že výskumné prostriedky vyčlenené Európskou úniou predstavujú 4-5 % celkových európskych výdavkov na výskum, zatiaľ čo členské štáty poskytujú 87 %).

⁽²³⁾ Podiel Číny na svetovom trhu bude dosahovať podľa uvedenej správy viac než 6 % v roku 2010 a 6 % v roku 2015. Zvýšený nárast hotových výrobkov bude závisieť od konvergencií pri uplatňovaní nanotechnológií, nanovied a aplikovaného výskumu troch hlavných národných výskumných stredísk a viac než 20 inštitútov.

⁽²⁴⁾ Európsky výskumný priestor: spolupráca a koordinácia vnútroštátnych a regionálnych výskumných aktivít. Program ERA-NET, ktorý má rozpočet 148 miliónov EUR vypisuje do konca roku 2005 každého pol roka výberové konania na projekty, do ktorých musia byť zapojené právnické osoby z minimálne troch členských krajín. Na nasledujúce roky bol stanovený program ERA-NET-Plus, ktorý je v porovnaní so svojím predchodcom rozsiahlejší.

⁽²⁵⁾ COST: Európska spolupráca v oblasti vedeckého a technického výskumu.

⁽²⁶⁾ ESF: Európska nadácia pre vedu (European Science Foundation).

⁽²⁷⁾ EUREKA: Európska iniciatíva na vývoj trhových technológií.

⁽²⁸⁾ Pozri National Nanotechnology Office, založený v roku 2003 v USA zákonom o rozvoji nanotechnológií.

3.2.3 Výbor sa domnieva, že pre tematickú prioritu N&N by malo byť v 7. rámcovom programe (2007 – 2013) vyčlenených aspoň 10 % rozpočtových prostriedkov určených na špecifický program „Spolupráca“.

3.2.3.1 V programe „Kapacity“ by mali byť zohľadnené malé a stredné podniky vzhľadom na výskum a inovácie v oblasti N&N, a najmä vzhľadom na nanotechnologické klastre, vysoko špecializované infraštruktúry a predbežné plánovanie (*foresight*) v oblasti N&N.

3.2.3.2 V špecifickom programe „Ľudia“ by malo byť primerane podporované vzdelanie a mobilita výskumníkov v oblasti N&N. To isté musí platiť aj pre aktivity spoločného výskumného centra vzhľadom na bezpečnosť a metrológiu, ako aj budúci technologický výskum.

3.2.4 V otázke rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inováciu by malo byť od roku 2007 možné financovať – v rámci dostupnosti jeho zdrojov – opatrenia na vytváranie podnikateľskej kultúry v zmysle preberania výskumu N&N.

3.2.5 Výbor preto výslovne schvaľuje vytvorenie európskych technologických platforiem podľa vzoru už existujúcich platforiem v oblasti nanoelektroniky a nanomedicíny. Takéto platformy sú obzvlášť vhodným nástrojom na mobilizáciu všetkých verejných a súkromných aktérov v rôznych oblastiach (veda, vzdelávanie, technológia, priemysel, finančníctvo) pre projekty a iniciatívy na úrovni Spoločenstva, vnútroštátnej/regiónálnej úrovni alebo spoločné projekty na základe jednotnej a spoločnej vízie a predbežného plánovania (*foresight*).

3.2.6 Výbor považuje investície do vysoko modernej odbornej prípravy a ďalšieho vzdelávania za základný predpoklad. Nové programy Spoločenstva na obdobie po roku 2006 by mali obsahovať výslovne akčné smerovanie k multidisciplinárnemu rozvoju N&N.

3.2.7 Komisia by mala uľahčiť priemyselné využitie N&N, a to tak, že v rámci pracovného programu N&N Siedmeho rámcového programu vytvorí:

- asistenčnú službu pre práva duševného vlastníctva v oblasti N&N (Nano-IPR Helpdesk), ako navrhoval EHSV vo svojom predchádzajúcom stanovisku na tému N&N;
- európske informačné centrum (*clearing house*) pre výmenu osvedčených postupov a monitorovanie patentov a noviniek v oblasti aplikácií na svetovom trhu;
- digitálnu knižnicu, ako to navrhuje oznámenie, ktoré je predmetom tohto stanoviska;

— verejné oznamy alebo výberové konania CEN-STAR⁽²⁹⁾ v súvislosti s výskumnými projektmi v oblasti predbežnej a priebežnej technickej normalizácie;

— pilotné demonštračné činnosti na priemyselné využitie N&N.

3.2.8 Komisia by už teraz mala posilniť dohľad nad etickými otázkami, aby tak zabezpečila systematické zachytenie etických otázok, ktoré by mohli vyplynúť v súvislosti s N&N, najmä v oblastiach medicíny, poľnohospodárstva, potravinárskeho a kozmetického priemyslu.

3.3 Na úrovni členských štátov

3.3.1 Výbor zdôrazňuje skutočnosť, že akčný plán musia sprevádzať národné akčné plány, ktoré by mali byť v priebehu prvého polroka 2006 predložené Európskemu parlamentu, Rade a Komisii. Cieľom je zaručenie konvergencií a synergií v oblastiach infraštruktúry, vzdelávania a odbornej prípravy, štandardizácie patentov a noriem, ako aj hodnotenia rizika a v konečnom dôsledku v dialógu s občianskou spoločnosťou, spotrebiteľmi a médiami.

3.3.2 Výbor sa domnieva, že členské štáty by mali vyčleniť väčší podiel disponibilných verejných a súkromných investičných prostriedkov na N&N a predkladať Európskemu parlamentu a Rade pravidelne správy o dosiahnutom pokroku v oblasti investícií a pri realizácii národných akčných plánov.

3.3.3 Tieto správy by mali byť každé dva roky zahrnuté do správy na úrovni Spoločenstva a venovať sa najmä týmto bodom:

- vytvoreniu regulačného a právneho prostredia, ktoré by podporovalo: nový priemyselný cyklus aplikácií N&N, nové podnikateľské koncepcie, nové kvalifikačné znaky a požiadavky týkajúce sa odbornej prípravy podnikateľov, zamestnancov a technikov, normy, certifikáciu výrobkov a v konečnom dôsledku rešpektovanie etických otázok a transparentnosti v tejto oblasti, najmä v súvislosti s medicínsko-vedeckou odbornou prípravou, dostupnosťou a rovnosťou príležitostí;
- podpore inovačných aplikácií N&N priamo na území prostredníctvom vybudovania siete laboratórií na zhotovovanie prototypov, certifikáciu a hodnotenie rizík, ktorá by bola prístupná všetkým podnikom, ustanovizniám, vysokým školám a výskumným centráм. Na tento účel sú potrebné finančné opatrenia na zakladanie podnikov a v oblasti rizikového kapitálu (*venture capital*) – najmä v oblastiach podporovaných Kohéznyim fondom. Okrem toho je potrebné vytvoriť centrá na informovanie o možnostiach a rizikách N&N, ktoré by boli prístupné aj širokej verejnosti;

⁽²⁹⁾ CEN = Európsky výbor pre normalizáciu. STAR: výskum v oblasti štandardizácie.

— zavádzaniu aktivít, ktoré majú zabrániť vytvoreniu veľkých rozdielov v oblasti N&N (*nano-divide*), najmä v oblastiach, ktoré sú podporované zo štrukturálnych fondov alebo Kohézneho fondu a v ostrovných oblastiach alebo okrajových oblastiach. Tu je potrebné ustanoviť opatrenia, ktoré majú predísť vylúčeniu menej rozvinutých tretích krajín z vývoja N&N.

3.3.4 Výbor zastáva názor, že členské štáty musia zaviesť ciele opatrenia na zachovanie primeranej rovnováhy medzi dvomi požiadavkami: na jednej strane nutnosťou spolupráce, šírenia vedeckých poznatkov a aplikácií, zameraného na ochranu zdravia a životného prostredia, a požiadavkami v oblasti ochrany vynálezov a duševného a priemyselného vlastníctva na strane druhej.

3.3.5 Výbor sa domnieva, že chýbajúci patent Spoločenstva a chýbajúce jednotné patentové právo Spoločenstva sa aj tu znovu prejavujú ako nevýhoda. Týka sa to tak otázky, v ktorých členských štátoch sa vynálezy v oblasti bionanotechnológie dajú patentovať, ako aj jednoduchého prístupu zainteresovaných strán k informáciám o nových vynálezoch a patentoch.

3.4 Na medzinárodnej úrovni

3.4.1 Výbor plne podporuje smerovanie týkajúce sa vytvorenia spolupráce a štruktúrovaného dialógu na medzinárodnej úrovni tak, ako bolo navrhnuté v akčnom pláne. Odporúča však, aby bolo doplnené o tieto návrhy:

- pravidelné organizovanie medzinárodných fór pod záštitou EÚ na podporu dialógu, vzájomnej výmeny a komunikácie s cieľom posilnenia medzinárodnej vedeckej, priemyselnej a akademickej obce;
- rozvoj európskeho vedúceho postavenia na podporu iniciatív v oblasti spoločných vyhlásení a kódexov správania v zmysle zodpovedného používania a zodpovedného vývoja N&N;
- vytvorenie elektronického archívu EÚ pre vedecké a technické publikácie týkajúce sa nanoproductov na celom svete, a to do roku 2008;
- zavedenie opatrení na zvýšenie kapacity sprostredkovateľov v rozvojových krajinách, na výškolenie vedeckého personálu a na podporu otvorenosti miestnych úradov voči začleneniu nanotechnológií do usmernení európskej rozvojovej spolupráce. Toto má pomôcť zabrániť vzniku „N&N priepasti“ (*nano-divide* – vylúčenie z rozvoja poznatkov v oblasti N&N);

— vytváranie synergií v oblasti N&N s európskymi – napr. EUREKA – a medzinárodnými iniciatívami – napr. *Human Frontiers* – ktoré sú na prospech užívateľov.

3.5 Na úrovni podnikov, pracovného sveta a občianskej spoločnosti

3.5.1 Podľa názoru výboru môžu podniky, najmä malé a stredné, profitovať vo veľkej miere z výskumných aktivít v oblasti N&N a ich šírenia s cieľom prenosu technológie, najmä prostredníctvom doplnenia a prevzatia technológií šetriacich energiu a chrániacich životné prostredie, nanotechnológií v oblasti výpočtovej techniky a nových materiálov, ktoré sa používajú vo výrobných postupoch, produktoch a službách, ako aj konvergenčných technológií (*nano-bio-info*).

3.5.2 Výbor sa domnieva, že európsky priemysel musí znásobiť a urýchliť svoje snahy týkajúce sa výskumu a využitia v oblasti N&N a musí dosiahnuť minimálne úroveň investícií najrozvinutejších konkurentov. Táto snaha by mala byť vo veľkej miere podporovaná vytvorením priaznivého regulačného a právneho prostredia tak na úrovni Spoločenstva, ako aj na vnútroštátnej/regiónálnej úrovni.

3.5.3 Výbor je presvedčený, že takáto snaha, ktorá predpokladá rozsiahle zapojenie podnikov, má obrovský význam pre výskum a vývoj a pre používanie N&N, pokiaľ budú ustanovené aj podporné opatrenia na európskej a na vnútroštátnej/regiónálnej úrovni, ako aj najmä v spojení s týmito cieľmi:

- zabezpečenie transparentných, jasných a zrozumiteľných informácií v rámci prieskumu výsledkov výskumu (*Nano-technology Scouting*), ktoré sú bezpečne a stále použiteľné pre zamestnancov, technikov, spotrebiteľov, životné prostredie a zdravie. Tieto výsledky musia byť zabezpečené aj osvedčením o rozsiahlom prijatí spoločnosťou a trhom;
- koncipovanie opatrení v oblasti vzdelávania, ktoré sú prispôsobené problémom podnikania, najmä v oblasti malých podnikov, a ktoré majú za cieľ prevzatie a uvedomelé a zodpovedné používanie N&N v súlade s požiadavkami nových výrobných procesov využívajúcich N&N ⁽³⁰⁾;
- podpora interdisciplinárnych opatrení pre odbornú prípravu a ďalšie vzdelávanie technického a vedeckého personálu, týkajúce sa nových firemných konceptov a organizačných foriem na využitie nových výrobných procesov a zodpovedajúcich služieb v oblasti N&N a potrebných bezpečnostných opatrení na zamedzenie toxikologickým a eko-toxikologickým rizikám;

⁽³⁰⁾ EHSV víta publikačnú činnosť GR pre podnikanie a priemysel, ktorá je vydávaná a šírená v tlačenej podobe alebo na CD-ROM, ako aj v nej obsiahnuté pedagogické materiály koncipované pre záujemcov z radov neodbornej verejnosti.

- jednoznačne vopred stanoviť možnosti a hranice duševného a priemyselného vlastníctva, aby sa tak zabezpečil vyrovnaný pomer medzi spoluprácou a hospodárskou súťažou, výrobným tajomstvom a šírením pokroku v oblasti N&N, zverejňovaním a voľnou výmenou informácií o nových poznatkoch v európskej a medzinárodnej vedeckej obci a ochrana práv duševného vlastníctva;
- zjednodušenie prístupu podnikov, najmä malých a stredných podnikov alebo podnikov v okrajových a ostrovných oblastiach, k inštitútom SVC⁽³¹⁾, k laboratóriám pre prípravu prototypov a ústavom pre certifikáciu, meranie a skúšanie. Rovnako významný je aj prístup k národným a európskym ústavom technickej normalizácie, ktoré je potrebné rozšíriť na vypracovanie medzinárodne uznávaných a akceptovaných noriem;
- v oblasti EIB a EIF, rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inovácie⁽³²⁾, ako aj štrukturálnych fondov Spoločenstva uľahčiť prístup podnikov, najmä malých a stredných podnikov, k finančnej podpore, kapitálu na zakladanie podnikov, ako aj opatreniam na podporu tzv. „spin-offs“ v akademickej obci. Toto má podporovať vznik nových podnikov a vytváranie nových pracovných miest v oblasti N&N a tvorbu sietí pre nákup, výrobu a distribúciu a sietí služieb v oblasti N&N;
- ďalšie rozvíjanie kontaktov medzi univerzitami, výskumnými centrami a podnikmi, najmä malými a strednými podnikmi, prostredníctvom spoločne spravovaných kompetenčných centier pre rôzne oblasti použitia, prostredníctvom začlenenia odborníkov z oblasti nanotechnológií do podnikového prostredia, ako aj prostredníctvom vzdelávacích opatrení v rámci novej aktivity, ustanovenej v programe Marie Curie.

3.5.4 Výbor zdôrazňuje, že predovšetkým v oblasti N&N sú silou sociálne zodpovedných európskych podnikov zamestnanci a technickí a vedeckí riadiaci pracovníci.

3.5.4.1 Výbor preto vyzdvihuje význam príslušných opatrení na zaručenie bezpečných výrobných podmienok a postupov, ako aj zmysluplných vzdelávacích opatrení pre ľudské zdroje, najmä v oblasti diagnostiky a medicínskej liečby. Zohľadňované by mali byť najmä aspekty prevencie a hodnotenia dosahu rizík, a to aj za pomoci technických návodov preskúmaných na európskej úrovni.

3.5.4.2 Vplyvy novej organizácie práce, ktorú si vyžaduje využívanie N&N, ako aj požiadavky v oblasti odbornej prípravy, bezpečnosti a ochrany zdravia by mali byť dôkladne prehodnotené, a to v rámci štúdií, ktoré by mala vypracovať Európska nadácia pre zlepšovanie životných a pracovných podmienok v Dubline.

3.5.4.3 Európsky dialóg so všetkými zainteresovanými v oblasti „nano“ by mal byť do roku 2007 štruktúrovaný prostredníctvom vytvorenia inštitúcie alebo poradného grémia, ktoré by malo mať dostatočný účinok na verejnosť a byť transparentné, aby mohlo voči médiám a občianskej spoločnosti vystupovať ako kompetentný a akceptovaný partner.

3.5.5 Úspešné pilotné projekty zamerané na zvyšovanie informovanosti občanov o tejto problematike by mali do roku 2007 nadobudnúť stálu podobu, byť od začiatku prístupné prostredníctvom internetového portálu „Europa“ a byť predložené aj iným inštitúciám EÚ, predovšetkým Európskemu parlamentu a Rade. Okrem toho je potrebné postarať sa o medzinárodný ohlas, a to prostredníctvom každoročného udeľovania „interdisciplinárnej ceny pre N&N“ pri príležitosti „Európskeho týždňa N&N“ od roku 2008.

3.5.6 Komisia by mala do roku 2007 predložiť konsolidované postupy na zistenie rizík aplikácie a/alebo využívania N&N, ako aj do konca prvého polroku 2008 príslušné európske usmernenia.

V Bruseli 20. apríla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽³¹⁾ SVC = spoločné výskumné centrum.

⁽³²⁾ CIP = Program pre konkurencieschopnosť a inováciu (Pozri stano-visko CESE INT/270, spravodajca: pán Welschke, pomocná spravodajkyňa: pani Fusco.)

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na témy

„Návrh rozhodnutia Rady o osobitnom programe, ktorým sa má vykonávať prostredníctvom priamych akcií Spoločného výskumného centra v rámci Siedmeho rámcového programu Európskeho spoločenstva v oblasti výskumu, technického rozvoja a demonštračných činností (2007 – 2013)“

„Návrh rozhodnutia Rady o osobitnom programe ‚Spolupráca‘, ktorým sa realizuje Siedmy rámcový program Európskeho spoločenstva v oblasti výskumu, technického rozvoja a demonštračných činností (2007 – 2013)“

„Návrh rozhodnutia Rady o osobitnom programe ‚Myšlienky‘, ktorým sa realizuje Siedmy rámcový program Európskeho spoločenstva v oblasti výskumu, technického rozvoja a demonštračných činností (2007 – 2013)“

„Návrh rozhodnutia Rady o osobitnom programe ‚Ludia‘, ktorým sa realizuje siedmy rámcový program Európskeho spoločenstva v oblasti výskumu, technického rozvoja a demonštračných činností (2007 – 2013)“

„Návrh rozhodnutia Rady o osobitnom programe ‚Kapacity‘, ktorým sa realizuje siedmy rámcový program Európskeho spoločenstva v oblasti výskumu, technického rozvoja a demonštračných činností (2007 – 2013)“

„Návrh rozhodnutia Rady o osobitnom programe, ktorý sa má vykonávať prostredníctvom priamych akcií Spoločného výskumného centra v rámci Siedmeho rámcového programu (2007 – 2011) Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Euratom) v oblasti jadrového výskumu a vzdelávania“

„Návrh rozhodnutia Rady o osobitnom programe, ktorým sa realizuje Siedmy rámcový program Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Euratom) v oblasti jadrového výskumu a vzdelávacích činností (2007 – 2011)“

KOM(2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, *konečné znenie*

(2006/C 185/02)

Rada sa 14. novembra 2005 rozhodla podľa článku 166 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor o stanovisko k nasledujúcim dokumentom:

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 28. marca 2006. Spravodajcom bol pán WOLF, pomocným spravodajcom pán PEZZINI.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. a 21. apríla 2006 (schôdza z 20. apríla) 132 hlasmi za, 2 hlasmi proti, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie

Komisiou, aby sa nestali sporným bodom alebo obeťou vyjednávania o budúcom celkovom rozpočte EÚ.

1.1 Návrhy Komisie sa týkajú obsahu, resp. tém výskumu v návrhoch Komisie k 7. rámcovému programu v oblasti výskumu a technického rozvoja (2007 – 2013) a k 7. rámcovému programu Euratom (2007 – 2011), ktoré už výbor pripomienkoval. Predložené stanovisko výboru je preto doplnením stanoviska, ktoré už bolo predložené k obidvom rámcovým programom.

1.2 Výbor v ňom odporúčal, aby sa uvoľnil celý objem naliehavo potrebných investícií pre výskum a vývoj navrhovaný

1.3 Cieľ sformulovaný v Lisabonskej stratégii, aby sa z Európy vybudoval vedúci hospodársky priestor, si totiž žiada výrazné posilnenie investícií do výskumu a vývoja. Európa čelí globálnej súťaži nielen vo vzťahu k štátom ako USA, Japonsko a Kórea, ale aj k ďalším ako sú Čína, India a Brazília. USA a Japonsko práve definovali investície potrebné pre výskum a vývoj ako národnú prioritu na posilnenie svojej medzinárodnej konkurencieschopnosti a uvoľnili zodpovedajúce prostriedky. Cieľ, ktorý stanovila Rada v Barcelone s cieľom podporiť Lisabonskú stratégiu a ktorý ešte nebol dosiahnutý, t.j. investovať 3 % HDP EÚ do výskumu a vývoja, je teda vzhľadom na pokračujúce globálne trendy tzv. „pohyblivým cieľom“ (moving target). Kto tento cieľ dosiahne neskoro, nedostáva sa ešte na vedúcu pozíciu.

1.4 Vzhľadom na celkový rozpočet EÚ, ktorý Rada medzitým schválila, a jeho dopady na rozpočet na výskum výbor zdôrazňuje svoje odporúčanie v tejto otázke, aby sa téme výskumu a vývoja priradil výrazne väčší podiel ako doteraz – a to okolo 8 % – a nárast naplánovaný v rozhodnutí Rady sa začal realizovať včas a nie až o sedem rokov.

1.5 Jadrom návrhov Komisie je osobitný program „Spolupráca“. Výbor je za podporu výskumných tém, ktoré sú v ňom obsiahnuté, ako energia, zdravotníctvo, informačné technológie, nanotechnológia, životné prostredie, doprava a spoločenské, ekonomické a humanitné vedy, ako aj nové témy vesmír a bezpečnosť. Toto sa podrobne komentuje v kapitole 4, pričom v jednotlivých prípadoch sa odporúča aj relatívne posilnenie.

1.6 Výbor vo všeobecnosti odporúča, aby sa jednotlivým témam nepriradzovali strnulé rozpočtové podiely, ale aby sa umožnila čo najväčšia flexibilita. Tým sa má zabezpečiť, aby Komisia mohla reagovať v priebehu realizácie programu rázne a bez ďalších politických krokov na medzičasom badateľné posuny ťažísk, na novovzniknuté otázky alebo, kvôli prierezovému charakteru mnohých programových tém, na štrukturálne zmeny, ktoré sa budú javiť žiaduce.

1.7 Výbor opakovane vyslovuje svoju podporu osobitnému programu „Myšlienky“. Jeho výzvu vidí – popri primeranom vybavení – prvotne vo výberovom konaní v prípade žiadostí o podporu a v riadení programu. Víta, že táto náročná úloha sa má dostať do rúk autonómnej Európskej rady pre výskum – ERV (European Research Council – ERC).

1.8 Výbor viackrát zdôraznil, že kľúčom k úspešnému a konkurencieschopnému európskemu výskumu a vývoju je popri špičkovom prístrojovom vybavení, finančnej podpore a adekvátnych rámcových podmienkach dostatočný počet vysokokvalifikovaných, tvorivých vedcov. Osobitný program „Eudia“ určuje opatrenia, ktorými sa chce Komisia priblížiť k tomuto cieľu. Výbor podporuje tieto opatrenia s osobitným dôrazom. V tejto súvislosti výbor odkazuje na svoje skoršie komentáre k Európskej charte pre výskumných pracovníkov uverejnené Komisiou.

1.9 Osobitný program „Capacity“ je obzvlášť dobrý príklad pre podporné úlohy spoločenstva. Týka sa to najmä tých výskumných infraštruktúr (ako veľké prístroje, vedecké nástroje, počítače atď.), ktorých náklady a využiteľnosť presahuje schopnosti jednotlivého členského štátu. Ale rovnako aj tu začlenený čiastkový program „Výskum v prospech MSP“ zodpovedá predchádzajúcim odporúčaniam výboru intenzívnejšie zapájať MSP do inovačného procesu.

1.10 Na záver výbor odkazuje na svoje skoršie odporúčanie drasticky znížiť administratívne náklady potrebné na strane žiadateľov, zjednodušiť postupy, a súčasne zaručiť najvyššiu mieru kontinuity, pokiaľ ide o podporné nástroje a postupy pri poskytovaní.

2. Úvod

2.1 Návrhy **predloženej Komisiou** v siedmich oddelených dokumentoch dopĺňajú návrhy Komisie ⁽¹⁾ k 7. rámcovému programu v oblasti výskumu a technického rozvoja (2007-2013) a k 7. rámcovému programu Euratom (2007-2011) a podávajú **podrobné informácie o obsahu výskumu, resp. témach výskumu plánovaných podporných opatrení.**

2.1.1 Podobne ide pri **tu predloženom stanovisku výboru o doplnujúce, kompaktné dotvorenie stanoviska** ⁽²⁾ **predloženého už** k zneniu rozhodnutia k 7. rámcovému programu v oblasti výskumu a technického rozvoja (2007-2013) a k programu Euratom (2007-2011) spolu s obsiahnutými pripomienkami a odporúčaniami.

2.1.2 Preto v predloženom stanovisku ide **prvotne o obsah výskumu, nie o štruktúry a nástroje.** Tak sa napríklad nepristúpi znovu k dôležitej otázke optimalizácie inovačného trojuholníka „základný výskum, aplikovaný výskum a vývoj“ a rovnako nie k odporúčaniam, že úradníci Komisie, starajúci sa o program by mali byť aj v budúcnosti odborníci so skúsenosťami vo výskume a najviac znalí v danej odbornej téme, čo si vyžaduje dostatočnú personálnu kontinuitu. Tieto hľadiská boli podrobne spracované už aj v predchádzajúcich stanoviskách ⁽³⁾.

2.1.3 Hneď na úvod tu však treba uplatniť dôležité hľadisko, ktoré sa týka **rozpočtových prídeltov** na tzv. podpoložky jednotlivých programových prvkov. K tomu už výbor odporúčal použiť tu **čo najväčšiu flexibilitu**, aby Komisia pri realizácii programu mohla reagovať rázne a bez ďalších politických krokov na medzičasom badateľné posuny ťažísk, na novovzniknuté otázky alebo, kvôli prierezovému charakteru mnohých programových tém, na štrukturálne zmeny, ktoré sa budú javiť žiaduce.

2.2 Pre rozpočty obidvoch rámcových programov Komisia navrhla zvýšenie na celkových 72,7 ⁽⁴⁾ mld. EUR. To by bolo ešte stále pod 8 % navrhovaného celkového rozpočtu EÚ 2007 – 2013 vo výške 1 025 mld. EUR. Vo svojom uvedenom stanovisku k 7. rámcovému programu pre výskum a vývoj výbor odporúčal, aby bol uvoľnený celý objem naliehavo potrebných investícií do výskumu a vývoja navrhovaných Komisiou, aby sa tieto nestali sporným bodom alebo obeťou vyjednávania o budúcom celkovom rozpočte EÚ.

⁽¹⁾ KOM(2005) 119, konečné znenie/2 - 2005/0043 (COD) - 2005/0044 (CNS).

⁽²⁾ Ú. v. EÚ. C 65, 17.3.2006.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005, „Smernice na podporu výskumu v Európskej únii“.

⁽⁴⁾ Cenový základ 2005 bez zohľadnenia inflácie; použitá inflačná indexácia dáva zakaždým rozdielne číselné údaje.

2.2.1 Európska rada sa však 19. decembra 2005 dohodla na celkovom rozpočte EÚ vo výške len 862,4 ⁽⁵⁾ mld. EUR. Na základe toho by aj rozpočet EÚ na výskum vychádzal výrazne nižšie ⁽⁶⁾ ako navrhovala Komisia, avšak „podľa domnienky Európskej rady ⁽⁷⁾ by sa mali prostriedky EÚ na výskum navýšiť tak, aby disponibilné prostriedky v roku 2013 boli reálne vyššie približne o 75 % než v roku 2006“. Na tento účel Komisia vypracuje zodpovedajúci revidovaný návrh. Politický rozhodovací proces k obidvom rámcovým programom teda taktiež nie je uzavretý.

2.2.2 Cieľ sformulovaný v Lisabonskej stratégii, aby sa z Európy vybudoval vedúci hospodársky priestor, si totiž žiada výrazné posilnenie investícií do výskumu a vývoja. Európa tu čelí globálnej súťaži nielen vo vzťahu k štátom ako USA, Japonsko a Kórea, ale aj k ďalším ako Čína, India a Brazília. USA a Japonsko práve definovali investície do výskumu a vývoja ako národnú prioritu na posilnenie svojej medzinárodnej konkurencieschopnosti a uvoľnili zodpovedajúce prostriedky. Cieľ, ktorý stanovila Rada v Barcelone s cieľom podporiť Lisabonskú stratégiu a ktorý ešte nebol dosiahnutý, t.j. investovať 3 % HDP EÚ do výskumu a vývoja, je teda vzhľadom na pokračujúce globálne trendy tzv. „pohyblivým cieľom“ (moving target). Kto tento cieľ dosiahne neskoro, nedostáva sa ešte na vedúcu pozíciu.

2.3 So zreteľom na tento súčasný stav vecí výbor pokladá za nevyhnutné ešte raz citovať zo svojho uvedeného stanoviska a opätovne poukázať na to, že (1.) dostatočne podporovaný a efektívny výskum a vývoj na špičkovej úrovni je rozhodujúcim základom a predpokladom pre inováciu, konkurencieschopnosť a prosperitu a tým aj pre kultúrny rozvoj a sociálne služby, že (2.) návrh Komisie (...) **predstavuje v dlhodobejšom horizonte minimálny objem prostriedkov pri úsilí neohroziť pozíciu Európy, kolísky modernej vedy a techniky, ale udržať a posilniť ju, pričom uvedené percento by z dlhodobého hľadiska malo ešte narásť, a že (3.) bez vynaloženia tohto finančného objemu nie je možné dosiahnuť lisabonské ciele** – a to ani z dlhodobejšieho hľadiska.

2.4 Výbor k tejto otázke opätovne poukazuje na to, že európska spolupráca vo výskume a vývoji je účinným **katalyzátorom európskej integrácie a súdržnosti**. Je to osobitné dôležité hľadisko práve vo fáze, v ktorej Európska únia zápasí s akceptáciou svojej ústavy zo strany občanov. V neposlednom rade má dostatočný výskum a vývoj rozhodujúci význam nielen pre lisabonské ciele, ale aj pre riešenie aktuálnych otázok a problémov napr. pri témach zdravotníctvo, zásobovanie energiou, životné prostredie atď.

2.5 Výbor potvrdzuje aj svoje odporúčanie prideliť v rámci schváleného **celkového rozpočtu EÚ** téme výskum a vývoj výrazne väčší podiel ako doteraz – a to **okolo 8 %** –

a aby nárast naplánovaný v rozhodnutí Rady sa začal realizovať včas a nie až o sedem rokov

2.6 Výbor vzal na vedomie návrh Komisie ⁽⁸⁾ zriadiť **Európsky technologický inštitút (EIT)**. Bez toho, aby sme sa už teraz vyjadrili k tomuto návrhu čo do obsahu, treba tu len poznamenať, že náklady, ktoré sú na to potrebné, by sa v žiadnom prípade nemali preniesť na ťarchu rozpočtu pre „osobitné programy“, o ktorých sa tu diskutuje.

2.7 Výbor zároveň poukazuje na svoje skoršie odporúčanie **drasticky znížiť** administratívne náklady potrebné na strane žiadateľov, **zjednodušiť postupy** a súčasne zaručiť najvyššiu mieru kontinuity, pokiaľ ide o podporné nástroje a postupy pri poskytovaní. Výbor sa k tomuto bodu ešte podrobnejšie vyjadrí, keď sa bude zaoberať návrhmi Komisie k „pravidlám účasti“ ⁽⁹⁾.

3. Obsah návrhov Komisie ⁽¹⁰⁾

3.1 Návrhy Komisie zahŕňajú a špecifikujú celý rozsah toho, čo sa má byť predmetom výskumu a vývoja v rámci siedmeho rámcového programu, ako aj programu Euratom – a tiež súhrn výskumných tém, obsah, metódy a pomocné prostriedky. Ďalej sa navrhuje, aký prínos k tomu má mať Spoločné výskumné centrum. Okrem toho sa vysvetľujú opatrenia na získanie a posilňovanie potrebného ľudského potenciálu. Ide celkovo o sedem dokumentov Komisie, ktoré hojným množstvom informácií vysvetľujú aj jednotlivé súvisiace čiastkové programy.

3.2 Tieto možno súhrnne usporiadať do štruktúry podľa nasledujúcej schémy, pričom uvádzané percentuálne hodnoty udávajú príslušný podiel na celkovom rozpočte:

A – k rámcovému programu V&V (celkový rozpočet 72 726 mil. EUR) 2007 – 2013

Spolupráca	61,1 %
Myšlienky	16,3 %
Ľudia	9,8 %
Kapacity	10,3 %
Opatrenia Spoločného výskumného centra mimo jadrovej oblasti	2,5 %

B – k rámcovému programu Euratom (celkový rozpočet 3 092 mil. EUR) 2007 – 2011

Výskum jadrovej fúzie	69,8 %
Štiepenie jadra a ochrana proti žiareniu	12,8 %
Opatrenia Spoločného výskumného centra v jadrovej oblasti	17,4 %

3.3 Podrobné vysvetlenie návrhov Komisie sa nachádza v kapitole 3 stanoviska k 7. rámcovému programu výskumu a technického rozvoja (CESE 1484/2005)

⁽⁵⁾ Cenový základ 2005.

⁽⁶⁾ Súčasný odhad sa pohybuje okolo 49,5 mld. EUR (napr. FAZ č. 11 2006, strana 14).

⁽⁷⁾ RADA EURÓPSKEJ ÚNIE 1591505, CADREFIN 268, bod 10, z 19. decembra 2005.

⁽⁸⁾ Presse Communiqué, IP/06/201 z 22. februára 2006.

⁽⁹⁾ KOM(2005) 705, konečné znenie.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 6, 17.3.2006.

4. Pripomienky výboru

4.1 Nasledujúce pripomienky vychádzajú z ustanovení kapitol 4 – 6 uvedeného stanoviska k 7. rámcovému programu výskumu a technického rozvoja a bez ich znalosti sú ťažko pochopiteľné.

4.1.1 Výbor podporuje Komisiu v jej zámere prihliadať na prierezový charakter mnohých programových prvkov a podporovať multidisciplinaritu rozpočtami presahujúcimi jednotlivé témy.

4.1.2 K tomu výbor sa zaoberal aj otázkou, či sa čiastkové oblasti výskumných činností patriace k takým prierezovým témam, ako napr. IKT v medicíne, majú pripájať skôr k IKT alebo či by mali byť namiesto toho zaradené do odborného čiastkového programu Zdravotníctvo. Pri IKT teda skutočne odporúča pripojiť časť plánovaných aktivít viac k odborným čiastkovým programom, ako napr. Zdravotníctvo, Energetika, Doprava, prípadne aj Spoločenské vedy, pretože tým sa stavajú problémy odborného charakteru do popredia.

4.1.3 Túto otázku však nemožno zodpovedať so všeobecnou platnosťou, ale mala by byť v jednotlivých prípadoch daná do závislosti od toho, kde možno na jednej strane očakávať najviac metodologickej synergie a kde na druhej strane možno zaručiť najlepšie spojenie s konkrétnym nastolením problému. Výbor opätovne odporúča, aby sa k tomu v každom prípade „zabezpečila nadriadená koordinácia a nevyhnutné prierezové spojenia.“

4.1.4 Výbor víta aj zámer Komisie pružne pristupovať na vzniknuté požiadavky, nové poznatky a návrhy, ako aj na neočakávané politické požiadavky. Podpora a koordinácia výskumu a vývoja pred hospodárskou súťažou zo strany Komisie budú prispievať k tomu, aby sa posilnila pozícia EÚ v hospodárskej súťaži.

4.2 Spolupráca – jadro programu

4.2.1 **Zdravotníctvo.** Výbor zdôrazňuje nevyhnutnú šírku nastavenia príprav v prípade vypuknutia epidémií a pandémie, resp. ochranu pred nimi, až po zohľadnenie demografického vývoja so všetkými sociálnymi a zdravotnými sprievodnými javmi a dlhodobými následkami vrátane výskumu starnutia a výskumu postihnutých (pričom posledne menovaný má aj špecifické sociálne alebo technické potreby, ktoré presahujú rámec otázok zdravotníctva). Výbor podporuje zámer Komisie, aby sa pritom nezanedbal ani výskum zriedkavých chorôb. Program by mal zahŕňať všetky príslušné vedecko-technické oblasti – vrátane biotechnológie, genetiky, výskumu kmeňových buniek a iné multidisciplinárne otázky, vrátane požiadavky na nevyhnutné kvalitatívne a sociálne štandardy. To sa týka tak biologicko-medicínskeho výskumu na univerzitách, klinikách a verejne podporovaných výskumných zariadeniach, ako aj posilnenia konkurencieschopnosti európskeho medicínsko-farmaceutického priemyslu. Vychádzajúc z toho výbor odporúča odsúhlasiť navrhovaný programový rámec. Výskum a vývoj pre zdravotníctvo predstavujú prednostný záujem v európskom, dokonca aj vo svetovom meradle.

4.2.2 **Potraviny, poľnohospodárstvo a biotechnológia** (pričom biotechnológia je dôležitou metódou aj pre tému Zdravotníctvo (Bod 4.2.1)). Výbor vníma v tomto programe skutočné úsilie o vybudovanie, resp. udržanie európskeho ekologického hospodárstva založeného na znalostiach. Cieľom je uplatnenie biovied a technológií na vytvorenie konkurencieschopných produktov a procesov šetriacich životné prostredie v poľnohospodárstve, rybnom hospodárstve, akvakultúre, potravinárskom, zdravotníckom a lesnom priemysle, ako aj v príbuzných priemyselných odvetviach. Vzhľadom na osobitne tvrdú konkurenciu v sektore poľnohospodárstva s krajinami ako napr. Brazília je toto tiež veľmi dôležitý sektor. Možným novým vývojovým odvetvím by mohlo byť pestovanie rastlín, ktoré prispievajú k čisteniu kontaminovaných pôd tým, že sa obohacujú škodlivými látkami, alebo, ako ďalšia alternatíva, ktoré z kontaminovaných pôd zasa neprijímajú žiadne škodlivé látky a tým ich možno použiť bez obáv.

4.2.3 **Informačné a komunikačné technológie – „IKT“** Výrobky a služby v sektore IKT obohatili a zmenili vedu, techniku, správu a dokonca aj každodenný život občanov revolučným spôsobom. Téma IKT predstavuje tak vo svojej relatívnej rozpočtovej výbave, ako aj v rozmanitosti úloh najrozsiahlejší prvok programu „Spolupráca“, ktorá zasahuje alebo môže zasiahnuť do všetkých ostatných oblastí. Cieľom je výroba inovatívnych produktov a služieb podporovaných IKT vo vede, technike, správe a logistike. Program IKT teda siaha od vývoja hardware nového typu (pričom napr. vývoj čipov vykazuje zjavné prekrývanie s programom Nanotechnológie), hardwarových systémov a sietí až po nové programovacie nástroje, pričom by sa okrem toho mal kľásť dôraz aj na prístupnosť IKT služieb pre všetky skupiny obyvateľstva. Výbor súčasne poukazuje na svoju pripomienku k tejto veci v bode 4.1.2. Podľa nej závisí práve od plnenia týchto služieb, konkrétne akým dielom prispeje IKT program k iným programom aj budúcnosti a či môže skutočne odôvodniť svoj výrazne nadpriemerný objem.

4.2.4 **Nanovedy, nanotechnológie, materiály a nové výrobné technológie.** Aj tu ide o novú, mimoriadne inovatívnu oblasť⁽¹⁾, ktorá vznikla na rozmedzí základného výskumu a aplikácie z mnohopočetných koreňov a rozvetvenia fyzikálneho a chemického výskumu a technológie. Má potenciál priviesť nové alebo zlepšené produkty a postupy v mnohých oblastiach techniky. Súčasne je však natoľko rôznorodá a rozvetvená, že je potrebný veľký prehľad, aby sa rozpoznali a využili spoločné črty a prierezové spojenia tejto disciplíny siahajúcej od jadrovej fyziky až po plazmovú technológiu, od nanomechaniky až po zušľachtovanie textilu. Keďže nanoprocesy sa súčasne odohrávajú v mikroskopických rozmeroch, ktoré sú pre predstavivosť občanov len veľmi ťažko prístupné, táto téma si žiada od počiatku konštruktívny dialóg so spotrebiteľmi, aby sa rozpoznali a vylúčili hrozby, ale na druhej strane rozptýlili neodôvodnené obavy. Široký prístup Komisie, ktorý zahŕňa aj úsilie o sprostredkovanie vedomostí, je preto veľmi vítaný a treba ho podporiť.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005.

4.2.5 Energetika. Výbor opakovane poukázal na kľúčovú tému Energetika a vyjadril sa k nej už vo viacerých špecifických stanoviskách, pričom zdôraznil⁽¹²⁾ aj potrebu rozsiahleho výskumu. Zo strednodobého až dlhodobého hľadiska existuje veľmi vážny energetický problém⁽¹³⁾. Týka sa to tak očakávaného úbytku zdrojov a zdraženia pri „klasických“ zdrojoch energie ropy a zemného plynu, ako aj kritického zabezpečenia zásobovania Európy týmito zdrojmi energie a rovnako aj zväčša dokonca globálnych vplyvov využívania energie na životné prostredie, najmä na klímu. Riešenie energetického problému môže prísť iba zo zlepšených alebo nových, a napriek tomu cenovo výhodných technológií. Kľúčom k tomu je energetický výskum. Musí zahŕňať všetky témy⁽¹⁴⁾ získavania – a uchovávaní! – zdrojov energie šetrných pre životné prostredie až po techniky úspory energie a efektívnejšieho využívania energie vrátane postupov pre čiastočnú alebo úplnú separáciu a uskladňovanie plynov spôsobujúcich klimatické zmeny. Osobitne dôležitý je aj prechod k vysokoúčinným elektrárnam na výrobu elektrického prúdu. Výbor pokladá návrhy Komisie z tohto pohľadu za správne a vyvážené, je však veľmi znepokojený, že plánovaný rozpočtový podiel na tento účel je veľmi nízky, ak sa berie do úvahy životne dôležitý význam úloh, ktoré sa majú riešiť. Výbor tu odporúča relatívny nárast.

4.2.6 Životné prostredie (vrátane klimatických zmien). Pre kvalitu života a životné predpoklady dnešnej a budúcich generácií má ochrana životného prostredia zásadný význam. Rozpoznať a riešiť problémy s tým spojené – nech sú antropogénneho alebo prírodného pôvodu – je mimoriadne ambiciózny a možno životne dôležitý cieľ. Táto úloha je úzko spojená s otázkami najrôznejších výskumných a politických oblastí: hospodárska politika, energetická politika, zdravotná politika a poľnohospodárska politika, vrátane úloh dohľadu a – kvôli globálnym aspektom – medzinárodných dohôd. Kým výskum v oblasti životného prostredia má za cieľ rozpoznať, resp. môcť rozpoznať rozličné problémy a ich príčiny, hľadanie riešení sa odohráva viac v iných tematických oblastiach, najmä tiež v oblasti energetiky. To by sa malo zohľadniť prostredníctvom rozpočtovej flexibility.

4.2.7 Doprava (vrátane leteckej dopravy). Európske dopravné systémy sú podstatným elementom hospodárskeho a sociálneho blahobytu v Európe a jeho súdržnosti. Čiastkový program Doprava slúži vývoju integrovaných, environmentálne šetrných, inteligentných a bezpečnejších celoeurópskych dopravných systémov a dopravných prostriedkov. Určuje teda konkrétne technické a logistické vývojové ciele rozličných spôsobov dopravy a dopravných systémov. Rozvoj/ďalší rozvoj energeticky úsporných a nízkoemisných spôsobov dopravy (lietadlá, automobily atď.) je vedecko-technická úloha spojená s čiastkovými programami Energetika a Životné prostredie, do ktorej môžu byť zapojené aj MSP. Podstatným nástrojom sú v tejto súvislosti zodpovedajúce technologické platformy (ACARE pre letectvo a leteckú dopravu, ERRAC pre koľajovú dopravu, ERTRAC pre cestnú dopravu, WATERBORNE pre loďnú dopravu, vodík a palivové články). Vzhľadom na dôležitosť funkčnej európskej dopravnej siete aj pre nové členské štáty a vzhľadom na ešte stále stúpajúci celkový objem

prepravy – tu sa ukazuje ako veľmi aktuálna a dôležitá úloha aj odstraňovanie dopravných zápch, ako aj na jej význam pre európsku konkurencieschopnosť (a jej vplyvy na životné prostredie!), je cieľ tohto čiastkového programu rovnako veľmi dôležitý a preto ho treba podporiť.

4.2.8 Spoločenské, ekonomické a humanitné vedy.

4.2.8.1 Podľa názoru výboru by malo byť cieľom tohto programu prispieť k celkovému pochopeniu komplexných, navzájom spojených socio-ekonomických, právnych výziev a otázok rôznych kultúr v rámci Európy, vrátane požiadaviek týkajúcich sa historických koreňov a spoločného základu Európy, ako aj jej hraníc a susedov. Osobitne dôležitou úlohou pre duchovné základy a budovanie identity spoločenstva, ktorá sa týka aj vzťahu členských štátov a občanov Európy navzájom, by bolo dospieť k spoločnému, pre všetky členské štáty rovnakému opisu a zhodnoteniu dejín Európy a tento výsledok zakotviť ako základ vo výučbe dejepisu v členských štátoch, resp. posilniť takéto, už existujúce tendencie.

4.2.8.2 Táto tematická oblasť sa však týka aj aspektov ako hospodárska, finančná a daňová politika, politika vedy, rast, zamestnanosť a konkurencieschopnosť, sociálna súdržnosť a udržateľnosť, kvalita života, vzdelávanie, otázky kultúry a právno-politické otázky, ako aj globálne prepojenie. V ňom sú obsiahnuté aj také osobitné výzvy modernej spoločnosti ako demografický vývoj (fakty, následky, opatrenia), migrácia, sociálna vylúčenosť, rozštiepenosť na základe pôvodu z rôznych kultúr, ako aj vývoj smerom k vedomostnej spoločnosti. Na posilnenie a profiláciu koherentnosti tohto čiastkového programu výbor okrem toho odporúča vyčleniť z programu „Veda a spoločnosť“ zaradeného v „Kapacitách“ a začleniť do programu Spoločenské, ekonomické a humanitné vedy tú jeho časť, ktorá neslúži sprostredkovaniu vedy a lepšiemu porozumeniu medzi vedou a spoločnosťou (pozri aj bod 4.5.3), ale výskumu vzťahov medzi vedou a spoločnosťou. Celkove pokladá výbor čiastkový program „Spoločenské, ekonomické a humanitné vedy“ za veľmi dôležitý, keďže hrá rozhodujúcu úlohu aj pre politické poradenstvo, mal by dopĺňovať niektoré z vyššie uvedených tém a preto v prípade potreby relatívne posilnený.

4.2.9 Bezpečnosť a vesmír

Bezpečnosť, ako aj vesmír sú významné témy, ktoré výbor podporuje.

4.2.9.1 Otázku dostatočnej **bezpečnosti** si občania západného sveta vplyvom teroristických útokov v posledných rokoch ešte výraznejšie uvedomujú a táto otázka si vyžaduje prístup z hľadiska právneho, sociálneho, z hľadiska rôznosti kultúr, ale aj z hľadiska technicko-vedeckého. Téma bezpečnosť a výskum v oblasti bezpečnosti sa však neobmedzuje na spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku, ale sa týka aj oblastí ako doprava, zdravotníctvo (napr. program zdravotnej bezpečnosti EÚ), ochrana pred katastrofami (napr. prírodné katastrofy a priemyselné nehody), energetika a životné prostredie.

⁽¹²⁾ Ú. v. ES C 241, 7.10.2002, Ú. v. EÚ C 28, 3.2.2006, Ú. v. EÚ. C 65, 17.3.2006

⁽¹³⁾ Pozri predchádzajúcu poznámku pod čiarou.

⁽¹⁴⁾ K programom EURATOM pozri kapitolu 4.6.

4.2.9.2 Občania si uvedomujú výrazný pokrok v oblasti **vesmírneho výskumu** a vesmírnych technológií doteraz len čiastočne. Tento pokrok má geostrategický význam, ako aj význam z hľadiska chápania sveta, veď napokon pozorovanie oblohy a z toho získané vedomosti, napr. pohyb planét, boli rozhodujúce východiskové body modernej prírodnej vedy. Okrem toho vesmírny výskum a vesmírne technológie sú priekopníckym poľom pre vývoj inovatívnych techník. Pri vesmírnom výskume výbor pokladá za potrebné vyváženú spoluprácu plánovaného programu s už existujúcimi organizáciami ako ESA a ESO.

4.3 **Myšlienky.** Tu vstupuje Komisia so svojou podporou výskumu na plodnú novú zem. Aj toto privítal výbor viackrát⁽¹⁵⁾. Podporou výnimočných výskumných návrhov v rámci celoeurópskej súťaže – pričom sa upustí od doteraz obvyklej podmienky cezhraničnej spolupráce – bude špičková kvalita možná, viditeľná a tým aj príťažlivá pre vedcov vynikajúcich v európskom a medzinárodnom meradle. Tým sa vytvorí mimoriadne plodná pôda pre inovácie. V tejto súvislosti výbor opätovne zdôrazňuje, že na prekonanie priemernosti sa musí rátať aj s rizikom neúspechu. Hlavný problém preto spočíva – popri primeranej vybavenosti tohto programu – prvotne vo výbere konaní výberu a riadení tohto programu. Výbor preto pokladá za správne, že táto náročná úloha má byť v rukách autonómneho grémia mimoriadne úspešných a uznávaných, *ad personam* povolaných vedcov: Európskej rady pre výskum – ERV (European Research Council – ERC).

4.4 **Ludia.** Výbor viackrát zdôraznil⁽¹⁶⁾, že kľúčom k úspešnému a konkurencieschopnému európskemu výskumu a vývoju je – popri špičkovom prístrojovom vybavení a finančnej podpore – dostatočný počet vysokokvalifikovaných, tvorivých vedcov. Záujem pre vedu a techniku sa teda musí prebudiť už v detskom veku a u mladistvých, aby dostatočný počet nadaných mohlo začať a aj dokončiť veľmi ťažké a náročné štúdium.

4.4.1 Na kľúčovú úlohu univerzít ako inštitúcií pre výskum a vzdelávanie a ich neuspokojivú situáciu v Európe výbor poukázal už vo svojom stanovisku k 7. rámcovému programu v oblasti výskumu a technického rozvoja⁽¹⁷⁾. Pritom treba o. i. dbať aj na to, aby doktorandská práca dôležitá pre kariéru výskumníka mohla byť vykonaná za primeraných odborných a personálnych rámcových podmienok⁽¹⁸⁾. Po ukončení špičkového vzdelania potrebujú títo vedci okrem toho medzinárodného skúsenosti, atraktívne výskumné pole s dostatočnou voľnosťou, ako aj konkurencieschopnú zmluvnú úpravu v medzinárodnom meradle a kariérne plánovanie. (K „Európskej charte pre výskumných pracovníkov“, týkajúcej sa tejto témy, sa výbor už vyjadril⁽¹⁹⁾ sčasti s uznaním, sčasti kriticky.)

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ. C 110, 30.4.2004.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ. C 110, 30.4.2004 – „Výskumníci v európskom výskumnom priestore: jedno povolanie, mnohoraké kariérne možnosti“.

⁽¹⁷⁾ Ú. v. EÚ. C 65, 17.3.2006.

⁽¹⁸⁾ Pozri aj kapitolu 5.6 odkaz v poznámke pod čiarou 16.

⁽¹⁹⁾ Ú. v. EÚ. C 65, 17.3.2006, Ú. v. EÚ. C 110, 30.4.2004.

4.4.2 Vzhľadom na medzinárodnú mobilitu výskumných pracovníkov, najmä medzi osobitne výkonnými štátmi v tejto oblasti, ktorá je dôležitá pre vedu a výskum, sa však musí dbať na to, aby z toho nevznikol jednostranný „brain-drain“, teda o. i. musia byť aj stanovené osobné príjmy tak, aby bolo možné priviesť napr. aj špičkových amerických vedcov do Európy, čo je v súčasnosti sotva možné. Výbor preto podporuje tento opakovane zdôraznený cieľ Komisie implementovať potrebné nástroje a rámcové podmienky, ako aj pôsobiť na členské štáty, aby uplatnili nástroje navrhnuté a sčasti už teraz dostupné v rámci programu „Ludia“. Okrem toho je veľmi dôležité pre európsky výskumný priestor, aby sa vytvorili atraktívne podmienky pre mobilitu a odstránili sa prekážky. Treba privítať, že Komisia dôrazne sleduje tento cieľ.

4.5 **Kapacity.** Tento program je dobrým príkladom podporovaných úloh spoločenstva.

4.5.1 Týka sa to najmä cieľa vyvinúť/inštalovať, využívať v rámci Spoločenstva a optimalizovať také výskumné infraštruktúry, ako veľké prístroje, vedecké nástroje, počítače atď., – ktorých náklady a využiteľnosť presahujú schopnosti jednotlivého členského štátu. Pritom výbor víta, že v súlade s jeho predchádzajúcim odporúčaním sa má pri návrhu zodpovedajúcich projektov použiť prednostne postup zdola nahor.

4.5.2 Ale aj ostatné úlohy uvedené pod „Kapacitami“, ako napr. „Výskum v prospech MSP“ a „Združenia MSP“ alebo „Vedomostne orientované regióny“, ako aj „Uvoľnenie a rozvoj výskumného potenciálu v konvergenčných a okrajových regiónoch EÚ“ sú veľmi dôležité úlohy, ktoré majú význam najmä pre nové členské štáty a MSP.

4.5.3 S čiastkovým programom „Veda a spoločnosť“ sa má podnietiť harmonická integrácia vedeckého a technologického úsilia a s tým spojenej výskumnej politiky v rámci európskych sociálnych štruktúr. Pritom ide o schopnosť vytvárať, využívať a rozširovať vedomosti a prinášať inovácie. Úlohou tohto čiastkového programu je teda na jednej strane sprostredkovať občanom Európy obraz vedy, vedcov a ich výsledkov. Výbor víta tieto ciele a vidí predovšetkým aj v rozširovaní vedomostí dôležitú kultúrnu a inovačnú úlohu. Na druhej strane však treba skúmať aj to, prečo sa časť občanov pozerá na vedu (alebo jej časti), jej metodiku a jej potencionálne vplyvy skepticky. Podľa názoru výboru by posledne menované prvotne sociologické výskumné činnosti v osobitnom programe „Spolupráca“ mali byť začlenené v jeho čiastkovom programe „Spoločenské, ekonomické a humanitné vedy“ a tým riešené v tam obsiahnutom širšom kontexte európskej spolupráce.

4.6 Program EURATOM

Výbor tu odkazuje najprv na svoje podrobné vysvetlenie vo svojom stanovisku k 7. rámcovému programu v oblasti výskumu a technického rozvoja plus programu EURATOM, ako aj na svoje pripomienky pod osobitným čiastkovým programom „Energetika“.

4.6.1 Vo **výskume jadrovej fúzie** ⁽²⁰⁾ teraz platí, (i) pripraviť a realizovať výstavbu ITER, (ii) uskutočniť všetky prípravy – vrátane výchovy a zaškolenia vedeckého personálu, zapojenia a mobilizácie výskumného potenciálu takzvaných pridružených laboratórií členských štátov, ako aj medzinárodnej delby práce – na jeho využitie, (iii) technologický vývoj (najmä materiálov a cirkulácie paliva) zamerať na DEMO, ako aj (iv) preskúmať a optimalizovať rozličné (magnetické) koncepcie uzáveru. ITER a ďalší vývoj musia byť zakotvené vo výskumných zariadeniach členských štátov a musia by odiaľ podporované Návrhy Komisie zodpovedajú týmto úlohám a prijatým medzinárodným záväzkom, výbor ich plne podporuje.

4.6.2 V **štiepení jadra** ⁽²¹⁾ teraz platí, (i) ďalej skúmať a zvyšovať bezpečnosť existujúcich jadrových elektrární (úloha prevažne pre priemyselných výrobcov a prevádzkovateľov), ako aj (ii) vyvíjať nové reaktorové koncepcie s ešte lepšími vlastnosťami v oblasti bezpečnosti, zhodnotenia paliva a likvidácie vyhoreného paliva. Treba do toho zahrnúť aj výskumné činnosti na spracovanie vyhoreného paliva (transmutácia, opätovné použitie). Ďalej treba (iii) vyriešiť a na politickej úrovni dosiahnuť zhodu v otázke konečného uskladnenia, (iv) podporiť úsilie o nerozširovanie materiálu pre jadrové zbrane, ako aj (v) získať ďalšie informácie o biologickom účinku (nízkych) dávok žiarenia ⁽²²⁾ a vyvinúť zodpovedajúce meracie techniky (najmä osobnú dozimetriu). Pre všetko toto je výchova vhodných odborníkov a tiež dostatočného dorastu, dôležitou čiastkovou úlohou. Výbor je znepokojený nedostatkom mladých odborníkov v niektorých členských štátoch a klesajúcou odbornosťou a dáva na zváženie, že vzhľadom na predpokladané dlhodobéjšie a globálne využívanie jadrovej energie by sa týmto veľmi dôležitým otázkam mala prisúdiť väčšia váha.

4.7 Spoločné výskumné centrum SVC

4.7.1 SVC sa právom zapája do činností tak 7. rámcového programu v oblasti výskumu a technického rozvoja (2007-

2013), ako aj 7. rámcového programu Euratom (2007-2011). Práve preto, že v tejto oblasti je priamo podriadené Komisii a práve preto, že v tomto spočíva aj jeho sila v politickom poradenstve a možnosti flexibilného nasadenia, musí sa zabezpečiť, aby podliehalo vysokým a transparentným štandardom týkajúcim sa tzv. medzinárodného „peer review“, súťaže, odvolacieho konania/personálnej politiky a monitorovania, ktoré sa vyžadujú pre všetky výskumné zariadenia členských štátov a aby bolo zapojené do medzinárodného vedeckého spoločenstva. Výbor pokladá za dôležité takéto zapojenie aj pokiaľ ide o vyššie uvedené spoločenské, ekonomické a humanitné vedy.

4.7.2 K jeho úlohám v 7. rámcovom programe v oblasti výskumu a technického rozvoja (2007-2013) patrí všeobecná téma „Udržateľný rozvoj“, ktorá je dôležitá pre Spoločenstvo. (napr. ochrana klímy, výživa, energetika, doprava, chemikálie, dekontaminácia). Toto zahŕňa vypracovanie vedecko-technologických referenčných dát pre rozličné oblasti dohľadu nad životným prostredím a výživou, v tom spočíva aj cenný prínos k vypracovaniu právnych predpisov Spoločenstva. Ďalšia úloha Spoločenstva spočíva vo vývoji a rozširovaní medzinárodne uznávaných referenčných podkladov a podpora spoločného európskeho meracieho systému. Toto by mohlo zahŕňať delbu práce a koordináciu medzi národnými inštitúciami pre metrologiu (meračstvo) a standardizáciu so paralelnou účasťou na ich programoch. V zmysle jednotného európskeho trhu a všeobecne európskej integrácie by sa mohlo preto zväziť, či pri zapojení zodpovedajúcich národných laboratórií a inštitúcií ako CEN a CELENEC, ako aj príslušných priemyselných odvetví a SVC, by sa nemal vytvoriť „Európsky normalizačný úrad“ (European Bureau of Standards).

4.7.3 Je dôležité, že SVC podporuje v rámci 7. rámcového programu Euratom (2007-2011) hľadanie politických rozhodnutí v jadrovej oblasti, vrátane uplatnenia a dohľadu nad existujúcimi stratégiami a reakcie na nové požiadavky. Výbor pokladá za správne aj presun ťažiska „jadrového“ programu SCV na likvidáciu vyhoreného paliva, bezpečnosť a dozor (pričom aj tieto činnosti sa koordinujú s danými členskými štátmi v rámci siete), práve tu spočívajú na jednej strane obavy občanov, na druhej strane nevyhnutnosť spoľahlivých riešení. Podľa názoru výboru je osobitne dôležité (ďalej) vyvíjať postupy, ktoré umožnia ešte lepší dohľad nad nerozširovaním materiálu pre jadrové zbrane alebo techník pre jadrové zbrane.

V Bruseli 20. apríla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁰⁾ Ú. v. EÚ. C 302, 7.12.2004.

⁽²¹⁾ Ú. v. EÚ. C 133, 6.6.2003, Ú. v. ES. C 110, 30.4.2004.

⁽²²⁾ Pozri napr. RTDinfo č. 47 Európskej komisie, január 2006.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločných pravidlách v oblasti bezpečnostnej ochrany civilného letectva

KOM(2005) 429, konečné znenie – 2005/0191 (COD)

(2006/C 185/03)

Rada sa 16. novembra 2005 rozhodla podľa článku 80 ods. 2 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 24. marca 2006. Spravodajcom bol pán McDonogh.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. a 21. apríla 2006 (schôdza 20. apríla) 134 hlasmi za, 2 proti, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1 Členskými štátmi by sa malo umožniť, aby na základe hodnotenia rizík uplatňovali prísnejšie opatrenia ako tie, ktoré sú stanovené, pod podmienkou, že ich budú financovať zo svojho štátneho rozpočtu.

1.2 Každý členský štát by mal určiť jeden orgán zodpovedný za koordináciu a monitorovanie implementácie bezpečnostných noriem.

1.3 Každý členský štát by mal stanoviť vnútroštátny program týkajúci sa bezpečnosti civilného letectva.

1.4 Komisia by mala uskutočňovať kontroly, vrátane neohlásených kontrol, aby získala prehľad o uplatňovaní nového aktu členskými štátmi, a aby identifikovala slabé miesta v bezpečnosti civilného letectva.

1.5 Aby bolo možné oslobodiť prestupujúcich cestujúcich a batožinu od detekčnej kontroly po príchode letom z tretej krajiny, čo je známe pod pojmom „one stop security“, a aby sa umožnilo cestujúcim prichádzajúcim takýmto letom zaradiť sa medzi skontrolovaných cestujúcich, mali by sa podporiť dohody medzi Spoločenstvom a tretími krajinami, v ktorých sa uzná, že bezpečnostné normy uplatňované v tretej krajine sú rovnocenné s normami Spoločenstva.

1.6 Európsky hospodársky a sociálny výbor víta iniciatívu Európskej komisie a plne podporuje základné princípy návrhu.

1.7 Víta aj zavedenie spoločných pravidiel pre bezpečnosť letísk, keďže sa bezpečnostné procedúry v rámci Európy veľmi líšia a je dôležité, aby sa štandardizovali.

1.8 Pokiaľ ide o časť 1 bod 1.2 ods. 5 prílohy a časť 11 prílohy, s ohľadom na voľný pohyb pracovníkov v rámci Spoločenstva a dostupnosť pracovníkov z tretích krajín, Komisia môže ponúknuť pomoc národným orgánom, letiskám, leteckým spoločnostiam atď. pri overovaní osobných informácií potenciálnych zamestnancov, aby boli splnené požiadavky na osobné overenie.

1.9 Cieľ opísaný v prvom odseku článku 1 návrhu nariadenia by sa mal doplniť tak, aby bolo jasné, že uvedené bezpečnostné opatrenia sú určené na ochranu civilného letectva pred činnosťami protiprávneho zasahovania, ktoré ohrozujú bezpečnosť civilného letectva. Uvedené bezpečnostné opatrenia nie sú určené na ochranu civilného letectva pred inými činnosťami protiprávneho zasahovania, ako napr. krádež a pašovanie.

1.10 Európska komisia by mala vytvoriť a implementovať ucelenú stratégiu financovania bezpečnostných opatrení v letectve, ktoré sú súčasťou povinnosti členských štátov zaistiť národnú bezpečnosť a ochranu občanov pred hrozbou terorizmu.

1.11 Do tohto nariadenia by sa mal doplniť mechanizmus na hodnotenie vplyvu každého nového návrhu na bezpečnostné opatrenia na odvetvie, aby sa zaistilo, že náklady na účinky nejakého opatrenia nebudú neúmerne vysoké v porovnaní s jeho účinnosťou.

2. Úvod

2.1 Cieľom legislatívneho návrhu Európskej komisie je objasniť právny rámec Európskej únie (stanovený jestvujúcim nariadením (ES) č. 2320/2002), poskytnúť základ pre spoločný výklad medzinárodných požiadaviek ustanovených Medzinárodnou organizáciou civilného letectva (ICAO), odstrániť citlivé informácie z verejne dostupného prostredia a kľásť dôraz na ďalší rozvoj ustanovení v oblasti bezpečnosti civilného letectva implementáciou nariadenia, t. j. využitím rozhodnutia 1999/468/ES o komitológii, ktoré ustanovuje legislatívny rozhodovací proces zahŕňajúci predstaviteľov členských štátov EÚ a Európskej komisie.

2.2 Cieľom návrhu je nahradiť súčasné nariadenie, aby sa vytvoril lepší právny predpis, ktorý bude založený na štyroch zásadách: na zásade jednoduchosti, harmonizácie, jasnosti a zvyšovania úrovne bezpečnosti.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Cieľom tohto návrhu je sprehľadniť, zjednodušiť a zosúladiť ďalšie právne požiadavky tak, aby sa zvýšila celková bezpečnosť civilného letectva.

3.2 Doterajšie skúsenosti ukázali, že nariadenie je prívelmi podrobné a je potrebné ho zjednodušiť.

3.3 Komisia uznáva zásadu subsidiarity, no domnieva sa, že je žiadúca vyššia miera harmonizácie bezpečnostných opatrení a postupov než existuje v súčasnom stave.

3.4 Jeho dôsledkom je 25 národných systémov, z čoho vyplýva aj následné možné narušenie hospodárskej súťaže a neschopnosť odvetvia ťažiť z predností jednotného trhu.

3.5 Zlepšená harmonizácia je tiež integrálnou súčasťou „jednorazovej bezpečnostnej kontroly“ – koncepcie, podľa ktorej prestupujúci a tranzitní cestujúci, batožina a náklad nemusia byť podrobení opakovanej detekčnej kontrole, pretože existuje istota, že na pôvodnom odletovom letisku boli splnené základné požiadavky bezpečnosti. Tento prvok je opäť výhodou pre prevádzkovateľov, ktorí pôsobia na vysoko konkurenčnom trhu, ako aj pre cestujúcich.

3.6 Komisia sa domnieva, že schopnosť rýchlo jednať a reagovať na riziká, ktoré sa sústavne menia, má veľký význam na zlepšenie celkovej úrovne bezpečnosti.

3.7 Komisia sa domnieva, že nie je vhodné, aby podrobné bezpečnostné opatrenia boli dostupné verejnosti. Tento problém je možné vyriešiť zahrnutím prevádzkových podrobností do vykonávacích právnych predpisov. Výbor by chcel zdôrazniť dôležitosť toho, že tieto nové spoločné pravidlá zohľadňujú špecifiká osôb so zníženou pohyblivosťou, v súlade s odporúčaniami EHSV v nedávnom stanovisku na túto tému. Bezpečnostné kontroly a ďalšie opatrenia súvisiace s bezpečnosťou, hoci sú oprávnené a potrebné, môžu vytvoriť ďalšie prekážky a obmedzenia pre ľudí so zníženou pohyblivosťou, čo by bolo proti nedávnym snahám Komisie zabezpečiť postihnutým osobám a osobám so zníženou pohyblivosťou rovnocenné podmienky v leteckej preprave v porovnaní s ostatnou populáciou.

3.8 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2320/2002 ustanovuje spoločné pravidlá v oblasti bezpečnosti a ochrany civilného letectva. Cieľom tohto návrhu je nahradiť tento právny akt.

3.9 Preto je vhodné nariadenie (ES) č. 2320/2002 nahradiť jednoduchším, jasnejším nariadením, ktorým sa stanovujú všeobecné zásady.

3.10 Jediná dodatková právomoc, ktorú sa snaží Komisia získať, sa týka pravidiel bezpečnostných opatrení pri letoch. Zahŕňa také rôznorodé témy ako sú nedisciplinovaní cestujúci, prístup do pilotnej kabíny a príslušníci bezpečnostnej ochrany počas letu („sky marshals“). EHSV neodporúča využívanie bezpečnostnej ochrany počas letu okrem výnimočných prípadov za mimoriadnych okolností.

3.11 Požiadavka na bezpečnostné programy odráža súčasný najosvedčenejší postup v oblasti letectva, a teda nepredstavuje závažné bremeno pre odvetvie ani pre administratívu. Programy jednotlivých prepravných spoločností Spoločenstva by mali byť schválené ich národnými úradmi a navzájom uznané ostatnými členskými štátmi.

3.12 V článku 13 sa stanovuje povinnosť každého členského štátu monitorovať dodržiavanie nariadenia prostredníctvom vnútroštátneho programu kontroly kvality.

3.13 Článkom 14 sa Komisii umožňujú kontroly, medzinárodným, na letiskách Spoločenstva.

3.14 Článkom 17 sa nahrádza súčasný článok 10 o bezpečnostnej ochrane letov z tretích krajín. Predpokladá sa v ňom uzavretie dohôd medzi Spoločenstvom a tretími krajinami, ktoré by umožňovali, aby sa transfer cestujúcich, batožiny a nákladu na letiskách Spoločenstva uskutočňoval bez ďalšej detekčnej kontroly a dodatočných bezpečnostných kontrol.

3.15 Tento cieľ by sa mal dosiahnuť stanovením spoločných pravidiel a spoločných noriem bezpečnostnej ochrany civilného letectva, ako aj mechanizmov na monitorovanie dodržiavania súladu.

3.16 Obsah nariadenia (ES) č. 2320/2002 by preto mal byť zrevidovaný na základe získaných skúseností, a samotné nariadenie by sa malo nahradiť novým dokumentom, aby sa zjednodušili, zosúladiť a sprehľadnili existujúce pravidlá, a aby sa zlepšila úroveň bezpečnosti.

3.17 Vzhľadom na potrebu pružnosti pri prijímaní bezpečnostných opatrení a postupov, aby sa umožnilo dodržiavanie stále sa vyvíjajúceho vyhodnocovania rizík a mohli sa zavádzať nové technológie, nový dokument by mal stanoviť základné zásady toho, čo je potrebné vykonať, aby sa zabezpečila ochrana civilného letectva proti činom protiprávneho narušenia.

3.18 Nový dokument by mal zahŕňať aj bezpečnostné opatrenia, ktoré sa uplatňujú na palube lietadla a počas letu leteckých dopravcov Spoločenstva.

4. Konkrétne pripomienky

Nasledujúce body by sa mali vziať do úvahy pri implementácii

4.1 Je dôležité, aby sa stanovili spoločné normy týkajúce sa zakázaných predmetov, aby nevznikal zmatok a diskusie pri bezpečnostných kontrolách.

4.2 V prílohe návrhu nariadenia je použitý termín „nepretržitý náhodný“ (výber), ale nie je definovaný. Je nevyhnutné doplniť definíciu „nepretržitého náhodného“, aby sa zabezpečil jednotný výklad tejto zásady v celej Európe, keďže sa má aplikovať pri bezpečnostných kontrolách.

4.3 Prísnejšie opatrenia by sa mali uplatňovať len ako reakcia na konkrétne teroristické ohrozenie, identifikované metódou vyhodnocovania rizika orgánmi. Uplatňovanie prísnejších opatrení odporuje cieľom harmonizácie bezpečnostných opatrení v letectve v rámci celej Európskej únie a zavedeniu priestoru s „jednorazovou bezpečnostnou kontrolou“. Všetky ďalšie odstrašujúce alebo preventívne bezpečnostné opatrenia vyžadované členským štátom musia byť teda zavedené po dôkladnej porade s prevádzkovateľom letiska a uvedený členský štát musí za dodatočné bezpečnostné opatrenia zaplatiť ako za súčasť národnej bezpečnosti a povinnosti vlády chrániť svojich občanov pred teroristickými činmi.

4.4 Niektoré letecké spoločnosti nepovoľujú kovové príbory, napr. nože a vidličky, zatiaľ čo iné áno, mala by sa podporiť šandardizácia v rámci všetkých leteckých prepravcov.

4.5 Hoci nožničky, pilníky na nechty atď. sú zakázané, sklenené fľaše sú naďalej povolené. Sú to smrtiace zbrane, najmä ak sú rozbité. Navrhuje sa, aby všetko z bezcolnej zóny a všetky fľaše prepravované na palube boli z umelej hmoty. V opačnom prípade by mali byť uložené v odkladacích priestoroch lietadla spolu s ostatnou batožinou. Pred zavedením takého pravidla je však potrebné odsúhlasiť ho na medzinárodnej úrovni.

4.6 Je dôležité, aby záchranné vybavenie, ako bezpečnostná sekerka a hasiace prístroje, boli zabezpečené v skrinkách posádky a pasažieri k nim nemali priamy prístup.

4.7 Letecké spoločnosti by mali tam, kde je to možné, používať spevnené kontajnery na batožinu na ochranu pred výbuchom bomby ako v prípade *El Al airlines*.

4.8 V záujme bezpečnosti by národné orgány mali podrobne monitorovať množstvo nápojov, ktoré sa môže podávať cestujúcim, a incidenty v dôsledku pitia.

4.9 Hoci prístup do pilotnej kabíny je chránený spevnenými dverami, únosca by sa tam mohol dostať cez chatrnú stenu záchodov, ktoré sa často nachádzajú hneď vedľa pilotnej kabíny. Táto stena by sa mala posilniť.

4.10 Článok 11 by mal zahŕňať aj pracovníkov leteckých spoločností a handlingu, ktorí často zaisťujú bezpečnosť.

4.11 Pokiaľ ide o časť 11 prílohy, všetci inštruktori bezpečnosti by mali byť vyškolení v schválených školiaciach strediskách, napr. *European Security Training Institute* (EASTI), aby sa štandardizovala prezentácia tréningových bezpečnostných modulov ICAO. Národné orgány by mali byť povinné ustanoviť národné tréningové programy s kvalifikovanými inštruktormi EASTI.

4.12 Pokiaľ ide o časť 4 bod 4.3 prílohy (vzhľadom na narástajúci počet deportovaných atď.) malo by sa požadovať, aby národné orgány stanovili minimálnu lehotu na upovedomenie prepravcov/letísk/posádok lietadla, aby sa mohli pripraviť na prepravu potencionálne nebezpečných cestujúcich, ak sa to bude týkať letov na komerčných linkách.

V Bruseli 20. apríla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady o ustanovení rámca opatrení Spoločenstva v oblasti námornej environmentálnej politiky (Smernica o námornej stratégii)“

KOM(2005) 505, konečné znenie – 2005/0211 (COD)

(2006/C 185/04)

Rada sa 29. novembra 2005 rozhodla podľa článku 175 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, ktorá bola poverená vypracovaním stanoviska výboru v danej veci, schválila svoje stanovisko 21. marca 2006 (Spravodajkyňa: pani SÁNCHEZ MIGUEL).

Na svojom 426. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo 20. a 21. apríla 2006 (schôdza z 20. apríla) prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor nasledujúce stanovisko 137 hlasmi pre a 3 členovia sa zdržali hlasovania:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV víta návrh smernice v rámci tematickej stratégie na ochranu a zachovanie európskeho morského prostredia, ktorá bude zahŕňať a koordinovať už existujúce právne úpravy, a to najmä čo sa týka postupu v životnom prostredí podobne, ako to je stanovené v rámcovej smernici o vode (RSV).

1.2 Výbor však zastáva kritický názor, že návrh smernice je síce potrebný, avšak nie je dostatočný, pretože stav morí a oceánov je natolko alarmujúci, že sú potrebné prísnejšie opatrenia na dosiahnutie uplatňovania a kontroly dodržiavania súčasných predpisov. Okrem toho návrh vykonáva čiastočný zásah do stavu morského prostredia. Z tohto dôvodu sa výbor nazdáva, že rámcová smernica by lepšie slúžila na účel integrácie a neskoršieho prehĺbenia aspektov, ktoré tu nie sú uvedené.

1.3 Nevytváranie nových legislatívnych ani riadiacich nástrojov pri využití už existujúcich, pomáha novým členským štátom vyhnúť sa novým nákladom na financovanie a hlavne vyhnúť sa ďalšej byrokratickej záťaži. Zároveň sa zavádzajú systémy účasti a konzultácie s verejnosťou a zainteresovanými stranami, čo je dôležité pre väčšie zapojenie občanov do tematiky životného prostredia.

1.4 EHSV má v úmysle uviesť odporúčania, ktoré sa mu zdajú byť potrebné na zlepšenie obsahu navrhovanej normy. Týmto spôsobom Komisia môže zhodnotiť náš prínos ako súčasť občianskej spoločnosti, ktorá je priamo zainteresovaná.

1.4.1 V prvom rade musí byť upresnené a stanovené, aké koordinačné a kontrolné funkcie má Komisia voči regionálnym orgánom, ktoré majú úlohu hodnotiť a stanoviť ciele a opatrenia vykonávané v morskom prostredí v ich kompetencii. Týmto spôsobom by mali byť vytvorené vo všetkých pobrežných regiónoch jednotné a vyvážené postupy, pretože v tejto súvislosti musí byť zohľadnený cezhraničný charakter našich morí a oceánov. Centralizovaná koordinácia by dokonca umožnila

vykonávať aktivity v tretích krajinách, kde by bolo možné uskutočniť aktivity Spoločenstva, a to najmä v tých, s ktorými nás spájajú medzinárodné dohody.

1.4.2 S ohľadom na stanovené definície, osobitne na definíciu dobrého ekologického stavu, na základe všeobecných kvalitatívnych ukazovateľov, EHSV považuje za nutné zavedenie kvantitatívnych ukazovateľov, ako napríklad u RSV pre vnútorné vodné toky. Dobrý stav morských vôd závisí vo veľkej miere od množstva. Ciele pre životné prostredie by mali byť minimálne obsahom oznámenia, tak ako je to stanovené v bode 5.5, keďže všeobecné stanovenie ukazovateľov, ako je uvedené v návrhu smernice, by mohlo zabrániť jej úplnej účinnosti.

1.4.3 Výber špecifických oblastí, ktoré sú tak definované z dôvodu, že v nich nie je možné dosiahnuť ciele stanovené pre životné prostredie, môže na základe nejednoznačných definícií viesť v praxi k zneužitiu. Preto EHSV navrhuje, aby dôvody a postup schválenia ich výnimočnosti boli presne a jasne definované Komisiou.

1.5 Nakoniec je potrebné poukázať na dve témy, ktoré sú veľmi dôležité pre dosiahnutie tu navrhovaných cieľov. Prvá téma sa vzťahuje na neodkladné uplatnenie všetkých skôr stanovených opatrení, ktoré sú obsiahnuté v balíku ERIKA I, II a III a predovšetkým tie, ktoré sa vzťahujú na prístavy, transeurópske siete pre dohľad nad námornou prepravou, stanovenie audítorského systému krajín pre registráciu lodí, vyšetrovanie a inventár odpadu (vrátane bômb, kontajnerov obsahujúcich rádioaktívne produkty), atď.

1.5.1 Druhou témou, ktorú je treba pripomenúť a uplatniť, je výskum v morskom prostredí, aby na základe rozsiahlych a odborných znalostí mohli byť konkretizované ciele a stanovené programy opatrení potrebných na obnovenie dobrého stavu morského prostredia. V tomto smere by bolo nutné širšie zapojenie do európskych rámcových výskumných programov.

2. Zdôvodnenie

2.1 Komisia predložila v roku 2002⁽¹⁾ oznámenie, na ktorom sa zakladá návrh predmetnej smernice, ktorá stanovuje stratégiu na ochranu a zachovanie morského prostredia z environmentálneho pohľadu, ktorého cieľom je podporovať udržateľné využívanie morí a zachovať morské ekosystémy. V šiestom akčnom programe pre životné prostredie sa už odkazovalo na nutnosť vytvorenia opatrení na ochranu a zachovanie morského prostredia. Jasne sa preukázalo, že dosiahnutie cieľa udržateľného využívania európskych morí a oceánov nie je možné dosiahnuť individuálnymi opatreniami. Ukázalo sa, že je nutné rýchlo konať, pretože riziká, ktoré boli zistené v šiestom programe, sa uskutočnili v intenzite, ktorá prekročila najhoršie predpovede⁽²⁾.

2.2 Stratégia, ktorá bola navrhnutá v spomenutom oznámení, vychádza zo situácie európskeho morského prostredia, ktorého stav sa veľmi zhoršuje a na ktoré vplyvajú efekty klimatických zmien, znečistenie morí nebezpečnými látkami, obchodný rybolov, eutrofizácia našich morí, pričom ďalším veľkým nebezpečenstvom je nasadzovanie exogénnych druhov. Ak k uvedenému pridáme prekážky inštitucionálnej povahy, akými sú výlučná kompetencia členských štátov vo svojich teritoriálnych morských vodách, existencia medzinárodných dohôd, ktoré majú účinky aj na tretie krajiny a mnohé dohody celosvetového charakteru⁽³⁾, ktorých uplatňovanie a kontrola je obtiažna, potreba naplniť túto stratégiu je jasne viditeľná, aj napriek uvedeným prekážkam.

2.3 Nedávno a v tej istej dobe ako tento návrh smernice bolo predložené iné oznámenie⁽⁴⁾, v prípade ktorého EHSV nebol vyzvaný, aby sa k nemu vyjadril. V tomto oznámení je uvedené vypracovanie zelenej knihy o stratégii pre morské prostredie. EHSV sa domnieva, že Komisia by mala brať do úvahy obsah a pripomienky stanovísk EHSV a preto by bolo najlepšie, aby bola vykonaná nová konzultácia, v ktorej by mohli byť predstavené naše poznatky a postoje k opatreniam týkajúcim sa morského prostredia (rybolov, doprava, uhlíkové palivá, atď.) EHSV ako zástupca občianskej spoločnosti chce vysloviť svoj názor.

3. Zhrnutie navrhovaných opatrení

3.1 Návrh smernice, ktorým sa zaoberáme, je nástroj na vykonanie stratégie na ochranu a zachovanie morského

prostredia. Ďalej sú v ňom zohľadnené medzinárodné zmluvy, predovšetkým tie, ktoré v rámci Organizácie spojených národov⁽⁵⁾, podpísala Komisia a členské štáty, ako aj regionálne dohody⁽⁶⁾, ktorých ciele majú byť dosiahnuté pomocou tejto smernice.

3.2 Návrh smernice je rozdelený do piatich kapitol. V prvej sú uvedené všeobecné ustanovenia, v ktorých sa definuje predmet (článok 1), oblasť pôsobenia (článok 2), morské regióny a subregióny (článok 3), morské stratégie (článok 4), koordinácia a spolupráca medzi členskými štátmi (článok 5) a príslušné orgány (článok 6).

3.3 V tejto prvej časti treba upozorniť na obsah článku 4 o morskej stratégii, ktorú majú vypracovať členské štáty pre každý morský región. Stratégia musí obsahovať minimálne nasledujúce body:

- prvé posúdenie súčasného environmentálneho stavu dotknutých vôd a environmentálneho dosahu ľudskej činnosti na tieto vody;
- stanovenie dobrého environmentálneho stavu;
- stanovenie environmentálnych cieľov;
- vypracovanie a uplatnenie programu pre dohľad na tieto ciele.

Okrem toho najneskôr do roku 2016 musia vypracovať program opatrení určených na dosiahnutie dobrého environmentálneho stavu morí a oceánov.

3.4 V druhej a tretej kapitole sú rozvinuté morské stratégie, pričom v druhej kapitole sa nachádzajú normotvorné predpisy a v tretej kapitole sú programy pre jednotlivé opatrenia.

3.4.1 Východiskovým bodom pre **vypracovanie morských stratégií** je pre členské štáty počiatočné hodnotenie stavu ich morských vôd (článok 7). V tomto hodnotení sa musí nachádzať viacero prvkov, medzi ktorými sa kladie dôraz na sociálnu a ekonomickú analýzu ich využitia, ako aj náklady spojené s ich znehodnocovaním. Ďalej je určený dobrý environmentálny stav (článok 8 a príloha II) a environmentálne ciele (článok 9 a príloha III). Nakoniec sa stanovujú spôsoby vypracovania programov kontroly (článok 10 a prílohy II a IV), ako aj metóda schválenia (článok 11).

⁽¹⁾ Dohovor Spojených národov o morskom práve (UNCLOS) prijatý rozhodnutím Rady 98/392/ES, 23. marca 1998

⁽²⁾ Dohovor o ochrane morského prostredia v oblasti Baltského mora, rozhodnutie 94/157/ES; Dohovor o ochrane morského prostredia na severovýchode Atlantiku, rozhodnutie 98/249/CE; Dohovor o ochrane Stredozemného mora pred znečistením, rozhodnutie 77/585/EHS; zmenené v roku 1995.

⁽¹⁾ KOM(2002) 539, konečné znenie – Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu na tému „K stratégii ochrany a zachovania morského prostredia“.

⁽²⁾ Detailnejšie informácie sa nachádzajú v stanovisku EHSV Ú. v. EÚ C 133, 6.6.2003 na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – K stratégii ochrany a zachovania morského prostredia (spravodajkyňa: Mariá Candelas Sánchez Miguel)“.

⁽³⁾ Na summite v Johannesburgu (od 26. augusta do 4. septembra 2002) sa zahrnuli do kapitol I – IV dohody o oceánoch a moriach, rybných zdrojoch, morskom znečistení a výskume. Pozri Ú. v. EÚ C 133, 6.6.2003.

⁽⁴⁾ KOM(2005)505, konečné znenie z 14.10.2005.

3.4.2 V tretej kapitole sú stanovené **programy opatrení**, ktoré majú vykonať členské štáty v dotknutých morských oblastiach (článok 12 a príloha V) s cieľom dosiahnuť dobrý environmentálny stav. Komisia musí byť informovaná na základe počítačových hodnotení o programoch opatrení (článok 14), aby ich neskôr mohla schváliť (článok 15). Taktiež sa uvádzajú opatrenia *ad hoc* pre osobitne špecifické oblasti (článok 13).

3.5 Kapitola IV obsahuje predpisy ohľadne aktualizácie stratégií pre dotknutéorské regióny (článok 16), ako aj stanovenie povinnosti vypracovania priebežných správ každé tri roky (článok 17). Osobitnú zmienku si zaslúži článok 18, v ktorom sa stanovujú normy týkajúce sa konzultácie a informovania verejnosti v súlade so smernicou 2003/35/ES. Taktiež je tu uvedená povinnosť Komisie vypracovať hodnotiace správy o výsledkoch uplatňovania smernice (článok 19) a vykonať revíziu jej obsahu po 15 rokoch od jej vstúpenia do platnosti.

3.6 V poslednej, piatej kapitole sú uvedené technické ustanovenia s osobitným odkazom na prílohy, ktoré sú k nej pripojené (článok 21), ako aj s odkazom na výbor, ktorý bude Komisii pri tejto úlohe asistovať (článok 22).

4. Pripomienky k návrhu

4.1 Súčasný návrh smernice je potrebné spojiť s už spomenutým oznámením Komisie Rade a Európskemu parlamentu – „K stratégii ochrany a zachovania morského prostredia“ (pre ďalšie informácie pozri stanovisko EHSV 578/2003 na tému tohto oznámenia). Najdôležitejšie ustanovenia tohto oznámenia sú:

- jednotlivé opatrenia členských štátov a morí Spoločenstva nielen že nedosahujú želaný efekt zlepšenia morského životného prostredia, ale jeho stav sa progresívne zhoršuje;
- štáty nevykonávajú efektívny dohľad nad stavom morských vôd;
- vedecké poznatky v oblasti morského prostredia sú nedostatočné a vyžadujú vyššie vedecké nasadenie;
- definícia prvkov a cieľov v súvislosti s nutnou stratégiou na ochranu a obnovu morského prostredia je uspokojujúca a je navrhnutých 23 možných opatrení.

4.2 V stanovisku EHSV sú uvedené nasledujúce aspekty:

- a) oznámenie je prvým krokom pre zavedenie aktivít zameraných na ochranu a obnovu morského prostredia;

- b) napriek tomu chýba jasný a účinný postup, ako je napríklad metodológia obsiahnutá v RSV;

- c) tento postup založený na ekosystémoch by mal obsahovať ustanovenia o „dobrom stave vôd“, rozdelení morského prostredia do oblastí, stanovenie kritérií a mechanizmov pre koordináciu medzi úradmi, atď.

4.3 V tomto smere sú do návrhu smernice určitým spôsobom integrované dôležité príspevky zo stanoviska EHSV a je stanovený podobný postup pre aktivity ako ho stanovuje RSV, ale so značnými rozdielmi, pokiaľ ide o úlohu Komisie, členských štátov a organizáciu jej prvkov. Avšak v smernici nie sú dostatočne vysvetlené dôvody na tento postup a navyše smernica obsahuje závažné protiklady. Napríklad:

- a) v oznámení sa konštatuje neúčinnosť individuálnych opatrení a rámca Spoločenstva. V súčasnom návrhu smernice je táto schéma zachovaná.

- b) oznámenie obsahuje vyčerpávajúcu definíciu prvkov, cieľov a opatrení. V súčasnej smernici existuje len obmedzené vymenovanie týchto prvkov.

4.4 EHSV sa nazdáva, že súčasná smernica je:

- a) potrebná, avšak nedostatočná na to, aby EÚ dosiahla obnovenie a dostatočnú úroveň ochrany morského prostredia, ktorá by sa netýkala len výsostných morských vôd;

- b) dobrým východiskom, ktoré by malo byť v dôležitých aspektoch ďalej prepracované;

- c) nekompletná, a preto je nutné pristúpiť k ďalšiemu rozvoju „*a posteriori*“, ako aj integrovať ho do návrhu tak, aby skutočne išlo o rámcovú smernicu so žiadúcim rozsahom a hĺbkou.

4.5 Uplatňovanie smernice je skoro výhradne na členských štátoch. Komisia riadi aktivity, je informovaná členskými krajinami, schvaľuje alebo odmieta definície environmentálneho stavu, ciele a ukazovatele životného prostredia, plán kontroly a program opatrení pre zvláštne oblasti.

4.6 Nie sú vytvorené nové legislatívne ani riadiace nástroje, využívajú sa súčasné nástroje na úrovni Spoločenstva, ako aj tie, ktoré sú stanovené v medzinárodných dohodách podpísaných Európskou úniou.

4.7 Je vyjasnený spôsob účasti verejnosti a zainteresovaných strán prostredníctvom členských štátov.

5. Osobitné ustanovenia

5.1 Skúsenosti získané pri uplatňovaní ambiciózných európskych ustanovení v členských štátoch (RSV, IPPC) preukazujú, že Komisia musí zohrávať dôležitú úlohu nielen pri kontrole, ale aj pri koordinácii a centralizácii aktivít na podporu štátov. Uvedené sa musí vykonávať vždy v súlade s princípom subsidiarity. Za týmto účelom by Komisia mala vytvoriť a predsedáť fóru kompetentných orgánov zodpovedných za morské podzóny a zóny, s účasťou zainteresovaných strán z vedeckých inštitúcií s uznanými skúsenosťami v tejto oblasti, ako aj s účasťou orgánov zodpovedných za politiku rybolovu a radionuklidy.

5.2 V návrhu smernice by preto mala byť zahrnutá povinnosť informovať a schváliť – s ohľadom na navrhované počiatočné vyhodnotenie – dobrý environmentálny stav, environmentálne ciele, program kontroly a program opatrení, vrátane opatrení *ad hoc* pre osobitné oblasti. Taktiež by mal byť stanovený postup a lehota na zapracovanie možných odmietnutí. Tento postup by mal počítat s účasťou zainteresovaných strán a všeobecne s verejnosťou a mal by obsahovať dostatočne podnetné prvky.

5.3 Obsah počiatočného hodnotenia je opísaný v prílohe II. V tabuľke k „rizikám a účinkom“ by bolo vhodné definovať antropogénne príčiny v súlade s oznámením, ktoré predchádzalo návrhu smernice. Taktiež je potrebné uviesť súvislosť s rizikami a účinkami, ako aj súvislosť s prvkami a cieľmi ochrany morského prostredia, aby v tejto súvislosti mohli byť stanovené vhodné aktivity a stratégie.

5.4 Definícia „dobrého environmentálneho stavu“ a „environmentálneho stavu morského prostredia“ je stanovená na základe „kvalitatívnych generických ukazovateľov, kritérií a noriem“. Taktiež by mali byť zahrnuté kvantitatívne ukazovatele, pretože niektoré premenné veličiny, týkajúce sa počiatočného hodnotenia ako aj dobrého environmentálneho stavu, vyžadujú túto charakteristiku vo svojich ukazovateľoch. Okrem toho, na sledovanie premenlivých veličín zahrnutých do programu sledovania sa vyžadujú referenčné kvantitatívne údaje (napríklad hustota fytoplanktonu).

5.5 V článku 9 a v prílohe III sa environmentálne ciele definujú na základe príliš všeobecných kritérií. Bolo by vhodné stanoviť minimálne prvky a ciele, ktoré by mali byť zhodnotené, pričom by mali minimálne obsahovať prvky z oznámenia z roku 2002:

- pokles biologickej rozmanitosti a poškodzovanie životného priestoru,
- nebezpečné látky,
- eutrofizácia,

- radionuklidy,
- chronické znečistenie ropou,
- odpad,
- námorná doprava,
- zdravie a životné prostredie,
- klimatické zmeny.

5.6 Program opatrení (článok 12, príloha IV) musí obsahovať minimálne opatrenia, ktoré sú podľa európskej legislatívy povinné. Osobitne treba vyzdvihnúť opatrenia týkajúce sa pobrežných vôd. Akčný program, ktorý sa ich týka, má za cieľ zabrániť škodám, ktoré sú spôsobené rôznymi zdrojmi znečistenia vymenované v predchádzajúcom odseku. Ďalej je potrebné začleniť opatrenia, ktoré sú povinné podľa medzinárodných dohôd a zmlúv, ako aj opatrenia „ad hoc“ zamerané na zníženie dôsledkov zhoršenia morského prostredia v „osobitných oblastiach“. Výhoda spočíva v tom, že všetky opatrenia a aktivity, ktoré sú rozdelené do rôznych ustanovení a právnych predpisov, môžu byť týmto spôsobom v jednom celku a tým bude zjednodušené ich dodržiavanie.

5.6.1 Na druhej strane nesmie sa pristúpiť iba k súpisu opatrení, pretože sa už ukázalo, že toto nedokáže zabrániť zhoršovaniu sa životného prostredia, a preto by len ťažko postačili na dosiahnutie dobrého environmentálneho stavu v predmetnej morskej oblasti. V tomto zmysle je dôležité pravidelne rozširovať v pobrežných štátoch overené postupy v oblasti ekotechnológií (ekologické sociálne zariadenia, čistiacie prostriedky bez fosfátov, nárazníkové zóny a obmedzenia v pobrežných oblastiach, atď.)

5.7 Návrh smernice umožňuje, aby členské štáty vyhradili zvláštne oblasti, v ktorých nebude možné dosiahnuť environmentálne ciele z nasledujúcich dôvodov:

- činnosť alebo nečinnosť zo strany iného štátu (člena Európskej únie alebo tretej krajiny);
- prirodzené dôvody alebo vyššia moc;
- zmeny alebo fyzické premeny ako dôsledok „opatrení prijatých z dôvodu všeobecného záujmu“.

5.7.1 Toto znenie je natolko nejednoznačné, že pri jeho vykonávaní môže dôjsť k zneužitiu, a preto je nutné:

1. definovať jasne a presne tieto príčiny prostredníctvom:
 - vypracovania zoznamu činností alebo nečinností iných krajín, ktoré by mohli ovplyvniť proces dosiahnutia environmentálnych cieľov;
 - javy, ktoré sú považované za prirodzené dôvody, ako aj kritériá, ktoré umožnia stanoviť príčiny vyššej moci;

— kritériá pre definíciu konceptu „všeobecného záujmu“;

2. stanoviť postup pre udelenie týchto výnimiek zo strany Komisie s účasťou zainteresovaných strán a verejnosti.

5.8 Vzhľadom na aspekty koordinácie a spolupráce je vhodné brať ohľad na tretie krajiny, ktoré ležia na pobreží našich morí a oceánov. Nemal by byť braný ohľad len na tie krajiny, ktoré sú zmluvnými stranami medzinárodných dohôd, ale mala by byť podporená ich spolupráca s cieľom dosiahnuť dobré environmentálne výsledky.

5.9 Nakoniec návrh smernice stanovuje účasť zainteresovaných strán a verejnosti prostredníctvom súčasných štátnych systémov. Tieto systémy sú však v mnohých krajinách spochybňované, v niektorých prípadoch z dôvodu chýbajúcej transparentnosti, v iných prípadoch z dôvodu neskorých odpovedí na žiadosti, v ďalších prípadoch z dôvodu nejasného postupu pri stanovení organizácií, ktoré sú „zainteresovanými stranami“, atď. Z tohto dôvodu by Komisia mala stanoviť jednoduchý a účinný postup pre príjem sťažností a oznámení od zainteresovaných strán a verejnosti. Týmto spôsobom by malo byť zarúčené ich prejednanie a dodržané ich právo byť informovaní, konzultovaní a právo zúčastniť sa na tomto procese. V tomto zmysle by malo byť odstránené kritérium *mutatis mutandis* v systéme schvaľovania tak, ako to bolo vyššie uvedené.

V Bruseli 20. apríl 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Riadenie priemyselných zmien v cezhraničných oblastiach po rozšírení Európskej únie“

(2006/C 185/05)

Nastávajúce rakúske predsedníctvo Rady Európskej únie sa 20. júla 2005 rozhodlo podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom *Riadenie priemyselných zmien v cezhraničných oblastiach po rozšírení EÚ*

Poradná komisia pre priemyselné zmeny poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 22. marca 2006. Spravodajcom bol pán Krzaklewski.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. a 21. apríla 2006 (schôdza z 21. apríla 2006) 69 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Časť 1 – Zhrnutie záverov a odporúčaní EHSV

Rakúska vláda formálne požiadala poradnú komisiu pre priemyselné zmeny (CCMI), aby vypracovala prieskumné stanovisko na tému: *Priemyselné zmeny a rozširovanie EÚ: Preverenie dosahov v pohraničných oblastiach*.

Výbor berie do úvahy, že počas nadchádzajúceho predsedníctva je dôležité presne a jasne definovať význam výrazu „REGIÓN“ v cezhraničnom a priemyselnom kontexte. Mali by sa rozlišovať regióny hraničiace s nečlenskými štátmi EÚ a treba brať do úvahy, či dané susediace štáty sú kandidátskymi krajinami, alebo nie.

Je dôležité určiť, ako možno odlíšiť dosahy zmien ku ktorým došlo v týchto regiónoch v 90-tych rokoch 20. storočia od tých, ktoré sú dôsledkom vstupu do EÚ. Tak sa ohodnotí účin-

nosť nástrojov politiky Spoločenstva, ktoré boli v týchto oblastiach použité pred vstupom a po vstupe, a určí sa časový odstup, s ktorým bola v týchto oblastiach zavedená politika EÚ, v porovnaní s inými oblasťami.

Výbor poznamenáva, že veľmi dôležitým a možno rozhodujúcim faktorom, ktorý ovplyvnil vedenie a rozvoj priemyselnej politiky v cezhraničných oblastiach v rozšírenej Európe, v súčasnosti aj v minulosti, je dostupnosť zdrojov zo štrukturálnych fondov EÚ pre zainteresované skupiny v týchto regiónoch. Je nesmierne dôležité zvýšiť ich úlohu v týchto regiónoch. Novou príležitosťou v tejto oblasti je návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zriadení Európskeho zoskupenia cezhraničnej spolupráce (EZCS). Výbor zvlášť zdôrazňuje potrebu začlenenia hospodárskych a sociálnych

záujmových skupín, ako aj ďalších organizácií občianskej spoločnosti, osobitne vzdelávacích zariadení, ktorých sa zriadenie EZCS týka. Vytvorenie takýchto právnych subjektov by mohlo byť podnetom cezhraničnej spolupráce a mohlo by v týchto regiónoch podporiť pocit identity a pranie harmonizovať vlastné nariadenia.

Výbor si myslí, že rozvoj pracovných trhov v príslušných regiónoch predstavuje taký faktor priemyselných zmien, ktorý by sa nemal podceňovať. V súčasnosti naďalej existujú dočasné prekážky cezhraničného voľného pohybu pracovníkov v rámci EÚ. Výbor vyzýva členské štáty, aby vážne preskúmali, či by prechodné obdobia nebolo možné skrátiť. Na to je potrebné patričné zapojenie sociálnych partnerov a konzultácie s nimi na všetkých príslušných úrovniach. V súvislosti s nástrojmi priemyselnej politiky výbor zdôrazňuje dôležitosť možného zavedenia jednotného základu dane z príjmov právnických osôb.

Vo svojom stanovisku výbor opakovane zdôrazňuje zvlášť dôležitú úlohu, ktorú môže zohrávať sociálny dialóg a aj záväzky občianskej spoločnosti v riadení priemyselnej politiky v daných regiónoch, v zavádzaní dynamických priemyselných politík aj v hľadaní riešenia problémov, ktoré ovplyvňujú vzájomné vzťahy medzi rôznymi národnosťami, kultúrnymi spoločnosťami a etnickými skupinami.

Časť 2 – Dôvody na podporu stanoviska

1. Úvod

1.1 Krátko pred prevzatím predsedníctva rakúska vláda formálne požiadala poradnú komisiu pre priemyselné zmeny (CCMI), aby vypracovala prieskumné stanovisko na tému: *Priemyselné zmeny a rozširovanie EÚ: Preverenie dosahov v pohraničných oblastiach*. Podľa definície sa prieskumné stanovisko vydáva pred prijatím návrhu alebo politického rozhodnutia rozhodujúcim orgánom EÚ.

1.2 Prechod k trhovému hospodárstvu a transpozícia vnútorného trhu EÚ a pravidiel hospodárskej súťaže priniesli v mnohých regiónoch strednej a východnej Európy novú dynamiku. Vstup nových členských štátov zo strednej a východnej Európy ešte viac zblížil pohraničné oblasti a v mnohých prípadoch obnovil bývalé obchodné a podnikateľské vzťahy. Ale táto nová dynamika priniesla aj problémy týkajúce sa predovšetkým trhu práce a odhalila infraštruktúrne nedostatky spolupracujúcich pohraničných regiónov.

1.3 CCMI a Európske stredisko pre sledovanie zmien (EMCC) usporiadali v Bratislave v dňoch 17. a 18. októbra 2005 semináre zamerané na prebiehajúce priemyselné zmeny v cezhraničných regiónoch rozšírenej EÚ a na získanie údajov potrebných na vypracovanie stanoviska. Semináre sa konali v cezhraničnej oblasti CENTROPE a ich účastníkmi boli členovia CCMI, zástupcovia sociálnych partnerov z Rakúska, Slovenska a Maďarska a experti.

2. Všeobecný prehľad pripomienok k situácii v cezhraničných oblastiach a v rozšírenej EÚ

2.1 V súčasnosti žije asi 33 % populácie EÚ v pohraničných regiónoch, ktoré v súčasnej dobe predstavujú približne 40 % celkového územia Európy ⁽¹⁾.

2.2 Od podpísania Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele sa hranice EÚ neustále menia a zdá sa, Tento proces bude strednodobo pokračovať. Vzhľadom na zmeny, ktoré s tým súvisia, musí EÚ systematicky aktualizovať politiku pre pohraničné oblasti.

2.2.1 Regióny kandidátskych krajín hraničiace s EÚ už pred svojim vstupom nadväzujú kontakty so susednými okrajovými regiónmi EÚ, čo je súčasťou harmonizácie ich zákonov a ich sociálneho a hospodárskeho systému.

2.2.2 Zvláštnym druhom hranice bola „železná opona“. Veľká časť tejto hranice dnes vo vnútri územia EÚ 25. Keď deväť rokov po revolúcii Solidarity v roku 1980, teda v roku 1989 odstránili Berlínsky múr, v pohraničných oblastiach, ktoré oddeľovali bývalý Sovietsky blok od zvyšku Európy, hlavne v oblastiach „nikoho“ nebola prakticky žiadna infraštruktúra. Napriek podstatnému pokroku v odstraňovaní následkov politických rozhodnutí, ktoré spôsobili túto situáciu, je to stále problém, ktorý zďaleka ešte nie je vyriešený.

2.2.3 Ďalšou zvláštnou hranicou EÚ je Stredozemné more. Aj keď EÚ už dlhé roky spolupracuje s krajinami regiónu Stredozemného mora, medzinárodný rozvoj svedčí o tom, že v poslednej dobe to nepatrilo k prioritám EÚ.

2.3 Pred vstupom nových členských štátov bol v ich pohraničných regiónoch realizovaný súbor cezhraničných iniciatív (napr. Euroregióny) ako nová forma cezhraničnej spolupráce založená na zmluvách uzavretých medzi susediacimi pohraničnými oblasťami. Nebola požiadavka regulovať fungovanie Euroregiónov v medzivládnych zmluvách. Takéto iniciatívy vychádzali zo slobodnej voľby inštitúcií miestnej samosprávy a zainteresovaných skupín. Spolupráca v Euroregiónoch sa zameriavala na spoločné riešenie problémov bez ohľadu na politické hranice, a na vytvorenie hospodárskej spolupráce v oblasti komunikácií a ochrany životného prostredia.

2.4 V praxi sa od roku 1990 spolupráca medzi regiónmi EÚ uskutočňovala v rámci nastupujúcich programov INTERREG. EHSV je v určitých aspektoch tiež zainteresovaný na tejto spolupráci a na vypracovaní stanovísk o spolupráci medzi regiónmi vychádzajúc okrem iného zo skúseností krajín regiónu Stredozemného a Baltského mora ⁽²⁾ ⁽³⁾ ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ A. Zölner: Príhovor na 216. zasadnutí zahraničnopolitického výboru Senátu Poľskej republiky, ktoré sa uskutočnilo vo Varšave, 26. októbra 2004.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 133, 31.5.1995.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 39, 12.2.1996.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 39, 12.2.1996.

2.4.1 EHSV zistil, že spoluprácu medzi regiónmi, ktorú podporovalo Spoločenstvo, možno definovať podľa:

- a) typu oblasti: región, veľké mesto, územný celok v určitom regióne,
- b) územnej kategórie: susediace a nesusediace regióny (cezhraničná alebo medzinárodná spolupráca),
- c) zemepisnej oblasti: spolupráca v rámci EÚ, alebo medzi regiónmi EÚ a susednými regiónmi nečlenských krajín EÚ,
- d) úrovne spolupráce, ako napríklad:
 - zbieranie spoločných skúseností, vytvorenie sietí na prenos know-how,
 - územné plánovanie,
 - spoločné projekty na získanie investícií do infraštruktúry a iných oblastí.

2.4.2 Výbor vo svojich stanoviskách k programom INTERREG vyhlásil, že v 90-tych rokoch 20. storočia boli spojenia medzi rôznymi kategóriami trochu selektívne. Napríklad, spolupráca sa realizovala len na určitých úrovniach a obmedzovala sa na určité územné kategórie a zemepisné oblasti.

2.4.3 Jedným z podstatných úspechov EÚ v oblasti cezhraničnej spolupráce regiónov Francúzska, Belgicka, Nemecka a Luxemburska, ktoré všetky prešli intenzívnou reštrukturalizáciou, bolo použitie postupov boja proti vyludňovaniu týchto oblastí a ochrana pred ich premenou na skutočnú „popriemyselnú“ púšť. Pribeh tejto reštrukturalizácie podstatne ovplyvnili prostriedky a opatrenia podľa Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele.

2.5 V súčasnosti v Európe existuje asi 180 cezhraničných iniciatív. Väčšinou sú to nástroje na zmiernenie negatívnych účinkov hraníc. Tridsaťdva Euroregiónov sa nachádza na území nových členských štátov. Z toho je jasné, že nové členské štáty EÚ veľmi aktívne podporujú princípy cezhraničnej spolupráce.

2.6 Väčšina z týchto 32 cezhraničných regiónov v „nových“ aj „starých“ členských štátoch EÚ, musí byť stále svedkom toho, že každá spoločná iniciatíva sa priamo týka priemyselnej politiky aj napriek tomu, že mnoho spoločných podnikov je nepriamo spojených s touto oblasťou politiky.

2.7 V oblasti priemyselnej politiky sa nové iniciatívy spravidla vyskytujú v tých cezhraničných regiónoch, ktoré sa nachádzajú blízko metropolitných oblastí (napr. v trojuholníku Viedeň, Budapešť, Bratislava) alebo ktoré predstavujú oblasť s priemyselnými centrami alebo skupinou veľkých miest, ktoré nemajú metropolitné znaky (napr. Katovice, ostravský región pozdĺž hraníc Českej republiky a Poľska).

2.7.1 Zaujímavým novým príkladom priemyselných zmien je región Friuli – Venezia Giulia na taliansko-slovinských

hraniciach, ktorý prešiel obnovou výrobných činností pred rozšírením aj po rozšírení EÚ, hlavne v oblasti nábytkárstva.

3. Zvláštne pripomienky

3.1 Hlavné črty cezhraničných regiónov v rozšírenej EÚ

3.1.1 Črty cezhraničných regiónov s rozvíjajúcou sa priemyselnou politikou načrtnuté v tomto stanovisku boli zistené predovšetkým na základe pozorovaní v oblastiach regiónu CENTROPE⁽⁵⁾.

3.1.1.1 Tento región zahŕňa územia z troch nových a z jedného z pätnástich starých členských štátov (spolkové krajiny Viedeň, Dolné Rakúsko a Burgenlandsko v Rakúsku, Juhomoravský kraj v Českej republike, Bratislavský a Trnavský kraj v Slovenskej republike, župy Győr-Moson-Sopron a Vas v Maďarsku). Celý región je kombináciou oblastí s typickými problémami okrajovej polohy a susediacich hospodársky dynamických, urbánnych centrálnych oblastí.

3.1.1.2 Oblasť prešla v 90-tych rokoch 20. storočia intenzívnou reštrukturalizáciou, ktorej priamym výsledkom boli následné investície do častí tohto regiónu. Viedlo to taktiež k posunom na pracovnom trhu, kde podstatná časť predovšetkým starších pracovníkov z trhu odišla a následne vznikali súčasne s investíciami dopyt po pracovnej sile, aj keď nie vždy na tom istom mieste.

3.1.1.3 Rozšírenie EÚ spojilo v oblasti, kde sa stretávajú štyri krajiny – Rakúsko, Česká republika, Slovensko a Maďarsko – rôznorodé regionálne trhy práce, ktorých integrácia predstavuje výzvu. Presídľovanie podnikov a sťahovanie pracovných síl do miest, ako aj nedostatočná (dopravná) infraštruktúra predstavujú naďalej záťaž pre štruktúru pracovného trhu, rovnako ako výrazný rozdiel v mzdách medzi Rakúskom a novými členskými štátmi a predpokladaný nedostatok kvalifikovaných pracovných síl.

3.1.1.4 Zaznamenali sme prvé známky vzniku cezhraničných výrobných sietí. Svoju úlohu v tomto procese hrá rozvoj dopravnej infraštruktúry, ktorá vyžaduje značné investície. Tak sa postupne vyplňajú medzery a obnovujú sa staré vzťahy.

3.1.2 Zahraničné a domáce investície sú kľúčovým podnetom pre priemyselné zmeny v takýchto regiónoch, a tiež v malých a stredných podnikoch. V tých krajinách, kde pred vstupom boli vytvorené zvláštne hospodárske zóny alebo priemyselné zóny, bola väčšina investícií „pritiahnutá“ do oblastí, ktoré sa zriedkavo zhodovali s cezhraničným regiónom (pozri stanovisko EHSV CCMI/025). To vysvetľuje malý počet regiónov s cezhraničnou spoluprácou, v ktorých sa rozvinula nová priemyselná politika.

⁽⁵⁾ Spoločný seminár CCMI/EMCC, Bratislava, 17. – 18.10.2005; vystúpili Roberto Pedersini a Klára Fóti (a ďalší).

3.1.2.1 Hlavnou hnacou silou rastu boli investície do budovania na jestvujúcich priemyselných pozemkoch a na „zelenej lúke“ a presídľovanie podnikov. Investície boli okrem iného motivované rozpoznávaním nových trhov, rozdielmi v zdaňovaní podnikov, výraznými rozdielmi v mzdách a štátnych dotáciách. Tieto faktory podporili proces reštrukturalizácie a prispeli k hospodárskemu rastu.

3.1.2.2 Pomohli pritiahnuť vysoko a stredne kvalifikovaných zamestnancov a spôsobili zníženie pracovných nákladov aj nákladov, ktoré sa netýkajú zamestnancov. Podstatne vzrástol dopyt po strojných operátoroch, montéroch, strojných obrábачoch, zvaračoch, strojných technikoch, odborníkoch IT – a to je vo výrobných odvetviach EÚ stále viac zreteľnejšie.

3.1.2.3 Výsledkom je zlepšenie riadiacich schopností, zavedenie politiky ľudských zdrojov a funkčnosť priemyselných vzťahov, ako aj možnosť získania investičných prostriedkov a utvrdenie vzťahov s dodávateľmi a zákazníkmi.

3.1.2.4 Tieto investície nezahŕňajú len veľké firmy EÚ, ale aj malé a stredné podniky a firmy mimo EÚ. Tieto firmy zoskupili investície, vytvorili viacnásobný účinok, zriadili spojenia s miestnymi podnikmi a vytvorili vzťahy s domácimi podnikmi a zahraničnými pobočkami.

3.1.3 Analýza štrukturálnych priemyselných zmien prebiehajúcich v sledovaných cezhraničných regiónoch ukazuje, že všeobecne je postup používaný v týchto oblastiach metódou „postupného približovania“.

3.1.3.1 V prvom kroku je realizovaná výrobná činnosť pracovne náročná, spolieha sa na pracovníkov s nízkou kvalifikáciou. V druhom kroku sú využívaní pracovníci s vyššou kvalifikáciou a náročnejšie služby. V prípadoch, keď bol prvý krok úspešný, bola pri hľadaní nižších pracovných nákladov snaha o zvýšenie nákupu určitých činností mimo firmy, ale stále v rámci regiónu.

3.1.3.2 Dvojcestné štrukturálne fúzie mali značný dopad na štrukturálne otázky sprevádzajúce tieto priemyselné zmeny. Získanie konkurenčných výhod v rámci siete alebo regiónu je cieľom pri rozdelení na vzostupné fúzie (zahraničné spoločnosti v rámci regiónu a mimo neho) a zostupné fúzie (v rámci miestnych oblastí).

3.1.3.3 Uplatnili sa aj riskantnejšie kroky (založené na princípe kumulácie), ktoré vytvorili pevnejšie zväzky. „Enklávy“ expandujúcich spoločností, ktoré sú výsledkom tohto procesu, boli poznačené ľahkosťou, s ktorou sa transplantovali do iných, nových spoločností.

3.1.3.4 Dynamickí investori prechádzajúci k druhému kroku rozvoja v danom regióne zriaďujú nové pobočky spoločností, čo je stále bežnejší vývoj v cezhraničných regiónoch, ako aj v nových členských štátoch. Priemyselnú politiku v týchto regiónoch stimulujú aj siete spoločností, často medzinárodných, ktoré sa zaoberajú napríklad cezhraničným interaktívnym riadením ľudských zdrojov.

3.2 *Faktory rastu a integrácie, ktoré sprevádzajú priemyselné zmeny v cezhraničných oblastiach*

3.2.1 Jednou z takýchto úloh priemyselnej politiky je využitie priamych investícií a zavedenie asymetrie medzi spoločnosťami. Spoločnosti, ktoré do svojej siete začleňujú malé a stredné podniky, sa stretávajú s väčšími problémami pri uplatňovaní takej asymetrie.

3.2.1.1 Ako R. Pedersini uvádza vo svojom príspevku (pozri poznámku pod čiarou č. 5) v blízkej budúcnosti sa môže objaviť skracovanie činnosti spoločností na strednú dobu, čo sa nepochybne odrazí aj v sociálnej oblasti. Malo by sa uplatňovať s použitím primeraných záručných mechanizmov, ktoré sa vytvoria prostredníctvom sociálneho a hospodárskeho dialógu.

3.2.2 Jednou veľmi dôležitou úlohou rozvoja celej EÚ a budúcej priemyselnej politiky v celom jej rozsahu, ale hlavne v cezhraničných regiónoch, je problematika zdaňovania podnikov, predovšetkým dane z príjmov právnických osôb ⁽⁶⁾.

3.2.2.1 Je veľmi dôležité, aby sa rozhodlo, či by sa mala daň z príjmov právnických osôb harmonizovať, a aby sa stanovilo, ako sa bude určovať základ dane, t. j. či podľa miesta daňovej registrácie (zdaňovanie v štáte sídla), alebo podľa jednotného základu dane z príjmov právnických osôb.

3.2.2.2 Systém zdaňovania v štáte sídla vylučuje použitie odlišných zákonov na určenie základu dane v cezhraničných regiónoch EÚ. Ale tento systém zahŕňa viaceré riziká ⁽⁷⁾.

3.2.2.3 Využitie možnosti jednotného základu dane z príjmov právnických osôb bude znamenať, že všetky podniky, ktoré vykonávajú svoju činnosť za hranicami, budú uplatňovať jednotné princípy určenia svojho daňového základu ⁽⁸⁾ bez ohľadu na to, v ktorej krajine sa nachádza ich sídlo. Navyše, táto možnosť nebude vyžadovať žiadne zmeny v súčasných zákonoch jednotlivých štátov, okrem povolenia na zavedenie nového dodatočného paneurópskeho nariadenia pre firmy, ktoré vykonávajú svoju činnosť vo viacerých krajinách.

⁽⁶⁾ KOM(2005) 532.

⁽⁷⁾ Rafał Lipniewicz: *Jeden system dla wszystkich przedsiębiorców (Jeden systém pre všetkých podnikateľov)*, Rzeczpospolita, 27.07.2004, č. 174.

⁽⁸⁾ Tamtiež.

3.2.2.4 Jednou prekážkou možnosti jednotného základu dane z príjmov právnických osôb je, že dva podniky z danej krajiny s podobnými perspektívami a podobnou prítomnosťou na domácom trhu použijú rôzne metódy určenia svojho daňového základu.

3.2.3 Jedným z najdôležitejších faktorov, ktoré ovplyvňujú rozvoj priemyselnej politiky v týchto regiónoch je súčasný stav a miera rozvoja dopravnej infraštruktúry v danom regióne a v jeho vstupných koridoroch. V súvislosti s veľkými investíciami do budovania a modernizácie dopravnej siete daného regiónu je preto potrebné vytvoriť spoločné projekty pre dopravu a riadiť ich moderne opierajúc sa o inovácie a vedecký pokrok.

4. Závěry a odporúčania

4.1 Konceptia cezhraničného regiónu s novou funkčnou priemyselnou politikou je v podstate veľmi komplexná vo všeobecnosti aj v zvláštnych prípadoch a miestach. Preto výbor berie do úvahy, že počas nastávajúceho predsedníctva je potrebné zaviesť presnú a jasnú definíciu významu „REGIÓN“ v cezhraničnom a priemyselnom kontexte. Táto definícia by mala rozlišovať regióny hraničiace s nečlenskými štátmi EÚ a vziať do úvahy, či daný štát je kandidátskou krajinou alebo nie.

4.1.1 S ohľadom na regióny v nových členských štátoch a tie, ktoré hraničia so „starými“ krajinami EÚ je dôležité určiť, ako možno rozlišovať, či účinky v daných regiónoch sú dôsledkom zmien v 90-tych rokoch 20. storočia, alebo dôsledkom vstupu do EÚ. Tiež je potrebné zhodnotiť účinnosť nástrojov Spoločenstva, ktoré boli použité v týchto oblastiach pred vstupom a po vstupe.

4.1.2 Nové predsedníctvo by malo v spolupráci s EHSV poskytnúť odpovede na tieto otázky:

- Nie je použitie priamych aj nepriamych nástrojov Spoločenstva v cezhraničných regiónoch oneskorené vzhľadom na potreby týchto regiónov a tým celej EÚ?
- Ako možno získať maximálne výhody zo súladu medzi zamestnávateľmi a odborovými organizáciami, ktorý sa zdá byť typický pre mnohé obchodné podniky v cezhraničných regiónoch?
- Čo možno urobiť na odvrátenie bezprostredne hroziaceho dvojitého presídľovania: z cezhraničných oblastí do krajín východnej Európy a nakoniec do Ázie?

— Vzhľadom na to, že v mnohých cezhraničných regiónoch boli podniknuté kroky na zvrátenie dopadov oneskoreného rozvoja (z historických dôvodov alebo spôsobeného zlyhaním politiky EÚ pri uspokojovaní potrieb týchto regiónov), nebolo by vhodné v týchto regiónoch vopred zavádzať určité nástroje EÚ a skúšať takto dané postupy ako pilotné projekty?

4.2 Vzhľadom na prístup, ktorý je typický pre cezhraničné regióny rozšírenej EÚ, a ktorý je charakterizovaný:

- úsilím o minimalizáciu pracovných nákladov,
- dynamickým presídľovaním spoločností,
- pokusmi o skrátenie plánovaných období činnosti spoločností na stredné obdobie,
- dynamickými zmenami v štruktúre zamestnanosti, ktoré sú výsledkom využívania metódy „postupného približovania“,

EHSV zastáva názor, že je veľmi dôležité zabezpečiť sociálnu súdržnosť a zabrániť snahám o znížovanie pracovnoprávných a sociálnych noriem. Preto je potrebné, aby pri realizácii týchto procesov boli použité nástroje moderných priemyselných vzťahov vytvorené v EÚ, osobitne v oblasti sociálneho dialógu alebo dialógu zainteresovaných skupín.

4.2.1 Vzhľadom na prekážky na pracovnom trhu, ktoré sú typické pre cezhraničné regióny a vznikli zo zanedbania v minulosti, a vzhľadom na reštrukturalizáciu a dynamické zmeny vyplývajúce zo zavedenia zvláštnej priemyselnej politiky v týchto regiónoch, EHSV navrhuje uplatňovať určité obdobie mechanizmy na podporu zamestnanosti, ktoré sa v minulosti v EÚ často používali, a ktoré subvencujú spoločnosti vytvárajúce trvalé pracovné miesta.

4.2.2 Tento prístup by mal byť formálne zabezpečený, aby nedošlo k žiadnemu zneužitiu verejných financií a aby takto vytvorené pracovné miesta boli skutočne trvalé. Podrobnosti týchto zabezpečení boli načrtnuté v pozmenených smerniciach o verejnom obstarávaní.

4.2.3 Osobitne, podnik po prijatí pomoci nemôže využívať štátnu pomoc ani dotácie z európskych štrukturálnych fondov, keď delokalizoval pracovné miesta alebo, následne po delokalizácii, prepustil svojich zamestnancov na mieste pôvodného pôsobenia, bez rešpektovania národných a medzinárodných predpisov.

4.3 Výbor berie na vedomie, že veľmi dôležitým a možno rozhodujúcim faktorom, ktorý ovplyvnil riadenie a rozvoj priemyselnej politiky v cezhraničných regiónoch a rozšírenej Európe, bola v minulosti a aj teraz je schopnosť zainteresovaných skupín v týchto regiónoch získať prístup k zdrojom zo štrukturálnych fondov EÚ. Zvyšovanie úlohy štrukturálnych fondov je absolútne nevyhnutné na zmiernenie dopadov intenzívneho prechodného procesu a pri pomoci regiónom prispôbiť sa dynamickej povahe použitých politík.

4.3.1 S odvolaním sa na svoje stanovisko ⁽⁹⁾ na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení Európskeho zoskupenia cezhraničnej spolupráce (EZCS)“ výbor zvlášť zdôrazňuje potrebu rozšírenia ustanovení nariadenia o cieľoch a zložení EZCS doplnením slov „a sociálnych zainteresovaných skupín, ako aj ďalších zainteresovaných organizácií občianskej spoločnosti...“.

4.3.1.1 Právne subjekty, ktoré vznikli na základe EZCS a iných štrukturálnych fondov by mali byť zodpovedné za koordináciu rôznych zdrojov financovania a za prípravu a realizáciu projektov financovania podporujúcich priemyselnú politiku v daných regiónoch. Toto financovanie by bolo dostupné zástupcom rôznych zainteresovaných strán v daných regiónoch. Zriadenie takýchto právnych subjektov by mohlo byť podnetom na cezhraničnú spoluprácu a dávať týmto regiónom väčší zmysel pre identitu a zvýšenie ich priania harmonizovať svoje predpisy.

4.3.2 Pri tvorbe a zavádzaní projektov financovaných zo štrukturálnych fondov by sa mala využiť príležitosť na

spojenie zdrojov verejného financovania a financovania zo súkromného sektora bez klasifikovania verejnej účasti ako zakázanej pomoci. Kritériom by nebol prínos pre spoločnosť, ale pre región – vytvorením pracovných miest, rozvojom infraštruktúry a produktivitou hospodárstva.

4.4 Výbor zastáva názor, že rozvoj pracovných trhov v príslušných regiónoch predstavuje taký faktor priemyselných zmien, ktorý by sa nemal podceňovať. V súčasnosti naďalej existujú dočasné prekážky cezhraničného voľného pohybu pracovníkov v rámci EÚ. Výbor vyzýva členské štáty, aby vážne preskúmali, či by prechodné obdobia nebolo možné skrátiť. Na to je potrebné patričné zapojenie sociálnych partnerov a konzultácie s nimi na všetkých príslušných úrovniach.

4.4.1 Na podporu lepších podmienok pre pracovnú mobilitu v cezhraničných regiónoch netreba zabúdať na prípadné národné a etnické napätie, ktoré by mohlo vzniknúť. Špecifická situácia a skúsenosti regiónov, v ktorých už dlho vzájomne pôsobia rôzne kultúry a národnosti znamenajú, že tieto závažné problémy by mali byť prekonané a zmiernené účinnejšie ako v iných oblastiach. Sociálny dialóg a záväzky občianskej spoločnosti tiež môžu hrať veľmi dôležitú úlohu pri prekonávaní problémov vzájomných vzťahov rôznych národností kultúrnych spoločenstiev a etnických skupín ⁽¹⁰⁾.

4.5 Keďže spontánne iniciatívy môžu byť neúčinné alebo dokonca destabilizujúce, činnosť týkajúca sa dynamických štrukturálnych zmien v cezhraničných regiónoch by mala byť predmetom hodnotenia expertov a vedeckej štúdie vykonávanej pod záštitou následníckych predsedníctiev EÚ.

V Bruseli 21. apríla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 234, 22.9.2005.

⁽¹⁰⁾ Európske združenie pre zlepšenie životných a pracovných podmienok – Správa o regionálnom a sociálnom kapitáli v Európe – 2005.

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce pozmeňovacie návrhy boli v priebehu diskusie zamietnuté, ale získali aspoň štvrtinu odovzdaných hlasov:

Bod 3.2.2.1

Je veľmi dôležité, aby sa rozhodlo, či by sa mala daň z príjmov právnických osôb harmonizovať, a aby sa stanovilo, ako sa bude určovať základ dane, ~~t. j. či podľa miesta daňovej registrácie (zdaňovanie v štáte sídla), alebo podľa jednotného základu dane z príjmov právnických osôb.~~

Bod 3.2.2.2

Vyškrtnúť.

Bod 3.2.2.3

Vyškrtnúť.

Bod 3.2.2.4

Vyškrtnúť.

Zdôvodnenie

Skúmanie možných riešení v oblasti daňovej politiky do tohto textu nepatrí. Nie je to ani témou resp. úlohou tohto stanoviska.

Výsledky hlasovania

Za: 20

Proti: 50

Zdržali sa: 3

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane“

KOM(2005) 375, konečné znenie – 2005/0156 (COD)

(2006/C 185/06)

Rada sa 15. novembra 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme,

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 22. februára 2006. Spravodajkyňou bola pani Sciberras.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. a 21. apríla 2006 (schôdza z 20. apríla 2006) 131 hlasmi za, pričom 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 V roku 1999 vstúpila do platnosti Amsterdamská zmluva. Jedným z cieľov tejto zmluvy je zachovávať a rozvíjať Európsku úniu „...ako priestor slobody, bezpečnosti a práva, v ktorom je zaručený voľný pohyb osôb, spolu s príslušnými opatreniami týkajúcimi sa ochrany vonkajších hraníc, azyľu, prístahovateľstva a prevencie a boja proti zločinnosti (1)“.

1.2 Pre migračnú politiku to bol revolučný míľnik v tom zmysle, že sa presunula z tretieho piliera Európskej únie, založeného na medzivládnej spolupráci, do prvého piliera, v ktorom politiky iniciuje Európska komisia. 1. máj 2004 je tiež začiatkom novej fázy v oblasti migračnej politiky v 25 členských štátoch Únie, pretože postupná zmena z vnútroštátnej politiky na spoločnú politiku sa ďalej rozšírila.

1.3 17. decembra 2005 britské predsedníctvo úspešne uzatvorilo dohodu o finančnom výhlade na roky 2007 – 2013, ktorá je rámcom pre finančné zdroje Únie na nasledujúce obdobie (2).

1.4 Položka „Občianstvo, sloboda, bezpečnosť a spravodlivosť“ je venovaná bezpečnosti občanov EÚ v 25 členských štátoch s predpokladanými výdavkami na rôzne iniciatívy v takých oblastiach ako ochrana hraníc. Očakáva sa, že výdavky v tejto položke sa v nasledujúcich ôsmich rokoch výrazne zvýšia. Existujú však aj iniciatívy v oblasti sociálnych politík, ktoré sa odrážajú v sociálnych projektoch, akými sú Európsky fond pre utečencov a integračný fond, ktoré sú zamerané na zlepšovanie služieb poskytovaných prístahovalcom v členských štátoch.

(1) Článok 1-B.

(2) Stanovisko EHSV z 19.1.2006 na tému základné práva a spravodlivosť, spravodajkyňa: pani King (Ú. v. EÚ C 69, 21.3.2006).
Stanovisko EHSV zo 14.2.2006 na tému riadenie migračných tokov, spravodajkyňa: pani Le Nouail-Marlière (Ú. v. EÚ C 88, 11.4.2006).
Stanovisko EHSV zo 14.12.2005 na tému návrh rozhodnutia Rady na vytvorenie špecifického programu „Prevencia, pripravenosť a riadenie následkov terorizmu“ na obdobie rokov 2007-2013, spravodajca: pán Cabra de Luna (Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006).

1.5 Európska rada v Solúne v roku 2003 tiež naliehala na preskúmanie „zákonných prostriedkov migrácie štátnych príslušníkov tretích krajín do Únie, pri zohľadnení kapacít členských štátov na ich prijatie (3)“.

1.6 Úvahy v tomto smere, najmä hodnotenie prijímacej kapacity jednotlivých členských štátov, musia zohľadniť nielen počet obyvateľstva, rozlohu územia a veľkosť hospodárstva príslušného štátu, ale aj súčasný počet migrantov a migračné toky. Tieto skutočnosti však nie je možné hodnotiť bez harmonizácie štatistických meta-údajov (pravidiel pre zber údajov) v členských štátoch, ktorá by zabezpečila vnútornú konzistentnosť štatistiky v celej EÚ.

1.7 Nedostatočná harmonizácia štatistiky čiastočne vyplýva z rozdielov v definíciách migrácie, ktoré môžu zase súvisieť s rozdielmi v právnych predpisoch týkajúcich sa migrácie. Zavedeniu a rozvoju postupnej harmonizácie bráni aj neúčinný a nedostatočný zber údajov.

1.8 Okrem toho stúpa nelegálna migrácia a nelegálna práca, ktorú čiastočne podporujú obmedzenia právnych kanálov pre legálnu migráciu. V oblasti takejto neregistrovanej migrácie štatistické merania zrejme nebudú presné. Osobitne v takomto prípade sa budú rozsah a štatistické výpočty jednotlivých vnútroštátnych štatistických úradov pravdepodobne líšiť, harmonizácia meta-údajov jednotlivých členských štátov je tak ešte nevyhnutnejšia. V Spojených štátoch napríklad otázka podhodnotených údajov o nelegálnych migrantoch vystúpila v podobe diskusie o tom, či by sa údaje zo sčítania ľudu mali upraviť s použitím údajov o osobách s nenahláseným pobytom zozbieraných prostredníctvom techník založených na reprezentatívnom výbere. Okrem techník reprezentatívneho výberu existujú aj ďalšie metódy, ktoré je možné pri zbere údajov využiť. Vo Francúzsku sa napríklad na zbere údajov podieľajú aj miestne orgány.

(3) Bod 30 záverov predsedníctva.

1.9 Návrh Zmluvy o Ústave pre Európu uznáva „právo členských štátov určiť počty prijímaných štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí prichádzajú na ich územie z tretích krajín s cieľom nájsť si prácu buď ako zamestnanci alebo ako samostatne zárobkovo činné osoby⁽⁴⁾“. EHSV vyjadril názor, že toto ústavné obmedzenie nebráni Únii dosiahnuť vysokú úroveň harmonizácie právnych predpisov pre prijímanie migrantov. EHSV zdôraznil potrebu aktívnej politiky EÚ pre ekonomickú migráciu a potrebu harmonizovaných právnych predpisov⁽⁵⁾.

1.10 Ďalší rozvoj právneho rámca pre prisťahovalectvo je čiastočne odôvodnený demografickými faktami a presadzovaním Lisabonskej stratégie. EHSV pripomína, že „demografický vývoj v Únii a Lisabonská stratégia poukazujú na to, že bude potrebné, aby Európa disponovala aktívnymi politikami v oblasti prijímania ekonomických migrantov. Napriek tomu, že každá krajina má svoje osobitné potreby a črty, otvorenie ciest pre ekonomickú migráciu je spoločnou charakteristikou pre všetky členské štáty⁽⁶⁾“. Európska únia a členské štáty požadujú právne predpisy, ktoré umožnia pracovnú migráciu zákonným a transparentným spôsobom. Výbor uznáva, že hoci sa tu kladie dôraz na ekonomické hľadisko migrácie, tento prístup je sám osebe obmedzujúci, a konštatuje, že členské štáty potrebujú prijať aj aktívnu politiku na vstup neekonomických migrantov.

1.11 Rozsiahle migračné toky so sebou prinášajú aj problémy pri zvládaní tejto situácie v prijímajúcich krajinách v dôsledku následného tlaku na verejné služby a tiež možných následkov na podmienky na trhu práce. Tieto následky sa líšia podľa schopnosti prijímajúcej krajiny absorbovať migrantov. Pre informovanie verejnej mienky o dôsledkoch migračných tokov sú potrebné presné štatistické informácie, navzájom konzistentné vo všetkých členských štátoch. Štatistická presnosť môže tiež prispieť k spochybneniu xenofóbnych tendencií, ktoré môžu byť súčasťou verejnej mienky, a ktoré sú napríklad vyjadrené postojmi „prisťahovalci berú prácu miestnym“ a „je to ako invázia“.

1.12 Spoľahlivé štatistické informácie môžu pomôcť podporiť spoločný právny rámec, ktorý by mohol prispieť k ochrane práv migrantov. Výbor podporuje Komisiu v tom, aby zdôrazňovala význam presného overovania a výkladu štatistických informácií s cieľom vyhnúť sa mylnému výkladu údajov.

1.13 Keďže pracujúci migranti tvoria významnú časť pracovnej sily, sledovanie cieľa mobility na pracovnom trhu v celej EÚ musí brať do úvahy dôsledky obmedzení pohybu a sťahovania pracujúcich migrantov, ktorí nepochádzajú z EÚ, v rámci členských štátov. Takéto toky v rámci EÚ by navyše

zmiernili ťažkosti so zvládaním situácie, ktorej čelia tie krajiny prijímajúce migrantov, ktorých schopnosť absorbovať migrantov je nižšia.

1.14 EHSV zastáva stanovisko, že na zabezpečenie rešpektovania ľudských práv a ochrany ľudskej dôstojnosti každého jednotlivca musí byť každý proces zbierania a spracovávania osobných údajov na štatistické účely a akékoľvek iné úradné využitie, účinne chránený proti akémukoľvek procedurálnemu alebo inému zneužitiu.

2. Význam štatistických údajov v právnom rámci

2.1 Štatistické informácie, odrážajúce politické, sociálne a hospodárske postavenie jednotlivých krajín EÚ a ich postoj k otázke migrácie, môžu ovplyvniť a prispieť k vytvoreniu, analýze a revízii migračnej politiky v týchto krajinách.

2.2 Presné štatistické údaje sú veľmi dôležité pri mapovaní migrujúcej populácie v štátoch EÚ, okrem iného pri určovaní jej veľkosti a ďalších demografických charakteristík. Výbor vyzýva Komisiu, aby zdôrazňovala potrebu presných štatistických údajov v tejto oblasti, aby si členské štáty uvedomili význam tejto otázky a presunuli sem viac zdrojov.

3. Údaje o migrácii

3.1 Je potrebné mať na pamäti charakteristické črty migračného scenára. Prevláda migrácia v smere z východu na západ, ktorá súvisí s hľadaním lepších životných podmienok. Po druhé, čoraz viac prisťahovalcov z krajín mimo Európskej únie prichádza do nových štátov EÚ. Očividne sú priťahovaní potenciálnymi výhodami vyplývajúcimi z členstva týchto krajín v EÚ, pričom ďalšou výhodou pre nich je možnosť využiť tieto krajiny ako odrazový mostík, aby sa dostali ďalej na západ. Štatistické informácie o migračných vzorcoch sú pre členské štáty nevyhnutné na analýzu minulých a súčasných migračných tokov a predpovedanie budúcich trendov a tiež na analýzu ich účinkov a potenciálu z demografického, sociálneho a hospodárskeho hľadiska, čo spätne ovplyvní politiku v týchto oblastiach.

4. Prospešnosť štatistických údajov

4.1 Väčšina členských štátov EÚ vypracovala dôkladné štatistiky o krajinách pôvodu žiadateľov o azyl. Stále však existuje rozsiahla potreba ešte podrobnejších štatistík založených na kritériách, ktoré by boli konzistentné medzi členskými štátmi, a tým by umožnili budúce nadnárodné porovnávanie.

⁽⁴⁾ Článok III-267, ods. 5.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV z 9.6.2005 na tému Zelená kniha o prístupe EÚ k riadeniu ekonomickej migrácie, spravodajca: pán Pariza Castaños (Ú. v. EÚ C 286, 17.11.2005).

⁽⁶⁾ Pozri poznámku 5, bod 1.5.

4.2 Navrhované nariadenie pre spoločný rámec zberu údajov a tvorby štatistiky je obzvlášť potrebné v krajinách, v ktorých dokonca ani neexistuje ústredná databáza o migrácii a azyle, a kde si rôzne orgány vedú svoje vlastné databázy.

4.3 Jednou z úloh zásadného významu, ktorú štatistiky zohrávajú, je vplyv na tvorbu a revíziu politík. Keď napríklad štatistika odhalila, že medzi nelegálnymi prisťahovalcami sú deti, neplnoleté osoby bez sprievodu, tehotné ženy a postihnuté osoby, viedlo to v jednotlivých štátoch k vytvoreniu opatrení zameraných na prepustenie zadržaných „neplnoletých osôb bez sprievodu“ a príslušníkov „zraniteľných skupín“. Ďalšie rozčlenenie štatistík s cieľom získať viac demografických a socio-ekonomických informácií, nielen údaje o počte prichádzajúcich osôb (ale napr. aj o tom, akým jazykom hovoria), má teda dosah na politiku. To môže mať dôsledky aj pre integráciu migrantov na pracovnom trhu.

4.4 Presnejšia a komplexnejšia štatistika umožňuje robiť presnejšie predpovede a rovnako predstavuje platformu, na ktorej je možné založiť napríklad budúce plánovanie zdrojov. Štatistiky poskytujú tiež spoľahlivý nástroj na podporu vyčleňovania zdrojov. Ak napríklad ročná štatistika preukáže, že medzi nelegálnymi prisťahovalcami prichádzajúcimi do krajiny je stabilný počet neplnoletých osôb bez sprievodu, potom je potrebné naplánovať alebo rozšíriť zdroje na zabezpečenie osobitných ubytovacích zariadení a podporných služieb pre túto skupinu.

4.5 Vedenie dobrých štatistík prispeje k poskytovaniu služieb, ktoré spĺňajú potreby ich užívateľov, a k spravodlivému a primeranému vyčleňovaniu zdrojov medzi členskými štátmi.

4.6 Porovnávaci prieskum prisťahovaleckého práva uplatňovaného v 25-člennej EÚ by rozhodne tiež pomohol Európskej komisii lepšie koordinovať prisťahovaleckú politiku na európskej úrovni. Hoci prisťahovalectvo patrí do piliera spravodlivosti a vnútorných vecí, existuje trvalo rastúci tlak európskych občanov, najmä z krajín zasiahnutých týmto populačným javom, aby sa táto otázka riešila na úrovni EÚ. Zámerom takého prieskumu by bolo pôsobiť smerom k harmonizácii v oblasti štatistiky s cieľom pomôcť politikám EÚ pre prisťahovalectvo dosiahnuť vyššiu súdržnosť.

4.7 Spoľahlivé štatistické informácie a prehľady charakteristík nelegálnych prisťahovalcov by členským štátom EÚ pomohli analyzovať príčiny nelegálneho prisťahovalectva. Takéto údaje by mohli zahŕňať sociálno-ekonomické zázemie týchto prisťahovalcov, prehľad ich zručností, ich ambície a dôvody ich vysťahovalectva. Tieto prehľady by mohli viesť k vyššej úrovni informácií vedených o prisťahovalcoch a k lepšej organizácii prostriedkov pre nich, ako sú napríklad vzdelávacie programy a programy odbornej prípravy. Vypracúvanie štatistík – na témy ako počet prisťahovalcov informovaných o možnosti požiadať o medzinárodnú ochranu, počet podaných žiadostí,

počet schválených a zamietnutých žiadostí o priznanie jednotlivých typov štatútu (článok 4) – je rovnako rozhodujúce pre tvorbu politiky na ochranu prisťahovalcov. Zber a spracovanie údajov by malo byť pod kontrolou verejných orgánov členských krajín, ktorým by boli poskytnuté nové zdroje, čo sa týka pracovných síl, kvalifikácie a vybavenia. Tieto orgány by boli povinné zachovávať dôvernosť vyžiadaných osobných údajov a každoročne predkladať správu národnému parlamentu. Porovnávanie informácií a štatistických údajov si vyžaduje spoločné úsilie členských štátov pri nábore profesionálnych tlmočníkov, ktorí by boli schopní komunikovať s prisťahovalcami a získať všetky údaje potrebné pre úspešný prieskum. Takéto zbieranie údajov by členským štátom pomohlo aj pri realizácii vhodných politík. Vyššie uvedené programy prispievajú k integrácii prisťahovalcov do spoločnosti v členských štátoch a sú k dispozícii fondy medziiným aj na zber údajov o sociálnom zázemí prisťahovalcov. Tieto štatistické nástroje by pomohli aj ďalším subjektom, napríklad európskemu monitorovaciemu centru, v ich práci pri ochrane ľudských práv.

4.8 Potrebné sú aj štatistiky o záchytných strediskách a otvorených strediskách prijímajúcich nelegálnych prisťahovalcov, aby Európska komisia mohla navrhnúť určitú formu spoločnej politiky v tejto otázke.

4.9 Členské štáty by mali spolupracovať aj pri porovnávaní údajov týkajúcich sa zamestnania (legálneho či nelegálneho) a ubytovania prisťahovalcov. Tieto údaje poskytnú EÚ-25 informácie o trendoch, ktoré by mohli viesť k politikám zameraným na zlepšenie života a podmienok prisťahovalcov za prácou. Pritom by členské štáty museli zabezpečiť, aby bola v praxi zachovávaná dôvernosť vyžiadaných osobných údajov a stanoviť príslušné orgány, ktoré by mali povinnosť každoročne predkladať správu národnému parlamentu.

4.10 Štatistiky by sa mohli využiť tiež pri informačných a integračných kampaniach. Štatistické údaje, najmä o sociálnom a vzdelanostnom zázemí prisťahovalcov, by mohli ďalej pomôcť občanom EÚ, aby pomohli prisťahovalcom pri ich integrácii. Výbor preto podporuje Komisiu pri uznaní významu údajov o sociálnom zázemí a vzdelaní.

4.11 Štatistiky o výdavkoch, ktoré prijímajúcej krajine vznikli pri kontrole, zadržení, vrátení a integrácii prisťahovalcov sú tiež nanajvýš dôležité, aby EÚ-25 mohla navrhnúť nejakú formu spoločného fondu a spoločnej politiky pre prisťahovalcov, ktoré by boli založené na solidarite. Štatistiky môžu prispieť aj k lepšiemu vyhodnoteniu potrieb financovania.

4.12 Výbor vyzýva Komisiu, aby zaviedla ďalšie kritérium, ktoré by sa týkalo príchodu a zaznamenávalo by príchod letecky, po súši alebo po mori, čím by sa získali podrobnejšie štatistiky o prevencii nezákonného vstupu a pobytu (článok 5) a zlepšili by sa zdroje údajov a normy (článok 9).

5. Potreba zabezpečenia medzinárodnej ochrany prisťahovalcov

5.1 Európa je v posledných rokoch svedkom prílivu nelegálnych prisťahovalcov zo subsaharskej Afriky a ďalších afrických krajín. Nelegálni prisťahovalci a žiadatelia o azyl sú často ľudia, ktorí utiekli zo svojej pôvodnej krajiny, aby unikli prenasledovaniu, okrem iného na základe náboženstva, rasy a politických názorov, a tiež občianskej vojne, hladu, chudobe, prírodným katastrofám, alebo z ekonomických dôvodov. Mnohí z nich boli svedkom vražd, mučenia a iných ukrutností páchaných na ich rodinných príslušníkoch alebo boli od nich odlúčení. Zážitky z putovania v nich často vyvolávajú traumy, bezbranosť a potrebu ochrany. Kvalitné štatistické informácie o dôvodoch vystahovania môžu určiť príčiny prisťahovalectva a pomôcť pri ďalších rozvojových a hodnotiacich politikách týkajúcich sa azylu a obchodovania s ľuďmi.

5.2 Krajiny, ktoré prijímajú nelegálnych prisťahovalcov, aj všetky osoby zapojené do práce s nimi musia dodržiavať medzinárodné záväzky v oblasti ľudských práv a domáce právne predpisy o prisťahovalectve a utečencoch tak, aby boli schopné ponúknuť im ochranu. Bezpečnostné zložky (armáda a polícia) prijímajúcej krajiny sú na začiatku povinné podniknúť kroky na záchranu ich života a ponúknuť im minimálne štandardy prijatia v EÚ. Pri týchto štandardoch sa v potrebných prípadoch poskytnú zdravotné ošetrovanie a zároveň sa čo najpresnejšie stanoví krajina pôvodu nelegálneho prisťahovalca a ďalšie demografické údaje. Prisťahovalec má tiež základné právo byť informovaný o spôsobe podania žiadosti o azyl. Pri tvorbe politik týkajúcich sa ochrany prisťahovalcov je rovnako nevyhnutné zbieranie štatistických údajov o počte prisťahovalcov informovaných o žiadosti o medzinárodnú ochranu, o počte podaných žiadostí, o počte prijatí a zamietnutí rôznych typov postavenia (článok 4).

5.3 Prijímajúce krajiny musia dodržiavať medzinárodné záväzky v oblasti ľudských práv, ktoré prijali podpisom medzinárodných a regionálnych dohôd, deklarácií či zmlúv. Európska únia v rámci kľúčových požiadaviek *acquis* vyžaduje, aby sa členské štáty stali účastníkmi dohovoru o utečencoch z roku 1951, protokolu z roku 1967 a Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ECHR). Základným dokumentom podporujúcim tieto dohovory bola Všeobecná deklarácia ľudských práv z roku 1948 (UNHR), ktorá zahŕňa právo žiadať o azyl. Dohovor o utečencoch je nevyhnutnou súčasťou rámca medzinárodných ľudských práv. Nasledovali ďalšie dohovory, vrátane Dohovoru proti mučeniu z roku 1984 a Dohovoru a právach dieťaťa (⁷). Členské štáty musia tiež dodržiavať smernice EÚ, menovite smernice 2003/9/ES o minimálnych normách pre prijímanie (⁸), 2004/83/ES o minimálnych normách pre uznanie a postavenie (⁹) a 2005/85/ES o minimálnych štandardoch pre konanie v členských štátoch o priznávaní a odnímaní postavenia utečenca (¹⁰).

5.4 Je preto nevyhnutné, aby prijímajúce krajiny dodržiavali tieto dohovory a zabezpečili, aby uchádzači o azyl najprv získali základnú ochranu a neboli opäť „podrazení“ skôr, ako sa ich žiadosť o azyl vyhodnotí a prizná sa im humanitárny štatút, štatút utečenca alebo sa rozhodne inak.

5.5 Porovnávacie prehľady o tom, ako členské štáty uplatňujú definície súvisiace s prisťahovalectvom, ktoré sú uvedené v článku 2, a ustanovenia článku 4 (oba články pochádzajú z oznámenia Komisie KOM (2005) 375, konečné znenie), výrazne prispievajú k zabezpečeniu medzinárodnej ochrany prisťahovalcov.

V Bruseli 20. apríla 2006

Predsedačka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

(⁷) Mackey, Allan (vyšší sudca pre prisťahovalectvo, Spojené kráľovstvo). Prednáška nazvaná „Politiky slúžiace migračným účelom a potreba zabezpečenia ochrany pre žiadateľov o azyl a utečencov“ (Policies serving migratory purposes and the need to assure protection to asylum seekers and refugees), prednesená na seminári TAIEX, Malta, 15. – 16. decembra 2005.

(⁸) Stanovisko EHSV zo 7.11.2001 na tému Návrh smernice Rady, ktorou sa ustanovujú minimálne normy pre prijímanie žiadateľov o azyl v členských štátoch, spravodajcovia: pán Mengozzi a pán Pariza (Ú. v. ES C 48, 21.2.2002 – nie je k dispozícii v slovenskej verzii).

(⁹) Stanovisko EHSV z 13.5.2002 na tému Návrh smernice Rady o minimálnych normách pre uznanie a postavenie štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osôb bez štátnej príslušnosti ako utečencov alebo osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu z iných dôvodov, spravodajkyňa: pani Le Nouail Marlière (Ú. v. ES C 221, 17.9.2002 – nie je k dispozícii v slovenskej verzii).

(¹⁰) Stanovisko EHSV zo 6.4.2001 na tému Návrh smernice Rady o minimálnych štandardoch pre konanie v členských štátoch o priznávaní a odnímaní postavenia utečenca, spravodajca: pán Melicias (Ú. v. ES C 193, 10.7.2001 – nie je k dispozícii v slovenskej verzii).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Rady o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach výživovej povinnosti

KOM(2005) 649, konečné znenie – 2005/0259 (CNS)

(2006/C 185/07)

Rada sa rozhodla 13. februára 2006 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená prípravnými prácami prijala svoje stanovisko 20. marca 2006. (Spravodajcom bol pán RETUREAU).

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. a 21. apríla 2006 (schôdza z 20. apríla 2006) 133 hlasmi za, 3 hlasmi proti, pričom sa 3 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie stanoviska

1.1 Návrh nariadenia sa týka problematiky, ktorá spadá pod článok 65 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva a ktorej právnym základom je článok 61 písm. c) tejto zmluvy. Vzhľadom na špecifiká pohľadávok na výživné a na špecifiká ich cezhraničného vymáhania je tento návrh v súlade s princípom proporcionality a subsidiarity vo vzťahu k justičným inštitúciám, k vnútroštátnym právnym systémom ako aj voči dotknutým sporným stranám.

1.2 Táto problematika sa týka rodinného práva ako aj vymáhania pohľadávok, a po sociálnej stránke so sebou prináša riziko zbedačovania, čo by malo byť tiež zohľadnené.

1.3 Návrh rovnako spĺňa požiadavky na jasnosť a právnú istotu účastníkov konania, tretích strán zapojených do konania a dotknutých správnych orgánov. Taktiež chráni osobné údaje pred použitím na účely, ktoré nesúvisia s riešením daného sporu a plnením záväzkov dlžníka.

1.4 Výbor, berúc do úvahy isté konkrétne pripomienky, schvaľuje legislatívnu iniciatívu Komisie a vyjadruje svoje potešenie nad úsilím vynaloženým na prípravu tohto kvalitného predpisu hlavne prostredníctvom predbežných konzultácií a predbežnej štúdie dosahu. Taktiež schvaľuje zvolenú formu nariadenia a zachovanie právneho základu, ktorý je v prípadoch s európskym rozmerom vhodnejší pre harmonizáciu, napriek rozdielom, ktoré budú pretrvávať v právnych systémoch jednotlivých štátov.

1.5 Haagsky dohovor o rozhodnom práve pre výživovú povinnosť ratifikoval pomerne nízky počet členských štátov, ale väčšina z nich (17 z 25) ratifikovala dohovor o výkone rozhodnutí o výživovej povinnosti. Súčasné výhrady a možnosť *a priori* vzniesť námietky proti rozhodnutiu iného štátu na základe výhrady verejného poriadku však môžu zabrániť uplatňovaniu takéhoto rozhodnutia napriek tomu, že rozhodnutie pochádza zo zmluvného štátu. Takéto situácie vytvárajú prekážky pre voľný pohyb súdnych rozhodnutí v priestore Spoločenstva a je potrebné ich odstrániť.

1.6 Výbor preto vyzýva Radu, aby prijala navrhované nariadenie, pretože tento predpis vytvorí právnú istotu a poskytne veriteľom výživného v cezhraničnom kontexte praktické vykonávacie opatrenia, ktoré budú v záujme Európanov.

1.7 Výbor na záver vyzýva vládu Spojeného kráľovstva a vládu Írska, aby zvážili možnosť zapojenia sa do tejto iniciatívy („opt in“). Vládu Dánska vyzýva, aby zjednodušila výkon rozhodnutí v oblasti výživného v súlade s Haagskym dohovorom o výkone výživovej povinnosti, ktorý táto krajina ratifikovala. Tiež Dánsko vyzýva, aby v tomto smere zvážilo nadviazanie spolupráce *ad hoc* s inými členskými štátmi, ak o to bude požiadané.

2. Návrh Komisie

2.1 Pôvod návrhu, medzinárodný rozmer

2.1.1 Program vzájomného uznávania v civilných veciach, prijatý 30. novembra 2000, obsahuje požiadavku na zrušenie konania o *exequatur* v prospech veriteľov výživného, ktorí už môžu využívať nariadenie „Brusel I“⁽¹⁾ o vzájomnom uznávaní rozsudkov v občianskych a obchodných veciach. Tento program tiež uvádza, že niekedy môže byť potrebné stanoviť určité spoločné procesné pravidlá v rámci harmonizácie konania a usilovať sa o dosiahnutie čo najúčinnejšieho výkonu v dožiadanom štáte súdnych rozhodnutí vydaných v inom členskom štáte, najmä umožnením presného určenia majetku dlžníka.

2.1.2 Vzájomné uznávanie by malo spadať do rámca spolupráce medzi justičnými orgánmi členských štátov a vyžaduje si harmonizáciu kolíznych noriem.

2.1.3 Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného pripravuje aktualizáciu existujúcich dohovorov a podľa Komisie sa postupy Spoločenstva a medzinárodné postupy navzájom dopĺňajú. Haagska iniciatíva umožní ďalší rozvoj spolupráce s tretími krajinami a môže priniesť užitočné výsledky, ktoré by Európska únia mohla následne prevziať.

⁽¹⁾ Nariadenie (ES) č. 44/2001 o právomoci, uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach.

2.2 Ciele návrhu nariadenia

2.3 Cieľom návrhu je odstrániť všetky prekážky, ktoré bránia vymáhaniu výživného v ktoromkoľvek z členských štátov EÚ veriteľom z iného členského štátu.

2.3.1 Veriteľ musí mať možnosť získať bez nákladov exekučný titul, ktorý sa dá priamo uplatniť v európskom justičnom priestore a umožní pravidelné vyplácanie výživného.

2.3.2 Je potrebné vytvoriť jeden spoločný ambiciózny právny nástroj, ktorý by pokrýval všetky hlavné oblasti justičnej spolupráce v občianskych veciach, pretože v súčasnosti neexistuje žiaden harmonizovaný systém. Koncept výživného ako aj veriteľa výživného chápu jednotlivé štáty rôznym spôsobom a možné výhrady k výkonu rozhodnutia vyplývajú z výhrad k Haagskemu dohovoru z roku 1973 (článok 26), ktorý má v súčasnosti prednosť pred právom Spoločenstva. Navrhuje sa zrušenie tejto výnimky, ktorá vyplýva z článku 71 nariadenia „Brusel I“ a jej nahradenie nástrojom *ad hoc* pre vymáhanie výživného.

2.4 Zhrnutie návrhu nariadenia:

2.4.1 Harmonizácia kolíznych noriem. Ak sa rozhodné právo bude určovať podľa harmonizovaných pravidiel, uľahčí to cezhraničný výkon rozhodnutia, ktoré bude vydané na základe uplatnenia právneho poriadku, ktorý má dostatočnú a nepopierateľnú väzbu s predmetným rodinným vzťahom.

2.4.2 Uznávanie a priama vykonateľnosť rozhodnutia na celom území Európskej únie.

2.4.3 Prijatie konkrétnych vykonávacích opatrení štátom bydliska dlžníka, vrátane prístupu k informáciám o finančnej situácii dlžníka a zavedenia právnych nástrojov, ktoré umožnia priame zrážky z platu.

2.4.4 Posilnenie prednostnej povahy pohľadávok na výživné; posilnenie justičnej spolupráce v občianskych veciach: zjednotené modely verejných listín sú na tento účel pripojené v prílohe k tomuto nariadeniu.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Výbor uznáva naliehavosť a primeranosť návrhu špecifického nariadenia o cezhraničnom vymáhaní výživného. Ako *lex specialis* je toto nariadenie nadradené ostatným všeobecným ustanoveniam o spolupráci v občianskoprávných veciach; znovu ustanovuje prednosť právnych predpisov

Spoločenstva v oblasti, ktorá bola doteraz vylúčená na základe vôle štátov, bez toho, aby sa zmenili vnútroštátne predpisy členských štátov.

3.2 Navrhované opatrenia na určenie majetku dlžníka a vykonávanie zrážok zaručujú rešpektovanie práva na súkromie a dôverný charakter údajov. Dlžník je však povinný informovať veriteľa a súd pôvodu o každej zmene zamestnávateľa alebo bankového účtu.

3.3 Nariadenie poskytuje pre veriteľa vhodné riešenia, pričom naďalej zohľadňuje právo dlžníka vzniesť námietku voči nároku na výživné alebo požiadať o preskúmanie stanovenej výšky výživného pred súdom alebo tribunálom v pôvodnom členskom štáte. Návrh na preskúmanie prerušuje všetky opatrenia výkonu rozhodnutia.

3.4 Vykonávacie postupy určuje štát, v ktorom sa rozhodnutie vykonáva, bez ohľadu na to, v ktorom štáte bolo rozhodnutie vydané.

3.5 Pôvodná zelená kniha⁽²⁾, usporiadané konzultácie a stretnutia expertov ako aj štúdiá o situácii v jednotlivých členských štátoch prispeli ku kvalite tohto návrhu, ktorý je súdržný, jasný a z praktického hľadiska dobre štruktúrovaný a ktorý by mal by umožniť odstrániť prekážky v súčasnosti pretrvávajúce v oblasti cezhraničného vymáhania výživného.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Článok 3

EHSV je toho názoru, že prvým rozhodujúcim kritériom pre výber kompetentných súdnych orgánov by malo byť miesto zvyčajného bydliska veriteľa, a preto navrhuje výmenu poradia písmen a) a b).

4.2 Článok 15

EHSV sa domnieva, že zákon, ktorý veriteľovi výživného priznáva práva, by mu mal byť vždy naklonený, pretože nie je prípustné protikladné uplatnenie akéhokoľvek zákona, ktorý mu toto právo odoberá, iba ak v nevyhnutnom prípade z dôvodu verejného poriadku, ktorý pripúšťa toto nariadenie.

4.3 Článok 35

Výbor je toho názoru, že nariadenie zmrazenia bankového účtu nemôže byť úplné. Musí by byť obmedzené na sumy potrebné pre splnenie vyživovacej povinnosti, pretože inak by majiteľ daného účtu mohol byť zbavený prostriedkov na živobytie na dobu neurčitú, až kým nebude v danej veci stanovený rozsudok. Výbor pokladá toto opatrenie vzhľadom na zamýšľaný cieľ za preukázateľne neprimerané.

V Bruseli 20. apríla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁾ KOM(2004) 254, konečné znenie.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o zlepšení prenosnosti práv na doplnkový dôchodok“

KOM(2005) 507, *konečné znenie* – 2005/0214 (COD)

(2006/C 185/08)

Rada sa 15. decembra 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 20. marca 2006. Spravodajkyňou bola pani ENGELEN-KEFER.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. a 21. apríla 2006 (schôdza z 20. apríla 2006) 103 hlasmi za, 19 hlasmi proti, pričom sa 11 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania výboru

1.1 EHSV kladne hodnotí a podporuje ciele navrhované Komisiou, aj keď opatrenia na ich dosiahnutie hodnotí rozdielne.

1.2 Predovšetkým jestvujú pochybnosti, či sú úpravy týkajúce sa odchýlok a výnimiek účelné na skutočné dosiahnutie cieľov. Týka sa to jednak výnimiek pri prevoditeľnosti, ako aj dlhých prechodných období pri skracovaní lehoty potrebnej na nadobudnutie neprepadnutelného nároku.

1.3 Predovšetkým je však cieľ, ktorým je uľahčenie mobility a účinné doplnkové zaistenie príjmov v starobe možné dosiahnuť iba vtedy, keď sa prispôbia aj odlišné daňové sústavy členských štátov.

1.4 Pri ďalšom spracovávaní návrhu smernice by sa preto mali zohľadňovať nasledujúce hľadiská:

— Na odstránenie prekážok mobility pracovníkov je nevyhnutné mať čo najviac vzájomne zosúladenú sústavu, pokiaľ ide o nadobúdanie i zachovanie a prevod nároku na doplnkový dôchodok. Pritom sa musia dostatočne zohľadňovať účinky na rôzne doplnkové dôchodkové systémy v členských štátoch a prípadné zvýšenie výdavkov v systémoch doplnkového dôchodkového poistenia.

— Finančná účasť zamestnávateľov pri vytváraní doplnkového zabezpečenia v starobe je nevyhnutná a žiaduca. Preto je potrebné mať prechodné ustanovenia, ktoré zamestnávateľom umožnia postupné prispôbenie poriadkov v oblasti zabezpečenia, aby sa zabránilo negatívnym účinkom.

— Aby sa splnili zásadné ciele smernice, musia byť lehoty na transpozíciu čo najkratšie a zodpovedať skutočným národným potrebám.

— Takisto by sa malo rozmýšľať o všeobecnom a časovo neobmedzenom vyňatí určitých spôsobov uplatňovania.

— Musí sa vyvíjať sprievodná činnosť na odstraňovanie prekážok mobility v oblasti doplnkových dôchodkových systémov v oblasti daňového posudzovania týchto systémov.

2. Úvod

Európska komisia predložila 20. októbra 2005 návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o zlepšení prenosnosti práv na doplnkový dôchodok. Svoj návrh zdôvodnila tým, že rastúci význam doplnkových dôchodkových systémov pre zabezpečenie v starobe vyvoláva potrebu odstraňovať prekážky mobility. Tieto prekážky sa pritom majú odstrániť pri zmene zamestnania medzi členskými štátmi, ako aj v rámci členských štátov.

2.1 Komisia uvádza prekážky, ktoré sa majú odstrániť:

— podmienky nadobudnutia práv na dôchodok,

— predpisy týkajúce sa zachovania pozastavených práv na dôchodok,

— ustanovenia o prevoditeľnosti nárokov.

Okrem toho je podľa názoru Komisie možné mobilitu zvýšiť vtedy, keď zamestnanci budú (lepšie) oboznámení s následkami na ich nárok na doplnkový dôchodok pri zmene zamestnávateľa.

2.2 Komisia vidí návrh ako dôsledok dlhoročnej výmeny informácií a skúseností na európskej úrovni. Rokovania o dohode medzi sociálnymi partnermi sa nezačali kvôli rozdielnym názorom na účel a prostriedky činnosti Spoločenstva.

2.3 Na základe článku 42 a článku 94 Zmluvy o založení ES chce Komisia týmto návrhom vytvoriť spoločné zásady na vypracovanie príslušných právnych predpisov v členských štátoch. Má sa tým tiež dosiahnuť, že zakladaniu podnikov v druhom členskom štáte nebude prekážkou skutočnosť, že kvalifikovaný personál bude ťažké zaobstarať preto, lebo bude pravidlami systémov doplnkového zabezpečenia viazaný na iné podniky.

2.4 Komisia zdôvodňuje voľbu smernice ako nástroja tým, že iba tak je možné vytvoriť vyvážený pomer medzi potrebnými právami zamestnancov v oblasti voľného pohybu a nevyhnutnou flexibilitou národných zákonodarcov pri transpozícii so zohľadňovaním národných osobitostí doplnkových dôchodkových systémov.

3. Zhrnutie návrhu Komisie

3.1 Smernica v súlade s definíciami smernice 98/49/ES definuje pojmy použité pre danú oblasť úpravy.

3.2 Návrh stanovuje zásadu, že príspevky do doplnkového dôchodkového systému, ktoré zamestnanec resp. zamestnávateľ v mene zamestnanca odviezol do sústavy doplnkového dôchodku, sa pri skončení pracovného pomeru nesmú stratiť, aj keď z týchto príspevkov ešte neboli nadobudnuté žiadne práva na neskoršiu výplatu dôchodku. Musí sa teda zabezpečiť, aby zaplatené príspevky bolo možné buď vyplatiť alebo previesť.

3.3 Aby sa dosiahlo, že práve mladí zamestnanci pri zmene zamestnania nestratia svoj nárok, má sa podľa názoru Komisie v členských štátoch stanoviť minimálna veková hranica, od ktorej je možné nadobúdať práva na doplnkový dôchodok, nie vyššia ako 21 rokov.

Okrem toho sa má čakať lehota, t. j. čas, ktorý musí uplynúť po vzniku pracovného pomeru predtým, než sa zamestnanec môže stať členom doplnkového dôchodkového systému, stanoviť na maximálne jeden rok.

Takisto by lehota na nadobudnutie neprepadnutelného nároku, t. j. obdobie, ktoré musí uplynúť od začiatku platenia príspevkov a na konci ktorého pracovník nadobúda práva, nemala byť dlhšia ako dva roky.

3.4 Podľa názoru Komisie je nevyhnutné stanoviť spravodlivú úpravu v prípade pozastavených práv na dôchodok, pričom rozhodnutie, akou formou a akými prostriedkami sa to má udiť, zostanú na rozhodnutie členským štátom. Okrem toho sa v doplnkovom dôchodkovom systéme môže pre pozastavené práva nízkej hodnoty pri zmene zamestnávateľa ponúkať okrem možnosti prevodu aj vrátenie zaplatených príspevkov, pokiaľ pozastavené práva neprekračujú určitú hodnotu (ktorú stanoví členský štát).

3.5 Aby sa podporila mobilita a odstránili nevýhody pri zmene zamestnávateľa, má sa uľahčiť prevod nadobudnutých práv z doplnkového dôchodkového systému pôvodného zamestnávateľa do doplnkového dôchodkového systému nového zamestnávateľa. Súčasťou toho je aj požiadavka, že prevod práv nesmie viesť k finančnému znevýhodneniu napríklad následkom rozdielných výpočtov alebo požadovaním nadmerných poplatkov.

3.6 Vždy má byť na rozhodnutí zamestnanca, či svoje práva prevedie alebo ich ponechá v pôvodnej inštitúcii dôchodkového zabezpečenia.

3.7 Podľa návrhu majú byť zamestnanci okrem toho na vlastné požiadanie a v rámci primeranej lehoty oboznámení s tým, aké účinky bude mať zmena zamestnania na nároky z doplnkového systému dôchodkového zabezpečenia.

3.8 Transpozícia

Transpozícia smernice sa má v členských štátoch uskutočniť do 1. júla 2008.

Na skrátenie lehoty na nadobudnutie neprepadnutelného nároku na dva roky si môžu členské štáty uplatniť dodatočnú lehotu 60 mesiacov (počítajúc od 1. júla 2008) Jej uplatnenie sa musí konkrétne zdôvodniť.

3.9 Okrem toho sa môžu z možností prevodu na neobmedzene dlho vyňať podporné fondy, podniky, ktoré vytvárajú rezervy na vyplácanie dôchodkov a doplnkové dôchodkové systémy financované z príspevkov. Komisiu treba informovať o konkrétnych dôvodoch. Príslušný členský štát musí oznámiť, aké opatrenia urobil alebo plánuje na dosiahnutie prevoditeľnosti. Najneskôr v roku 2018 sa potom má preveriť, či sú aj pri týchto systémoch potrebné ďalšie opatrenia na zlepšenie prevoditeľnosti.

4. Všeobecné hodnotenie

4.1 Keďže sú názory sociálnych partnerov na rozsah a obsah európskej úpravy príliš odlišné, neuplatnila sa možnosť dohody medzi sociálnymi partnermi ako ju predpokladá článok 139 Zmluvy o založení ES.

4.2 Európsky odborový zväz, UNICE a CEEP však v preambule rámcovej dohody o pracovných zmluvách na dobu určitú uznali, že sú potrebné inovácie v podnikových systémoch sociálneho zabezpečenia, aby sa prispôbili dnešným podmienkam a aby predovšetkým umožnili prevoditeľnosť nárokov.

4.3 Z nej je zrejмый spoločný zámer zásadne sa zaoberať nevyhnutnosťou zosúladenia právnych základov pre nadobúdanie a zachovanie práv na doplnkové dôchodky. Aj keď sú súvislosti pracovných vzťahov na dobu určitú iné ako v prípade voľného pohybu pracovníkov, strany v dohode uznali, že sa podmienky zamestnávania menia a že to podmieňuje potrebu prispôsobenia podnikových sústav sociálneho zabezpečenia.

4.4 Zodpovedá to taktiež dôležitej úlohe, ktorú majú sociálni partneri vo väčšine členských štátov pri vytváraní doplnkových dôchodkových systémov. Keďže sa však opatrenia sociálnych partnerov obmedzujú (a musia obmedzovať) na národnú oblasť, má zámer Komisie vypracovať smernicu takisto zmysel.

4.4.1 Presné ustanovenia pre sústavy doplnkových dôchodkov by mali byť stanovené na úrovni členských štátov, a to aj prostredníctvom kolektívnych zmlúv medzi sociálnymi partnermi. Predpisy týkajúce sa podmienok nadobúdania nároku vydané na európskej úrovni by sa preto mali obmedziť len na základné otázky a stanovovať len usmernenia pre opatrenia, ktoré sa majú zaviesť na úrovni jednotlivých štátov, pričom je potrebné poskytnúť sociálnym partnerom dostatočný priestor na kolektívne rokovania.

4.4.2 Článok 4 návrhu smernice by mal byť nahradený textom tohto znenia: „Pokiaľ sú stanovované podmienky pre nadobudnutie nároku, ako napr. minimálny vek, čakacie doby alebo lehoty na nadobudnutie neprepadnuteľného nároku, musia tieto podmienky byť spravodlivé a založené na objektívnych (a nediskriminačných) dôvodoch.“

4.5 Zmena zamestnávateľa môže mať negatívne účinky na nadobúdanie a výšku nároku na doplnkový dôchodok.

To u zamestnanca ovplyvňuje rozhodnutie, či zmeniť zamestnanie alebo nie, aj keď toto rozhodnutie závisí od celého radu činiteľov.

4.6 Predovšetkým následkom demografického vývoja nebude plnenie zo zákonného dôchodkového poistenia v budúcnosti postačovať ako jediné na zabezpečenie životnej úrovne, a to ani v krajinách, v ktorých je zákonné dôchodkové poistenie najdôležitejším zdrojom príjmov v starobe. Stále väčší význam preto nadobúdajú doplnkové dôchodkové systémy, aj keď môžu byť takisto negatívne ovplyvnené demografickým vývojom.

4.7 Vzhľadom na zásadný cieľ európskeho vnútorného trhu, ktorým je zabezpečenie voľného pohybu osôb, ale aj v súvislosti s nevyhnutnosťou zlepšiť rámcové podmienky pre doplnkové dôchodkové systémy treba kladne hodnotiť zámer Komisie pracovať na odstraňovaní prekážok mobility v oblasti doplnkových dôchodkových systémov.

4.8 Okrem toho Zmluva o založení ES v článku 40 zaväzuje Radu, aby vydala smernice alebo nariadenia o opatreniach potrebných na to, aby sa zabezpečil voľný pohyb pracovníkov. Článok 42 ako základ návrhu je teda ešte umocnený znením článku 40.

4.9 Odstránenie prekážok mobility má veľký význam aj pre dosiahnutie zásadného cieľa Lisabonskej stratégie, ktorým je posilnenie európskeho hospodárskeho priestoru vytvorením spoločnosti založenej na poznatkoch. Spoločnosť založená na

poznatkoch je predpokladom spoločenského rozvoja a zároveň najdôležitejšou produktívnou silou. Jej základom je inovácia a bohatstvo nápadov občanov. Na jej posilňovanie musí prebiehať neustála výmena poznatkov a skúseností. Mobilita pracovníkov k tomu môže výrazne prispieť. Okrem toho je súčasťou Lisabonskej stratégie aj zabezpečenie sociálnej súdržnosti. Ciele, ktoré Komisia stanovila v návrhu smernice je preto možné podporovať aj z tohto hľadiska.

4.10 Okrem toho treba poznamenať, že už nariadenie Rady č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní sústav sociálneho zabezpečenia pracovníkov a ich rodín, ktoré sa sťahujú v rámci Spoločenstva sa zaoberalo otázkou odstraňovania nevýhodných dopadov (aj) na zabezpečenie v starobe. Ako jeden z prvých nástrojov sociálnej politiky by sa mali odstraňovať prekážky resp. negatívne následky mobility. V tomto zmysle je návrh Komisie dôsledným pokračovaním tejto politiky, predovšetkým aj vzhľadom na to, že v oblasti systémov doplnkového dôchodkového zabezpečenia chýbajú úpravy, ktoré treba vypracovať vzhľadom na rastúci význam týchto systémov pri zabezpečovaní životnej úrovne v starobe.

4.11 Aktivity zamerané na odstraňovanie prekážok mobility sú vhodne načasované na rok 2006, ktorý Európska komisia vyhlásila za „Európsky rok mobility pracovníkov“.

4.12 V členských štátoch existujú rozdielne systémy doplnkového zabezpečenia, je teda prirodzené, že iba prostredníctvom európskeho rámca je možné postupné zosúladienie týchto rozličných sústav s cieľom uľahčiť prechod z jedného doplnkového dôchodkového systému do druhého.

4.13 Ak to možno konštatovať pre európsku úroveň, potom by vzhľadom na homogenitu životných a pracovných podmienok nebolo vhodné, aby sa na jednej strane dosiahlo zosúladienie pri cezhraničnej zmene zamestnávateľa a aby na druhej strane zmena zamestnávateľa v rámci členského štátu zostala nezohľadnená. Zdá sa byť preto primerané venovať sa v zmysle návrhu Komisie odstraňovaniu cezhraničných i vnútroštátnych prekážok mobility pracovníkov.

4.14 Návrh smernice však vynecháva jednu podstatnú oblasť úpravy, a to otázku zosúladienia daňového posudzovania doplnkových dôchodkových systémov. Rozdielne daňové posudzovanie v členských štátoch však predstavuje podstatnú prekážku mobility, pretože zamestnanci môžu byť zdanení dvakrát (z príspevkov a z dávok). Zdaňovanie zostáva preto nepovšimnuté, lebo jeho zohľadnenie by si vyžadovalo jednomyselný súhlas Rady s rizikom, že by to mohlo viesť k zablokovaniu smernice. Komisia sa preto snažila zohľadniť zdaňovanie vo svojom oznámení z 19. apríla 2001 a v súčasnosti iniciovala konanie proti viacerým členským štátom za porušenie zmluvných ustanovení. Výbor zastáva názor, že bez týchto opatrení zo strany Komisie sa nepodariť dosiahnuť cieľ, t. j. zlepšiť prenosnosť nárokov na doplnkový dôchodok.

5. Poznámky k jednotlivým úpravám

5.1 Mnohé nasvedčuje tomu, že dlhé čakacie lehoty, dlhá lehota na nadobudnutie neprepadnutelného nároku na dôchodok a vysoká minimálna veková hranica môžu nepriaznivo ovplyvniť rozhodovanie o zmene zamestnania.

Preto sa návrh Komisie skrátiť čakaciu lehotu, znížiť vekovú hranicu a skrátiť obdobie potrebné na nadobudnutie neprepadnutelného nároku uberá správnym smerom. Zvolené opatrenia by preto bolo možné považovať za prvý krok smerom k cieľu, ktorým je úplné odstránenie týchto prístupových prekážok.

5.2 Treba však zohľadňovať aj účinky, ktoré by navrhované úpravy mohli mať predovšetkým na dobrovoľné doplnkové dôchodkové systémy financované zamestnávateľmi. Treba totiž myslieť aj na obavy, že tieto opatrenia by mohli spôsobiť vyššie finančné náklady, čo by mohlo ohroziť ochotu zachovať takéto systémy.

5.3 Dobrovoľné prísľuby dôchodkov financovaných zamestnávateľmi sú však na druhej strane dôležitým nástrojom personálnej politiky. Z pohľadu „boja o najlepších pracovníkov“ by preto aj pri meniacich sa demografických pomeroch a pri rastúcej potrebe kvalifikovaných pracovných síl mohlo byť plne v záujme zamestnávateľov veľmi rýchlo a po krátkej dobe zamestnania udeliť dôchodkový prísľub. Okrem toho je dôchodkové zabezpečenie iba jedným z mnohých nástrojov personálnej politiky, pri ktorom je vždy v popredí práve jeho zabezpečujúci charakter. Na druhej strane, dlhšie čakacie lehoty a lehoty na nadobudnutie neprepadnutelného nároku na dôchodok odmeňujú vernosť zamestnanca spoločnosti a tak predlžujú dobu jeho zamestnania.

5.4 Celkovo sa tiež musí zohľadňovať, že v členských štátoch je rôzne rozvinutý pomer medzi doplnkovými dôchodkovými systémami, ktoré financujú (výlučne) zamestnávatelia, a takými, ktoré financujú zamestnanci vlastnými príspevkami. Aby sa tieto rozdiely zohľadnili, bolo by mysliteľné stanoviť pre členské štáty možnosti diferencovania podľa spôsobu financovania systémov.

5.5 Výrazne treba vyzdvihnúť zámer Komisie odstrániť konkurenčné prekážky pre podniky, ktoré chcú založiť pobočky v iných štátoch EÚ, pretože dlhé lehoty a vysoká veková hranica pre vstup do systému viažu personál a tým brzdia mobilitu.

5.6 Komisia inak zohľadnila potrebu postupného prispôbenia tým, že na transpozíciu ustanovenia o čakateľských lehotách je možné uplatniť predĺženú lehotu.

5.7 Pokiaľ ide o pozastavené práva na dôchodok, nemožno popierať, že záväzok k prispôbeniu by mohol zvýšiť finančné náklady v rámci doplnkových dôchodkových systémov.

Na druhej strane to v prvom rade závisí od formy udeleného prísľubu. Ak ide o prísľub platenia príspevkov, je prispôbenie pozastavených nárokov nepochopiteľné, pretože hodnota vzniknutého kapitálu závisí od vývoja kapitálových trhov a výnosov. To by však prípadne mohlo mať negatívne následky na určený systém dávok, pretože príspevky sa už neplatia.

5.8 Vzhľadom na funkciu doplnkového zabezpečenia v starobe, ktorou je primerané doplnenie nárokov zo zákonných sústav dôchodkového zabezpečenia, sa však prispôbenie javí ako nevyhnutné. Doterajšie formulácie návrhu však majú pre príslušné opatrenia členských štátov iba malú záväznosť a aj príklady uvedené v siedmom odôvodnení možno hodnotiť iba ako podnety. Okrem toho je nejasné, či rozdielna úprava na základe vernosti pracovníka alebo záväzok upraviť vyplácanie a nie práva na dôchodok zodpovedá predstavám Komisie o spravodlivej úprave.

5.9 Možnosť stanoviť, že nároky pod určitú medznú hodnotu, ktorá sa stanoví podľa národných zvyklostí, sa nebudú prevádzať ale vracajú, sa zdá byť účelná.

5.10 Rozhodnutie, či sa majú nároky vyplatiť alebo zachovať, by však malo byť výlučne vecou doplnkového dôchodkového systému. Avšak aj tie nároky, ktoré budú podľa všeobecných predpisov považované za nepatrné, môžu byť ako pravidelný príjem v starobe pre jednotlivého zamestnanca dostatočne zaujímavé. Vrátenie prostriedkov, ktoré by sa uskutočnilo proti vôli, by preto prípadne mohlo brániť zamestnancovi zmeniť zamestnávateľa.

5.11 EHSV podporuje ciele návrhu Komisie týkajúce sa prevoditeľnosti práv na doplnkový dôchodok. EHSV predovšetkým víta, že sa Komisia neobmedzila na predloženie návrhov výlučne na zlepšenie prevoditeľnosti práv na doplnkový dôchodok, ale že chce rozsiahlym prístupom odstrániť prekážky mobility v systémoch doplnkového zabezpečenia.

5.12 Pri úprave prevodu treba osobitne kladne vyzdvihnúť, že podľa predstáv Komisie nemá pre zamestnancov prevodom vzniknúť žiadna finančná ujma. Slúži to účelu, ktorý smernica sleduje, pretože iba keď je možné prevod uskutočniť bez finančnej ujmy pre zamestnanca, iba vtedy sa zamestnanec v prípade pochybností rozhodne pre prevod a tým pre zmenu zamestnávateľa.

5.13 Aj v otázke zlepšenej informačnej povinnosti je možné konštatovať, že konkrétne návrhy môžu poslúžiť cieľu smernice, aj keď sa musí zohľadniť, že táto povinnosť musí zodpovedať konkrétnym možnostiam, predovšetkým menším podnikom.

5.14 Kriticky však treba poznamenať, že článok 6 odsek 1 v spojení s definíciou v článku 3 písmeno f) by sa mohol interpretovať tak, že nárok na prevod svojho práva na doplnkové dôchodok budú mať iba tí zamestnanci, ktorí zmenia zamestnanie na základe vlastného rozhodnutia. Zamestnanci, ktorí by

dostali výpoveď, by tým však boli značne znevýhodnení. Zdá sa preto byť účelné, aby sa aj s ohľadom na nevyhnutný cieľ zabrániť chudobe v starobe do pôsobnosti článku 3 odsek 1 zahrnuli všetky formy zmeny zamestnávateľa.

5.15 V rozpore so zásadným cieľom smernice by okrem toho mohlo byť aj to, že určité doplnkové dôchodkové systémy by sa mohli zásadne vyňať z prevoditeľnosti. Členské štáty síce majú Komisiu informovať o tom, aké opatrenia urobia na to, aby začlenili aj tieto systémy, avšak vzhľadom na diskusie, ktoré sa vedú už mnoho rokov, a vzhľadom na naliehavú nevyhnutnosť vybudovať stabilný druhý pilier zabezpečenia v starobe to možno nie je dostatočné. Na druhej strane je možné kvôli rozdielnosti systémov v členských štátoch počítať s akceptovaním návrhov Komisie iba pri zodpovedajúcich prechodných obdobiach. Preto by sa mohli stanoviť konkrétne lehoty a požiadavky.

V Bruseli 20. apríla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúci pozmeňovací návrh bol v priebehu diskusie zamietnutý, ale získal aspoň štvrtinu odovzdaných hlasov:

Bod 4.10

Za bod 4.10 vložiť nový bod:

„4.10.1 Návrh založiť smernicu na prenose dôchodkového kapitálu pri zmene pracovného miesta nie je účelný vo všetkých prípadoch. Väčší zmysel by malo zabezpečenie možnosti na kumuláciu nadobudnutých nárokov na dôchodok tak, ako to určuje nariadenie (EHS) č. 1408/71 pre zákonom stanovený dôchodok.“

Zdôvodnenie

Založenie zosúladenia rôznych zákonných dôchodkových systémov a sústav doplnkového dôchodku na rovnakých základných princípoch by prinieslo praktické výhody.

Výsledok hlasovania

Za: 49

Proti: 54

Zdržali sa: 19

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom roku dialógu medzi kultúrami (2008)“

KOM(2005) 467, konečné znenie – 2005/0203 (COD)

(2006/C 185/09)

Rada sa 16. novembra 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, poverená vypracovaním návrhu stanoviska v danej veci, prijala svoje stanovisko 20. marca 2006. Spravodajkyňou bola pani Ágnes CSER.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. a 21. apríla 2006 (schôdza z 20. apríla 2006) 79 hlasmi za, 39 hlasmi proti, pričom 10 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Stručný obsah návrhu rozhodnutia

Cieľom návrhu Európskeho parlamentu a Rady (KOM(2005) 467, konečné znenie), predloženého Komisiou, je vyhlásiť rok 2008 za „Európsky rok dialógu medzi kultúrami“.

Návrh je súčasťou stratégie, predstavenej Európskym parlamentom, Radou a Komisiou, ktorá má vyhlásením európskeho roka prispieť k vytváraniu európskeho občianstva s cieľom naplňovania strategických priorít Únie, pričom uznanie a naplnenie ľudských práv sa má dostať na úroveň celého Spoločenstva a má byť takisto podporená národná, regionálna a miestna spolupráca.

Je vhodné uvažovať o dialógu medzi kultúrami ako o nástroji, vďaka ktorému sa možno ľahšie zavedie do praxe rad strategických priorít Únie. Okrem národnej, regionálnej a miestnej úrovne bude podpora dialógu rozšírená v Únii ako v celku, ale tiež v rámci európskej politiky susedstva, medzi rôznymi sociálnymi, ekonomickými a profesijnými skupinami, ako aj medzi jednotlivcami.

1.1 Celkové ciele návrhu

Celkovým cieľom európskeho roka dialógu medzi kultúrami je prispieť:

- k propagácii dialógu medzi kultúrami ako prostriedku, ktorý európskym občanom a všetkým ľuďom, ktorí dočasne alebo trvalo žijú v Európe, pomôže získať poznatky, kvalifikáciu a schopnosti, ktoré im umožnia zvládnuť život v prostredí, ktoré je otvorenejšie ale aj zložitejšie a zvládať prípadné problémy v ňom, aby mohli využívať príležitosti, ktoré im rôznorodá a dynamická spoločnosť ponúka a to nie len v Európe, ale tiež vo svete;
- k zvyšovaniu povedomia európskych občanov a všetkých ľudí, ktorí v Európskej únii žijú, o význame rozvoja európskeho občianstva, ktoré má byť aktívne a otvorené svetu,

rešpektovať kultúrnu rôznorodosť a spočívať na spoločných hodnotách v Európskej únii, ktoré sa týkajú rešpektovania ľudskej dôstojnosti, slobody, rovnosti, nediskriminácie, solidarity, zásad demokracie a právneho štátu, ako aj ľudských práv a práv menšín.

1.2 Špecifické ciele návrhu

Špecifické ciele európskeho roka dialógu medzi kultúrami sledujú:

- zviditeľňovanie a zosúladovanie všetkých programov a činností Spoločenstva, ktoré prispievajú k dialógu medzi kultúrami;
- zdôraznenie prínosu rozličných aspektov nášho kultúrneho dedičstva nášmu spôsobu života; zvýšenie povedomia európskych občanov a všetkých ľudí žijúcich v Európskej únii, osobitne mladých, o význame hľadania prostriedkov, ktoré treba prostredníctvom dialógu medzi kultúrami využiť na realizáciu európskeho občianstva, ktoré je aktívne a otvorené svetu, rešpektuje kultúrnu rôznorodosť a je založené na spoločných hodnotách v Európskej únii;
- podporu inovácie a horizontálnej a medzisektorovej dimenzie postupov, ktorých cieľom je propagácia dialógu medzi kultúrami, hlavne medzi mládežou.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Výbor vyjadruje spokojnosť so skutočnosťou, že v návrhu sa pojem „aktívneho európskeho občianstva“ nevzťahuje iba na občanov Európskej únie podľa článku 17 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, ale na všetkých ľudí, ktorí dočasne alebo trvalo žijú na území Európskej únie.

2.2 Výbor vyjadruje radosť nad skutočnosťou, že návrh rozhodnutia chce prostredníctvom dialógu medzi kultúrami takisto posilniť spoluprácu s tretími krajinami.

2.3 Výbor pozitívne prijíma fakt, že dialóg medzi kultúrami je považovaný za nástroj, ktorý môže posilniť stabilitu a demokraciu prostredníctvom nastolenia partnerských vzťahov jednak v rámci Únie, ako aj mimo nej.

2.4 Výbor oceňuje skutočnosť, že návrh rozhodnutia podporuje, ba posilňuje zosúladenie a koordináciu aktivít a programov, ktorých cieľom je zavádzanie jednotných stratégií európskych inštitúcií; z dôvodu kultúrnych rozdielov. Činnosť a spolupráca viacerých inštitúcií na úrovni Spoločenstva totiž nie je dostatočne jednotná, vyskytujú sa rozdiely čo do účinnosti a výsledkov. Ak by európske kultúry skutočne viedli neustály dialóg umožňujúci vyjadriť ich identitu, zlepšilo by a dodalo by to dynamiku fungovaniu, účinnosti a výkonnosti rozličných inštitúcií Spoločenstva na národnej, regionálnej i miestnej úrovni.

2.5 Výbor vyjadruje radosť nad skutočnosťou, že európske kultúrne dedičstvo môže každý človek nielen uznať, ale aj využívať a spoznávať v živote vďaka rozvoju výučby, inovatívnosti a rovnosti príležitostí pre všetkých, a tiež vďaka podpore dialógu medzi kultúrami na úrovni celého Spoločenstva a koordinácii tohto dialógu na úrovni členských štátov.

2.6 Výbor vyjadruje spokojnosť so skutočnosťou, že spolupráca medzi členskými štátmi v rámci roka dialógu medzi kultúrami podporuje zavádzanie jednotných cieľov, a preto vyjadruje svoju podporu vyhláseniu roka 2008 za „Európsky rok dialógu medzi kultúrami“.

2.7 EHSV navrhuje, aby Európsky rok dialógu medzi kultúrami nebol využitý na zvýraznenie etnických či kultúrnych rozdielov, nerovností, rozporov a konfliktov, ktoré môžu mať ekonomický, sociálny, environmentálny a politický pôvod, ale aby európsky rok pomohol predchádzať konfliktom odhaľovaním ich príčin, oboznamovaním sa s kultúrnymi rozdielmi a ich akceptovaním a využívaním dialógu medzi kultúrami ako vhodného nástroja.

2.8 Za týmto účelom a v súlade so svojimi stanoviskami o sociálnej dimenzii kultúry „EHSV trvá na tom, [...] aby sa Európska únia stala priestorom sebareflexie, aby si jej členovia navzájom kládli otázky o kultúrnej politike členských štátov. V tomto priestore by mala byť podporená nová kultúrna reflexia kultúry. Príprava na rok dialógu medzi kultúrami (2008) by mala byť pre Komisiu príležitosťou, aby predložila podrobnú správu o skutočnom rozsahu dialógu, o pretrvávajúcich alebo nových prekážkach, o nových možnostiach, ktoré by mohli byť formulované so zameraním na jeho skutočné prehĺbenie. EHSV je pripravený prispieť k vypracovaniu tejto správy, zvlášť pokiaľ ide o sociálnu dimenziu kultúry.“⁽¹⁾

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV z 15.3.2006 na tému „Sociálny rozmer kultúry“, spravodajca: pán Le Scornet (SOC/191).

3. Podrobné pripomienky

3.1 EHSV vďaka tomu, že je konzultačným orgánom Európskeho parlamentu, Rady a Komisie, vytvoril špecifické väzby medzi jednotlivými európskymi kultúrami. Jeho členovia sú ozajstnými Európanmi, keďže rešpektujú hodnoty a kultúru rôznych sociálnych partnerov a vyvážené ich zohľadňujú pri vypracovávaní svojich stanovísk a prijímajú konsenzuálne rozhodnutia v záujme európskych občanov⁽²⁾.

3.2 Prostredníctvom aktívnej spolupráce a činností na úrovni Spoločenstva, ale tiež na národnej, regionálnej a miestnej úrovni, členovia EHSV reprezentujú, podporujú a uskutočňujú dialóg medzi kultúrami v prostredí občianskej spoločnosti.

3.3 EHSV chce upozorniť Európsky parlament, Radu a Komisiu, že text jasne neuvádza rešpektovanie kultúr tretích krajín a ich rozmanitosti, keďže návrh Komisie pri definovaní svojich cieľov odkazuje na článok 151 zmluvy (vzájomný rešpekt medzi členskými štátmi). Hoci je potrebné vylúčiť akékoľvek zasahovanie zo strany Európskej únie, Európska komisia a ostatné inštitúcie musia vyzvať členské štáty k rešpektovaniu kultúrnych rozdielov a k podpore mierového dialógu medzi rôznymi kultúrami.

3.4 Žiaľ, pre našu dobu je čoraz charakteristickejšie napätie, pochádzajúce z konfliktov medzi rôznymi kultúrami a náboženstvami. Je preto potrebné, aby sme uvažovali o začlenení vzájomného rešpektovania kultúr do zmluvy. Tieto konflikty a napätia vedú k úvahám o tom, či by nebolo potrebné, aby si Európska únia neprestajne kládla za cieľ vzájomné rešpektovanie rôznych kultúr. Dnes, v období „krízy európskeho vedomia“ a konfliktov medzi kultúrami možno podporu európskych kultúrnych hodnôt chápať ako prejav optimizmu a dôvery v budúcnosť Únie. Z tohto dôvodu musí Európska únia prijať záväzok, že bude rozvíjať kultúrny a náboženský dialóg s ostatnými národmi, zvlášť prostredníctvom podpory cestovného ruchu, orientovaného na kultúru⁽³⁾.

3.5 Dialóg medzi kultúrami sa musí opierať hlavne o rešpektovanie rôznych kultúr, zvykov a tradícií občanov žijúcich na území Únie.

⁽²⁾ Pracovný program Dr. Anne-Marie Sigmundovej, predsedníčky Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, na jej funkčné obdobie 2004-2006 a Ročná správa o pracovnom programe Dr. Anne-Marie Sigmundovej, predsedníčky Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na jej funkčné obdobie 2004-2006.

⁽³⁾ Tento postoj zaujal EHSV už vo svojom stanovisku z 15.3.2006 na tému „Cestovný ruch a kultúra – dva faktory rastu“ (spravodajca: pán Pesci).

3.6 Narastajúca mobilita občanov EÚ a čoraz väčší počet migrujúcich pracovníkov, často nasledovaných najbližšími rodinnými príslušníkmi alebo príbuznými, sú podnetom pre opatrenia zamerané na podporu rešpektovania tradícií a kultúr odlišných od tých, ktoré sa presadili v Európe. Túto úlohu by mali vykonávať európske inštitúcie a členské štáty v rámci svojich koordinačných funkcií.

3.7 EHSV na základe vyššie citovaných dokumentov UNESCO navrhuje rozšíriť funkcie Európskeho strediska pre monitorovanie rasizmu a xenofóbie a spraviť z neho koordinálny orgán na úrovni Spoločenstva, ktorý by v záujme vzájomného uznania a rešpektovania rôznych kultúr podporoval kultúrnu integráciu desiatok miliónov prisťahovaných občanov žijúcich na území EÚ.

3.8 EHSV vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že spomedzi nástrojov na plnenie stanovených cieľov sa návrh nezmieňuje o vytvorení média s pôsobnosťou v celom Spoločenstve, rozhlasovej alebo televíznej stanice, vysielajúcej v jazykoch európskych občanov. Komisia pritom medzičasom uverejnila *Bielu knihu o európskej komunikačnej politike* na základe akčného plánu o komunikácii a *Plánu D pre demokraciu, dialóg a diskusiu*. Všetky uvedené dokumenty kladú dôraz na diskusiu s európskymi občanmi. Súkromné médiá, či už elektronické alebo tlačené, nedokážu ako jediné v plnej miere naplniť jednotné ciele.

3.9 EHSV už vo viacerých svojich stanoviskách vyjadril znepokojenie v súvislosti s financovaním projektov, s napĺňaním cieľov, stanovených v rámci veľmi užitočnej koncepcie európskeho roka, alebo s ich vyváženým udržiavaním⁽⁴⁾.

Samotný projekt európskych rokov napokon vyžaduje hodnotenie, aby bolo možné určiť, ako vzbudiť a zabezpečiť pozornosť verejnosti a ako zaistiť rovnováhu požiadaviek na trvalú udržateľnosť. V skutočnosti nie je možné zabezpečiť dohľad nad programami, fungujúcimi na ročnej báze, keďže nie sú zaistené prostriedky pre tieto programy na nasledujúce roky; takisto sme svedkami nerovnováhy pri napĺňaní cieľov. Ide teda o to, ako môže predmetné rozhodnutie zabezpečiť všetkým občanom a ich inštitúciám vzájomné uznanie a akceptovanie ich kultúry v rámci cieľov stanovených na jeden rok.

3.10 Je nepochybné, že ciele Európskeho roka rovnosti príležitostí pre všetkých a Európskeho roka dialógu medzi kultúrami, ako aj aktívneho občianstva a participatívnej demo-

kracie, na ktoré sa zameriava komunikačná stratégia Európskej komisie, nemôžu byť naplnené prostredníctvom navzájom oddelených ročných programov; je preto potrebné zosúladiť programy a využívanie zdrojov, aby ciele mohli byť naplnené dlhodobejšie, ba trvalo.

3.11 EHSV pochybuje o možnosti naplniť prioritné ciele v rámci navrhovaného rozpočtu. Rozpočet je z veľkej časti určený na podporu činnosti na úrovni celého Spoločenstva, takže si možno položiť otázku, či osem plánovaných akcií nie je v nepomere ku stanoveným cieľom. Z toho dôvodu je podpora miestnych občianskych iniciatív tiež neistá.

3.12 EHSV navrhuje, aby Komisia vypracovala nielen kvantitatívne, ale aj kvalitatívne ukazovatele, aby bolo možné zhodnotiť napĺňanie cieľov európskeho roka, keďže dialóg medzi kultúrami má mnoho podôb. EHSV prijme záväzok a bude na tejto úlohe spolupracovať ako zástupca občianskej spoločnosti.

3.13 EHSV navrhuje, aby na základe podujatí a aktivít v rámci Európskeho roka dialógu medzi kultúrami 2008 bola vypracovaná encyklopédia európskej kultúry, ktorá by slúžila ako základ pre príručku európskych kultúr, a rozvoj európskeho občianstva. Súbor najlepších postupov a príručka budú pravdepodobne potrebné pri podpore integrácie migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín.

4. Podpora rôznych zvykov, tradícií a kultúr

4.1 EHSV podporuje Univerzálne vyhlásenie UNESCO o kultúrnej rozmanitosti („Kultúrnym bohatstvom sveta je jeho rozmanitosť v dialógu“)⁽⁵⁾ a ciele, stanovené Konvenciou o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov⁽⁶⁾, zvlášť cieľ „podpory interkulturality so zámerom rozvíjať kultúrnu interakciu v duchu budovania mostov medzi národmi...“.

4.2 V rámci cieľov Európskeho roka dialógu medzi kultúrami je jedným z najväčších zdôrazňovaných hodnôt európskeho kultúrneho dedičstva prezentovanie ľudských pocitov v rozmanitých formách umeleckého výrazu. Spoznávanie a akceptovanie rôznych kultúr nemožno oddeliť od poznávania a prijímania pocitov a hodnôt druhého. Keďže hlavnou cieľovou skupinou sú mladí ľudia, je zvlášť dôležité brať na zreteľ zdravý emocionálny vývoj, čo je aj dôvodom na to, aby sme podporili iniciatívy prispievajúce k rozvoju multikultúrneho vedomia.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV zo 14.2.2006 na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o implementácii, výsledkoch a celkovom zhodnotení Európskeho roka ľudí so zdravotným postihnutím 2003“, spravodajkyňa: Gunta Anca, Ú. v. EÚ C 88, 11.4.2006.

⁽⁵⁾ Univerzálne vyhlásenie UNESCO o kultúrnej rozmanitosti schválené na 31. schôdzi Generálnej konferencie (Paríž, 2. novembra 2001).

⁽⁶⁾ Schválené Generálnou konferenciou UNESCO v októbri 2005.

4.3 EHSV sa pripája k návrhu, podľa ktorého by bolo vhodné zaviesť Deň dialógu medzi kultúrami, pričom jeho dátum by mohol byť totožný s dátumom, ktorý stanovilo UNESCO pre Svetový deň kultúrnej rozmanitosti pre dialóg a rozvoj (21. máj). Pri tejto príležitosti by inštitúcie Spoločenstva mohli udeľovať symbolickú cenu vzdelávacím ustanovizniám a organizáciám občianskej spoločnosti, ktoré sa vyznamenali pri vytváraní a rozvíjaní dialógu medzi kultúrami (pozri odsek 4.4). V tento deň by sa takisto mohli konať slávnostné podujatia.

4.4 Pri podpore dialógu medzi kultúrami je rozhodujúca účasť občianskych združení, vzdelávacích ustanovizní a občanov Európy. Preto by EHSV s radosťou uvítal vytvorenie ceny, hoci i symbolickej (laureáti by mali možnosť používať logo Dňa dialógu medzi kultúrami), ktorá by bola ocenením občanov Európy, občianskych združení a vzdelávacích ustanovizní, ktoré sa vyznamenali pri podpore dialógu medzi kultúrami, hlavne prostredníctvom iniciatív, ktorých cieľom je vysvetliť mladým ľuďom dôležitosť toho, aby členovia občianskej spoločnosti vzájomne rešpektovali svoje tradície a kultúrne hodnoty, nie iba na miestnej, regionálnej a národnej úrovni, ale i na úrovni celého Spoločenstva.

4.5 EHSV zdieľa názor Komisie a Európskeho parlamentu, podľa ktorého majú byť mladí ľudia hlavnými adresátmi iniciatív na podporu dialógu medzi kultúrami. EHSV ale upozorňuje európske inštitúcie, aby v tomto smere nezabúdali ani na staršie generácie.

5. Koordinácia s ostatnými programami

5.1 Aby bolo možné účinnejším spôsobom naplňovať ciele, stanovené v návrhu rozhodnutia, EHSV trvá na tom, aby sa zosúlادili a zjednotili ciele a všetky nástroje Európskeho roka

rovnosti príležitostí pre všetkých (2007) a Plánu D pre demokraciu, dialóg a diskusiu.

5.2 EHSV sa domnieva, že vzhľadom na rozmanitosť iniciatív na podporu dialógu medzi kultúrami, realizovaných rôznymi členskými štátmi, by európske inštitúcie mali zriadiť koordinačný orgán, ktorého úlohou by bolo zosúladiť, podporovať a propagovať uvedené iniciatívy.

5.3 Spomedzi úspešných medzikultúrnych iniciatív treba uviesť program Leonardo, ktorý podporuje európsku dimenziu odborného vzdelávania, rozvoj inovatívnych iniciatív v tejto oblasti a projektov v rámci medzinárodného partnerstva ⁽⁷⁾, nadáciu Anny Lindhovej ⁽⁸⁾, ako aj projekt EuromedCafé ⁽⁹⁾, ktorý podporuje medzikultúrny dialóg medzi krajinami stredomorského regiónu.

5.4 Návrh rozhodnutia, so zreteľom na globalizáciu, ktorá zasahuje do hospodárskeho života, chce takisto podporovať harmonizáciu a zosúladiť kultúrnu rôznorodosť, a tým vytvoriť pridanú hodnotu a získať energiu, potrebnú na napĺňanie cieľov obnovennej Lisabonskej stratégie.

5.5 EHSV by sa rád zapojil do nasledujúcich činností v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami:

- vytváranie trvalého dialógu medzi kultúrami,
- spolupráca na príprave osláv 25. výročia (november 2006) deklarácie OSN (ktorá odmieta neznášanlivosť a diskrimináciu založenú na vierovyznaní alebo náboženskom presvedčení),
- hodnotenie roku 2008.

Na základe spomenutých faktov EHSV predloží návrh stanoviska z vlastnej iniciatívy.

V Bruseli 20. apríla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁷⁾ Spomedzi iniciatív, prebiehajúcich v tretích krajinách, môžeme uviesť Tshwane University of Technology (Južná Afrika), West Virginia (Spojené štáty americké), GE4 Student Exchange in Engineering (Spojené štáty americké, Latinská Amerika a Ázia), atď.

⁽⁸⁾ Nadácia Anny Lindhovej, vytvorená s cieľom podporovať vzájomné poznávanie a úctu medzi európskymi národmi a národmi stredomorského regiónu, patrí do rámca akčného plánu Barcelonského procesu.

⁽⁹⁾ EuromedCafé je internetová stránka, ktorú zriadila Fondazione Laboratorio Mediterraneo s cieľom obnoviť a dynamizovať dialóg a vzájomnú výmenu medzi európskymi a stredomorskými národmi.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Situácia ľudí so zdravotným postihnutím v rozšírenej Európskej únii: Európsky akčný plán 2006 – 2007

KOM(2005) 604, konečné znenie

(2006/C 185/10)

Európska komisia sa 28. novembra 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 20. marca 2006. Spravodajkyňou bola pani Greif.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. a 21. apríla 2006 (schôdza z 20. apríla 2006) 55 hlasmi za, pričom 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV podporuje opatrenia navrhnuté Európskou komisiou v APP 2006 – 2007.

1.2 EHSV sa domnieva, že monitorovanie smernice o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní a povolani by malo v období, na ktoré sa vzťahuje APP, naďalej zostať prioritou.

1.3 EHSV vyzýva Komisiu, aby predložila návrh osobitnej smernice o zdravotnom postihnutí po spracovaní štúdie uskutočniteľnosti pre rozvoj nediskriminačnej legislatívy na úrovni EÚ.

1.4 Viditeľný nedostatok konkrétnych opatrení v *Európskej stratégii zamestnanosti* je hlavným znakom nedostatočnej účasti EÚ. ESZ bola jedným z hlavných medzníkov pre overenie záväzku EÚ a členských štátov voči APP. Nik z nich v tejto skúške neobstál. Revidované ciele *Európskej stratégie zamestnanosti* by mali posilniť presadzovanie otázok týkajúcich sa zdravotného postihnutia v usmerneniach pre zamestnanosť a národných reformných programoch.

1.5 EÚ sa musí zaviazat' k zásade presadzovania týchto otázok v takých iniciatívach, ako:

- štrukturálne fondy a zabezpečiť, aby súčasné právne predpisy, strategické usmernenia a operačné programy zohľadnili zásady nediskriminácie a dostupnosti pre ľudí so zdravotným postihnutím;
- 7. rámcový program a zabezpečiť, aby existovali projekty výskumu v takých oblastiach ako návrh pre všetkých, systémy IKT, prechod k nezávislému životu, atď.;
- doprava podporujúca začlenenie dostupnejšej železničnej dopravy, medzinárodných autobusov a námornej dopravy.

1.6 EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že v úsilí členských štátov neexistuje pri presadzovaní otázok zdravotného postihnutia v tvorbe národnej politiky dostatočný záujem. Sila APP spočíva v záujme národných štátov o prijatie zásad akčného plánu.

1.7 EHSV tiež vyzýva európske inštitúcie, aby zohľadňovali a prijímali ciele APP na európskej úrovni. Úsilie vo vnútornej komunikácii a zvyšovaní informovanosti by malo viesť k vyššej prítomnosti otázok zdravotného postihnutia v tvorbe európskej politiky.

1.8 Práca organizácií na európskej úrovni, napríklad *Európskeho fóra zdravotne postihnutých* a ďalších reprezentatívnych MVO by mala byť naďalej podporovaná v rámci nového programu Progress.

1.9 EHSV nalieha na Komisiu, aby v **budúcom programe** sústredila pozornosť na tieto konkrétne otázky:

- kľúčový význam koncepcie **nezávislého života** a práva zdravotne postihnutých ľudí nebyť segregovaní v ústavoch či vylúčení zo spoločnosti; prístup k informáciám, mobilite, bývaniu, do budov a predovšetkým k osobnej asistencii sú kľúčové prvky nezávislého života zdravotne postihnutých ľudí. V tejto súvislosti je prioritou modernizácia systému sociálnej ochrany ⁽¹⁾;
- kľúčový význam **aktívnej politickej účasti** ľudí so zdravotným postihnutím v spoločnosti; zdravotne postihnuté osoby by mali mať rovnaké príležitosti na dosiahnutie svojho práva na aktívnu účasť v rozhodovacom procese, tvorbe politiky, monitorovaní a hodnotení, atď. prostredníctvom svojich zastupujúcich MVO a sietí. Úloha príslušných MVO by mala byť posilnená na národnej aj európskej úrovni, čím by svoje miesto medzi inými väčšími združeniami mali získať aj menšie a slabšie MVO;

⁽¹⁾ Viaceré zastupujúce MVO tvrdia, že osobná asistencia by sa preto mala stať právom zdravotne postihnutých osôb, ktoré by sa mohli implementovať prostredníctvom priameho financovania: je to predpoklad pre štrukturálny posun v zabezpečovaní základných ľudských práv.

- oblasti **mimo zamestnania**, napríklad vzdelávanie, kultúra, voľný čas, atď., ktoré by mali byť v budúcnosti riešené;
- príslušná pozornosť by mala byť venovaná vplyvu **viacnásobnnej diskriminácie, kultúrnych rozdielov, chudoby**, atď. Primeraná pozornosť týmto aspektom môže vrhnúť nové svetlo na kategórie medzi zdravotne postihnutými ľuďmi, ktoré sú teraz „neviditeľné“;
- prispôsobené pracovisko (vrátane asistenčných technológií, prípravy na zamestnanie) a menovanie **pracovníkov pre rovnoprávnosť** vo firmách by mohlo byť stimulom rovnakých príležitostí v zamestnaní;
- príslušná pozornosť by sa mala venovať **bezpečnosti pri práci** vzhľadom na predchádzanie zdravotnému postihnutiu.

2. Úvod

2.1 EHSV prijal oznámenie s veľkým záujmom ⁽²⁾.

2.2 Európsky akčný plán (APP) ⁽³⁾, prijatý v roku 2003 ako viacročný akčný plán od roku 2004 do roku 2010, sa zameriava na presadzovanie otázok týkajúcich sa zdravotného postihnutia vo všetkých príslušných politikách Európskej únie a na vypracovanie konkrétnych krokov pre posilnenie integrácie ľudí so zdravotným postihnutím do európskych spoločností.

2.2.1 Priorita prvej fázy APP sa sústredila na prístup ľudí so zdravotným postihnutím na pracovný trh, využívanie informačných a komunikačných technológií (IKT) a dostupnosť verejných budov.

2.2.2 Prioritné opatrenia druhej fázy APP sa sústreďujú na aktívnu účasť postihnutých osôb v spoločnosti, prístup ku kvalitným pomocným, opatrovateľským a zdravotníckym službám, podporu dostupnosti tovarov a služieb a zvyšovanie kapacity analýzy.

2.3 APP predpokladá vypracovanie dvojročnej správy o situácii ľudí so zdravotným postihnutím s cieľom prehodnotiť ciele a analyzovať situáciu ľudí so zdravotným postihnutím v príslušnom období.

2.4 EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že dvojročná správa sa v poslednom prípade zmenila na krátke oznámenie; prvou časťou tohto oznámenia je dvojročná správa pokrývajúca obdobie rokov 2004 – 2005 a druhá časť predstavuje akčný plán pre druhú fázu v rokoch 2006 – 2007.

2.4.1 Informácie uvedené v prílohách tohto oznámenia majú veľký význam pre hodnotenie. EHSV však vyjadruje poľutovanie nad tým, že uvedené informácie sú obmedzené, pretože

analýza nezohľadňuje všetky iniciatívy prebiehajúce v EÚ. Štáty mali poskytnúť viac informácií v dotazníku, ktorý Európska komisia pripravila pre účely správy.

2.4.2 EHSV vyjadruje ľútosť nad tým, že informácie uvedené v prílohách neboli zatiaľ popri angličtine preložené do všetkých úradných jazykov Európskej únie.

2.5 Postihnutí ľudia predstavujú 10 % obyvateľstva, pričom tento pomer sa so starnutím našich spoločností zvyšuje. Znamená to, že v rozšírenej Európskej únii je viac ako 50 miliónov ľudí so zdravotným postihnutím ⁽⁴⁾.

2.6 Postihnutí ľudia – muži a ženy, chlapci a dievčatá – predstavujú rôznorodú, nehomogénnu skupinu. Táto rôznorodosť by sa mala zohľadniť na všetkých úrovniach tvorby politiky.

2.7 EHSV pravidelne vyjadruje silnú podporu plnej integrácii ľudí so zdravotným postihnutím a žiada o vypracovanie osobitnej smernice o zdravotnom postihnutí ⁽⁵⁾.

2.8 Výbor uviedol niekoľko konkrétnych odporúčaní v stanovisku k akčnému plánu na roky 2004 – 2006 ⁽⁶⁾. EHSV uznáva, že niektoré z týchto odporúčaní boli prijaté, ale mnohé iné žiaľ neboli, menovite výzva na prijatie osobitnej smernice o zdravotnom postihnutí a presadzovanie otázok týkajúcich sa zdravotného postihnutia v *Európskej stratégii zamestnanosti*.

2.9 EHSV analyzuje tento akčný plán vo svetle súčasných rokovanií o dohovore OSN o právach postihnutých ľudí ⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ Publikácia Eurostatu Zamestnanosť ľudí so zdravotným postihnutím v roku 2002 hovorí, že: „44,6 miliónov ľudí vo veku od 16 do 64 rokov – t. j. jeden zo šiestich (15,7 %) – potvrdilo, že majú dlhodobé zdravotné problémy alebo postihnutie (DZPP)“.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV zo 14. 2. 2006 na tému Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o implementácii, výsledkoch a celkovom hodnotení Európskeho roku ľudí so zdravotným postihnutím 2003. Spravodajkyňa: pani Anca (Ú. v. EÚ C 88, 11.4.2006).

Stanovisko EHSV z 25. 2. 2004 na tému Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Rovnaké príležitosti pre ľudí so zdravotným postihnutím: Európsky akčný plán. Spravodajca: pán Cabra de Luna (Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004).

Stanovisko EHSV z 26. 3. 2003 na tému Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Smerovanie k právne záväznému nástroju OSN na presadzovanie a ochranu práv a dôstojnosti osôb so zdravotným postihnutím. Spravodajca: pán Cabra de Luna (Ú. v. ES C 133, 6.6.2003).

Stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy zo 17.7.2002 na tému Integrácia ľudí so zdravotným postihnutím do spoločnosti. Spravodajca: pán Cabra de Luna (Ú. v. ES C 241 zo 7.10.2002).

Stanovisko EHSV zo 17. 10. 2001 k návrhu smernice Rady o Európskom roku ľudí so zdravotným postihnutím 2003. Spravodajca: pán Cabra de Luna (Ú. v. ES C 36, 8.2.2002).

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV z 25. 2. 2004 na tému Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Rovnaké príležitosti pre ľudí so zdravotným postihnutím: Európsky akčný plán. Spravodajca: pán Cabra de Luna (Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004).

⁽⁷⁾ Medzinárodný dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím. OSN New York, 2006 (pracovný dokument).

⁽²⁾ KOM(2003) 650, konečné znenie.

⁽³⁾ Akčný plán v prospech postihnutých (APP).

3. Súčasná situácia

Prehľad

3.1 EHSV schvaľuje význam cieľov vybraných pre druhú fázu APP.

3.2 EHSV sa domnieva, že Európska komisia by mala pri riešení otázok v súvislosti so zdravotným postihnutím v rôznych svojich dokumentoch zaujať sociálny prístup k zdravotnému postihnutiu, ktorý by umožnil podporovať používanie neutrálnejšieho a integračného jazyka v širšej oblasti zdravotného postihnutia. Preklad niektorých dokumentov Komisie z angličtiny používa jazyk, ktorý nie je plne v súlade so sociálnym prístupom k zdravotnému postihnutiu.

3.3 EHSV sa stotožňuje s obavami Komisie vzhľadom na nedostatok príslušných štatistických údajov o postihnutých osobách, ktoré sú potrebné pre tvorbu budúcich politík v tejto oblasti. Súčasný výskum pokrýva len aktívnych/zamestnaných ľudí so zdravotným postihnutím a nepokrýva väčšinu postihnutých občanov (ľudia žijúci v ústavoch, deti).

3.4 EHSV je znepokojený skutočnosťou, že existuje priepasť v miere zamestnanosti medzi osobami bez zdravotného postihnutia a zdravotne postihnutými osobami. Eurostat v roku 2003 potvrdil, že „účasť na pracovnom procese je u postihnutých skutočne omnoho nižšia: mimo pracovného procesu je 78 % zdravotne ťažko postihnutých osôb vo veku od 16 do 64 rokov v porovnaní s 27 % osôb bez zdravotného postihnutia. Dokonca aj medzi osobami zapojenými do pracovného procesu je miera nezamestnanosti takmer dvojnásobná u zdravotne ťažko postihnutých v porovnaní s osobami bez zdravotného postihnutia. Len 16 % osôb s pracovným obmedzením obdrží nejakú formu podpory pri práci“⁽⁸⁾.

3.5 EHSV v niektorých ohľadoch nesúhlasí v plnej miere s niektorými dôvodmi, ktoré správa Komisie uvádza na vysvetlenie dvojnásobného podielu neaktívnych osôb medzi ľuďmi so zdravotným postihnutím v porovnaní so zvyškom obyvateľstva. Najmä argument o „výhodnejšom poberaní príspevkov“⁽⁹⁾ je neúplným dôvodom, ktorý kladie všetku zodpovednosť na postihnutých ľudí.

3.5.1 Za negatívnu štatistiku stoja zložitejšie prekážky, napríklad neochota zamestnávateľov, neprispôsobené pracoviská, nerovný prístup na pracovný trh, nedostatočná podpora nezávislého života (prostredníctvom osobnej pomoci alebo pomocných prístrojov), diskriminácia v doprave, vzdelávaní, prístupe k tovarom a službám, IKT, atď. Napriek tomu, že 43,7 % respondentov so zdravotným postihnutím verí, že s primeranou pomocou by dokázali pracovať, v skutočnosti takúto pomoc dostáva len 15,9 % z nich⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ Štatistika v krátkosti, téma 3: Zamestnanosť ľudí so zdravotným postihnutím v Európe 2002, Eurostat 26/2003.

⁽⁹⁾ Pravdepodobne vyššie sociálne dávky v porovnaní s mzdami a riziko ich straty po nastúpení do zamestnania.

⁽¹⁰⁾ Štatistika v krátkosti, téma 3: Zamestnanosť ľudí so zdravotným postihnutím v Európe 2002, Eurostat 26/2003.

3.5.2 EHSV sa preto domnieva, že každá revízia systémov sociálneho zabezpečenia a programov zamestnanosti by mala zohľadniť komplexnosť dôvodov, pre ktoré zdravotne postihnutá osoba nemôže vstúpiť a zotrvať na trhu práce⁽¹¹⁾.

3.6 Podpora zamestnanosti

3.6.1 EHSV víta, že Európska komisia podnikla vážne kroky na kontrolu transpozície a implementácie smernice o zamestnanosti⁽¹²⁾. Kontrola by sa mala vykonávať v spolupráci so sociálnymi partnermi a mimovládnyimi organizáciami (MVO). EHSV je presvedčený, že smernica o zamestnanosti, ktorá zakazuje diskrimináciu v zamestnaní z mnohých dôvodov, vrátane zdravotného postihnutia, je právne záväzná a nie je len „nárokovateľným“ právom, a že Komisia má kľúčovú úlohu ako strážkyňa smernice pri jej účinnej implementácii.

3.6.2 EHSV sa nestotožňuje so stanoviskom Európskej komisie o viditeľnosti zdravotného postihnutia v Európskej stratégii zamestnanosti (ESZ)⁽¹³⁾. Presadzovanie otázok týkajúcich sa zdravotného postihnutia v ESZ bolo výrazne obmedzené, a to najmä preto, že tento rozmer bol opomenutý vo národných reformných programoch.

3.6.3 Výbor už podporil nariadenie Komisie o uplatňovaní článkov 87 a 88 Zmluvy o ES o štátnej pomoci pre zamestnanosť⁽¹⁴⁾ a výnimky pre štátnu pomoc pre integráciu ľudí so zdravotným postihnutím na hlavnom pracovnom trhu.

3.6.4 EHSV vyzýva sociálnych partnerov, aby podnikli ďalšie kroky v súvislosti so zamestnanosťou ľudí so zdravotným postihnutím. Sociálni partneri v roku 2004 podali správy o svojich iniciatívach prijatých v tejto oblasti⁽¹⁵⁾.

3.6.5 EHSV podporuje tiež iniciatívy Európskeho sociálneho fondu (ESF) pre integráciu zdravotne postihnutých osôb na trhu práce. Pri podpore rovnosti ľudí so zdravotným postihnutím je veľmi užitočná iniciatíva EQUAL. Nový rámec Európskeho sociálneho fondu by mal v projektoch financovaných prostredníctvom ESF zohľadniť niektoré zásady opomenuté v súčasnej legislatíve, akými sú zásada dostupnosti a návrhu pre všetkých.

⁽¹¹⁾ 57 % ľudí so zdravotným postihnutím sa stáva zdravotne postihnutými v produktívnom veku.

⁽¹²⁾ Smernica 2000/78, 27. november 2000.

⁽¹³⁾ Rozhodnutie Rady o usmerneniach pre politiku zamestnanosti členských štátov z 12. 7. 2005. Presadzovanie problematiky zdravotného postihnutia v Európskej stratégii zamestnanosti. http://europa/comm/dgs/employment_social/index_en.htm.

⁽¹⁴⁾ Nariadenie Komisie (ES) č. 2204/2002.

⁽¹⁵⁾ Správa CEEP, UNICE/UEAPME a ETUC 2004 o akciách sociálnych partnerov v členských štátoch s cieľom implementovať zásady zamestnanosti.

3.6.6 EHSV berie s potešením na vedomie, že Európska komisia zahájila *Akčný plán Spoločenstva proti diskriminácii* ⁽¹⁶⁾.

3.6.7 EHSV sa domnieva, že na ďalšie iniciatívy, akými sú summit o rovnoprávnosti a *Európsky rok rovnakých príležitostí 2007*, musia nadväzovať významné politické rozhodnutia alebo politiky a právne predpisy.

3.6.8 EHSV ľutuje, že organizácie osôb so zdravotným postihnutím na národnej úrovni boli vo všeobecnosti vylúčené z prípravy národných reformných programov. Revidovaný *Lisabonský program* by mal posilniť účasť občianskej spoločnosti pre lepšie plnenie svojich cieľov.

3.6.9 EHSV sa domnieva, že dialóg s občianskou spoločnosťou – sociálnymi partnermi a príslušnými MVO, na európskej i národnej úrovni – je dôležitý pre zabezpečenie účinnosti stratégií zamestnanosti. Účasť predstaviteľov MVO združujúcich osoby so zdravotným postihnutím má rozhodujúci význam.

3.7 Integrácia ľudí so zdravotným postihnutím do spoločnosti

3.7.1 EHSV nedávno vyjadril svoje stanovisko k iniciatíve Európsky rok ľudí so zdravotným postihnutím a vyzval Európsku komisiu, aby vo svojej budúcej dvojročnej správe o situácii ľudí so zdravotným postihnutím zhodnotila následné aktivity vyplývajúce z politických záväzkov, ktoré vznikli počas Európskeho roka ľudí so zdravotným postihnutím, a najmä následné aktivity vyplývajúce uznesení Rady o zamestnanosti, vzdelávaní, *elektronickej dostupnosti* a kultúre, a aby poskytla odporúčania pre integráciu problematiky zdravotného postihnutia do otvorenej metódy koordinácie v rámci *Lisabonskej stratégie* ⁽¹⁷⁾.

3.7.2 EHSV víta osvedčené postupy nariadenia o leteckej osobnej doprave, kde sa jasne prejavuje úžitok z procesov presadzovania otázok týkajúcich sa zdravotného postihnutia.

3.7.3 Výbor víta úspechy ⁽¹⁸⁾ v rámci dostupnosti IKT pre ľudí so zdravotným postihnutím a ďalšie iniciatívy v tomto smere ⁽¹⁹⁾. Existujú ďalšie oblasti, v ktorých by sa mohol dosiahnuť určitý pokrok, napríklad telekomunikácie s regulačným rámcom a televízne vysielanie.

3.7.4 EHSV sa domnieva, že *európske štrukturálne fondy* sú nástrojom Európskej únie na podporovanie jej zásad a mali by v legislatíve a programovej príprave fondov obsahovať nediskrimináciu a dostupnosť. Otázka zdravotného postihnutia by

mala byť riešená spoločne pre všetky fondy.

3.7.5 EHSV sa obáva rôznych úrovní ochrany práv ľudí so zdravotným postihnutím v EÚ. Rozsah ochrany a práva jednotlivých osôb závisia od miesta ich bydliska.

3.7.6 Výbor sa tiež obáva, že niektoré aspekty diskriminácie ľudí so zdravotným postihnutím sa v správe o *prvej fáze APP* opomínajú alebo nie sú účinne riešené, napríklad: dopad diskriminácie voči ľuďom so zdravotným postihnutím by sa mal analyzovať z rôznych hľadísk, akými sú *pohlavie, rasový a etnický pôvod, náboženstvo alebo vierovyznanie, vek alebo sexuálna orientácia* ⁽²⁰⁾; právo ľudí so zdravotným postihnutím na nezávislý život.

EHSV sa domnieva, že zdravotné postihnutie nie je u zdravotne postihnutých ľudí výlučným rozhodujúcim faktorom, a že na kvalitu ich každodenného života môžu vplývať a pôsobiť tiež iné okolnosti.

4. Akčný plán v prospech postihnutých (APP) 2006 – 2007

4.1 Európska komisia prijala pre *druhú fázu* nový súbor cieľov. EHSV je potešený, že tieto ciele sa ďalej zaoberajú hlavnými problémami, ktorým čelia zdravotne postihnutí ľudia.

4.2 EHSV sa nestotožňuje so stanoviskom, že „zapracovanie aspektov zdravotného postihnutia do niektorých oblastí, najmä do oblasti zamestnanosti, IKT a vzdelávania bolo úspešné“. Je to v rozpore s niektorými tvrdeniami *spoločnej správy o začlenení*, ktorá uznáva, že „...na pozadí hospodárskych výsledkov, ktoré sú prinajlepšom zmiešané, nie je vidieť žiadne výrazné zlepšenie. Obsahujú jasný dôkaz z zisteniu aktualizovanej *Lisabonskej stratégie* o nedostatočnej implementácii medzi tým, k čomu sa členské štáty zaväzujú v spoločných cieľoch, a snahou politiky implementovať tieto záväzky“ ⁽²¹⁾.

4.3 EHSV sa domnieva, že *Skupina Európskej únie na vysokej úrovni pre zdravotné postihnutie* je pri realizácii APP veľmi dôležitá a mala by byť posilnená; skupina by mala predkladať konkrétne závery a odporúčania, ktoré by mala prijať Rada Európskej únie.

4.3.1 EHSV výrazne podporuje začlenenie Európskeho fóra zdravotne postihnutých a ďalších konkrétnych európskych organizácií zdravotne postihnutých do diskusie *skupiny na vysokej úrovni* s cieľom zabezpečiť účasť hnutia zdravotne postihnutých na definovaní politik zaoberajúcich sa európskymi zdravotne postihnutými občanmi.

⁽¹⁶⁾ 2000/750/ES: Rozhodnutie Rady z 27. novembra 2000, ktorým sa ustanovuje Akčný program spoločenstva na boj proti diskriminácii (2001 až 2006).

⁽¹⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou 5.

⁽¹⁸⁾ Oznámenie o prístupnosti elektronických technológií – KOM(2005) 425, konečné znenie z 13. 9. 2005.

⁽¹⁹⁾ Iniciatívy na harmonizáciu požiadaviek dostupnosti v oblasti IKT; Usmernenia pre dostupnosť internetu; Európsky program o „návrhu pre všetkých“.

⁽²⁰⁾ Článok 13 Zmluvy o ES, dôvody diskriminácie.

⁽²¹⁾ Spoločná správa o sociálnej ochrane a sociálnom začlenení roku 2006. KOM(2006) 62, konečné znenie.

4.4 EHSV berie s potešením na vedomie, že Európska komisia podniká kroky na začatie konania pre porušenie predpisov voči členským štátom, ktoré doteraz netransponovali smernicu o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní a povolani 2000/78 do svojich národných systémov, alebo ju správne neimplementovali ⁽²³⁾.

4.5 Prioritné oblasti pre druhú fázu

4.5.1 Druhá fáza APP sa zameriava na aktívnu integráciu ľudí so zdravotným postihnutím a nadväzuje na občiansku koncepciu zdravotného postihnutia ⁽²³⁾. Znamená to, že zdravotne postihnutí ľudia si riadia svoj život a robia každodenné voľby rovnako ako ľudia bez zdravotného postihnutia.

4.6 Podporovanie aktivity

4.6.1 EHSV vo svojom predchádzajúcom stanovisku pripomenul, že nová upravená *Lisabonská stratégia* sa nezmieňuje o ľuďoch so zdravotným postihnutím ⁽²⁴⁾.

4.6.2 EHSV varuje, že zvyšovanie úrovne zamestnanosti a aktivity zdravotne postihnutých ľudí nie je možné bez zlepšenia pracovných podmienok a boja proti diskriminácii v takých oblastiach ako vzdelávanie, doprava, IKT, prístup k tovarom a službám, atď.

4.6.3 EHSV sa domnieva, že prehodnotenie cieľov *Európskej stratégie zamestnanosti* musí zohľadňovať presadzovanie otázok týkajúcich sa zdravotného postihnutia. V opačnom prípade bude ochrana zdravotne postihnutých stále veľmi obmedzená.

4.6.4 *Európske štrukturálne fondy* výrazne pomôžu integrácii, ak zohľadnia zásadu nediskriminácie a dostupnosti pre ľudí so zdravotným postihnutím. Nové programové obdobie štrukturálnych fondov musí zabrániť vytváraniu novovybudovaných bariér prostredia a podporovať využívanie fondov s väčším dôrazom na integráciu.

4.6.5 Nové nariadenie o skupinovej výnimke *Európskej komisie pre pomoc zamestnanosti a odbornej príprave* musí vytvoriť spravodlivý systém na podporu účasti ľudí so zdravotným postihnutím na pracovnom trhu. Nová revízia by mala zjednotiť postupy s cieľom uľahčiť prístup zamestnávateľov k podpore ich zdravotne postihnutých zamestnancov.

4.6.6 Podniky sociálneho hospodárstva môžu hodnotným spôsobom prispievať k integrácii ľudí so zdravotným postihnutím na pracovnom trhu.

⁽²³⁾ Rakúsko, Fínsko, Nemecko a Luxembursko.

⁽²³⁾ Tak, ako je uvedené v článku 26 Charty základných práv EÚ (Únia uznáva a rešpektuje právo osôb so zdravotným postihnutím využívať opatrenia, ktoré sú určené na zabezpečenie ich nezávislosti, sociálnej integrácie a integrácie v zamestnaní, a účasti na spoločenskom živote).

⁽²⁴⁾ Stanovisko EHSV zo 14.2.2006 na tému Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o implementácii, výsledkoch a celkovom hodnotení Európskeho roku ľudí so zdravotným postihnutím 2003. Spravodajkyňa: pani Anca (Ú. v. EÚ C 88, 11.4.2006).

4.7 Podporovanie prístupu ku kvalitným pomocným a opatrovateľským službám

4.7.1 EHSV sa s Európskou komisiou zhoduje na význame tejto otázky.

4.7.2 EHSV sa domnieva, že akékoľvek opatrenia podporujúce život zdravotne postihnutých ľudí v európskych spoločnostiach by mali byť založené na základných ľudských právach, ku ktorým patrí:

— právo na slobodu pohybu a slobodu vybrať si miesto svojho pobytu,

— právo na rešpektovanie súkromia a rodinného života,

— nikto nesmie byť svojvoľne zbavený svojej slobody,

— nikto nesmie byť vystavený mučeniu alebo neludskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu,

— právo na vzdelanie,

— právo na zdravie, vrátane prístupu k informáciám a službám v oblasti zdravia a reprodukčného zdravia,

— nikto nebude svojvoľne zbavený svojho majetku.

4.7.3 EHSV preto víta uistenie Komisie o podpore nezávislého života, deinštitucionalizácie a desegregácie ľudí umiestnených vo veľkých rezidenčných ústavoch.

4.7.3.1 EHSV vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, že všetky zúčastnené strany koncepcie nezávislého života, akými sú verejné orgány na národnej úrovni, organizácie zastupujúce ľudí so zdravotným postihnutím a EÚ, sa aktívne zúčastnia tohto procesu.

4.7.3.2 Nezávislý život nie je len o samotnom živote v spoločnosti, ale aj o tom stať sa rovnoprávnou súčasťou spoločnosti. Nezávislý život znamená plnú účasť na všetkých aspektoch spoločnosti.

4.7.3.3 EHSV sa domnieva, že akékoľvek opatrenia na revíziu opatrovateľských služieb by mali podporovať nezávislý život ľudí so zdravotným postihnutím. Súčasťou novej stratégie dlhodobej starostlivosti a tiež súčasťou novej stratégie sociálnej ochrany by mal byť konkrétny cieľ deinštitucionalizácie a rozvoja alternatív založených na živote v komunitách. Alternatívy by mali obsahovať také iniciatívy, ako osobných asistentov, asistenčné zariadenia, pomocné služby, informovanosť, osobnú prípravu, začlenenie zdravotne postihnutých osôb do poskytovania ich vlastnej starostlivosti, atď.

4.7.4 EHSV vyzýva na zlepšenie noriem pre kvalitu služieb poskytovaných ľuďom so zdravotným postihnutím. Tieto normy by mali byť vypracované v spolupráci s organizáciami zdravotne postihnutých ľudí. Každý model pomocných a opatrovateľských služieb by mal byť založený na kvalite, kontinuite, dostupnosti a finančnej udržateľnosti.

4.7.5 Otvorená metóda koordinácie pre zdravie by tiež mala v prístupe k službám zohľadniť potreby zdravotne postihnutých ľudí a ich základné práva.

4.8 Posilňovanie dostupnosti tovarov a služieb

4.8.1 EHSV víta nariadenie o osobách so zníženou mobilitou cestujúcich leteckou dopravou a iniciatívy v širšom rámci dopravy (železničná doprava, diaľkové autobusy a námorná doprava) a cestovného ruchu, ktoré umožnia voľný pohyb ľudí so zdravotným postihnutím.

4.8.2 Na prekonanie rozdielov v digitálnej oblasti v európskych spoločnostiach je nevyhnutný prístup k novým technológiám. EÚ musí zabezpečiť, aby projekty 7. rámcového programu zlepšili výskum nových technológií, asistenčných zariadení a návrh tovarov a služieb pre všetkých.

4.8.3 EHSV sa domnieva, že pri súčasných rokovaniach o smernici o službách na vnútornom trhu by sa v rozhovoroch o prístupe k tovarom a službám v EÚ mali zohľadniť potreby zdravotne postihnutých spotrebiteľov.

4.8.4 EHSV odporúča Európskej komisii, aby budúce oznámenie o sociálnych službách vo všeobecnom záujme zohľadnilo zásady kontinuity, dostupnosti a európskych noriem kvality, ako aj finančnej udržateľnosti.

4.9 Zvyšovanie analytickej schopnosti EÚ

4.9.1 Európska únia musí byť schopná merať situáciu ľudí so zdravotným postihnutím.

4.9.2 EHSV sa domnieva, že vo vzťahu k ľuďom so zdravotným postihnutím by sa mali predložiť spoľahlivejšie a porovnateľnejšie údaje. Súčasná štatistika EÚ obsahuje analýzu založenú na pohlaví a veku. Pre analýzu postavenia zdravotne postihnutých osôb a budúcu tvorbu politiky je nevyhnutne dôležité, aby bol na úrovni EÚ vytvorený komplexný prehľad štatistík.

4.9.3 Potrebný je ďalší akademický výskum s osobitnou pozornosťou zameranou na potreby vyjadrené samotnými zdravotne postihnutými osobami, spolu s lepšou analýzou viacnásobnej diskriminácie.

Európsky rok rovnakých príležitostí 2007 je pre Komisiu jedinečnou príležitosťou na prevzatie zodpovednosti za vyváženú/harmonizáciu právnej ochrany proti diskriminácii zdravotne postihnutých ľudí v celej EÚ a podniknutie krokov v prípadoch jej porušenia.

EHSV s potešením očakáva ďalšiu dvojročnú správu o APP v roku 2008.

V Bruseli 20. apríla 2006

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie: Kohézna politika na podporu rastu a zamestnanosti: Strategické usmernenia Spoločenstva na roky 2007 – 2013“

KOM(2005) 299, konečné znenie – SEK(2005) 904

(2006/C 185/11)

Európska komisia sa 5. júla 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 23. marca 2006. Spravodajcom bol pán VEVER.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo 20. a 21. apríla 2006 (schôdza z 21. apríla 2006) 47 hlasmi za, nikto nehlasoval proti, pričom 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že strategické usmernenia kohéznej politiky na roky 2007 – 2013 boli prezentované rok po prezentácii rozpočtového programu a nariadení štrukturálnych fondov pre toto obdobie, namiesto toho, aby boli prezentované spoločne s ním alebo skôr. Za takýchto podmienok možno tieto usmernenia považovať viac za doplnkové ustanovenia ako za integrované usmernenia, ktorými pôvodne mali byť.

1.2 Tento časový odstup je o to viac poľutovaniahodný, že potreba integrovaných usmernení je naliehavá vzhľadom na komplexné a viacnásobné kohézne výzvy pre obdobie 2007 – 2013: podpora pri ďalšom rozšírení, konsolidácia eura, zníženie meškania v oblasti Lisabonskej stratégie konfrontovanej s urýchlňovaním globalizácie. Vzhľadom na nedostatočný hospodársky rast, nerovnosť medzi členskými štátmi a príliš obmedzený rozpočet Spoločenstva silné stránky Európskej únie zostávajú skôr v rovine možných ako istých výhod (konsolidácia jednotného rozšíreného trhu, infraštruktúry budúcnosti, adaptačné reformy).

1.3 EHSV sa domnieva, že väzby medzi prioritami strategických usmernení a cieľmi štrukturálnych fondov nie sú zreteľne formulované a že podmienky ich implementácie by mali byť upresnené. Prvá priorita, zameraná na zlepšenie atraktivity pre investície, nastoľuje ústrednú otázku potrebného posilnenia dôvery v samotný rozvoj Európskej únie. Druhá priorita, týkajúca sa podpory inovácie a podnikania nastoľuje stále pretrvávajúcu otázku neprispôsobenia prostriedkov Spoločenstva (blokovanie patentu Spoločenstva, nedostatky v európskom právnom štatúte podniku, fondy príliš obmedzené na príspevky). Tretia priorita, ktorá je zameraná na vytváranie väčšieho počtu pracovných miest, nastoľuje otázku zníženia meškania v plnení Lisabonskej stratégie a otázku ešte vzdialenej optimalizácie ekonomického a sociálneho fungovania jednotného trhu, vystaveného tlakom globalizácie.

1.4 EHSV, rovnako ako Európsky parlament, je znepokojený nepostačujúcim rozpočtom Spoločenstva, naplánovaným Európskou radou v decembri 2005 na obdobie rokov 2007 – 2013: jeho trvalý strop 1,045 % hrubého národného produktu (alebo 0,36 % pre kohézny rozpočet) ho posúva na nižšiu úroveň ako pred rozšírením z 15 na 25 členov, napriek skutočnosti, že vnútorné nerovnosti a medzinárodná konkurencia výrazne vzrástli. Centrálna otázka, na ktorú musia odpovedať strategické usmernenia kohéznej politiky na roky 2007 – 2013, teda znie: ako postupovať lepšie s nižšími prostriedkami? Ako odpoveď EHSV odporúča diverzifikáciu prostriedkov kohéznej politiky, vyššiu koncentráciu jej intervencií a modernizáciu metód riadenia.

1.5 EHSV odporúča diverzifikáciu politických prostriedkov kohéznej politiky prostredníctvom novo premyslených finančných opatrení Európskej únie.

1.5.1 Štrukturálne fondy by mali mať možnosť využívať iné nástroje ako príspevky a rozvíjať, v priamom spojení s EIB a EIF, pôžičky, bonifikácie, záruky na úvery ako aj podporu investičného a rizikového kapitálu.

1.5.2 Takéto prerozdelenie realizované v oveľa širšej miere ako samotný program JEREMIE by znásobilo účinok intervencií fondov, zvýšilo by komplementaritu s investíciami verejných a súkromných kapitálov a kompenzovalo by skromnosť rozpočtu.

1.5.3 EHSV sa preto vyslovuje v prospech podstatného zvýšenia kapacít pôžičiek a záruk Európskej únie, v prospech posilneného partnerstva s bankovým a finančným sektorom a v prospech zodpovedajúcej úpravy nových nariadení týkajúcich sa štrukturálnych fondov. Tieto tri podmienky si vyžadujú urgentné návrhy v tomto zmysle zo strany Európskej komisie.

1.6 EHSV odporúča, aby prostriedky zo štrukturálnych fondov boli využívané koncentrovanejším spôsobom v súlade s prioritnými záujmami Európy.

1.6.1 Okrem priamej podpory štátom a regiónom v najväčšej núdzi, ktorá musí pokračovať a musí byť posilnená, by bolo v rámci tohto riešenia potrebné posilniť financovanie transeurópskych sietí s využitím partnerstiev vo verejnom a súkromnom sektore ako aj pomoc hraničným regiónom.

1.6.2 EHSV preto požaduje dôkladné prehodnotenie rozpočtu transeurópskych sietí, ktorý ostal v pláne z decembra 2005 nepovšimnutý napriek cieľom Lisabonskej stratégie.

1.6.3 V tejto súvislosti sa tiež predpokladá, že podpory Spoločenstva budú viac využívané na pomoc členským štátom za účelom optimálnejšej implementácie usmernení, rozhodnutí a záväzkov Spoločenstva, či už v súvislosti s transpozíciou smerníc, alebo s implementáciou Lisabonskej stratégie. Taktiež by mal byť prehodnotený rozpočet podpory pre vzdelávanie, ktorý bol v decembri 2005 tiež minimalizovaný.

1.7 EHSV na záver odporúča modernizovať metódy riadenia kohéznej politiky s cieľom podporiť väčšiu transparentnosť a vzájomnú súčinnosť.

1.7.1 Toto predpokladá, aby podpora Spoločenstva, podľa vzoru štátnej pomoci, dokázala svoju plnú kompatibilitu s európskou politikou v oblasti hospodárskej súťaže.

1.7.2 Je potrebné taktiež viac zapojiť subjekty organizovanej občianskej spoločnosti, predovšetkým sociálnych partnerov, do vypracovania a riadenia európskej kohéznej politiky ako aj do jej monitorovania.

1.7.3 EHSV preto požaduje, aby bolo zainteresovanie socio-profesionálnych subjektov predmetom jasných ustanovení integrovaných do strategických usmernení. Podmienky ich implementácie v jednotlivých členských štátoch by mali byť upresnené v prílohe k programovým a revíznym dokumentom.

2. Úvod

2.1 Oznámenie Komisie o strategických usmerneniach kohéznej politiky na roky 2007 – 2013, prijaté 5. júla 2005, dopĺňa sériu predchádzajúcich návrhov.

2.1.1 Rozpočtové usmernenia Spoločenstva na roky 2007 – 2013 prezentované 17. februára 2004 boli vypočítané na základe 1,14 % hrubého národného produktu (HNP).

2.1.2 Návrhy nariadení, ktorými sa menia a dopĺňajú ustanovenia štrukturálnych fondov (EFRR, ESF, Kohézny fond) na roky 2007 – 2013 boli prezentované 14. júla 2004⁽¹⁾: Komisia sa rozhodla priradiť fondom tri ciele:

⁽¹⁾ Stanoviská EHSV na tému „Fondy (Všeobecné ustanovenia)“, „Kohézny fond“ a „Európsky fond regionálneho rozvoja“, Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 79, 88 a 91.

2.1.2.1 konvergentný cieľ nadväzujúci na súčasný cieľ 1, v prospech menej rozvinutých regiónov Európskej únie, najmä tých, ktorých HDP je nižší ako 75 % priemeru EÚ: na tento cieľ bude pridelených 78,54 % zdrojov fondov;

2.1.2.2 cieľ regionálnej konkurencieschopnosti a zamestnanosti nadväzujúci na súčasný cieľ 2, v prospech ostatných regiónov, najmä na podporu pri implementácii Lisabonskej stratégie a zvyšovaní zamestnanosti: na tento cieľ bude pridelených 17,22 % zdrojov fondov;

2.1.2.3 cieľ európskej územnej spolupráce, nadväzujúci na súčasný program Interreg: na tento cieľ bude pridelených 3,94 % zdrojov fondov.

2.1.3 Komisia taktiež 14. júla 2004 predstavila návrh štatútu európskeho zoskupenia cezhraničnej spolupráce, s cieľom uľahčiť takéto aktivity⁽²⁾.

2.2 Európska komisia 5. júla 2005 pri prezentovaní strategických usmernení pre kohéznú politiku na roky 2007 – 2013 zdôraznila tri priority, formulované nezávisle od uvedených cieľov štrukturálnych fondov, aj keď sa s nimi navzájom prekrývajú:

2.2.1 prvá priorita strategických usmernení je zameraná na zvýšenie atraktivity regiónov z hľadiska investícií;

2.2.2 druhá priorita strategických usmernení sa týka podpory inovácie a podnikania;

2.2.3 tretia priorita strategických usmernení podporuje vytváranie pracovných miest.

2.3 Tieto strategické usmernenia majú byť implementované cez národné strategické referenčné rámce, ktoré budú neskôr definované Komisiou, členskými štátmi a regiónmi.

2.4 Prezentácia strategických usmernení predstavuje poslednú zložku, ktorá chýbala ku celkovému balíku k diskusii o kohéznej politike na roky 2007 – 2013. Bolo by logickejšie, keby Komisia otvorila diskusiu ku kohéznej politike prezentovaním týchto strategických usmernení, určených na definovanie globálneho politického rámca, namiesto prezentovania návrhov nariadení fondov, ktoré by mali predstavovať možné spôsoby ich uplatňovania. Vzhľadom na ich chýbajúce lepšie vzájomné sklbenie, ktoré by strategickým usmerneniam prisúdilo jasnú riadiacu úlohu a nie sprievodnú úlohu, existuje riziko oslabenia silných stránok európskej kohéznej politiky a posilnenia stratégie rozvoja jednotlivých členských štátov, ktoré by nepriaznivo vplývalo na súdržnosť, konkurencieschopnosť a hospodársku a sociálnu efektivitu Európskej únie.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 76.

2.5 Rozhovory o rozpočtových usmerneniach pre obdobie 2007 – 2013 a o nariadeniach fondov pre toto obdobie sa začali v ťažkých podmienkach, poznačených rôznorodosťou názorov 25 členských štátov na výšku zdrojov a spôsoby ich prerozdelenia. Po prvom neúspechu v júni 2005 Európska rada 17. decembra 2005 dosiahla rozpočtovú dohodu založenú na veľkých ústupkoch: určila rozpočtový strop pre obdobie 2007 – 2013 na 1,045 % HNP, s 252 miliardami EUR (82 %) pridelenými na cieľ konvergenzie, 48,5 miliardami EUR (15,5 %) pridelenými na cieľ konkurencieschopnosti a 7,5 miliardami EUR (2,5 %) pridelenými na cieľ európskej územnej spolupráce.

2.6 Európsky parlament 18. januára 2006 zamietol tento rozpočtový plán, tak veľmi vzdialený od jeho očakávaní. Medzi Radou a Parlamentom boli obnovené rozhovory 4. apríla 2006 na základe kompromisu, ktorý predpokladá navrhnutie prostriedkov o 4 miliardy eur (z ktorých 2 predstavujú rezervu) v tejto oblasti. Tento kompromis musí byť ratifikovaný oboma stranami.

3. Pripomienky k výzvam kohéznej politiky na roky 2007 – 2013

3.1 Obdobie rokov 2007 – 2013 budú sprevádzať mimoriadne významné výzvy, na ktoré sa vzťahujú strategické usmernenia kohéznej politiky:

3.1.1 Ako prvé bude potrebné konsolidovať a pokračovať v rozširovaní Európskej únie. Európska únia by po prechode z 15 na 25 členov v roku 2004 mala v roku 2007 privítať dva nové členské štáty. Ďalšie rozšírenie by mohlo pokračovať neskôr, po roku 2013, alebo aj predtým, pretože zoznam kandidátov ešte zďaleka nie je uzavretý. V každom prípade, aj keď sa rozšírením posilní váha jednotného trhu a jeho kapacít rastu, zamestnanosti, obchodu, výroby, spotreby a konkurencieschopnosti v kontexte globalizácie, stále väčší rozsah hospodárskych a sociálnych rozdielov si bude vyžadovať výrazný kvalitatívny pokrok v koordinácii európskych a vnútroštátnych politik, v riadení a posilňovaní jednotného trhu ako aj v kolektívnom územnom plánovaní Európskej únie.

3.1.2 Taktiež bude potrebné úspešne napredovať v rozširovaní eurozóny pri súčasnom zabezpečovaní jej posilňovania, jej atraktivity a väčšej účinnosti v oblasti rastu a zamestnanosti. Eurozóna dnes predstavuje iba 12 z 25 členských štátov. Do roku 2013 by sa mala rozšíriť o veľkú väčšinu členských štátov, ak tieto splnia všetky podmienky. Tak ako rozšírenie Európskej únie, aj rozšírenie eurozóny si v súčasnom konkurenčnom prostredí vyžiada vyšší stupeň konvergenzie, najskôr v ekonomickej oblasti, ale taktiež v iných s ňou súvisiacich oblastiach, od daňovníctva, najmä harmonizácie daňových základov až po sociálnu politiku.

3.1.3 Štrukturálne zmeny počas celého tohto obdobia budú ďalej narastať:

3.1.3.1 globalizácia a presadzovanie sa nových vynárajúcich sa ekonomických mocností umocnia konkurenčný tlak a posilnia delokalizácie;

3.1.3.2 technologické premeny sa urýchlia, predovšetkým v dôsledku stimulácie prostredníctvom inovácií globalizovanej informačnej spoločnosti;

3.1.3.3 s odchodom povojnových ročníkov „baby boom“ do dôchodku sa urýchli starnutie populácie Európy, ktoré zmení životné podmienky, podmienky zamestnanosti a rovnováhu sociálnych služieb v členských štátoch;

3.1.3.4 pravdepodobne sa zosilní migračný tlak z tretích, menej rozvinutých krajín. Tento tlak bude potrebné efektívnejšie riadiť, na jednej strane zlepšovaním adaptácie na potreby a integračné kapacity Európskej únie a na druhej strane výrazným zvýšením účinnosti rozvojovej pomoci emigračným krajinám na vytváranie väčšieho počtu pracovných miest a väčšieho hospodárskeho a sociálneho pokroku priamo na mieste. Taktiež bude potrebné prispôsobiť školské osnovy a programy vzdelávania na rôznych úrovniach potrebám vyplývajúcim z adaptácie na imigráciu.

3.1.3.5 Boj proti sociálnemu vylúčeniu a chudobe, tak žiadateľov o zamestnanie, ako aj „chudobných zamestnancov“ zostane významnou požiadavkou v rámci európskej kohéznej politiky. Ak nevyriešime tento druh problémov, ktoré presahujú otázku zamestnanosti ako takú, bude ťažké v praxi zabezpečiť kohéziu nie iba zo sociálneho, ale aj z ekonomického hľadiska.

3.1.4 Rok 2010, lehota na splnenie Lisabonskej stratégie stanovená Európskou radou už v roku 2000, bude v centre tohto obdobia významných zmien. Implementácia tejto stratégie však mešká. Zníženie tohto meškania za účelom zachovania si konkurencieschopnosti bude pre Európu čoraz naliehavejšie, ale aj ťažšie.

3.2 Európska kohézna politika sa pri týchto veľkých výzvach budúcich rokov bude môcť oprieť o viacero dôležitých výhod. Budeme citovať najmä nasledujúce aspekty:

3.2.1 špecifická váha európskeho vnútorného trhu, ktorý zoskupuje viac ako pol miliardy Európanov a predstavuje ešte stále nedostatočne využívaný ekonomický, obchodný a ľudský potenciál, tak v oblasti hospodárskej ponuky a dopytu, ako aj v oblasti trhu práce;

3.2.2 európsky model sociálnych vzťahov a európsky sociálny dialóg, ktoré kladú dôraz na optimálne využívanie ľudských zdrojov vo svetle výziev spojených so zamestnanosťou, rozvojom, zdravím a kvalitou života vyplývajúcich z globalizácie;

3.2.3 dynamika rastu nových členských štátov, ktorá často dosahuje dvojnásobok priemeru Spoločenstva a ktorá by mala prispieť k zníženiu výrazných nerovností v rozvoji a k podpore ekonomickej obchodnej dynamiky Európskej únie;

3.2.4 nové príležitosti plánovania a investovania nadobudnuté vďaka zjednoteniu európskeho kontinentu, ktoré umožňujú prehodnotenie jeho vnútornej ekonomickej organizácie a implementáciu inovatívnych schém infraštruktúr a územného plánovania;

3.2.5 hospodárske a sociálne reformy Lisabonskej stratégie, ktoré by mali predstavovať rovnako dôležitú podporu pre úspešnú realizáciu kohéznej politiky Európskej únie, pokiaľ sa budú rozvíjať za aktívnej pomoci sociálnych partnerov a vytvoria vzájomný stimulačný efekt.

3.2.6 Celkovo by prostriedky poskytované v rámci európskej kohéznej politiky mali podporovať najmä rast a zamestnanosť, pri súčasnom rozvíjaní pozitívneho vzájomného pôsobenia medzi týmito faktormi (prehlbenie a rozšírenie vnútorného trhu, investície a územné plánovanie, reformy v členských štátoch).

3.3 Európska kohézna politika však musí počítať s výraznými ťažkosťami, ktoré túto úlohu skomplikujú.

3.3.1 Ako prvé budeme citovať pretrvávajúce problémy v snahe o opätovné vytvorenie silnej hospodárskej dynamiky v Európe. Namiesto toho, aby Európska únia znižovala náskok svojich konkurentov, stále viac za nimi zaostáva. Zaznamenáva všeobecne podpriemerný rast, zvýšenú nezamestnanosť v mnohých členských štátoch, postihujúcu tak mladých, ako aj najstarších, väčšinou nepostačujúce vytváranie pracovných miest, pretrvávajúci deficit vo výskume, urýchľovanie delokalizácií. Momentálne výkonnostné zaradenie Európy v rámci sveta takmer vôbec neodráža ambície prezentované pred piatimi rokmi. Významné zlepšenie tejto situácie ešte nie je v dohľade.

3.3.2 Ďalšia veľká výzva pre kohéznú politiku je spojená s rozsahom hospodárskych a sociálnych nerovností, ktoré vznikli po rozšírení. Ich vstrebanie si bude vyžadovať veľa času. Bude potrebné inovovať prístup a metódy kohéznej politiky uplatňované v predchádzajúcich rokoch, keď rozdiely v rozvoji medzi členskými štátmi boli menej výrazné.

3.3.3 Výrazne slabou stránkou kohéznej politiky je nedostatočná koordinácia ekonomických politík, vrátane daňových, ktorá zostáva príliš slabá aj medzi štátmi, ktoré prijali euro. Vzhľadom na zvyšujúci sa počet členských štátov sa náprava tohto problému javí ako naliehavá, aj keď ťažšia. Zvýšená ekonomická koordinácia by mala byť doprevádzaná lepšou spoluprácou v rámci sociálnych prístupov.

3.3.4 Medzi ďalšími nedostatkami, ktoré je nutné napraviť, budeme citovať nedostatočné zainteresovanie občianskej spoločnosti do tohto procesu, v ktorom zohráva hlavnú úlohu

verejná správa, a silno bilaterálne riadenie implementácie kohéznej politiky (Komisia/členské štáty) ⁽³⁾.

3.3.5 Čo sa týka európskych fondov, naďalej zostávajú proporcionálne skromné v porovnaní so stále rastúcimi potrebami. Dohoda zo 17. decembra 2005 ohraničujúca európsky rozpočet na 1,045 % hrubého národného produktu znižuje rozpočet kohéznej politiky na 0,36 % HNP. Znamená to, že európske rozpočtové prostriedky sú na nižšej úrovni ako pred rozšírením z 15 na 25 členov. Táto skutočnosť znepokojuje EHSV rovnako ako aj Európsky parlament. Takýto pomer, ktorý nemá samozrejme nič spoločné s federálnym rozpočtom (rozpočet Spojených štátov predstavuje 20 % HDP), sa však aj sám o sebe zdá veľmi nízky, hlavne vzhľadom na výzvy Európskej únie spojené s kohéziou.

3.3.6 Centrálna otázka, na ktorú musia odpovedať strategické usmernenia kohéznej politiky na roky 2007 – 2013, teda znie: ako postupovať lepšie s nižšími prostriedkami? Viac ako inokedy je teraz potrebné dbať na čo najlepšie možné využitie týchto veľmi obmedzených prostriedkov, nie zabezpečením trvalej podpory, ale podmienok na trvalo udržateľný a autonómny rozvoj. Toto si bude vyžadovať na jednej strane maximálnu konvergenciu a komplementaritu s národnými rozpočtami a na druhej strane vyvolanie a podporu trhových síl. Verejné financovanie a trhové sily môžu spoločne mobilizovať zdroje na úrovni potrieb kolektívneho rozvoja Európy.

3.3.7 Ako odpoveď na všetky tieto výzvy je potrebné diverzifikovať prostriedky kohéznej politiky, účinnejšie koncentrovať jej intervencie a modernizovať jej metódy riadenia. Tieto pripomienky sú rozvinuté v nasledujúcich odsekoch.

4. Pripomienky k prioritám kohéznej politiky na roky 2007 – 2013

4.1 Usmernenia kohéznej politiky na roky 2007 – 2013 sa podriaďujú hlavnej priorite „rastu a zamestnanosti“. Odvolávajú sa predovšetkým na partnerstvo zdôraznené pod týmto názvom Európskou radou v marci 2005 a na integrované usmernenia, taktiež navrhnuté pod týmto názvom Komisiou v júni 2005.

4.2 Ako príspevok k tejto hlavnej priorite „rastu a zamestnanosti“ oznámenie Komisie dáva do popredia tri špecifické priority: zvyšovať atraktivitu Európy pre investície, rozvíjať inováciu a podnikanie, posilniť zamestnanosť a vzdelávanie. Tieto tri priority sú doplnené snahou o optimálnejšie územné plánovanie Európskej únie vo všetkých jej oblastiach vrátane vidieckych a mestských oblastí, ako aj v cezhraničných, vnútroštátnych a regionálnych vzťahoch.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Budovanie našej spoločnej budúcnosti: politické výzvy a rozpočtové prostriedky rozšírenej Únie na roky 2007 – 2013“, Ú. v. EÚ C 74, 23.3.2005, s. 32.

4.3 Prvá priorita zameraná na zvýšenie atraktivity pre investície sa javí ako zvlášť významná. Mala by byť implementovaná predovšetkým v menej rozvinutých regiónoch Európskej únie, ktoré si vyžadujú prioritnú pomoc, dbajúc pritom tiež na prechodné opatrenia v prospech bývalých prioritných regiónov. Odpoveďou na obmedzenia európskych intervenčných fondov musí byť požiadavka na podporu investovania predovšetkým súkromného kapitálu v prospech priorít rozvoja európskeho hospodárstva.

4.3.1 Napriek pokroku dosiahnutom v snahe o dobudovanie jednotného trhu, v zavádzaní hospodárskej a menovej únie a v niektorých reformách Lisabonskej stratégie, Európska únia ešte nedosiahla autonómny a silný mechanizmus rastu, zhodnocujúci synergie a komplementaritu svojich národných hospodárstiev. Bude teda ťažké viesť účinnú kohéznú politiku bez obnovenia dôvery všetkých zainteresovaných kruhov (podnikatelia, zamestnanci, investori) v hospodársky a sociálny vývoj Európskej únie a bezpochyby rovnako aj v jej politickú a inštitucionálnu budúcnosť.

4.3.2 V nasledujúcich rokoch bude teda potrebné znížiť faktory neistoty, ktoré v súčasnosti zaťažujú oblasti tak dôležité ako sú dobudovanie jednotného trhu, presadenie integrovaného konkurencieschopného hospodárstva založeného na mene euro, posilňovanie rastu a zamestnanosti, zlepšovanie životných podmienok, úspech Lisabonskej stratégie, účinné riadenie inštitúcií Európskej únie ako aj optimálne a trvalo udržateľné územné plánovanie rozšírenej Európy, s cieľom dospieť k harmonizácii hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho pokroku.

4.3.3 Oznámenie Komisie kladie dôraz na investície do sietí infraštruktúr, predovšetkým v doprave. Chýba však analýza dôvodov, ktoré spôsobili pretrvávajúce zaostávanie v tejto oblasti. V rámci snahy o nápravu uvedeného meškania by bolo vhodné uprednostniť financovanie transeurópskych dopravných, energetických a telekomunikačných infraštruktúr, ktoré sú podmienkou kohézie Európskej únie. Môžeme iba ľutovať drastické zníženie financovania týchto sietí naplánované dohodou zo 17. decembra 2005: skutočnosť, že táto priorita bola Európskou radou obetovaná, je v rozpore so záväzkami Lisabonskej stratégie, ktorej uplynutie doby plnenia sa nachádza v strede cieľového obdobia 2007-2013. EHSV v súlade s postojmi Európskeho parlamentu požaduje jednoznačné prehodnotenie rozpočtu na financovanie transeurópskych sietí.

4.3.4 Oznámenie Komisie taktiež zdôrazňuje ďalšie dve investičné priority kohéznej politiky: na jednej strane podporu pre environmentálne investície a na druhej strane posilňovanie autonómie Európy v energetickej oblasti.

4.3.4.1 Je potrebné vyzdvihnúť priamu väzbu, ktorú bude nutné zabezpečiť medzi týmito prioritami a uvedenou podporou pre európske siete infraštruktúr.

4.3.4.2 Taktiež bude potrebné zabezpečiť, aby prijímatelia európskej pomoci dodržiavali environmentálne požiadavky.

4.4 Druhou stanovenou prioritou kohéznej politiky je zlepšovanie inovácie a podnikania. Týmto prístupom Komisia priamo preberá priority Lisabonskej stratégie týkajúce sa podpory vedomostnej Európy.

4.4.1 Táto priorita ako prvé obsahuje navýšenie investícií do výskumu.

4.4.1.1 Je nutné skonštatovať, že oproti svojim hlavným technologickým partnerom Európa zaostáva. Prostriedky členských štátov na výskum, často o tretinu nižšie ako cieľ 3 % HDP stanovený Lisabonskou stratégiou, boli často v posledných rokoch nie zvyšované, ale obmedzované, ak nie okliešťované. Európsky rozpočet rámcového programu pre výskum a rozvoj zostáva v porovnaní s rozpočtami na výskum v jednotlivých členských štátoch slabý a neposkytuje dostatočnú kapacitu pre koordináciu národných programov. V inštitucionálnych procesoch Spoločenstva, vrátane tých na najvyššej úrovni, pretrvávajú vážne blokujúce tendencie, ktoré vysielajú veľmi zlý signál. Neúspech patentu Spoločenstva, ktorý pretrváva už tridsať rokov, znázorňuje veľmi znepokojujúcu neschopnosť Európskej únie vytvárať prostriedky pre svoje ambície.

4.4.1.2 Bolo by teda potrebné začať so skutočnou európskou výskumnou politikou a posilnením dôvery v ňu. Toto si v rámci potrebnej opätovnej úpravy rozpočtu Spoločenstva vyžiada výrazné navýšenie európskych prostriedkov určených na výskum, pričom by sa mal zabezpečiť reálny účinok koordinácie s národnými programami. V tejto súvislosti je taktiež nutné odblokovať patent Spoločenstva, aj keď na začiatku nebude uplatňovaný vo všetkých členských štátoch, pokiaľ nedôjde k jednomyselnej dohode. Kde by bolo dnes euro, Schengen, alebo európska sociálna politika, ak by ich spustenie bolo rovnako naviazané na jednomyselnú implementáciu?

4.4.2 Ďalšou nevyhnutnosťou zdôraznenou v oznámení Komisie je podpora vytvárania a rozvoja podnikov predovšetkým v rámci priestoru vytvoreného novými technológiami a podpora ich prepájania na európskej úrovni.

4.4.2.1 Je poľutovaniahodné, že malým podnikom ešte stále chýba možnosť zvoliť si zjednodušený európsky právny štát, ktorý by uľahčil ich činnosť na cezhraničnej úrovni.

4.4.2.2 EHSV teda znovu opakuje svoju požiadavku formulovanú vo svojom stanovisku z vlastnej iniciatívy na tému „Štát európskych podnikov pre malé a stredné podniky“ (*), aby bol takýto európsky právny rámec, ktorý by bol prospešný pre malé a stredné podniky, bezodkladne prezentovaný Komisiou a urýchlene prijatý.

(*) Ú. v. ES C 125, 27.5.2002, s. 100.

4.4.2.3 EHSV vyjadruje ľútosť nad skutočnosťou, že Komisia na jeseň 2005 stiahla návrhy týkajúce sa európskeho štatútu pre poisťovne a európske združenia, ktorý je nevyhnutný viac ako kedykoľvek v minulosti.

4.4.3 Oznámenie Komisie okrem iného zdôrazňuje dôležitosť otázky financovania podnikov a potrebu uľahčenia prístupu k nemu najmä pre inovatívne podniky.

4.4.3.1 Tu je potrebné zdôrazniť, že schopnosť štrukturálnych fondov významne uľahčovať prístup podnikov k financovaniu zostáva za aktuálnych podmienok nevyhnutne obmedzená a v tejto oblasti bezpochyby okrajová, aj keď ohraňovaná podpora a spolufinancovanie pilotných projektov môžu byť užitočné v dostatočne zacielených a vzorových oblastiach. EHSV s uspokojením hodnotí spustenie iniciatív JASPERS a JEREMIE, ktoré združujú Komisiu, Európsku investičnú banku, Európsky investičný fond a Európsku banku pre obnovu a rozvoj. Cieľom iniciatívy JASPERS je podpora národných a regionálnych orgánov štátov, ktoré sú oprávnené na jej čerpanie podľa cieľa konvergencie, pri príprave veľkých infraštrukturálnych projektov. Cieľom programu JEREMIE je zlepšenie prístupu malých podnikov k financovaniu. EHSV si želá, aby tieto iniciatívy boli skutočne operatívne a zrozumiteľné na miestnej úrovni, a to takým spôsobom, aby nový akčný rámec vytváral maximálny účinok v oblasti hospodárskeho rozvoja a vytvárania aktivít, teda pracovných miest v teréne.

4.4.3.2 Aby mali intervencie fondov priamy a citlivejší dopad na financovanie podnikov, bude potrebné, aby disponovali prostriedkami s rozšíreným účinkom, ako je uľahčovanie bankových pôžičiek, poskytovanie rizikového kapitálu, prístup k mikroúverom a zárukám pre malé podniky. Toto predpokladá predefinovanie prostriedkov fondov a najmä spôsobu ich využitia, ktoré je dnes výhradne obmedzené na pridelenie subvencií. Jednalo by sa, podľa vzoru programu JEREMIE, avšak na oveľa širšej úrovni, o premenu týchto subvencií na finančné produkty: jedno euro ako záruka pri pôžičke rizikového kapitálu by umožnilo financovať päť až desať euro z investícií MSP, čím by sa zabezpečil znásobujúci účinok intervencií európskych fondov. Odporúčania EHSV k tejto základnej otázke sú podrobne uvedené v kapitole 5 tohto stanoviska.

4.4.3.3 Je potrebné taktiež pripomenúť, že rýchle a účinné dokončenie jednotného európskeho finančného trhu, v spojení s účinnou politikou hospodárskej súťaže a konsolidáciou hospodárskej a menovej únie, by výrazne zlepšilo prístup podnikov všetkých veľkostí k financovaniu. Tento bod však vôbec nie je zdôraznený v oznámení Komisie, aj keď úspešné splnenie tohto cieľa ostáva jedným z jej prvoradých poslaní pre nasledujúce roky.

4.5 Tretou prioritou, ktorú oznámenie Komisie stanovuje pre kohéznu politiku, je vytváranie väčšieho počtu pracovných miest a zlepšovanie ich kvality.

4.5.1 Prvou podmienkou zvyšovania zamestnanosti je posilňovanie hospodárskeho rastu a v jeho rámci uľahčovanie vytvárania pracovných miest. Predpokladom pre tento cieľ je dynamickejšie hospodárstvo, v ktorom kráča široká ponuka a vysoký dopyt ruka v ruke s administratívnymi, fiškálnymi a sociálnymi podmienkami, najmä s podmienkami, ktoré zodpovedajú situácii malých podnikov, živnostníkov a remeselníkov a ktoré podporujú odbornú kvalifikáciu. Ako už bolo uvedené, štrukturálne fondy môžu mať iba obmedzený priamy dosah v týchto oblastiach, pričom však môžu účinne podporiť špecifické opatrenia a pilotné projekty a propagovať najlepšie postupy.

4.5.2 Taktiež bude potrebné, ako to zdôrazňuje Komisia, rozvíjať adaptáciu pracovného trhu. Štrukturálne fondy by mali kladť zvláštny dôraz na zlepšovanie fungovania jednotného trhu v tejto oblasti. Vyžiada si to posilnenie mobility, vrátane prenosnosti nároku na dôchodok a odstránenia prekážok európskeho pracovného trhu, najmä v oblasti služieb⁽⁵⁾, v rámci ktorých sa vytvárajú viac ako dve tretiny nových pracovných miest, s ohľadom na sociálne podmienky stanovené v kolektívnych zmluvách a nariadeniach.

4.5.3 Komisia okrem iného kladie stály dôraz na požiadavky zlepšovania vzdelávania a zamestnanosti. EHSV je však veľmi znepokojený, že sa v decembri 2005 rozhodlo o znížení rozpočtu pre celoživotné vzdelávanie, ktorý navrhla Komisia, o polovicu. EHSV požaduje jeho prehodnotenie na úroveň, ktorá by bola v súlade s požiadavkami Lisabonskej stratégie. V tejto oblasti sa budú vyžadovať nové kompetencie, s väčším rozsahom zodpovednosti a s vyššou mierou iniciatívy. V tomto duchu musia budúce programy umožniť zohľadnenie regionálnych priorit. Je nevyhnutné, aby financovanie z Európskeho sociálneho fondu bolo čo najviac prispôbené regionálnym potrebám a nie vyhradené pre spolufinancovanie národných politík.

4.5.3.1 EHSV vo všeobecnosti zdôrazňuje, že všetko by malo smerovať k podpore komplementarity a účinnosti nástrojov a k mobilizácii verejných a súkromných subjektov v rámci dlhodobého partnerstva v prospech regionálnych stratégií, opierajúcich sa o nasledovné priority: podporovať prístup všetkých k inovácii a celoživotnému vzdelávaniu, zlepšovať riadenie a rozvoj ľudských zdrojov vo všetkých podnikoch, zvyšovať účasť žien, zlepšovať mieru produktivity až do dôchodku, politiku v oblasti vzdelávania a orientácie na povolanie lepšie spájať s potrebami hospodárstva podporovať odborné vzdelávanie a učňovské školstvo na všetkých úrovniach, najmä v odvetviach s ťažkosťami pri nábore pracovníkov, uprednostňovať vzdelávanie umožňujúce skutočné hospodárske začlenenie stále rastúcej nezačlenenej časti verejnosti.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV k „Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o poskytovaní služieb na spoločnom trhu“, Ú. v. EÚ C 221, 8.9.2005, s. 113.

4.5.3.2 Štrukturálne fondy by mali taktiež prioritne spolufinancovať vzdelávacie programy na európskej úrovni, podľa vzoru programov Erasmus a Leonardo. Tieto programy by mali odteraz prejsť na vyššiu rýchlosť, aby boli schopné podporovať dva až trikrát viac mladých Európanov.

4.5.4 Zvláštna pozornosť by mala byť okrem iného venovaná starnutiu populácie, ktoré si vyžaduje osobitné prispôbenie rôznych, vyššie uvedených aspektov, spojených s vytváraním pracovných miest a systémami sociálneho zabezpečenia (administratívne, fiškálne a sociálne podmienky, služby starostlivosti o deti vrátane cenovo dostupných opatrovateľských služieb, pracovný trh, vzdelávanie a ľudské zdroje).

4.6 Tieto tri priority strategických usmernení sú doplnené o požiadavku, prechádzajúcu naprieč odvetvami, a tým predstavujúcu akúsi štvrtú prioritu, ktorá sa týka zohľadňovania územného rozmeru kohéznej politiky.

4.6.1 V oznámení sa uvádza príspevok miest k rastu a zamestnanosti (lepšie ekonomické, sociálne a environmentálne riadenie urbanizácie), pri súčasnom zdôrazňovaní ekonomickej diverzifikácie vidieckych oblastí (zachovanie služieb vo verejnom záujme, rozvoj sietí, podpora rozvojových centier). Interakcie medzi týmito požiadavkami a tromi prioritami strategických usmernení by mali byť jasnejšie formulované.

4.6.2 Oznámenie tiež zdôrazňuje potrebu územnej spolupráce na troch úrovniach:

4.6.2.1 cezhraničná spolupráca, zameraná najmä na rozvoj vzájomnej výmeny a podporu hospodárskej a sociálnej integrácie;

4.6.2.2 nadnárodná spolupráca, zameraná predovšetkým na posilnenie strategicky dôležitých spoločných opatrení medzi štátmi (doprava, výskum, sociálna integrácia);

4.6.2.3 medziregiónálna spolupráca zameraná najmä na podporu šírenia najlepších ekonomických, sociálnych a environmentálnych postupov.

4.6.3 EHSV však vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že tento odkaz na potrebu európskej územnej spolupráce sa objavuje iba ako doplnkový, ba dokonca vedľajší prvok priorít strategických usmernení, namiesto toho, aby bola do nich zreteľne integrovaná.

4.7 V konečnom dôsledku, preskúmanie troch priorít strategických usmernení, doplnených o územný rozmer, nastoluje viacero podstatných otázok:

4.7.1 Po prvé, prioritám strategických usmernení chýba precíznosť, aby mohli vytvoriť skutočný „strategický“ intervenčný a riadiaci rámec kohéznej politiky. Predstavujú skôr akýsi odkaz na osvedčené postupy, ktoré by sa mali podporovať v rámci rôznych intervencií.

4.7.2 Predovšetkým prepojenia medzi tromi prioritami strategických usmernení a tromi intervenčnými cieľmi fondov nie sú vôbec upresnené. Toto predstavuje hlavný nedostatok: strategické usmernenia by mali zastrešovať intervencie fondov, avšak v skutočnosti ich iba sprevádzajú. V tomto zmysle sa strategické usmernenia javia skôr ako podporné vykonávacie smernice, namiesto integrovaných usmernení, ktorými by mali byť.

4.7.3 Aby strategické usmernenia lepšie zodpovedali svojmu názvu a účinnejšie plnili svoju úlohu, bude potrebné, aby ich prioritné ciele boli upresnené v nasledujúcich oblastiach:

4.7.3.1 „pridaná hodnota“ európskej kohéznej politiky vzhľadom na národné a lokálne politiky;

4.7.3.2 „územná koncentrácia“ do európskych rozvojových centier a osí, umožňujúca zabezpečiť celkový stimulačný účinok;

4.7.3.3 „smerodajné zastrešenie“ intervencií európskych fondov, zabezpečujúce, aby strategické usmernenia predstavovali účinný a jednotný rámec a neobmedzovali sa iba na jednoduché sprievodné ustanovenia.

5. Pripomienky k prostriedkom kohéznej politiky na roky 2007 – 2013

5.1 Na podporu kohéznej politiky Komisia osobitne zdôrazňuje úlohu štrukturálnych fondov (regionálny fond a sociálny fond) a Kohézneho fondu. Upresňuje, že ich intervencia v rámci vyššie uvedených strategických cieľov musí umožniť stimuláciu rastu, lepšie využívanie príležitostí jednotného trhu, podporu silnejšej konvergencie medzi členskými štátmi, posilnenie regionálnej konkurencieschopnosti, rozvoj a lepšiu integráciu územia Európskej únie po ekonomickej, sociálnej a kultúrnej stránke.

5.2 Ako prvé skonštatujeme, že Európska únia bude konfrontovaná s rastúcim nesúladom medzi obmedzením rozpočtu fondov a rozsahom potrieb (nerovnosti vo vývoji medzi členskými štátmi, zaostávanie v plánovaní infraštruktúr, zaostávanie jednotného trhu, zaostávanie konkurencieschopnosti, zaostávanie v implementácii Lisabonskej stratégie). Je potrebná opätovná vnútorná úprava priorít rozpočtu Spoločenstva, a to aj pokračovaním v prebiehajúcej reforme spoločnej poľnohospodárskej politiky. Tá však poskytne iba obmedzené možnosti zvýšenia prostriedkov štrukturálnych fondov, ak celková výška rozpočtu Spoločenstva zostane na veľmi obmedzenej úrovni. V každom prípade, pri rozpočte Spoločenstva so stropom 1,045 % HDP, 0,36 % (308 miliárd eur z rozpočtu 862 miliárd, pod podmienkou navýšenia prostriedkov o 4 miliardy eur, ktoré bolo dohodnuté 4. apríla 2006, pričom táto dohoda ešte musí byť ratifikovaná Parlamentom a Radou), ktoré by mali prináležať kohéznej politike, sa nejaví EHSV ako dostatočná suma, aby Európska únia mohla dosiahnuť svoje ciele v oblasti súdržnosti v období 2007 – 2013.

5.3 Bude teda potrebné venovať čo najväčšiu pozornosť:

5.3.1 na jednej strane možným spôsobom intervencie fondov, ktoré by mali mať pákový efekt na investície, čo si vyžiada viac inovácií v tejto oblasti ako v minulosti;

5.3.2 na druhej strane reálnej koncentracii intervencií fondov, ktorá musí mať zvýšený reštrukturalizačný účinok najmä z nadnárodného a cezhraničného pohľadu.

5.4 Pokiaľ ide o spôsob intervencie fondov, je potrebné zdôrazniť viacero pripomienok:

5.4.1 Najprv treba pripomenúť, že intervencia štrukturálnych fondov môže iba dopĺňať kohéznú politiku Únie. Nemôže byť jej výhradným ani dominantným nástrojom. Musí predovšetkým podporovať, v prospech spoločných usmernení, mobilizáciu kapitálu, ktorý je k dispozícii na trhu a konvergentnejšie využívanie národných a regionálnych rozpočtov. Ide teda predovšetkým o zabezpečenie pákového efektu. Z tohto hľadiska musia štrukturálne nástroje Európskej únie predstavovať centrálny nástroj európskeho územného plánovania, dopĺňajúc pritom politiky Spoločenstva a prebiehajúce hospodárske a sociálne zmeny.

5.4.2 Za týmto účelom by fondy Európskej únie a fondy Európskej investičnej banky mali byť zostavené v závislosti na pružnejšom a inovativejšom koncepte finančného inžinierstva. Ako to Komisia neustále priznáva, fondy by sa viac nemali obmedzovať na pridelovanie subvencií, ale mali by podporovať iné nástroje, ako pôžičky, záruky za pôžičky, konvertibilné finančné nástroje, investičný kapitál a rizikový kapitál. EHSV nielen podporuje tieto úvahy, ale požaduje vyvodiť všetky dôsledky a začať skutočnú reformu možných spôsobov finančnej intervencie Európskej únie.

5.4.2.1 EHSV je toho názoru, že rozvoj takýchto alternatívnych prostriedkov intervencie zo strany štrukturálnych fondov v spojení s Európskym investičným fondom a Európskou investičnou bankou by umožnil významným spôsobom zvýšiť účinok intervencií Spoločenstva a lepšie ich zosúladiť s investíciami súkromného a verejného kapitálu. Predovšetkým by umožnil, aby sa verejná a súkromná sféra podieľali na financovaní investícií, najmä MSP, ktoré sú tradičnými finančnými partnermi považované za rizikové a pre ktoré sa pôžičkové podmienky môžu v budúcnosti v dôsledku dohôd „Bazilej II“ ešte sťažiť. Predstavovali by účinný prostriedok na vykrytie obmedzení európskeho rozpočtu. Totiž jedno euro z dotácií by sa často lepšie využilo, keby bolo použité ako záruka pre desať euro z pôžičky. Zvýšil by sa tým najmä počet prijímateľov pri súčasnom zvýšení podielu ich zodpovednosti v porovnaní s pridelovaním nenávratných dotácií.

5.4.2.2 Tieto nové intervenčné prostriedky by mali byť zrealizované čo najbližšie k príjmom, aby zabezpečili maximálny pákový efekt na hospodársky a sociálny rozvoj. Lepšou koordináciou medzi štrukturálnymi fondmi a ostatnými inštitúciami, už aktívnymi v rámci európskeho rozvoja, ako napríklad Európska banka pre obnovu a rozvoj, by bolo možné mobilizovať ďalšie zdroje. Prioritnou intervenčnou oblasťou by mala byť omnoho širšia a aktívnejšia podpora partnerstiev súkromného a verejného sektora na európskej úrovni v transparentných a otvorených konkurenčných podmienkach, najmä pri financovaní veľkých infraštruktúrnych projektov, ktoré sú nevyhnutné tak pre celkovú súdržnosť, ako aj pre kolektívnu konkurencieschopnosť Európy. Ako už bolo uvedené ⁽⁶⁾, rozpočtová dotácia transeurópskych sietí by mala byť za každých okolností významne prehodnotená, pretože partneri zo súkromného a verejného sektora v rámci európskych infraštruktúr nemôžu byť úspešní bez dostatočného základu zo strany verejných fondov Spoločenstva.

5.4.2.3 Takáto reforma možných spôsobov intervencie fondov Spoločenstva si bude vyžadovať zvýšenie kapacít prijímania a poskytovania pôžičiek v Európskej únii. Okrem intenzívnejšej koordinácie s EIB a inými finančnými inštitúciami si táto reforma vyžiada vytvorenie skutočného partnerstva s európskou bankovou a finančnou sieťou za súčasného posilňovania podmienenosti pomoci tak na úrovni členských štátov, ako aj u priamych prijímateľov. A nakoniec bude v tomto zmysle potrebné doplniť nariadenia európskych fondov na obdobie rokov 2007 – 2013, aby sa nové systémy finančného inžinierstva stali plne operatívnymi. EHSV preto žiada Európsku komisiu o vypracovanie nových návrhov v tejto oblasti.

5.4.3 Je poľutovaniahodné, že samotné riadenie štrukturálnych fondov bolo v minulých rokoch veľmi neprehľadné a príliš ovládané bilaterálnymi vzťahmi medzi správou Spoločenstva a národnými správami bez evidentnej spoločnej koordinácie, kontroly a dostatočného monitorovania správneho využívania fondov. Dvor audítorov Európskej únie často poukazoval na túto situáciu, avšak konkrétne úpravy, ktoré nasledovali, zostali príliš obmedzené. Hlavný princíp zvýšenej transparentnosti v zostavovaní, prijímaní a implementácii politík Spoločenstva ešte nie je rozšírený tak, ako by mal byť, na činnosť a riadenie fondov. Strategické usmernenia kohéznej politiky by mali predstavovať základ pre jasnú a zreteľnú zmenu kurzu v tomto zmysle.

5.4.4 V zmysle potrebných inovácií na zabezpečenie tohto optimálnejšieho riadenia európskej pomoci vymenujeme požiadavku na systematickejšiu kontrolu zosúladenia pomoci Spoločenstva s pravidlami hospodárskej súťaže. Niektoré zle kontrolované intervencie fondov mohli v minulosti pod zámienkou znižovania regionálnych rozdielov spôsobiť vážne a poškodzujúce porušenia princípov spravodlivej hospodárskej súťaže, napriek tomu, že tieto dva ciele možno dokonale zosúladiť. Pomoc Európskej únie je verejná pomoc porovnateľná so štátnou pomocou, musí teda podliehať rovnakej kontrole.

⁽⁶⁾ Pozri odsek 4.3.3.

Tento princíp taktiež predpokladá potrebné vzájomné zosúladenie medzi európskou, národnou a regionálnou pomocou. Výročná správa Komisie o hospodárskej súťaži by mala odteraz obsahovať kapitolu o podmienkach kontroly pomoci Spoločenstva v rámci politiky Európskej únie podporujúcej hospodársku súťaž. EHSV už v minulosti prezentoval toto odporúčanie, avšak až do dnešného dňa bez výsledku.

5.5 Čo sa týka koncentrácie intervencií, Komisia by mala dbať na zabezpečovanie optimálnejšieho smerovania intervencií európskych fondov v závislosti na európskejšom rozmere územného plánovania Európskej únie, čo ani zďaleka nie je prípad dneška, s výnimkou konkrétneho pokroku započatého intervenčnými schémami Spoločenstva;

5.5.1 Štrukturálne fondy sa do dneška nesnažili o uprednostňovanie nadnárodného rozmeru svojich intervencií, napriek normatívnemu a ekonomickému zavedeniu veľkého vnútorného európskeho trhu, dnes rozšíreného na 25 členov. Štrukturálne fondy boli Komisiou riadené prevažne na základe národných, štátnych prezentovaných priorít, bez priamej referencie k novým potrebám spolupráce, vyplývajúcim z odstránenia fyzických, technických a fiškálnych obmedzení pre obchodovanie, napriek tomu, že sa zvýšili ekonomické a sociálne rozdiely, vyžadujúce posilnenie nadnárodných väzieb a sietí.

5.5.2 Túto situáciu je potrebné napraviť vytvorením jasnejších intervenčných priorít zameraných na konsolidáciu „zvarových bodov“ medzi členskými štátmi na nadnárodnej, medziregionálnej a cezhraničnej úrovni. Príslušné zmienky Komisie k týmto aspektom by sa mali prehodnotiť, rozvinúť a integrovať priamo do podstaty intervenčných priorít fondov, a nemali by teda figurovať ako vedľajší doplnok k týmto prioritám.

6. Pripomienky k integrácii do národných a regionálnych politík

6.1 Integrovanie kohéznej politiky do národných a regionálnych politík predstavuje centrálnu, Komisiou permanentne zdôrazňovanú požiadavku. Treba zdôrazniť potrebu napredovania v dvoch oblastiach:

6.2 Ako prvé bude potrebné zabezpečiť, aby bola pomoc Spoločenstva využívaná na podporu optimálnej implementácie usmernení, rozhodnutí a záväzkov Spoločenstva v rôznych členských štátoch. Zvlášť je potrebné:

6.2.1 správne a včasné transponovanie európskych smerníc;

6.2.2 posilňovanie administratívnej spolupráce na európskej úrovni, najmä na zabezpečenie správneho fungovania jednotného trhu;

6.2.3 lepšie uplatňovanie paktu stability a ekonomického rastu, ktorý by nemal ostať iba jednoduchým nástrojom na ustrázenie deficitu, ale mal by otvárať cestu k spoločnému hospodárskemu riadeniu.

6.3 Ako druhé bude nutné zabezpečiť, aby pomoc Spoločenstva prispievala k posilňovaniu koherencie medzi európskymi

a národnými politikami, najmä v prospech účinnejšej implementácie Lisabonskej stratégie. Zvlášť sú potrebné nasledujúce kroky:

6.3.1 podpora ekonomických, sociálnych a administratívnych štrukturálnych reforiem;

6.3.2 zjednodušovanie právneho rámca a rozvoj európskych socioprofesionálnych postupov samoregulácie, ktoré si vyžadujú podporu; (⁷)

6.3.3 urýchlenie dokončenia európskeho finančného priestoru, optimalizujúceho výhody eura;

6.3.4 priblíženie daňového systému na základ prítiažlivý pre investície a inovácie, umožňujúci lepšie zastrešenie konkurencie medzi rôznymi systémami členských štátov.

6.4 Je potrebné maximálne obmedziť pridávanie dodatočných národných, alebo regionálnych kritérií do rámca stanoveného Európskou úniou, aby bola zachovaná potrebná pružnosť pre stanovenie obsahu budúcich programov. V rovnakom duchu treba zabrániť zavedeniu postupov, ktoré by dopredu stanovili pridelovanie prostriedkov na dobu siedmich rokov, alebo postupov, ktoré by obmedzili možnosť prispôbovania programov v priebehu realizácie.

6.5 EHSV si želá, aby pomoc Spoločenstva prispievala k podpore európskeho prístupu k priemyslu, umožňujúceho na rôznych úrovniach (európskej, národnej a regionálnej) koordinovať verejné orgány a subjekty organizovanej občianskej spoločnosti (⁸).

6.6 EHSV vyjadruje pokojnosť s tým, že Rada Európskej únie v decembri 2005 dala súhlas na vytvorenie Fondu zameraného na vyrovnávanie sa s globalizáciou, „určeného na zvýšenie úsilia v prospech pracovníkov, ktorí prišli o zamestnanie z dôvodu významných štrukturálnych zmien postihujúcich svetové obchodovanie a na pomoc týmto osobám pri dopĺňujúcom vzdelávaní a opätovnom získavaní zamestnania“. Hlavy štátov a vlád vyzvali Radu, aby definovala kritériá oprávnenosti tohto fondu. EHSV sa domnieva, že európski medziodvetvoví, prípadne odvetvoví sociálni partneri by mali byť zainteresovaní do definovania týchto kritérií.

7. Pripomienky k zainteresovaniu socio-profesionálnych subjektov

7.1 Zainteresovanie socio-profesionálnych subjektov do kohéznej politiky je významnou požiadavkou. EHSV tiež požadovalo posilniť toto zainteresovanie vo svojom stanovisku z roku 2003 o partnerstve pre implementáciu štrukturálnych fondov (⁹). Komisia uznáva túto potrebu, zdôrazňujúc, že rozhodujúcim spôsobom prispieva k lepšiemu prispôbovaniu sa tejto politiky v praxi. Avšak nepredstavila návrhy na možné spôsoby jej organizácie a ich integrovanie do strategických kohéznych usmernení.

(⁷) Informačná správa odbornej sekcie pre jednotný trh, výrobu a spotrebu na tému „Súčasný stav koregulácie a samoregulácie na jednotnom trhu“.

(⁸) Pozri stanovisko EHSV na tému „Moderná priemyselná politika“, EHSV Ú. v. EÚ C 110, 9.5.2006.

(⁹) Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 21.

7.2 EHSV navrhuje doplnenie strategických usmernení kohéznej politiky na obdobie rokov 2007 – 2013 o upresnenie skutočného rámca pre zainteresovanie socio-profesionálnych aktérov. Tento rámec by mal byť, podľa vzoru ustanovení Dohody z Cotonou v prospech neštátnych subjektov krajín AKT, výslovne konzultovaných a pridružených k správe európskej pomoci, plne integrovaný do strategických usmernení a záväzný pre členské štáty.

7.3 Tento rámec by mal obsahovať predovšetkým nasledujúce ciele:

7.3.1 zainteresovať sociálno-profesionálne kruhy a sociálnych partnerov do európskej definície hlavných usmernení (najmä všeobecné strategické dokumenty) a ich decentralizovanej implementácie na národnej úrovni (najmä národný strategický referenčný rámec zostavený členskými štátmi), ako aj na regionálnej a miestnej úrovni;

7.3.2 prehĺbiť tento dialóg tak v jeho ekonomických, ako aj sociálnych a environmentálnych zložkách, v prospech účinného, participatívneho a trvalo udržateľného rozvoja;

7.3.3 priamo zainteresovať socio-profesionálnych činiteľov do zlepšovania zamestnanosti, zvlášť prostredníctvom zmluvných podmienok medzi sociálnymi partnermi, zameraných predovšetkým na modernizáciu systémov odborného vzdelávania a uľahčenie adaptácie pracovného trhu;

7.3.4 podnecovať subjekty občianskej spoločnosti, aby čo najlepšie využívali jednotný európsky trh posilňovaním trans-európskych výrobných, obchodných a infraštruktúrnych sietí a zavádzaním socio-profesionálnych samoregulácií a koregulácií, ktoré prispievajú k dokončeniu jednotného trhu.

7.3.5 spolu so sociálno-demografickými subjektami definovať účinné modely verejno/súkromného partnerstva s prispôbenými režimami koncesie, výhod, záruk a subdodávateľstva;

7.3.6 na tomto základe rozvíjať programy verejno/súkromného partnerstva, predovšetkým infraštruktúry a financovania MSP na miestnej úrovni;

7.3.7 podporovať sociálno-profesionálne subjekty v posilňovaní iniciatív európskej spolupráce, pokiaľ ide o výskum a technologické inovácie;

7.3.8 podporovať inovačné prístupy socio-profesionálnych subjektov, ktoré prispievajú k perspektívam trvalo udržateľného rozvoja.

7.4 Aby tento dialóg mohol byť úspešný, musí byť lepšie organizovaný a štruktúrovaný tak v Bruseli, ako aj v rôznych členských štátoch a regiónoch. Rámec zainteresovania musí počítať s týmito ustanoveniami:

7.4.1 oprieť tento dialóg o účinné informovanie o strategických usmerneniach a možných spôsoboch ich implementácie, správne prevzaté verejnými správami členských štátov;

7.4.2 konzultácie začínať v dostatočne skorej fáze rozhodovania, umožňujúc tak zainteresovanie socio-profesionálnych subjektov do skúmania účinkov;

7.4.3 informovať sociálno-profesionálne subjekty o konzultáciách a ich návrhoch;

7.4.4 k oficiálnym programovým, alebo revíznym dokumentom priložiť výpis podmienok z konzultácií socio-profesionálnych subjektov;

7.4.5 v rámci cezhraničných, alebo medziregionálnych programov podporovať tiež cezhraničné, alebo medziregionálne spoločné konzultácie a sociálno-profesionálne partnerstvá;

7.4.6 podporovať najmä iniciatívy sociálneho dialógu o týchto cezhraničných a medziregionálnych plánoch, najmä konkretizovaním nadnárodného voliteľného rámca pre kolektívne vyjednávanie, ako bol ohlásený v sociálnej agende na roky 2005 – 2010.

7.5 EHSV znovu opakuje svoju podporu návrhu Komisie, aby sa 2 % zdrojov Európskeho sociálneho fondu venovali rozvoju spoločných kapacít a aktivít podniknutých spoločne sociálnymi partnermi.

7.6 EHSV s výslovnou podporou Európskej rady z marca 2005 súhlasil s rozvojom európskej informačnej a podpornej siete pre iniciatívy aktérov občianskej spoločnosti, ktorí sa zúčastňujú na implementácii Lisabonskej stratégie. Táto sieť zjednotí všetky iniciatívy prijaté týmito subjektami na posilnenie účinnosti európskej kohéznej politiky v priebehu obdobia rokov 2007 – 2013.

V Bruseli 21. apríla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Účinky medzinárodných dohôd o znižovaní skleníkových plynov na procesy priemyselných zmien v Európe“

(2006/C 185/12)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. februára 2005 rozhodol podľa článku 29 odsek 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko na tému: „Účinky medzinárodných dohôd o znižovaní skleníkových plynov na procesy priemyselných zmien v Európe“

Poradná komisia pre priemyselné zmeny poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 30. januára 2006. Spravodajcom bol pán Zbořil a pomocným spravodajcom pán Činčera.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. a 21. apríla 2006 (schôdza z 20. apríla 2006) 79 hlasmi za, 11 hlasmi proti, pričom 9 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod – Ciele EÚ pri znižovaní emisií skleníkových plynov

1.1 Globálne zmeny klímy sú v súčasnosti jednou z najzávažnejších tém nielen vedeckých a politických diskusií a podujatí, ale aj každodenného života spoločnosti. Medzinárodné aktivity, iniciované na prelome osemdesiatych a deväťdesiatych rokov, viedli najprv k vytvoreniu Medzivládneho panelu o zmene klímy (IPCC) v roku 1989, potom k začiatku rokovaní na úrovni OSN (1990) a napokon k prijatiu Rámcovej dohody OSN o zmene klímy (UNFCCC) v roku 1992. Táto dohoda (UNFCCC) vstúpila do platnosti 21. marca 1994.

1.2 K zmenám klímy dochádzalo už v dávnej minulosti a poznatky o historickej klíme sú zrejmé len z paleoklimatologických meraní a pozorovaní, príp. z geologických javov a archeologických nálezov (tzv. proxy údaje), pretože kvalitné meteorologické záznamy z toho obdobia nie sú k dispozícii. Nové analýzy proxy údajov pre severnú pologuľu naznačujú, že zvýšenie teploty v 20. storočí je najvýraznejšie za uplynulých tisíc rokov.

1.3 Veľká väčšina štátov a regiónov, ktoré sú výraznejšie citlivé na klimatické zmeny, sú zvyčajne aj pod tlakom ďalších negatívnych faktorov, ako napr. prudký nárast obyvateľstva, vyčerpávanie prírodných zdrojov a chudoba. Politika vypracovaná s pomocou rozvinutých krajín a rešpektujúca potreby rozvojových štátov a opatrenia, ktoré sú od nej odvodené, môžu súčasne podporiť pokrok trvalo udržateľného rozvoja a rovnosti príležitostí a posilniť účinky adaptačných opatrení. To by malo znížiť tlak na zdroje, zlepšiť riadenie environmentálnych rizík a zlepšiť životné podmienky najchudobnejších členov spoločnosti. Môže to takisto viesť k zníženiu zraniteľnosti v dôsledku klimatických zmien. Pri navrhovaní a zavádzaní medzinárodných a národných rozvojových iniciatív je preto potrebné zohľadniť riziká klimatických zmien.

1.4 Podľa Tretej hodnotiacej správy (TAR), ktorú v roku 2001 pripravil Medzinárodný panel o zmene klímy (IPCC), sa priemerná globálna teplota povrchu planéty od roku 1861 zvýšila a na základe analýz Svetovej meteorologickej organizácie sa deväť najteplejších rokov vyskytlo práve v priebehu ostatných desiatich rokov. Vôbec najteplejším rokom bol rok 1998, ďalej to boli roky 2002, 2003, 2004 a 2001. V dvadsiatom storočí prišlo k nárastu priemernej teploty o $0,6 \pm 0,2$ °C a projekcie ďalšieho vývoja ukazujú, že ak sa neprijmú zodpovedajúce opatrenia, teplota by mohla do konca 21. storočia vzrásť o ďalších 1,4 až 5,8 °C.

1.5 Predpoklad, ktorý má veľkú podporu vo vedeckých kruhoch prevažne v Európe a ktorému sa v politickej rovine prikladá mimoriadny význam, je identifikácia hlavnej príčiny zmeny klímy ako dôsledku zvyšovania množstva skleníkových plynov v zemskej atmosfére zapríčineného činnosťou človeka, predovšetkým spaľovaním fosílnych palív. Tento predpoklad je založený na súvislostiach medzi dlhodobým nárastom koncentrácií skleníkových plynov v atmosfére (najmä oxidu uhličitého) a dlhodobým vývojom globálnej teploty v 20. storočí a ďalej na výstupoch z klimatických modelov vypracovaných s cieľom odhadnúť rozsah a účinky klimatických zmien v budúcnosti s ohľadom na scenáre vývoja emisií skleníkových plynov a ich koncentrácií v atmosfére.

1.6 Vplyv človeka na globálnu zmenu klímy je napriek neistote súvisiacej s pôsobením aerosólov a niektorých prírodných faktorov (vulkanická činnosť a vyžarovanie – *solar irradiance*) už preukázateľný. Na globálnu klímu majú však vplyv aj cykly slnečnej aktivity a geofyzikálne faktory, a preto ešte stále nie je možné – a pravdepodobne to nebude možné ešte dlhý čas – presne stanoviť podiel človeka vo vzťahu k zmenám prírodzeného charakteru. Neistota sa spája aj s reprezentatívnosťou dostupných údajov a s výstupmi klimatických modelov, ktoré ešte stále nepopisujú celkom presne všetky spätné väzby, a preto nemôžu s dokonalou presnosťou simulovať všetky zložky klimatického systému.

1.7 Pri príprave projekcií atmosferických koncentrácií skleníkových plynov a aerosólov a následne projekcií vývoja budúcej klímy vychádzajú klimatické modely z emisných scenárov podľa Zvláštnej správy o emisných scenároch (SRES), ktorú pripravil IPCC. Emisné scenáre zohľadňujú rôzne predpoklady socio-ekonomického, energetického a populačného vývoja sveta do konca 21. storočia.

1.8 Zraniteľnosť spoločenských a prírodných systémov v dôsledku klimatických extrémov sa prejavuje stratami na životoch, škodami a sťaženými životnými podmienkami v dôsledku sucha, povodní, vln horúčav, lavín a veterných búrok. Podľa projekcií ďalšieho vývoja by častota výskytu väčšiny extrémnych prejavov počasia mala v 21. storočí vzrásť a predpokladá sa aj zhoršenie ich vplyvu, a to čo sa týka ich rozsahu i intenzity.

1.9 Aby sa zlepšila schopnosť zisťovať, priradovať a úplne pochopiť klimatické zmeny, je potrebný ďalší výskum, ktorý pomôže znížiť mieru neistôt súvisiacich s projekciami budúcich klimatických zmien. Osobitný dôraz je potrebné klásť na podporovanie ďalšieho presnejšieho merania a systematického pozorovania, modelovania a podrobnejších analýz, najmä dôsledkov klimatických zmien.

1.10 Politickým rozhodnutím zainteresovaných štátov a Európskeho spoločenstva bola hypotéza antropogénnej príčiny globálnej zmeny klímy v dôsledku nárastu obsahu skleníkových plynov v atmosfére prijatá ako základ pre uplatnenie princípu predbežnej opatrnosti a pre vypracovanie politiky a stratégie zameranej na obmedzenie klimatických zmien prostredníctvom zníženia emisií skleníkových plynov, predovšetkým oxidu uhličitého zo spaľovania fosílnych palív.

1.11 Praktickým dôsledkom týchto politických rozhodnutí je prijatie Kjótskeho protokolu k Rámcovej dohode OSN o zmene klímy (december 1997) a jeho vstup do platnosti 16. februára 2005.

1.12 Kjótsky protokol zaväzuje zmluvné strany znížiť emisie skleníkových plynov v období 2008 – 2012 o príslušný objem podľa svojho záväzku uvedeného v prílohe B protokolu oproti stavu emisií v roku 1990. Členské štáty EÚ-15 sú povinné znížiť svoje celkové emisie o 8 % (t.j. v absolútnom vyjadrení o 336 mil. t CO₂ ekv. ročne). Nové členské štáty majú stanovené prílohou B svoje vlastné ciele znižovania. Väčšinou ide tiež o záväzok 8 %, v prípade Maďarska a Poľska o 6 %. Maďarsku, Poľsku a Slovinsku stanovuje príloha B odlišný referenčný rok. Protokol tiež ponúka možnosť uplatnenia flexibil-

ných mechanizmov (obchodovanie s emisiami, projekty spoločnej implementácie – Joint Implementation – v rozvinutých štátoch a projekty mechanizmov čistého rozvoja – Clean Development Mechanisms – v rozvojových krajinách), ktoré majú rozvinutým štátom pomôcť pri znižovaní emisií a plnení svojho Kjótskeho záväzku za výhodnejších ekonomických podmienok a zároveň umožniť rozvojovým krajinám prístup k novým technológiám.

1.13 Členské štáty EÚ-15 majú na celkových emisiách EÚ-25 podiel vo výške približne 85 % a nové členské štáty 15 %. Súčasné emisné inventúry ukazujú, že k roku 2003 sa v EÚ-15 ako zmluvnej strane Kjótskeho protokolu podarilo znížiť celkové emisie skleníkových plynov len o 1,7 %, čo výrazne znižuje reálne vyhliadky EÚ-15 na dosiahnutie kjótskeho cieľa do obdobia 2008-2012. Hoci emisie v EÚ-15 vykazujú od roku 1995 nárast o 3,6 % v ostatných piatich rokoch dokonca o 4,3 %, predpokladajú najnovšie projekcie emisií, že ďalšie dodatočné opatrenia na znižovanie emisií spolu s využitím kjótskych mechanizmov môžu viesť k zníženiu emisií o 8,8 % do roku 2010, čo je viac ako stanovuje kjótsky cieľ pre EÚ-15. Nové členské štáty EÚ vykazujú za obdobie 1990 – 2003 zníženie celkových emisií skleníkových plynov o 22 %, hoci významná časť tohto poklesu bolo dosiahnutá v dôsledku transformačných procesov, predovšetkým v prvej polovici deväťdesiatych rokov. Po roku 1995 poklesli emisie o 6 % a za obdobie ostatných piatich rokov vykazujú stabilizáciu.

1.14 Aj keď vyhliadky na splnenie záväzkov Kjótskeho protokolu v krajinách EÚ-15 naznačujú, že zníženie emisií do roku 2012 môže byť problematické, dokument pripravený na zasadanie Rady (marec 2005) obsahuje hodnoty strednodlhodobých cieľov zníženia pre ekonomicky vyspelé krajiny sveta rádovo o 15-30 % do roku 2020 a o 60-80 % do roku 2050 v porovnaní s rokom 1990. Čo sa týka dôsledkov takýchto krokov, IPCC odhaduje, že rast svetového HDP bude v období 1990 – 2100 spomalený o 0,003 až 0,06 percenta ročne⁽¹⁾. Odhady Európskej komisie rátajú (v prípade snahy o dosiahnutie koncentrácie CO₂ v atmosfére 550 ppmv) s poklesom rastu HDP EÚ-25 o 0,5 percenta v roku 2025 v prípade znižovania emisií CO₂ o 1,5 percenta ročne po roku 2012, ale len za predpokladu zapojenia všetkých krajín do boja proti klimatickým zmenám a do systému obchodu s emisnými kvótami. V prípade unilaterálneho prístupu EÚ môžu byť účinky na HDP EÚ 2 – 3 x väčšie, a to bez badateľných environmentálnych výsledkov⁽²⁾.

⁽¹⁾ Správa pracovnej skupiny 3 IPCC: „Climate Change 2001: Mitigation“ [Klimatické zmeny 2001: Zmiernenie], odborné zhrnutie, s. 61.

⁽²⁾ Víťazne v zápase s globálnymi klimatickými zmenami, KOM(2005)35, 9. februára 2005, s. 15.

1.15 Hlavným problémom Kjótskeho protokolu je skutočnosť, že jeho zmluvnou stranou sa nestali USA, ktoré produkujú v absolútnom vyjadrení najväčšie množstvo skleníkových plynov (takmer 25 % celosvetového množstva), a krajiny s najväčším očakávaným rastom emisií skleníkových plynov v najbližšej budúcnosti (India a Čína a pod., kde emisie od roku 1990 vzrástli o viac než 20 %) zatiaľ nemajú pre kontrolné obdobie rokov 2008 – 2012 stanovené svoje ciele zníženia. Zatiaľ čo na začiatku medzinárodných rokovaní v roku 1990 bol podiel rozvojových krajín na celosvetových emisiách zhruba 35 %, v roku 2000 už predstavoval okolo 40 % a projekcie naznačujú, že okolo roku 2010 bude tento podiel 50 % a v roku 2025 až 75 %. To predstavuje vážne ohrozenie cieľov celej tejto iniciatívy. Ak sa nepodarí dosiahnuť globálnu zhodu v prístupe k problematike klimatických zmien prostredníctvom politických rokovaní, potom izolovaná snaha európskych krajín (EÚ) nemôže priniesť požadovaný pozitívny účinok, ba naopak, môže spôsobiť vážnu nerovnováhu v hospodárskom vývoji.

1.16 Napriek všetkým možným výhradám k doterajšej úrovni poznatkov o podstate prebiehajúcich klimatických zmien a k spôsobu, akým bola iniciovaná, vypracovaná a schválená politika týkajúca sa klimatických zmien, je nutné konštatovať, že mnohé aktivity smerujúce k obmedzeniu emisií skleníkových plynov môžu mať významný pozitívny účinok – znižovanie energetickej náročnosti v hospodárskej a súkromnej sfére. K jeho dosiahnutiu je potrebné hľadať vhodné motivačné mechanizmy a predovšetkým investovať do rozvoja vedy, výskumu, vývoja nových technológií a zásadných inovácií.

2. Prostriedky na dosiahnutie cieľov EÚ v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov

2.1 S cieľom splniť svoje záväzky z Kjótskeho protokolu znížiť celkové emisie skleníkových plynov do obdobia 2008 až 2012 o 8 % a ďalej efektívne obmedziť emisie skleníkových plynov prijala Európska únia strategický program – Európsky program o zmene klímy a v jeho rámci potom viacero konkrétnych regulačných opatrení väčšieho alebo menšieho významu, z ktorých najdôležitejšie sú nasledovné:

2.1.1 Smernica 2003/87/ES⁽³⁾ o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov (EU-ETS) má predstavovať rozhodujúci nástroj pre splnenie záväzku na zníženie emisií skleníkových plynov. Táto smernica bola zavedená v priebehu roku 2004, keď boli tiež predložené

a pre väčšinu krajín aj schválené národné alokačné plány, alokujúce množstvo emisných kvót na vypustenie skleníkových plynov jednotlivými zdrojmi a ich prevádzkovateľmi. Smernica vstúpila do platnosti efektívne 1. januára 2005 a má umožniť prevádzkovateľom zdrojov emisií skleníkových plynov obchodovať tak, aby optimalizovali svoje náklady na znižovanie týchto emisií.

2.1.2 Prepájajúca smernica pružných mechanizmov Kjótskeho protokolu a obchodovania s emisnými kvótami má umožniť prepojenie pružných mechanizmov JI a CDM so systémom obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov (EU-ETS) ako prostriedok na splnenie vlastných cieľov členských štátov/podnikateľských subjektov v medzinárodnej spolupráci s ďalšími krajinami, ktoré ratifikovali Kjótsky protokol.

2.1.3 Smernica 2001/77/ES o podpore výroby elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov⁽⁴⁾ je veľmi dôležitým nástrojom zavádzania a využitia obnoviteľných zdrojov energie (voda, vietor, fotovoltaika, biomas, geotermálna energia) s cieľom vyvážiť ekonomické nevýhody počiatočného obdobia zavádzania obnoviteľných zdrojov energie do praktického uplatnenia.

2.1.4 Smernica 2003/30/ES o podpore využívania biopalív⁽⁵⁾ zahrňujúca využívanie biopalív v palivách pre motorová vozidlá vytvárajúcich zvýhodnené podmienky pre obmedzovanie spotreby fosílnych kvapalných palív v prospech rastu podielu motorových palív z obnoviteľných zdrojov.

2.1.5 Smernica 2004/8/ES o podpore kogenerácie⁽⁶⁾ (spoločnej výroby tepla a elektrickej energie) s cieľom napomôcť vyššiemu energetickému využitiu fosílnych palív kogeneračnou technikou.

2.1.6 Smernica 2003/96/ES o zdaňovaní energetických výrobkov a elektriny⁽⁷⁾ zavádzajúcej na území EÚ tzv. uhlíkovú daň resp. vytvárajúcu rámec pre ekologickú daňovú reformu a pre internalizáciu externalít.

2.1.7 Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o látkach obsahujúcich fluór a vyvolávajúcich skleníkový efekt (HFCs, PFCs a SF₆)⁽⁸⁾ – schválenie sa očakáva v priebehu tohto roka.

2.1.8 Opatrenia zavádzajúce hodnotenie tepelno-technických parametrov stavieb a ich zlepšovanie a niektoré ďalšie regulačné technické prostriedky.

⁽⁴⁾ Ú. v. ES L 283/33, 27.10.2001

⁽⁵⁾ Ú. v. ES L 123/42, 17.5.2003

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ L 52/50, 21.2.2004

⁽⁷⁾ Ú. v. ES 283/51, 31.10.2003

⁽⁸⁾ KOM(2003) 492, konečné znenie

⁽³⁾ Ú. v. ES 275/32, 25.10.2003

2.2 Zatiaľ čo regulačný rámec vytváraný smernicami o obnoviteľných zdrojoch energie, kogenerácii, zdaňovaní energetických výrobkov a podpore využívania biopalív upravuje trhové podmienky pre jednoduchšie a efektívnejšie znižovanie spotreby fosílnych palív a v zásade i pre rovnaké podmienky pre podnikateľov v rovnakých odvetviach, uplatnenie smernice o obchodovaní s emisnými kvótami skleníkových plynov vyvoláva mnoho rozporuplných reakcií, najmä čo sa týka prípravy a schvaľovacieho procesu národných alokačných plánov na jednotlivé zdroje. Tejto schéme totiž chýbajú práve atribúty vytvárania rovnakých podmienok pre účastníkov systému obchodovania, a to na národnej úrovni medzi jednotlivými výrobnými odvetviami, ako aj na medzinárodnej úrovni medzi jednotlivými členskými štátmi.

2.3 V prípade uplatnenia smernice o podpore výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov možno konštatovať, že trhové pôsobenie tohto nástroja je oveľa prehľadnejšie. Stanovuje vopred jasné pravidlá, za akých podmienok bude prebiehať odkupovanie energie do distribučných sietí na národnej úrovni. Možno predpokladať, že tieto podmienky budú medzi jednotlivými štátmi samozrejme rozdielne, čo možno vnímať aj ako porušenie rovnakých podmienok hospodárskej súťaže, no je vecou každého členského štátu, aké má priority a možnosti a podľa toho si môže nastaviť zvýhodnenie výkupných cien elektriny z jednotlivých druhov obnoviteľných zdrojov.

2.4 V pozadí za regulačnými prostriedkami sa nachádzajú podporné prostriedky, predovšetkým pri uplatnení vedy a výskumu v 6. rámcovom programe⁽⁹⁾, v ktorom sú na vedu a výskum súvisiace so zmenou klímy vyhradené prostriedky vo výške 2 120 mil. € na obdobie rokov 2003 – 2006. Prostriedky sú určené pre oblasti „trvalo udržateľných energetických systémov“, „trvalo udržateľnej povrchovej dopravy“ a pre oblasť „globálnej zmeny a ekosystémov“. V návrhu 7. rámcového programu⁽¹⁰⁾ na obdobie 2007 – 2013 sú medzi priority zaradené témy vodík a palivové články, výroba elektriny z obnoviteľných zdrojov a kvapalných motorových biopalív, ale i čisté technológie uhlia a sekvestrácia, energetické úspory a hospodárne využívanie v kapitole Energia so zdrojmi v celkovej výške 2 931 mil. EUR a ďalej témy výskum klimatických zmien a možnosti obmedzovania zraniteľnosti a rizík v kapitole Životné prostredie a klimatické zmeny so zdrojmi v celkovej výške 2 535 mil. EUR.

2.5 Ďalšou oblasťou, v ktorej je možné dosiahnuť podstatnejšie úspory emisií skleníkových plynov, je predovšetkým rozšírenie využívania biomasy, kvalitnejšia starostlivosť o lesné porasty a ich obnovu a rozširovanie zalesňovania neobrábanej poľnohospodárskej pôdy vo vhodných oblastiach. Úspory

emisií možno tiež dosiahnuť pomocou podpory aktivít zameraných na využívanie geologickej sekvestrácie a podporu bezpečného využívania jadrovej energie.

2.6 Zatiaľ čo niektoré krajiny sa rozhodli vzdať sa jadrovej energie alebo sa jej zriekli už od začiatku, v iných krajinách má jadrová energetika veľký význam. Na vývoji jadrovej fúzie sa pracuje, no podľa odhadov bude jej ekonomické využívanie možné najskôr o 50 rokov. V dôsledku toho je zvyšovanie bezpečnosti pri jadrovom štiepení, spracovanie vyhoreného jadrového paliva a riešenie problémov jeho konečného uloženia naďalej veľkou výzvou. Mnohé krajiny považujú podporu a zachovanie jadrovej energie za vhodný nástroj na obmedzovanie emisií skleníkových plynov. Iné vyjadrujú svoje výhrady voči takémuto prístupu kvôli nebezpečenstvám, ktoré sú s jadrovou energiou spojené.

2.7 Pomerne malá pozornosť je venovaná veľmi dôležitej problematike znižovania zraniteľnosti európskeho územia ako celku a špecificky jednotlivých členských štátov v dôsledku možných klimatických zmien. Táto veľmi významná oblasť si zaslúži oveľa väčšiu pozornosť a vložené finančné prostriedky majú najväčšiu efektivitu.

3. Vplyvy uplatňovania Kjótskeho protokolu a opatrenia politiky obmedzovania klimatických zmien na priemyselné zmeny

3.1 Vplyvy uplatňovania Kjótskeho protokolu a zodpovedajúcich politík a opatrení možno rozdeliť do dvoch skupín: (i) vplyvy vyvolávajúce štrukturálne zmeny priemyselných odvetví (vrátane novej delokalizácie niektorých výrobcov, ba i sektorov) a (ii) vplyvy pôsobiace primárne na zvyšovanie efektivity využitia energie a vyvolávajúce vnútorné zmeny v jednotlivých odvetviach, najmä v odvetviach s vysokou energetickou náročnosťou. Pre dosiahnutie úspechu bez zbytočných strát je nutné zvoliť také prostriedky, ktoré poskytujú rovnováhu regulácie a pozitívnu trhovú motiváciu. V opačnom prípade hrozí nebezpečenstvo, že úspech politiky klimatických zmien nebude reálny.

3.2 Štrukturálne zmeny môžu byť výsledkom uplatnenia niektorých nástrojov, ktoré zvýšia náklady na primárne (fosílné) zdroje energie a elektrickú energiu. Dôvodom rastu cien je: a) doteraz len čiastočne liberalizovaný trh energií a z toho vyplývajúce riziko monopolného správania veľkých energetických spoločností, ktoré si môžu dovoliť zvýšené náklady na opatrenia proti klimatickým zmenám (emisné kvóty, výkupné ceny energie z obnoviteľných zdrojov) premietnuť do svojich trhových cien, a b) externe stanovené zvýšenie cien v dôsledku

⁽⁹⁾ Rozhodnutie Rady 2002/835/ES z 30. septembra 2002

⁽¹⁰⁾ KOM(2005) 119, 6.4.2005

zdaňovania. Je nutné konštatovať, že na čiastočne liberalizovanom trhu EÚ majú tie národné trhy, ktoré sú už úplne liberalizované, tendenciu zvyšovať ceny energií pod zámienkou boja proti klimatickým zmenám, napríklad plným prenesením ceny uhlíka. Významné zvýšenie cien elektrickej energie a deformácia štruktúry priemyslu sa očakáva ako dôsledok nasledujúcich opatrení:

3.2.1 Podpora výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov má množstvo vplyvov a prínosov a tieto vplyvy sa líšia podľa daného druhu obnoviteľnej energie. Relatívne najmenej problematické je využitie vodnej energie (s ohľadom na nutnosť premyslených a citlivých úprav vodných tokov a s ohľadom na problematickosť veľkých vodných diel). V prípade veternej energie rastie škála problémov s uplatnením a systémovým zabezpečením. Množstvo obmedzení a administratívnych úprav si vyžaduje spaľovanie biomasy tak, aby prevažovali prínosy nad nákladmi na využitie tohto rozmanitého obnoviteľného zdroja. Máme tu na mysli predovšetkým nebezpečenstvo vykupovania biomasy veľkými elektrárskymi podnikmi ako prísady do paliva pre tepelné elektrárne a tým zvyšovanie jej ceny do takej miery, že sa stane príliš drahou pre lokálne kotolne, alebo pre nadväzujúci spracovateľský priemysel. Skutočne čisté zdroje (fotoelektrické články a geotermálna energia) sú doteraz v takom štádiu vývoja, že ich bežné uplatnenie vo väčšom rozsahu neprichádza v úvahu. Dôsledkom je v každom prípade vyššia výkupná cena energie z obnoviteľných zdrojov stanovená arbitrárne a premietnutá do ceny elektriny pre odberateľov. Vo všeobecnosti je však žiaduce podporovať využívanie obnoviteľných zdrojov energie a hľadať optimálne cesty k ich ekonomickej návratnosti.

3.2.2 Vzhľadom na to, že zdanenie primárnych energií neprebchlo vo všetkých štátoch na rovnakej úrovni a členské štáty sa výrazne odlišujú v oblasti vnútorných špecifických podmienok, vytvára toto opatrenie nevyváženosť, ktorá môže ovplyvniť alokáciu investícií do rozvoja kapacít a nových technológií v energeticky náročných odvetviach, a tým aj priemyselnú zmenu. Tento nástroj by sa mal využiť ako posledné možné riešenie s maximálnou opatrnosťou, najmä vzhľadom na to, že zdanenie primárnych energií v európskom priestore znevýhodňuje v hospodárskej súťaži tie krajiny, v ktorých zdanenie prebehlo.

3.2.3 Zavedenie Európskeho systému obchodovania s emisnými kvótami (EU-ETS) je spájané s rastom cien energií (rôzne pramene a pre rôzne územia uvádzajú rozpätie od 8 až do 40 %) a so znížením konkurencieschopnosti, prejavujúcim

sa poklesom HDP v rozsahu od 0,35 % do 0,82 %. Podobne sa očakáva pokles exportnej výkonnosti európskej ekonomiky a zostrenie konkurencie z krajín s nižšou cenou energie, nezaťaženou prostriedkami na obmedzovanie klimatických zmien. Zavádzanie tohto systému je veľmi chaotické a zneprehľadňuje investičné prostredie vo všeobecnosti, pričom favorizuje skôr tých, ktorí vo svojich procesoch a riadiacich systémoch nie sú efektívni.

3.2.4 Štrukturálne reakcie niektorých priemyselných odvetví (výroba železných i neželezných kovov, stavebných materiálov, chemický a papierenský priemysel a pod.) sú okrem vývoja cien energií umocňované aj v dôsledku zavedenia EU-ETS. Tieto odvetvia vynaložili v uplynulom období na začiatku deväťdesiatych rokov veľké prostriedky na modernizáciu a znižovanie energetickej náročnosti a niektoré sa i výrazne rozvíjali v objemoch výroby. EU-ETS v skutočnosti nastavuje systém pridelovania emisných kvót do takej pozície, že modernizované spoločnosti budú musieť emisné kvóty nakupovať, zatiaľ čo tí, ktorí nevynaložili žiadne úsilie a prostriedky, dostanú vo forme emisných kvót a možnosti ich predaje „príspevok“ na svoj rozvoj. Už hlavné obdobie obchodovania 2008 – 2012 môže tieto firmy priviesť do neriešiteľnej ekonomickej situácie, pretože sa v mnohých prípadoch dostali na technické a technologické minimá emisií i energetickej účinnosti a ďalšie znižovanie je mimo racionálne možnosti.

3.2.5 V niektorých odvetviach (predovšetkým v oceliarskom priemysle) sa uvoľňujú skleníkové plyny ako dôsledok fyzikálno-chemických procesov. Vo väčšine prípadov už tieto emisie boli znížené na technicky najnižšie hodnoty. Tieto fyzikálno-chemické emisie, ktoré už nie je možné ďalej znížiť, by mali byť vyňaté z obchodovania. To však nezabúva príslušné priemyslové odvetvia povinnosti znižovať existujúce emisie v iných výrobných oblastiach (výroba energií). Kritickým faktorom je aj horná hranica celkového objemu emisných kvót pre jednotlivé štáty a jednotlivých prevádzkovateľov zdrojov. Vzhľadom na to, že systém sa len začína rozbiehať, neexistujú doposiaľ významné praktické skúsenosti s jeho funkčnosťou a praktickými dôsledkami. Názory na jeho účinky pokrývajú širokú škálu od veľkej skepsy až po prehnaný optimizmus. Zostáva faktom, že ani tvorcovia systému nezverejnili konkrétne hodnoty zníženia emisií skleníkových plynov po zavedení EU-ETS v bilanciách prínosov uvažovaných opatrení na znižovanie emisií skleníkových plynov, no hospodárska sféra uprednostňuje dobrý funkčný a nediskriminujúci model obchodovania pred zdaňovaním energií.

3.3 Zmeny vyvolané ostatnými nástrojmi možno považovať za oveľa dôležitejšie. Nevyvolávajú síce toľko mediálnej pozornosti ako EU-ETS, ale postupne prinášajú v absolútnom meradle skutočné znížovanie spotreby energií alebo znížovanie spotreby fosílnych palív na výrobu energie. Ide teda o veľmi potrebný smer vývoja s konkretizovaným potenciálom znižovania emisií skleníkových plynov, aj keď aj tento smer je spojený s určitými rizikami.

3.3.1 V prípade úplného uplatňovania smernice o podpore výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov v zamýšľanom rozsahu sa počíta so znížením emisií skleníkových plynov v členských štátoch EÚ-15 o 100 – 125 Mt CO₂ ekv. a svojim rozsahom ide o najväčší prínos k znižovaniu emisií skleníkových plynov. Okrem priameho efektu zníženia emisií možno rátať s prínosmi v rozvoji technológií a zariadení fyzikálnych procesov výroby energie (voda, vietor, fotovoltaika), ako aj termických procesov pri energetickom využití biomasy. Rizikom v prípade využitia biomasy môže byť strata niektorých obnoviteľných surovín (najmä dreva) pre spracovateľské odvetvia. Preto je nutné zvoliť podporu kvalifikovane tak, aby k strate surovinových zdrojov nemohlo prichádzať. Rizikom v prípade veternej energie je jej nestabilita a veľký podiel energie z veterných zdrojov môže ohroziť bezpečnosť dodávok elektriny v sieťach, a preto si vyžaduje zálohovanie kapacít stabilnými zdrojmi.

3.3.2 Úplná implementácia smernice o podpore využívania biopalív má priniesť zníženie emisií skleníkových plynov (EÚ-15) o 35 – 40 Mt CO₂ a súčasným druhotným efektom je nová príležitosť pre poľnohospodárstvo a spracovateľský priemysel pri zabezpečovaní surovín a vlastných biopalív pre motorové vozidlá.

3.3.3 Smernica o podpore kombinovanej výroby tepla a elektriny je významnou zložkou systému obmedzovania emisií skleníkových plynov s potenciálnym efektom zníženia emisií (EÚ-15) o 65 Mt CO₂ ročne a zameriava sa na zvýšenie energetickej účinnosti výroby tepla všade tam, kde doteraz nebol tento systém využívaný (najmä väčšie zdroje tepla pre vykurovanie ľudských sídiel a pod.). Mnohé priemyselné inštalácie už tento systém dlhodobo využívajú. Rizikom je väčšinou pomerne vysoká cena palív oproti prírastku získanej energie a teda malá návratnosť investície, značná investičná náročnosť všade tam, kde je nutné pri zavedení systému realizovať retrofit základných zariadení a ďalej skutočnosť, že tieto zdroje nie sú zvyčajne prevádzkované nepretržite, čo zhoršuje ich prístup do siete. V oblasti dodávok energií sa celkové možnosti úspor emisií skleníkových plynov odhadujú na 250 – 285 Mt CO₂ ekv.

3.3.4 Uplatnenie daňových nástrojov by malo byť veľmi opatrné a mali by mať skôr pozitívny motivačný efekt prostredníctvom zníženia daňového zaťaženia subjektov pri obmedzení emisií skleníkových plynov. Otázkou je zdanenie pohonných hmôt v leteckej doprave. V súčasnosti je letecká doprava oproti iným druhom dopravy daňovo zvýhodnená, ale jej podiel na emisiách skleníkových plynov predstavuje len zhruba 2 %. Prípadné daňové zaťaženie leteckých palív musí byť realizované v globálnom kontexte, kroky musia byť navrhnuté a vykonané s ohľadom na vysoko konkurenčné prostredie v leteckej doprave a nemôžu byť jednostranné zo strany EÚ.

3.3.5 V oblasti spotreby je potenciálny rozsah úspor odhadnutý na 215 – 260 Mt CO₂ ekv., z toho lepšie tepelné vlastnosti budov môžu priniesť celkovú úsporu 35 – 45 Mt CO₂ ekv. V doprave je potenciál úspor odhadovaný na 150 – 180 Mt CO₂ ekv.

3.3.6 Súčasťou oblasti politik je nariadenie o látkach obsahujúcich fluór a vyvolávajúcich skleníkový efekt (HFCs, PFCs a SF₆), čo sa týka pomerne malého podielu skleníkových plynov. V súčasnom období tieto látky pokrývajú približne 2 % celkových emisií skleníkových plynov EÚ a možno očakávať, že ich podiel vzrastie na 3 % v období po roku 2012. Možnosti ich zníženia sa nachádzajú najmä v obmedzovaní používania týchto látok v komerčných chladiacich zariadeniach, pri výrobe HFC-23 a v pevných či mobilných klimatizačných jednotkách. Podľa posledných odhadov IPCC sa náklady môžu pohybovať v rozpätí 10÷300 US\$/t CO₂ ekv. (v závislosti od odvetvia a a regiónu). Potenciál úspor emisií sa odhaduje na 18 – 21 Mt CO₂ ekv.

3.3.7 Významný potenciál zníženia obsahu skleníkových plynov má sekvestrácia do zelenej hmoty, pri ktorej možno dosiahnuť 60 – 100 Mt CO₂ ekv., ak budú vytvorené potrebné predpoklady.

3.4 Zhromažďovanie a ukladanie CO₂ do vhodných geologických podlôží či do vyťažených hlbinných priestorov (geosekvestrácia) si vyžaduje jeho separáciu z vhodných antropogénnych zdrojov, prepravu na miesto uskladnenia a izoláciu od atmosféry na dlhé časové obdobie. Zníženie emisií týmto spôsobom je ovplyvnené množstvom zhromaždeného CO₂, znížením celkovej efektivity elektrární a priemyselných závodov v dôsledku energetickej náročnosti procesov zhromažďovania, prepravy a uskladnenia a podielom CO₂ viazaného v uskladnení. Súčasné techniky môžu viazať v uskladnení asi 90 % zhromaždeného množstva CO₂. Na to je potrebné asi o 15 – 30 % viac energie (najmä pre zhromažďovanie) na prevádzku týchto systémov, čo vedie k celkovej účinnosti znižovania emisií zhruba na 85 %.

4. Závěry a odporúčania

4.1 Zmena klímy je jedinečným problémom, s ktorým sa ľudstvo vo svojej modernej histórii doposiaľ nestretlo. Je problémom globálnym, dlhodobým (až niekoľko storočí) a znamená zložitú vzájomnú pôsobnosť klimatických, environmentálnych, ekonomických, politických, inštitucionálnych, sociálnych a technologických procesov. Z toho vyplývajú významné medzinárodné a medzigeneračné dôsledky v kontexte širších spoločenských cieľov, akými sú rovnosť a trvalo udržateľný rozvoj. Vytvorenie odozvy na klimatické zmeny je charakterizované rozhodovaním v situácii významnej neurčitosti a s rizikom, vrátane možnosti nelineárnych, prípadne nezvratných zmien.

4.2 Negatívne prejavy globálnych klimatických zmien súvisia s narastajúcou extrémnosťou poveternostných javov (napr. záplavy, povodne, zosuvy pôdy, suchá, veterné smršťi, a pod.), ktoré vyvolávajú neustále sa zvyšujúce škody na životoch i majetku. Prepočty nákladov a prínosu aktivít na zmiernenie účinkov sa líšia podľa toho, ako je určená prosperita, aký je rozsah a metodika analýzy a aké východiskové predpoklady boli použité pre analýzu. Výsledkom je, že prepočítané náklady a prínos nemusia odrážať skutočné náklady a prínos aktivít na zmiernenie klimatických zmien.

4.3 Ak pri stanovovaní ďalších politík zameraných na znížovanie emisií skleníkových plynov nebudú zohľadnené všetky ekonomické prepočty, hrozí tým krajinám, ktoré ratifikovali Kjótsky protokol, nebezpečenstvo odlivu niektorých priemyselných výrobných do ekonomicky vyspelých štátov, ktoré s podpisom protokolu stále váhajú, príp. do rozvojových štátov, pre ktoré z Kjótskeho protokolu zatiaľ nevyplývajú žiadne kvantitatívne záväzky. Výsledkom môžu byť ekonomické straty a strata konkurencieschopnosti, bez potrebného globálneho zníženia emisií.

4.4 Úspešné zavedenie opatrení na zmiernenie klimatických zmien musí prekonať veľa technických, ekonomických, politických, kultúrnych, sociálnych, behaviorálnych a inštitucionálnych prekážok, brániacich plnému využitiu technických, ekonomických a sociálnych príležitostí týchto zmiernujúcich aktivít. Potenciál zmiernujúcich príležitostí a druhy prekážok sa líšia od jedného regiónu, resp. odvetvia, k druhému, a tiež sa vyvíjajú v čase.

4.5 Účinné zavedenie opatrení na zmiernenie klimatických zmien môže byť výraznejšie, ak sú opatrenia politík na zmenu klímy integrované s inými, neklimatickými cieľmi národných a odvetvových politík a premenia sa na široké stratégie prechodu na dosiahnutie dlhodobých sociálnych a technologických zmien, vyžadovaných myšlienkou trvalo udržateľného rozvoja ako aj zmiernením klimatických zmien.

4.6 Koordinované aktivity krajín a odvetví môžu napomôcť k zníženiu nákladov opatrení na zmiernenie klimatických zmien, môžu riešiť otázky konkurencieschopnosti, potenciálne

konflikty s pravidlami medzinárodného obchodu a úniky uhlíka. Skupina krajín, ktoré chcú kolektívne obmedziť svoje emisie skleníkových plynov, by sa mala dohodnúť na uplatnení dokonale vyprojektovaných a účinných medzinárodných nástrojov.

4.7 Zmena klímy je globálnym javom, a preto by sme k nej mali takto pristupovať. Je potrebné využiť všetky politické nástroje a postupy s cieľom zahrnúť všetkých podstatných svetových emitentov skleníkových plynov do úsilia o znížovanie globálnej úrovne koncentrácie skleníkových plynov v atmosfére. Ich „výber“ by mal zobrať do úvahy odhadovanú úroveň celkových emisií skleníkových plynov v atmosfére po roku 2012. Skutočný pokrok nemožno dosiahnuť bez použitia primeraných politických i ekonomických prostriedkov.

4.8 Je tiež potrebné realisticky zhodnotiť odhodlanie štátov samotnej EÚ zrealizovať oveľa ambicióznejšie ciele direktívneho obmedzovania emisií po roku 2012 s prihliadnutím na Lisabonskú stratégiu a súčasné dosahované výsledky prijatých a uplatnených opatrení. V tomto zmysle vítame námety obsiahnuté v oznámení Komisie „Vítazne v zápase s globálnymi klimatickými zmenami“ a jeho sprievodných materiáloch.

4.9 Prístup EÚ v najbližšom období by sa mal zamerať na prípravu vecnej argumentácie pri medzinárodných rokovaniach o klimatických zmenách. Tieto rokovania musia viesť v budúcnosti k prijateľnému spôsobu pokračovania procesu znížovania emisií skleníkových plynov po roku 2012 za účasti všetkých ekonomicky vyspelých štátov a hlavných producentov emisií v rýchle sa rozvíjajúcich ekonomikách a z rozvojových štátov vo všeobecnosti. Ak k tomu nepríde, treba vziať do úvahy fakt, že Kjótsky protokol vo svojej súčasnej podobe bude v roku 2012 pokrývať len približne ¼ celkových svetových emisií skleníkových plynov. V takom prípade nemôže byť v súčasnej podobe účinným nástrojom na riešenie problematiky globálnej klímy do budúcnosti, a preto bude nevyhnutné hľadať také riešenia, ktorý by naň plynulo nadväzovali. Ich súčasťou potom musí byť aj nové preskúmanie nástrojov na znížovanie emisií skleníkových plynov, vrátane EU-ETS, z hľadiska ich skutočného účinku na globálny objem emisií skleníkových plynov, ako aj z hľadiska ich nákladovej efektivity a administratívnej náročnosti. Výskum porovnania návrhov a plánov jednotlivých skupín štátov na dlhodobé znížovanie emisií skleníkových plynov by sa mal začať bezodkladne, aby bolo možné včas prijať správne rozhodnutia.

4.10 Pomocou politických prostriedkov je potrebné dosiahnuť zapojenie globálnej komunity do riešenia globálnych problémov. Treba otvorene pripustiť, že zapojenie nemusí byť v záujme všetkých veľkých emitentov a unilaterálny prístup sa im vyplatí vzhľadom na ich geografické podmienky (USA, Čína). V prípade politického neúspechu môže pretrvávajúce vedúce úlohy EÚ v oblasti klimatických zmien viesť k oslabeniu schopnosti adaptácie bez badateľného efektu na samotné klimatické zmeny.

4.11 Tieto problémy nemožno riešiť bez výrazného prehĺbenia vedomostí o príčinách javov, ako aj o možnostiach obmedzovania príslušných antropogénnych vplyvov. Bez primeraných prostriedkov vynakladaných na vedu a výskum, monitorovanie a systematické pozorovanie nemožno zabezpečiť požadovaný rýchlejší rozvoj vedeckého poznania skutočných príčin klimatických zmien.

4.12 Je nepochybné, že v mnohých ohľadoch je kľúčovým faktorom hospodárskeho úspechu ako aj postupného znižovania emisií skleníkových plynov hospodárna výroba a predovšetkým hospodárne využitie energií. Za primerané a efektívne nástroje na strane výroby energie pokladáme rast výroby energií z obnoviteľných zdrojov selektívne podľa špecifických podmienok jednotlivých členských krajín, vrátane využívania biopalív v doprave, racionálne využitie potenciálu kogenerácie, zvyšovanie celkovej účinnosti výroby elektriny a tepla s tým, že si musíme uvedomovať, kde sú hranice účinnosti týchto nástrojov. Relatívne bezproblémovým príspevkom vedúcim k zníženiu emisií skleníkových plynov je tiež využívanie solárneho ohrevu vody za účelom vykurovania, alebo za účelom získavania teplej úžitkovej vody a využitia tepelných čerpadiel, ktoré sa v súčasnosti stávajú už úplne rentabilné pre použitie v malých rozmeroch, napríklad pre rodinné domy.

4.13 Za ďalšie účinné nástroje považujeme dekarbonizáciu výroby elektriny a tepla s využitím všetkých dostupných zdrojov palív a surovín, vrátane podpory výroby energie z jadrových zdrojov, fotovoltaickej elektriny a vodíkových tech-

nológií, predovšetkým v oblasti výskumu a vývoja a zvyšovania bezpečnosti systémov výroby a použitia. Na strane konzervácie energie ide okrem klasického znižovania energetickej náročnosti priemyselných výrob tiež o skvalitnenie tepelno-technických vlastností budov a o významný rast efektívnej hromadnej dopravy. Tieto nástroje si budú tiež vyžadovať značné objemy prostriedkov na vedu a výskum a veľké implementačné úsilie, ak EÚ naozaj chce prevziať vedúce postavenie v boji proti klimatickým zmenám.

4.14 Všetky opatrenia musia byť prijímané po vykonaní dôkladnej analýzy väzieb a dosahov, aby kvôli neprimeraným krokom nebola ohrozená konkurencieschopnosť a v podstate aj akcieschopnosť EÚ ako celku a jednotlivých členských štátov. Napríklad podpora výroby energie z biomasy nesmie ohrozovať niektoré priemyselné odvetvia tak, že by likvidovala ich surovinovú základňu, a rast cien energií v dôsledku opatrení na potlačenie emisií skleníkových plynov sa nemôže dostať do prohibítivného pásma s významnými sociálnymi dôsledkami.

4.15 Pre zabezpečenie bezpečnosti obyvateľstva je nutné pri súčasnom zohľadnení regionálnych podmienok pripraviť plány na obmedzenie zraniteľnosti klimatickými zmenami a podporovať rozvoj varovných a výstražných systémov v návaznosti na monitorovanie a systematické pozorovania. Efektívne kroky v tejto oblasti si vyžadujú hlbokú strategickú a ekonomickú analýzu, vecné plánovanie a alokáciu príslušných finančných prostriedkov na úrovni EÚ, ako aj na úrovni jednotlivých členských štátov a regiónov.

V Bruseli 20. apríla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúci pozmeňovací návrh bol v priebehu diskusie zamietnutý, ale získal aspoň štvrtinu odovzdaných hlasov:

Bod 4.13

Zmeniť znenie takto:

„Za ďalšie účinné nástroje považujeme dekarbonizáciu výroby elektriny a tepla s využitím ~~všetkých iných~~ dostupných zdrojov palív a surovín, ~~vrátane podpory výroby energie z jadrových zdrojov, najmä~~ fotovoltaiickej elektriny a vodíkových technológií, predovšetkým v oblasti výskumu a vývoja a zvyšovania bezpečnosti systémov výroby a použitia ...“

Zdôvodnenie

Zrušenie argumentácie v prospech jadrovej energie vyplýva z pozmeňovacieho návrhu k bodu 2.6.

Výsledky hlasovania

Za: 25

Proti: 54

Zdržali sa: 12

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Právny rámec politiky Spoločenstva na ochranu spotrebiteľov“

(2006/C 185/13)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. februára 2005 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko na tému: „Právny rámec politiky Spoločenstva na ochranu spotrebiteľa“

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 28. marca 2006. Spravodajcom bol pán PEGADO LIZ.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. a 21. apríla 2006 (schôdzi z 20. apríla 2006) 45 hlasmi za, 26 hlasmi proti, pričom sa 2 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie

1.1 V celom právnom spoločenstve musí byť politika, ktorú chce Spoločenstvo uplatniť založená na právnom základe stanovujúcom hranice právomoci Spoločenstva a parametre jeho činnosti. Európska únia je právnym Spoločenstvom, ktoré musí spĺňať tieto požiadavky.

1.2 Aby bol právny základ primeraný, operatívny a účinný, musí byť jasný, presný a nezávislý. Musí obsahovať ciele, základné princípy a kritéria zavedenia politiky, ktorú chce toto práve Spoločenstvo uplatniť. Musí pokrývať všetky oblasti politiky, pre ktoré bola vytvorená.

1.3 Prijatím Maastrichtskej zmluvy sa článok 129-A Zmluvy stal novým právnym základom pre činnosť v oblasti politiky ochrany spotrebiteľa. Veľmi rýchlo sa však preukázalo, že nie je dostatočným základom pre rozvoj samostatnej politiky v tejto oblasti.

1.4 Nedostatočná aplikácia tohto právneho základu zdôraznila v priebehu rokov jeho nedostatky v zmysle pôsobiť ako trvalo udržateľný a účinný právny základ na podporu skutočnej politiky ochrany záujmov spotrebiteľov na úrovni Spoločenstva.

1.5 Zmeny a doplnenia zavedené podľa článku 153 Amsterdamskej zmluvy sa nezaoberali spomínanými nedostatkami, rovnako ako navrhovaný text Zmluvy o ústave.

1.6 Politika na ochranu spotrebiteľa je zjavne jednou z politík, ktoré sa najviac približujú európskym občanom. V širokej miere môže ovplyvniť ich priblíženie sa k európskemu ideálu, pokiaľ uspokoja ich potreby a snahy, ako tomu nebolo vždy v minulosti⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Ako to EHSV uviedol v svojom stanovisku na tému „Účinky rozšírenia EÚ na spotrebiteľskú politiku“, Ú. v. EÚ C 221 z 8.9.2005 a ako Európsky parlament uznal v svojom stanovisku na tému podpory a ochrany záujmov spotrebiteľov nových členských štátov. (Spravodajca. Henrik Dam Kristensen, PE 359.904/02-00). Takéto zohľadnenie by mimochodom mohlo byť lepšie zabezpečené dodatočným rozvojom autoregulácie, koregulácie a alternatívnych spôsobov k sporným nariadeniam.

1.7 Bohužiaľ prístup Komisie k politike ochrany spotrebiteľa potvrdzuje znepokojujúci úpadok ochrany a podpory záujmov spotrebiteľov⁽²⁾. Toto nedodržanie záväzku zdôrazňuje potrebu a nevyhnutnosť okamžitého prehodnotenia právneho základu, ktorý uvádza Zmluva v danej veci.

1.8 Toto stanovisko sa zaoberá rovnakými otázkami. Európsky hospodársky a sociálny výbor konštatuje, že okrem nevyhnutnej politickej vôle ďalej presadzovať politiku ochrany spotrebiteľa prostredníctvom zvýšeného zapojenia spotrebiteľov a ochrany ich záujmov vo všetkých oblastiach politiky Spoločenstva, je potrebné pristúpiť k hlbkému prehodnoteniu právneho rámca, aby bolo možné vytvoriť pevný základ politiky ochrany spotrebiteľa.

1.9 Pomocou príspevkov mnohých európskych právnikov, ktorých odbornosť je v danej oblasti všeobecne uznávaná, Európsky hospodársky a sociálny výbor môže záverom predložiť návrh nového právneho základu politiky spotrebiteľa, ktorý by prispel rozhodujúcim spôsobom k zlepšeniu, zjednoteniu, dokonca k redukcii právnych predpisov. EHSV odporúča Komisii, Rade a takisto členským štátom, aby takýto návrh vzali do úvahy pri budúcom prehodnocovaní textu Zmluvy.

2. Úvod: Cieľ stanoviska z vlastnej iniciatívy

2.1 Keď sa EHSV rozhodol prijať toto stanovisko z vlastnej iniciatívy, jeho cieľom bolo podporiť podrobné preskúmanie právneho základu, ktorý bude určený pre politiku spotrebiteľa na európskej úrovni, t. j. článok 153 Zmluvy, a to v súvislosti s textom Zmluvy o ústave predloženým rôznym členským štátom, rovnako ako so sekundárnym právom. Rovnako sa usiloval zapojiť do tohto procesu zástupcov zainteresovaných v tejto otázke a odborníkov na právne predpisy Spoločenstva v oblasti spotreby.

⁽²⁾ Toto je jasne poukázané v novej smernici 2005/29/CE z 11. mája 2005 (Ú. v. EÚ L 149 z 11.06.2005) o nečestných obchodných praktikách, v svojom akčnom programe Spoločenstva v oblasti ochrany zdravia a spotrebiteľov (2007/2013) [KOM(2005) 115, konečná znenie] a v stiahnutí návrhu stanov o podpore predaja vo vnútornom obchode [KOM(2005) 462, konečné znenie 27.9.2005].

2.1.1 Mnohí z tých, ktorí si boli vedomí nedostatkov súčasného článku 153, sa zhodli na skutočnosti, že kvôli daným nedostatkom sa tento článok nepoužíval v praxi ako právny základ sekundárneho práva na podporu práv a záujmov spotrebiteľov a tiež rozvoja spotrebiteľskej politiky v Európskej únii. Táto politika by mohla byť kvalitnejšia, keby dostala primeraný, funkčný a účinný právny základ.

2.2 Európske inštitúcie vo všeobecnosti a najmä organizácie občianskej spoločnosti, organizácie spotrebiteľov a sociálni partneri budú určite ako prví čerpať z vylepšeného právneho základu politiky ochrany spotrebiteľa v Zmluve.

2.2.1 EHSV ako fórum pre inštitucionálne zastúpenie organizovanej občianskej spoločnosti je chápaný ako najvhodnejšie miesto na úspešné riešenie tejto úlohy prostredníctvom dialógu so sociálnymi partnermi s podporou univerzitných odborníkov z tejto oblasti.

2.2.2 Podľa názoru EHSV patrí politika spotrebiteľa v každom prípade medzi politiky, ktoré majú najbližšie k európskym občanom. V širokej miere by mohla a mala ovplyvniť ich kladný postoj k európskemu ideálu pokiaľ naplnia ich potreby a požiadavky.

2.2.3 Európsky hospodársky a sociálny výbor si 14. októbra 2005 vypočul veľký počet predstaviteľov, ktorí kladne odpovedali na dotazník pripravený na tento účel. Takto získané názory a návrhy pomohli k vytvoreniu lepších základov tohto stanoviska. EHSV by chcel pri tejto príležitosti poďakovať všetkým, ktorí prispeli k vypracovaniu tohto textu (*).

3. Otázka: právny základ politiky na ochranu spotrebiteľa

3.1 Súčasný právny základ politiky na ochranu spotrebiteľa sa nachádza v hlave XIV Zmluvy nazvanej „ochrana spotrebiteľa“, článok 153. Článok znie takto:

„1. Spoločenstvo v snahe podporiť záujmy spotrebiteľov a zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľov prispieva k ochrane ich

(*) Na verejnej diskusii 14. októbra 2005 sa zúčastnili: pán Carlos Almaraz (UNICE), profesor Thierry Bourgoignie (Quebecká univerzita, Montreal), pani Nuria Rodríguez (Európska organizácia spotrebiteľov/ European Consumers' Organisation), pán Denis Labatut a pani Kalliopi Spyridaki (Únia európskych nezávislých maloobchodníkov/ Union of Groups of Independant Retailers of Europe), pán Jon-Andreas Lange (Nórska rada spotrebiteľov/ Forbrukerradet – The Consumer Council of Norway), pán William Vidonja (CEA), pán Patrick von Braunmühl (Centrála spolkového zväzu spotrebiteľov/ Verbraucherzentrale Bundesverband – vzbv) a pán Hubert J. J. van Breemen (VNO NVW).

Okrem iného sme dostali písomné komentáre k dotazníku adresovanom niekoľkým právnikom a akademikom v celej Európe, od profesora Thierry Bourgoignie (Quebecká univerzita, Montreal), profesora Jean Calais-Auloy (Fakulta práv a ekonomických vied, Montpellier), pána Stephen Crampton (Which?), profesora Mário Frota (Portugalské združenie za práva spotrebiteľa/ Associação Portuguesa de Direito do Consumo), pani Cornelia Kutterer (Európska organizácia spotrebiteľov), pána Jon-Andreas Lange (Nórska rada spotrebiteľov/ Forbrukerradet – The Consumer Council of Norway), pani René-Claude Mäder (spotreba, ubytovanie a životné prostredie), profesora Stephen Weatherill (ECLG- Zákaznícke poistenie), profesora Hans Micklitz (Institut für Europäisches Wirtschafts- und Verbraucherrecht e.V. Universität Bamberg), pani Gaëlle Patetta, (UFC-Que Choisir?), profesora Norbert Reich, (Universität Bremen Fachbereich Rechtswissenschaften), UNICE a takisto od Euro Commerce.

zdravia, bezpečnosti a hospodárskych záujmov, ako aj k podpore ich práva na informácie, osvetu a vytváranie združení na ochranu ich záujmov.

2. Požiadavky ochrany spotrebiteľa sa zohľadnia pri definovaní a uskutočňovaní iných politík.
3. Spoločenstvo prispieva k dosahovaniu cieľov uvedených v odseku 1 prostredníctvom:
 - a) opatrení prijatých podľa článku 95 v kontexte zavŕšenia tvorby vnútorného trhu,
 - b) opatrení, ktoré podporujú, dopĺňajú a sledujú politiku členských štátov.
4. Rada v súlade s postupom uvedeným v článku 251 a po porade s Hospodárskym a sociálnym výborom prijme opatrenia uvedené v odseku 3 písm. b).
5. Opatrenia prijaté podľa odseku 4 nebránia žiadnemu členskému štátu zachovávať alebo zaviesť prísnejšie ochranné opatrenia. Tieto opatrenia musia byť zlučiteľné s touto zmluvou a musia byť úradne oznámené Komisii (*).

3.2 Aby bola ochrana spotrebiteľov zaradená medzi otázky patriace do pôsobnosti Európskej únie, musí byť podľa článku 5 predmetom konkrétneho ustanovenia tejto Zmluvy, ktorej konsolidované znenie je nasledovné:

„Európsky parlament, Rada, Komisia, Súdny dvor a Dvor audítorov vykonávajú svoje právomoci za podmienok a na účely stanovené na jednej strane ustanoveniami zmlúv o založení Európskych spoločenstiev a následných zmlúv a aktov, ktoré upravujú a dopĺňajú tieto zmluvy, a na strane druhej ostatnými ustanoveniami tejto zmluvy.“

3.3 Toto pravidlo, podľa ktorého štáty majú právomoc určiť si svoje kompetencie, má kľúčový význam, pretože neúplný, nepresný text alebo jeho rozporuplný charakter môže podľa tejto Zmluvy viesť k vyhláseniu predpisov následne prijatých európskymi inštitúciami za neplatné.

(*) Okrem spomenutého článku politika spotrebiteľa vychádza z rôznych ďalších ustanovení Zmluvy o ústave EÚ, medzi ktorými je možno rozlíšiť ustanovenie, ktoré podnietilo výzvu členským štátom v preambule. Podľa tejto výzvy mali zabezpečiť podporu hospodárskeho a sociálneho pokroku svojich obyvateľov v súlade so zásadou udržateľného rozvoja v rámci vybudovania vnútorného trhu a vytvorenia spoločného občianstva príslušníkov týchto krajín, ako aj ustanovenia článkov 2 a 6 spomínanej Zmluvy 3 ods. 1, písm. t) 17, ods. 2, 33, ods. 1 písm. e), 34, ods. 2 II, 75, ods. 3 II, 81, ods. 3, a 87, ods. 2, písm. a) Zmluvy o Ústave EÚ v znení Zmluvy z Nice

3.4 V tomto štádiu je vhodné zopakovať, ako to v svojom rozhodnutí z 5. októbra 2000 pripomenul Súdny dvor, že cieľom všetkých uznesení prijatých na základe článku 100 A (dnešný článok 95) musí byť zlepšenie podmienok pre vytvorenie a fungovanie vnútorného trhu. Súdny dvor pripomína, že ak by na výber článku 100 A ako právneho základu stačilo jednoduché konštatovanie rozdielnosti medzi národnými právnymi predpismi a teoretické riziko porušenia základných slobôd alebo narušenie hospodárskej súťaže, súdne preskúmanie dodržiavania právneho základu by stratilo účinnosť⁽⁵⁾.

3.5 Táto požiadavka jasného právneho základu, teda kontrolovateľného na medzinárodnej úrovni, musí byť súčasťou politického plánu ako nesporný ústavný signál nutnosti vytvoriť politiku na ochranu spotrebiteľa. V tejto súvislosti je užitočné pripomenúť, že Jednotný európsky akt zo 17. a 28. februára 1986 čiastočne zaplnil medzery v Rímskej zmluve doplnením hlavy, ktorá je venovaná výlučne životnému prostrediu a zložená z článkov 130 R až 130 T (súčasných články 174 až 176). Ciele a kritéria stanovené v článku 175 pre činnosť Spoločenstva v oblasti životného prostredia jasne prispeli k vytvoreniu účinného súboru noriem v tejto oblasti.

3.5.1 Porovnanie súčasného znenia článkov 175 a 153 Zmluvy zjavne ukazuje, že i kvalita právneho základu je pre budúce zásahy rozhodujúca. V oblasti životného prostredia sú ciele jasne a presne stanovené.

Okrem toho článok 175 stanovuje zásady, na ktorých sú založené zásahy Spoločenstva v danej oblasti.

Technické parametre definované v článku 175. ods. 3 sú rovnako faktormi, ktoré prispievajú k racionálnemu a užitočnému uplatneniu politiky životného prostredia.

3.5.2 Keďže zákonodarný orgán Spoločenstva má právomoc posúdiť primeranosť opatrení, ktoré hodlá prijať, je jasné, že kvalita právneho základu je rozhodujúca, pretože znižuje možnosť omylu alebo zneužitia právomoci, či zjavného prekročenia posudzovacej kompetencie⁽⁶⁾.

4. Je článok 153 prijateľným právnym základom pre vytvorenie politiky Spoločenstva pre európskych spotrebiteľov?

4.1 Na základe týchto zistení je potrebné konštatovať, že súčasný článok 153 Zmluvy netvorí právny základ, ktorý by poskytol dostatočné záruky vzhľadom na ciele ochrany spotrebiteľov.

4.2 Treba pripomenúť, že spotrebiteľské právo na európskej úrovni sa v zásade vyvíjalo na základe článku 95 Zmluvy a podnetov na vytvorenie vnútorného trhu. Politika ochrany spotrebiteľa sa samozrejme snaží byť celoplošná a i iné oblasti Zmluvy jasne obsahujú odkazy na potrebu zohľadnenia

ochrany spotrebiteľa. Vo všeobecnosti je však súčasné znenie článku 153 považované za nedostatočné.

4.3 Rovnako sa skonštatovalo, že opatrenia na ochranu a obranu spotrebiteľa boli iba výnimočne prijaté na základe článku 153 (alebo predtým článok 129 A).

4.4 K tejto kritike, ktorá vytvára z tejto spotrebiteľskej politiky doplnok pravidiel pre rozvoj vnútorného trhu, treba doplniť dôsledky vyplývajúce z rozhodnutia Súdneho dvora Európskych spoločenstiev z 5. októbra 2005⁽⁷⁾, ktoré sú spomínané vyššie. Neistota, ktorá predovšetkým vyplýva z tejto judikatúry môže viesť k spochybneniu, predovšetkým prostredníctvom predbežného konania, samotného právneho základu niektorých smerníc prijatých v oblasti ochrany spotrebiteľa (záruka, domáci predaj, atď.)

4.5 Okrem toho, súčasný text určuje ako kritérium zvýšenu úroveň ochrany spotrebiteľa. Táto zvýšená ochrana spotrebiteľa tak, ako je definovaná v článku 153, nevedie nevyhnutne k tomu, aby sa členské štáty snažili o vytvorenie právneho systému, ktorý poskytuje viac záruk. Článok 153. ods. 5 v takýchto prípadoch umožňuje zachovať právne systémy s vyšším stupňom ochrany, pod podmienkou, že budú zlučiteľné so Zmluvou.

4.5.1 Okrem toho, určenie vysokej úrovne ochrany nie je vôbec jednoduché. Parametre, ktoré je potrebné vziať do úvahy nie sú vôbec spomenuté v článku 153 a môžu spôsobiť ťažkosti s výkladom.

4.6 V súčasnosti sa teda zdá, že právny základ by mal byť prehodnotený vzhľadom na nasledujúce dôvody.

4.6.1 Politika ochrany spotrebiteľa musí byť súčasťou samotných právomocí Únie a nesmie byť ponímaná ako doplnok politiky členských štátov. Je naozaj paradoxné považovať ochranu spotrebiteľa, o ktorej sa hovorí, že môže prispieť k zlepšeniu vnútorného trhu, za kompetenciu členských krajín.

4.6.2 Zdravie, bezpečnosť a ekonomické záujmy spotrebiteľov sa javia ako oblasti, v ktorých musí Európska únia prispieť. Bolo by vhodné vidieť ich skôr ako ciele, ktoré je potrebné rozšíriť. Sú ekonomické záujmy spotrebiteľov jediným kritériom, ktoré je potrebné vziať do úvahy? Zjavne tu existuje viac ako jasný rozpor medzi ich podporou a prínosom ku ich ochrane.

4.6.3 Právo na informácie, právo na vzdelanie a právo združovať sa s cieľom chrániť tieto záujmy sú princípy, ktoré je treba uznať za základné pravidlá pre politiku Únie.

4.6.4 Kritériá, ktoré je potrebné vziať do úvahy pri určovaní vysokej úrovne ochrany neboli stanovené, preto by mali byť uvedené v samotnej Zmluve.

⁽⁵⁾ SDES, 5. októbra 2000, Spolková republika Nemecko proti Európskemu parlamentu a Rade, konanie C-376/98, zb., I-8149, viac pozri zdôvodnenia 76 až 89.

⁽⁶⁾ Pozri SDES, 20. októbra 1977, AS, ROQUETTE FRERES, konanie 29/77, zb., str. 1835.

⁽⁷⁾ C-376/98, Monteil a Samanni [1] ECR I8498;

4.6.5 Úvaha o ochrane spotrebiteľa ako o samostatnom právnom základe by mala vziať do úvahy prioritné postavenie politiky Spoločenstva, či už v jej obsahu alebo forme. Princíp duálnej subsidiarity je zjavne obmedzením, ktoré paralyzuje každú politiku rozvoja ochrany spotrebiteľa na európskej i na národnej úrovni. Od duálnej subsidiarity, ktorú zavádza článok 153, sa musí samozrejme za týchto podmienok upustiť.

4.6.6 Právny základ v Zmluve by sa mal snažiť nielen o ochranu alebo obranu spotrebiteľov, ale takisto by im mal dať možnosť aktívne konať. Spotrebiteľ je občan, ktorý musí mať pri výbere z možností ponúknutých spoločnosťou právo vyjadriť sa a byť vypočutý.

4.6.7 Bolo by rovnako potrebné preskúmať, či ustanovenia Zmluvy, ktoré sa vzťahujú na prístup na Súdny dvor nemusia uznať priamy prístup združeniam spotrebiteľov, keďže sa jedná o skupiny zastupujúce tých, ktorých sa týkajú právne akty prijaté Európskou úniou.

4.6.8 Treba dodať, že text je vo svojom súčasnom znení založený na obmedzujúcej koncepcii ochrany spotrebiteľa prakticky zameranej jedine na kvalitu informácie.

5. Ciele, princípy a kritéria určenia právneho základu pre politiku spotrebiteľa.

5.1 Aké sú všeobecné kritéria, ktoré určujú kvalitu právneho základu Zmluvy?

Na základe vyššie uvedených skutočností právny základ musí:

- byť jasný a presný,
- obsahovať ciele v rámci určenej politiky, základné princípy tejto politiky a kritéria ich zavedenia,
- byť nezávislý.

Tieto jednotlivé charakteristické črty sú dôležité na odstránenie vyššie spomenutých ťažkostí.

5.2 Okrajové otázky môžu okrem toho byť zahrnuté na upresnenie právneho základu. Týmto spôsobom je potrebné zvážiť možnosti v oblasti kvality harmonizácie. Komisia podporuje najmä politiku maximálnej alebo kompletnej harmonizácie. Avšak úroveň ochrany musí byť skutočne vysoká, v opačnom prípade sa môže maximálna alebo úplná harmonizácia uplatniť na úkor záujmu spotrebiteľov.

5.3 Navrhnutý text sa usiluje o doplnenie a zmenu článku 3. 1. písm. t) Zmluvy jasným začlenením politiky podpory a ochrany záujmov spotrebiteľov medzi ciele, ktoré inštitúcie sledujú.

5.4 Navrhovaný článok 153 uvádza tri oblasti:

5.4.1 Obsahuje súpis cieľov politiky Európskej únie v spotrebiteľskej oblasti. Tieto ciele sú tradičné. Je však potrebné zdôrazniť niektoré ich zvláštnosti:

— Podpora práva na informácie, vzdelanie, účasť a práva organizovať sa s cieľom obrany a zastúpenia záujmov spotrebiteľov, najmä uznaním individuálnych a kolektívnych práv je v tejto oblasti. Jasne naznačuje, že musia byť samozrejme vytvorené mechanizmy kolektívneho odvolania, ako aj formy združujúce spotrebiteľov k vytvoreniu predpisov, ktoré sa ich týkajú.

— Ochrana zdravia a bezpečnosť spotrebiteľov je samozrejme tradičnou témou, ktorá musí byť uznaná ako jeden z cieľov, ktoré Zmluva sleduje.

— Podpora právnych, ekonomických, sociálnych a kultúrnych záujmov spotrebiteľov je ďalším novým prvkom. Uznáva spotrebiteľa ako aktívneho činiteľa spoločnosti, nie ako jednoduchého užívateľa výrobkov a služieb. Na základe uznania podpory týchto záujmov je možné vytvárať takéto politiky, najmä politiku udržateľného rozvoja. Toto platí i pre politiku, ktorá úzko spája podporu záujmov spotrebiteľov a rešpekt voči životnému prostrediu.

5.4.2 Pri tvorbe článku 153 je treba spomenúť tieto princípy:

- preventívna činnosť,
- účinná náprava,
- rozvoj trvalej spotreby,
- princíp zodpovednosti pôvodcu rizika,
- princíp účasti.

Týchto päť princípov je potrebných k úspešnému ukončeniu spomenutej politiky.

5.4.3 Navrhovaný text tradične pripomína, že požiadavky vychádzajúce z nezávislého právneho základu nemožno pri vytváraní ďalších politík Európskej únie ignorovať.

5.4.4 Pokiaľ ide o vytváranie týchto opatrení, je potrebné zohľadniť niektoré parametre. Problematika zvýšeného stupňa ochrany berie do úvahy najmä dostupné socio-ekonomické údaje, ktoré umožňujú presne určiť správanie sa spotrebiteľa pri nákupe a využívaní výrobkov a služieb uvedených na trh. Výslovné uznanie kolektívneho odvolania musí byť takisto potvrdené.

5.4.5 Článok 153 v navrhnutom znení určuje politiku, ktorú by mala Rada uplatňovať.

Jednou z diskutovaných otázok je otázka priameho pôsobenia smerníc. Navrhnuté riešenie uprednostňuje ako spôsob harmonizácie nariadenie. Čím sa práve prebiehajúca diskusia o pôsobnosti smerníc stáva zbytočnou. Výsledkom by mal byť pružný model, na základe ktorého členské štáty zvolia prístup v prípade, že by chceli udržať alebo zaviesť ochranné opatrenia.

Toto riešenie podporuje maximálnu harmonizáciu, ktorá však závisí jednotlivo od prípadu.

5.4.6 Text článku 153 obsahuje inováciu v tom, že združenia spotrebiteľov povyšuje podľa článku 230 Zmluvy na úroveň príjemcov. Inými slovami, akty Spoločenstva, ktoré neuznávajú ustanovenia tejto Zmluvy môžu byť predmetom priamej sťažnosti združení na Súdnom dvore.

6. Záver: návrh nového právneho základu

Vzhľadom na vyššie spomenuté údaje je návrh formulovaný nasledovne:

Článok 153

„1. Politika Spoločenstva v oblasti spotreby prispieva k presadzovaniu týchto cieľov:

- Podpora práv na informácie, na vzdelanie, účasť a práva združovať sa s cieľom chrániť a zastupovať záujmy spotrebiteľov najmä uznaním individuálnych a kolektívnych práv.
- Ochrana zdravia a bezpečnosť spotrebiteľov.
- Podpora právnych, ekonomických, sociálnych a kultúrnych záujmov spotrebiteľov.

2. Politika Spoločenstva v oblasti ochrany spotrebiteľa sa snaží o dosiahnutie najvyššieho stupňa ochrany. Je založená na týchto princípoch:

- princíp preventívnej činnosti,
- princíp účinnej nápravy poškodenia individuálnych a kolektívnych práv a záujmov spotrebiteľov.
- tvorivý princíp zodpovednosti pôvodcu rizika,
- princíp rozvoja spotrebiteľskej politiky a trvalej ochrany,
- princíp zastúpenia spotrebiteľov na vypracovaní a uplatňovaní pravidiel prostredníctvom orgánov zastupujúcich ich záujmy.

3. Požiadavky týkajúce sa ochrany spotrebiteľa sú zohľadnené pri vytváraní a vykonávaní ďalších politík Spoločenstva.

4. Vo vypracovaní činnosti v oblasti ochrany spotrebiteľa Spoločenstvo zohľadňuje:

- zvýšenú úroveň ochrany spotrebiteľov jednotlivých členských štátoch,

- prístupné socio-ekonomické údaje o získavaní a používaní výrobkov a služieb na trhu,
- účinnosť existujúcich odvolacích procesov v prípade poškodenia práv alebo záujmov spotrebiteľov, najmä uznaním činnosti kolektívneho záujmu.

Článok 153 A

1. Rada podľa postupov uvedených v článku 251 a po konzultácii s Hospodárskym a sociálnym výborom stanoví opatrenia potrebné na dosiahnutie cieľov uvedených v čl. 153 ods. 3, písm. b). Tieto opatrenia sú predmetom pravidelnej kontroly, ktorej cieľom je zaistiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa.

2. Opatrenia harmonizácie vykonávané podľa ods. 1 nebránia žiadnemu členskému štátu zachovávať alebo prijímať prísnejšie ochranné opatrenia. Tieto opatrenia musia byť zlučiteľné so Zmluvou a musia byť úradne oznámené Komisii.

3. Komisia do šiestich mesiacov od oznámenia uvedeného v ods. 3 rozhodne o zamietnutí opatrenia platného v členskom štáte, ak zjavne preukáže, že znamená prekážku fungovania vnútorného trhu. Ak nebude rozhodnutie prijaté v tomto termíne, opatrenie bude považované za prijaté s výnimkou situácie, ak si zložitost' otázky bude vyžadovať predĺženie termínu maximálne na jeden rok. V takom prípade bude členský štát o predĺžení informovaný v priebehu prvých šiestich mesiacov.

4. Komisia v úzkej spolupráci s členskými štátmi zabezpečí účinné uplatnenie opatrení prijatých na podporu práv a záujmov spotrebiteľov. Úlohou členských štátov je prijať potrebné ustanovenia na:

- a) určenie a aplikovanie sankcií účinného charakteru, primeraných a zastrahujúcich v prípade porušenia opatrení, ktoré ukládajú povinnosti alebo zákazy na ochranu spotrebiteľa.
- b) zabránenie opakovania podobných porušení,
- c) predvídanie súdnych a mimosúdnych zjednodušených postupov prevencie a nápravy poškodenia práv a záujmov spotrebiteľov a presnej náhrady za vzniknuté škody.

5. Združenia spotrebiteľov riadne uznané právom členských štátov či Európskou komisiou sú v zmysle článku 230 Zmluvy chápané ako príjemcovia, ktorým sú určené opatrenia prijaté k uplatneniu tohto článku a článku 153.“

V Bruseli 20. apríla 2006.

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

PRÍLOHA I

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce pozmeňovacie návrhy boli v priebehu diskusie zamietnuté, ale získali aspoň štvrtinu odovzdaných hlasov:

Bod 1.3

Vyškrtnúť celý bod.

Zdôvodnenie

Bod 1.3 obsahuje silné vyjadrenie, v ktorom sa hovorí: „*veľmi rýchlo sa však preukázalo, že článok 129-A Maastrichtskej zmluvy nie je dostačujúcim základom pre rozvoj samostatnej politiky v tejto oblasti.*“ Táto závažná kritika nie je podporená nijakým dôkazom.

Výsledky hlasovania

Za: 23

Proti: 39

Zdržali sa: 5

Bod 1.4

Vyškrtnúť celý bod.

Zdôvodnenie

Bod 1.4 obsahuje silné vyjadrenie, v ktorom sa hovorí: „*nedostatočná aplikácia tohto právneho základu zdôraznila v priebehu rokov jeho nedostatky v zmysle pôsobiť ako trvalo udržateľný a účinný právny základ na podporu skutočnej politiky ochrany záujmov spotrebiteľov na úrovni Spoločenstva.*“ Táto závažná kritika nie je podporená nijakým dôkazom.

Výsledky hlasovania

Za: 23

Proti: 39

Zdržali sa: 5

Bod 1.5

Vyškrtnúť celý bod.

Zdôvodnenie

Bod 1.5 obsahuje silné vyjadrenie, v ktorom sa hovorí: „*Zmeny a doplnenia zavedené podľa článku 153 Amsterdamskej zmluvy sa nezaoberali spomínanými nedostatkami, rovnako ako navrhovaný text Zmluvy o ústave.*“ Táto závažná kritika nie je podporená nijakými dôkazmi.

Výsledky hlasovania

Za: 23

Proti: 39

Zdržali sa: 5

Bod 4.6.1

Vyškrtnúť celý bod.

Zdôvodnenie

Tento bod zaraďuje spotrebiteľskú politiku do pôsobnosti EÚ, čo by znemožnilo vytvoriť lepšie pravidlá pre spotrebiteľov v členských štátoch.

Výsledky hlasovania

Za: 26

Proti: 35

Zdržali sa: 8

Bod 4.6.7

Vyškrtnúť celý bod.

Zdôvodnenie

Združenia spotrebiteľov by nemali mať priamy prístup na Súdny dvor. Takúto požiadavku by mohli v mene svojich členov vzniesť všetky združenia, ktoré obraňujú určité záujmy. Uvedené právo by mohlo viesť k vzniku nepriateľných situácií (ako to vidíme v Spojených štátoch amerických – tzv. class actions).

Výsledky hlasovania

Za: 30

Proti: 38

Zdržali sa: 4

Bod 5.4.1

Pozmeniť.

- Podpora práva na informácie, vzdelanie, účasť a práva organizovať sa s cieľom obrany a zastúpenia záujmov spotrebiteľov, najmä uznaním individuálnych a kolektívnych práv je v tejto oblasti. Jasne naznačuje, že musia byť samozrejme vytvorené mechanizmy kolektívneho odvolania, ako aj formy združujúce spotrebiteľov k vytvoreniu predpisov, ktoré sa ich týkajú

Zdôvodnenie

Združenia spotrebiteľov by nemali mať priamy prístup na Súdny dvor. Takúto požiadavku by mohli v mene svojich členov vzniesť všetky združenia, ktoré obraňujú určité záujmy. Uvedené právo by mohlo viesť k vzniku nepriateľných situácií (ako to vidíme v Spojených štátoch amerických – tzv. class actions).

Výsledky hlasovania

Za: 30

Proti: 40

Zdržali sa: 3

Bod 5.4.4

Vyškrtnúť poslednú vetu.

- 5.4.4 Pokiaľ ide o vytváranie týchto opatrení, je potrebné zohľadniť niektoré parametre. Problematika zvýšeného stupňa ochrany berie do úvahy najmä dostupné socio-ekonomické údaje, ktoré umožňujú presne určiť správanie sa spotrebiteľa pri nákupe a využívaní výrobkov a služieb uvedených na trh. ~~Výslovné uznanie kolektívneho odvolania musí byť takisto potvrdené.~~

Zdôvodnenie

Združenia spotrebiteľov by nemali mať priamy prístup na Súdny dvor. Takúto požiadavku by mohli v mene svojich členov vzniesť všetky združenia, ktoré obraňujú určité záujmy. Uvedené právo by mohlo viesť k vzniku neprijateľných situácií (ako to vidíme v Spojených štátoch amerických – tzv. class actions).

Výsledky hlasovania

Za: 27

Proti: 42

Zdržali sa: 4

Bod 5.4.6

Vyškrtnúť celý bod.

Zdôvodnenie

Združenia spotrebiteľov by nemali mať priamy prístup na Súdny dvor. Takúto požiadavku by mohli v mene svojich členov vzniesť všetky združenia, ktoré obraňujú určité záujmy. Uvedené právo by mohlo viesť k vzniku neprijateľných situácií (ako to vidíme v Spojených štátoch amerických – tzv. class actions).

Výsledky hlasovania

Za: 26

Proti: 44

Zdržali sa: 2

Bod 6

Vyškrtnúť celý bod.

Zdôvodnenie

Bod 6 obsahuje ambiciózny návrh nového právneho rámca politiky Spoločenstva na ochranu spotrebiteľa. Ako je možné vidieť v predchádzajúcich bodoch 1.3, 1.4, 1.5, v texte stanoviska chýbajú dostatočné dôkazy o tom, že tieto zmeny sú nevyhnutné alebo potrebné. Namiesto iniciovania rozsiahleho pozmeňovacieho návrhu, týkajúceho sa súčasného právneho rámca politiky na ochranu spotrebiteľa, by sa stanovisko malo oveľa intenzívnejšie zamerať na skutočné argumenty, prečo by mal mať nový právny rámec hlavnú prioritu pri budúcom prehodnocovaní textu Zmluvy.

Výsledky hlasovania

Za: 23

Proti: 39

Zdržali sa: 5

Článok 153

Vyškrtnúť poslednú zarážku v bode 4.

~~účinnosť existujúcich odvolacích procesov v prípade poškodenia práv alebo záujmov spotrebiteľov, najmä uznaním činnosti kolektívneho záujmu.~~

Zdôvodnenie

Združenia spotrebiteľov by nemali mať priamy prístup na Súdny dvor. Takúto požiadavku by mohli v mene svojich členov vzniesť všetky združenia, ktoré obraňujú určité záujmy. Uvedené právo by mohlo viesť k vzniku neprijateľných situácií (ako to vidíme v Spojených štátoch amerických – tzv. class actions).

Výsledky hlasovania

Za: 27

Proti: 44

Zdržali sa: 2

Článok 153 A

Vyškrtnúť štvrtý bod článku 153 A, ktorý stanovisko navrhuje do zmluvy.

Zdôvodnenie

Na základe tohto textu by spotrebiteľská politika podliehala pravidlám vnútorného trhu. Nie je to v súlade s obsahom stanoviska.

Výsledky hlasovania

Za: 27

Proti: 34

Zdržali sa: 14

*PRÍLOHA II***k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru**

Nasledujúci text stanoviska odbornej sekcie bol zamietnutý v prospech pozmeňovacieho návrhu schváleného plenárnym zasadnutím, ale získal viac ako štvrtinu odovzdaných hlasov:

Bod 6, článok 153 A

2. Opatrenia harmonizácie nadobúdajú prioritne formu nariadenia.

Výsledky hlasovania

31 za vyškrtnutie bodu

24 proti

14 sa zdržali

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie „Implementácia Lisabonského programu Spoločenstva: Rámcová politika posilnenia výroby v EÚ – smerom k integrovanejšiemu prístupu k priemyselnej politike“

KOM(2005) 474, konečné znenie

(2006/C 185/14)

Európska komisia sa 5. októbra 2005 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 28. marca 2006. Spravodajcom bol pán Ehnmark.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. – 21. apríla 2006 (schôdzi 20. apríla 2006) 38 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom 5 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie stanoviska

1.1 Lisabonská stratégia poskytuje širokú škálu horizontálnych podporných opatrení na vytvorenie rámca pre zlepšenie konkurencieschopnosti Európy. Doteraz chýbali prístupy z hľadiska odvetví. Týmto novým oznámením Európskej komisie robí EÚ ďalší krok smerujúci k vytvoreniu spoločnej európskej priemyselnej politiky. Spoločná politika a spoločné priority by mali zlepšiť konkurencieschopnosť Európy v celosvetovom meradle. Preto výbor veľmi víta oznámenie Komisie o rámci pre integrovanú priemyselnú politiku.

1.2 EHSV podporuje v oznámení uvedenú obsiahlu analýzu potrebných podporných opatrení v 27 odvetviach výrobného priemyslu. EHSV taktiež podporuje vytvorenie 14 pracovných skupín z jednotlivých odvetví, aj medzi odvetviami, s cieľom načrtnúť konkrétnejšie opatrenia pre zvýšenie konkurencieschopnosti európskeho priemyslu.

1.3 Oznámenie sa však nezaobrá základnými aspektmi tvorby a implementácie európskej priemyselnej politiky. Zodpovednosť za implementáciu bola delegovaná na iné oddelenia v Komisii, na štátne a regionálne orgány, ako aj samotný priemysel. Otázky typu „kto čo robí“ sú ponechané na ďalšie zváženie.

1.4 Obzvlášť je treba spomenúť, že oznámenie nezdôrazňuje potrebné rozdelenie práce medzi európskou a národnou úrovňou. 14 nových pracovných skupín z jednotlivých odvetví bude pôsobiť hlavne na úrovni EÚ. EHSV zdôrazňuje, že je nevyhnutné zaviesť koordináciu na národnej úrovni. Toto ušetrí čas, ktorý si priemysel nemôže dovoliť stratiť.

1.5 Dve oblasti, ku ktorým oznámenie neposkytuje veľa usmernení, sú úloha vlády pri inováciách a konkurencieschopnosti, a hraničné línie medzi výrobným priemyslom a službami.

1.6 EHSV zdôrazňuje ako úlohu do budúcnosti dôležitú intenzívneho zapojenia zainteresovaných strán a najmä sociálnych partnerov. EHSV považuje za nevyhnutné, aby sociálni partneri mohli dosiahnuť dohody o priemyselných zmenách a inovácii, ako sa už stalo v niektorých krajinách.

1.7 Týmto oznámením dáva EÚ odpoveď na otázku, či má európsky výrobný priemysel budúcnosť. EHSV sám je pripravený zahrnúť otázky európskej priemyselnej politiky do siete zriadenej pre Lisabonskú stratégiu.

2. Úvod

2.1 Strednodobá revízia Lisabonskej stratégie, ktorú v marci 2005 predstavila Európska rada, poskytla veľmi zmiešaný obraz toho, čo sa dosiahlo počas prvých piatich rokov.

2.2 Oblasti, v ktorých Lisabonská stratégia zlyhala, sú najmä hospodársky a priemyselný rast a vytváranie väčšieho počtu a lepších pracovných miest. Pokiaľ ide o globálnu konkurenciu, Európa čelí ťažkostiam. Hodnotiace ukazovatele týkajúce sa rastu a konkurencieschopnosti kladú na vedúce miesto Spojené štáty spolu so severskými krajinami. Veľké európske ekonomiky ďaleko zaostávajú. V nedávnom hodnotení Svetového hospodárskeho fóra sa Spojené kráľovstvo umiestnilo na 13. mieste, Nemecko na 15. a Francúzsko na 30. mieste, tesne pred Španielskom. Na druhej strane je však treba poznamenať, že niektoré z nových členských štátov si z hľadiska hospodárskeho rastu počínajú dobre: v roku 2005 bol HDP na Slovensku 5,5 % a v Poľsku 5,4 %.

2.3 Nedávny prieskum rastu produktivity vypracovaný svetovou podnikateľskou organizáciou „Konferenčná rada“ uvádza, že popredné európske ekonomiky posledných desať rokov zaostávajú za USA. 15 starých členských štátov EÚ zaznamenalo v roku 2005 rast vo výške 0,5 percenta v porovnaní s rastom vo výške 1,8 percenta v USA a 1,9 percenta v Japonsku.

2.4 V odozve na rozhodnutie Európskej rady v marci 2005 predložila Európska komisia v minulom roku pomerne veľký počet návrhov a oznámení, pričom sa zameriavala na také problémy, ako je reštrukturalizácia priemyslu, produktivita a konkurencieschopnosť, ako aj podpora podnikania malých a stredných podnikov.

2.5 V palete nových návrhov stále chýba úsilie zamerať sa na problémy jednotlivých priemyselných odvetví, najmä na výrobný priemysel, a poskytnúť základ pre sektorálne alebo vertikálne podporné opatrenia. Komisia zamýšľa splniť túto požiadavku v novom oznámení na tému „Smerom k integrovanejšiemu prístupu k priemyselnej politike.“

3. Prehľad rámcového návrhu novej politiky

3.1 Oznámenie možno považovať za spustenie nového procesu založeného na analýze situácie v konkurencieschopnosti v 27 segmentoch výrobného priemyslu.

3.2 Komisia sa zameriava na aspekty, ktoré samotné podniky vnímajú ako prekážky inovácie, konkurencieschopnosti a rastu. Dôraz sa kladie na malé a stredné podniky (MSP), čo je logické, ak vezmeme do úvahy, že výrobný priemysel EÚ pozostáva z väčšej časti z MSP, ktoré predstavujú 58 % všetkej zamestnanosti vo výrobe. V prípravnej fáze sa konzultovalo aj s niekoľkými zainteresovanými stranami.

3.3 K výrobným sektorom analyzovaným v oznámení patria štyri hlavné oblasti: potravinársky priemysel a biologické vedy, strojárstvo a priemysel systémov, móda a priemyselný dizajn, prvovýroba a výroba polotovarov. Povedané konkrétne, analýza sa vzťahuje na priemyselné odvetvia od biotechnológie a farmaceutického priemyslu k strojárstvu a elektrotechnike, priemyslu obrany a leteckému a kozmickému priemyslu, a zahŕňa aj textilný, nábytkársky, keramický, oceliarsky, chemický priemysel a priemysel celulózy a papiera.

3.4 Zhodnotenie konkurencieschopnosti 27 odvetví použilo tieto kritériá:

- zaistenie otvoreného a konkurencieschopného jednotného trhu,
- rozvoj vedomostí, to jest výskum, inovácie a schopnosti,
- lepšia regulácia,
- súčinnosť politík konkurencieschopnosti, energetiky a životného prostredia,
- zabezpečenie úplnej a primeranej účasti na celosvetových trhoch,
- napomáhanie sociálnej a hospodárskej súdržnosti.

3.5 Závery analýzy označujú prípady, v ktorých, ak máme citovať oznámenie, sa „politické výzvy považujú za najväčšiu prioritu pre každý sektor medzi mnohými príslušnými politickými výzvami“. Závery nie sú aj napriek tomuto usmerneniu celkom transparentné. Napríklad v biotechnológii je uvedená požiadavka na intenzívnejší výskum, ale chýba požiadavka na väčšiu odbornú spôsobilosť. Pri textilnom priemysle sú uvedené požiadavky na výskum a odbornú spôsobilosť, aj požiadavka prístupu k trhom, nespomína sa však potreba čeliť narušeniu obchodu.

3.6 Komisia navrhuje odštartovať 7 hlavných medziodvetvových politických iniciatív s úmyslom splniť spoločné výzvy a posilniť súčinnosť. Je to nasledujúcich 7 medziodvetvových iniciatív:

- Iniciatíva za práva duševného vlastníctva a proti falšovaniu,
- Expertná skupina na vysokej úrovni pre konkurencieschopnosť, energetiku a životné prostredie,
- Vonkajšie aspekty konkurencieschopnosti a prístupu na trh,
- Nový program zjednodušenia právnych predpisov,
- Zlepšenie kvalifikácie v sektoroch,
- Riadenie štrukturálnych zmien vo výrobe,
- Integrovaný európsky prístup k priemyselnému výskumu a inováciám.

3.7 Okrem medziodvetvových iniciatív Komisia navrhuje niekoľko nových iniciatív špecifických pre jednotlivé sektory. Sú to farmaceutické fórum, strednodobá revízia stratégie v oblasti biologických vied a biotechnológie, nové skupiny na vysokej úrovni pre chemický priemysel a obranný priemysel, európsky vesmírny program, pracovná skupina pre konkurencieschopnosť IKT a začatie dialógu o politike strojárstva.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Nové oznámenie je prvým väčším úsilím o vytvorenie komplexných iniciatív podľa odvetví v oblasti konkurencieschopnosti a inovácie vo výrobnom priemysle. Táto iniciatíva je vítaná. Horizontálne schémy a iniciatívy nestačia. Štruktúra nového oznámenia dáva hodnotný základ pre rozhodnutia ku konkrétnym činom. K iniciatíve patrí dômyselná analýza otázok rastu a konkurencieschopnosti v niekoľkých priemyselných odvetviach.

4.2 Komisia predstavila návrh ako rámec pre stanovenie priorít. Vedúcim záujmom je zaviesť opatrenia na splnenie výziev globalizácie.

4.3 Chýba však zreteľné prepojenie medzi úsiliami na úrovni EÚ a nevyhnutným zaangažovaním vlád, priemyslu a zainteresovaných strán na národnej a regionálnej úrovni. Predpokladá sa, že toto prepojenie sa vyvinie v budúcnosti, a to najmä v rámci nových sektorových a medzisektorových pracovných skupín. Existuje však zjavné riziko, že táto skutočnosť bude znamenať množstvo plánovania a len obmedzené uplatňovanie.

4.4 So zámerom vyhnúť sa tomu, EHSV odporúča, aby boli urobené konkrétne kroky pre zabezpečenie potrebnej koordinácie. Poskytlo by to aj širší priestor pre aktívnu účasť rôznych zainteresovaných strán.

4.5 Nové oznámenie, spolu s rôznymi ďalšími návrhmi a oznámeniami, znamená ďalší krok smerom k vytvoreniu európskej priemyselnej politiky. Je táto cesta reálna? Majúc na mysli úlohy, ktoré stoja pred európskym priemyslom, EHSV usudzuje, že toto je pravdepodobne najlepší spôsob pokiaľ ide o podporu konkurencieschopnosti a využívanie konkrétnych výhod Únie, akými sú vysoká vedomostná báza a rozsiahly vnútorný trh.

4.6 Komisia by veľmi rada podčiarkla, že nové oznámenie má zodpovedať duchu Lisabonskej stratégie a má byť prínosom k celkovému úsiliu, vyplývajúcemu z tejto stratégie. Zodpovednosť za skutočnú implementáciu, pokiaľ ide o rozšírenie výskumu alebo vzdelávania či riadenia, budú spadať pod iné oddelenia Komisie, ako aj pod národné a regionálne orgány. Plánovanie a implementáciu je nutné skoordinať.

4.7 V prístupe Komisie cítiť istý rozpor. Je potrebné lepšie zvážiť rovnováhu medzi horizontálnymi programami a novými prístupmi podľa odvetví.

4.8 V oznámení sa neuvádzajú finančné zdroje pre rôzne aktivity. Namiesto toho by mali potrebné zdroje na úrovni EÚ prísť z programu CIT, z rámcového programu pre výskum, štrukturálnych fondov a vzdelávacích programov, ak máme spomenúť tie najhlavnejšie. Skoordinovanie politík vrátane finančných zdrojov bude náročnou a chýlostivou úlohou, najmä preto, že dostupné európske finančné zdroje sú predsa len dosť obmedzené pokiaľ ide o potreby a požiadavky.

4.9 Zavedenie nových vyspelých výrobných metód a strojov, najmä pre MSP, si vyžiada úvery za výhodných podmienok. EIB a EIF by mali byť tesne zapojené do práce odvetvových a medziodvetvových plánovacích skupín.

4.10 V novom návrhu sa Komisia zameriava na úroveň EÚ, kým regionálne aspekty sú zdôraznené iba okrajovo. Význam metropolitných oblastí s ich obrovským potenciálom pre podporu inovácie priemyslu a konkurencieschopnosti nie je zahrnutý do analýzy. Touto otázkou, ako aj problémami týkajúcimi sa regionálnej priemyselnej politiky, sa bude treba zaoberať v budúcnosti.

4.11 Výbor poznamenáva, že Komisia nepredložila žiadny konkrétny návrh týkajúci sa priemyselných odvetví so zvlášť vysokou regionálnou koncentráciou.

4.12 V odozvách zo strany priemyslu a zainteresovaných strán dominujú tri témy týkajúce sa opatrení pre konkurencieschopnosť: viac výskumu a kontaktu s výskumom, viac vzdelávania a odbornej prípravy, najmä pokiaľ ide o zručnosti, a ľahší prístup k finančnej podpore, najmä pre podniky a mikropodniky.

4.13 Väčšina výrobných odvetví analyzovaných v novom oznámení charakterizuje modernizáciu odbornej spôsobilosti v jednotlivých sektoroch ako bod, kde, citujeme oznámenie, „sa politické výzvy považujú za najväčšiu prioritu“. Podstatný význam majú otázky odborných zručností a ich zdokonaľovanie. Ostáva dúfať, že navrhovaná medziodvetvová iniciatíva týkajúca sa odbornej spôsobilosti poskytne inovačné návrhy.

4.14 Oznámenie venuje málo pozornosti významu vlád pri zabezpečovaní rovnakých pravidiel pre všetkých v priemysle, a najmä vo výrobnom priemysle. Práca na analýze bezpochyby vyvolá istý počet pripomienok, týkajúcich sa toho, ako môžu vlády podporiť priemysel v oblasti vzdelávania, dopravných systémov, energetických sietí a sietí IKT, ak máme uviesť niekoľko príkladov.

4.15 Oznámenie neanalyzuje fakt, že hraničná línia medzi výrobným priemyslom a službami sa čoraz viac zmazáva. Čo to znamená z hľadiska ľudských zdrojov, trhových prístupov a dostupnosti, regulácie a prístupu k financiam?

4.16 Pokiaľ ide o prístup k financiam pre MSP, možno poznamenať, že v širokej analýze 27 sektorov je zaznamenaných iba päť konkrétnejších požiadaviek, a to liečivá, biotechnológia, zdravotnícke zariadenia a strojárstvo a elektrotechnika. Dosť prekvapuje, že rovnaká požiadavka nebola zaznamenaná napríklad pre prvovýrobu a priemysel polotovarov.

5. Smerom k európskej priemyselnej politike

5.1 Novým oznámením Európskej komisie robí EÚ ďalší krok smerom k vytvoreniu spoločného rámca pre európsku priemyselnú politiku. Táto skutočnosť je vítaná. Spoločná politika a spoločné priority by mali zvýšiť konkurencieschopnosť európskeho priemyslu v celosvetovom meradle. Zároveň je potrebné vnímať európsku priemyselnú politiku v kontexte štruktúr vytvorených na podporu priemyslu (uvedme len dva príklady, a to vzdelávanie a výskum) a na konzultácie so zamestnancami, ak máme uviesť len niekoľko aspektov. Trvalo udržateľná konkurencieschopnosť Európy nie je možná bez plnej účasti spoločnosti a jej občanov.

5.2 Často sa konštatuje, že priemysel chce dosiahnuť rovnaké pravidlá pre všetkých s jasnými (a nebyrokratickými) signalizačnými systémami. Mnohí zastávajú takýto postoj: čo najmenej byrokracie, čo najviac všeobecnej podpory. Ďalej citujeme z nedávneho zasadnutia Rady EÚ v otázke konkurencieschopnosti: „Ministri zdôraznili, že legislatívne a regulačné záťaž by nemali mať nepriaznivý účinok na konkurencieschopnosť.“[neoficiálny preklad] Súčasne sa dá argumentovať aj tým, že administratívne požiadavky EÚ by nemali byť prezentované len ako faktor nákladov, keďže často nahrádzajú 25 rozdielnych národných legislatív, a tým znižujú prevádzkové náklady. V nedávnom oznámení Komisie sa uvádza, že regulačné náklady, z ktorých administratívne požiadavky predstavujú len jednu časť, musia byť analyzované v širšom kontexte, zahŕňajúc hospodárske, sociálne a environmentálne náklady a výhody regulácie.

5.3 Svetová konkurencia v konfrontácii s EÚ a inými skupinami krajín je neľútostná. Nie je dôvod pre spokojnosť. Na druhej strane rast a konkurencieschopnosť nemôžu byť pre Európu cieľmi samé o sebe. Všeobecne sa uznáva existencia európskej sociálnej vízie, zhrnutej v Lisabonskej stratégii: vysoká konkurencieschopnosť založená na vedomostiach, vysoké ambície v oblasti sociálnej súdržnosti a zodpovedná politika v otázkach životného prostredia. Európska priemyselná politika je rovnako súčasťou Lisabonskej stratégie, ako aj ambíciou, ktorá pretrváva o mnoho rokov ďalej než samotná stratégia. Avšak bez ohľadu na časové horizonty bude priemyselná politika súčasťou preklenovacích priorít, ktoré boli formulované v Lisabonskej stratégii.

5.3.1 Komisia predložila revidovanú stratégiu trvalo udržateľného rozvoja, o ktorej bude Rada rozhodovať neskôr tohto roku. Rámcová priemyselná politika je v súlade s prioritami stratégie pre trvalo udržateľné životné prostredie.

5.4 Európska priemyselná politika by sa mala v tejto súvislosti zamerať na tri prioritné ciele: určenie prioritných sektorov pre trvalo udržateľnú konkurencieschopnosť, určenie prioritných opatrení pre dosiahnutie tejto trvalo udržateľnej konkurencieschopnosti a urýchlenie zjednocovania vnútorného trhu ako jedného z kľúčových krokov na podporu vytvárania rovnakých pravidiel pre všetkých. Na úrovni EÚ to znamená venovanie veľkej pozornosti tomu, čo možno reálne dosiahnuť pomocou iniciatív na európskej úrovni. Európska priemyselná politika s týmito cieľmi by mohla byť skutočne prínosná pre priemysel, vlády a samosprávy na národnej a regionálnej úrovni a pre sociálnych partnerov a organizovanú občiansku spoločnosť.

5.5 Výbor víta skutočnosť, že Komisia oznámila vytvorenie pracovných skupín, ktoré sa v tejto otázke zamerajú na rozličné aspekty. Napriek tomu sa nazdáva, že ak chceme odstrániť nejasnosti, ktoré bránia rozvoju veľkých európskych projektov v oblasti priemyslu, treba ozrejmiť vzťahy medzi priemyselnou politikou a dvoma ďalšími oblasťami.

5.5.1 Najprv treba objasniť vzťah medzi politikou hospodárskej súťaže a priemyselnou politikou.

5.5.2 Po druhé, Komisia predložila akčný plán modernizácie práva obchodných spoločností, ktorý sa zameriava okrem iného aj na posilnenie práv akcionárov. Je nevyhnutné, aby táto modernizácia nebola na úkor investícií do priemyslu.

5.5.3 Bolo by vhodné, keby sa vytvorila koordinácia medzi komisármi zodpovednými za hospodárske záležitosti, otázky vnútorného trhu, politiky hospodárskej súťaže a Lisabonskej stratégie, s cieľom odstrániť nedostatky a nezrovnalosti, ktoré by mohli ohroziť dôveryhodnosť a efektívnosť snáh o opätovné naštartovanie priemyselnej politiky.

5.6 Európska priemyselná politika musí zohľadniť dôležitú úlohu verejného sektora pri zabezpečovaní vedomostí a infraštruktúry, ak máme spomenúť dva základné body. V niektorých krajinách sú vybudované tesné kontakty medzi priemyslom a verejným sektorom. V iných krajinách také kontakty nie sú. Význam verejného sektora pre inovácie znázorňuje skutočnosť, že v USA sú verejné výdavky v oblasti inovácií dvakrát vyššie než v Európe. A aj keď zohľadníme, že veľká časť sú výdavky na vojenské účely, už samotné číslo zdôrazňuje význam verejného sektora. V európskej perspektíve by boli podobným príkladom minulé (a sčasti aj súčasné) verejné výdavky niektorých krajín na vývoj nových farmaceutických produktov. Význam verejného sektora je demonštrovaný aj jeho úlohou pri rozširovaní zariadení IKT, najmä širokopásmových sietí.

5.7 Strednodobá revízia Lisabonskej stratégie inšpirovala aj sociálnych partnerov k vypracovaniu plánov na zabezpečenie budúcnosti európskeho výrobného priemyslu. Európska organi-

zácia zamestnávateľov UNICE predložila rozsiahle pripomienky a návrhy týkajúce sa doterajších výsledkov Lisabonskej stratégie. ORGALIME, zastupujúce mechanický, elektronický a kovospracujúci priemysel v 23 európskych krajinách, predložilo rozsiahly plán rozvoja európskeho výrobného priemyslu ako súčasť pripomienok k oznámeniu Komisie. Na strane zamestnancov predložila Európska federácia pracovníkov kovopriemyslu (EMF) na jeseň 2005 plán nazvaný „Oživenie európskej výroby“, ktorý sumarizuje množstvo návrhov, ktoré sú zahrnuté v iných plánoch.

5.8 Plán EMF vymenúva 15 kľúčových opatrení rozdelených do dvoch blokov: Prvý blok, s názvom „Výskum a vývoj“, zdôrazňuje potrebu zvýšenia finančných prostriedkov určených na výskum a venovanie väčšej pozornosti sociálnej inovácii. V druhej časti s názvom „Sociálny rámec pre inováciu“ sú uvedené dodatočné konkrétne opatrenia pre podporu MSP, podnikanie, celoživotné vzdelávanie a reformu európskych pracovných trhov s dôrazom na sociálne zabezpečenie.

5.9 Tento akčný plán, ako aj niektoré iné plány sociálnych partnerov, je do určitej miery svedectvom konvergenzie (zblížovania) v analýze výziev, ktorým čelí európsky priemysel. Toto paralelné stanovenie kľúčových výziev a opatrení poskytuje platformu pre sociálny dialóg a dohody sociálnych partnerov v prospech inovácie a konkurencieschopnosti (por. kapitolu 6).

5.10 Lisabonská stratégia je úspešná pri presadzovaní idey vedomostnej spoločnosti a idey vedúcej úlohy Európy v odbornej spôsobilosti, kvalifikácii a výskume a vývoji. Rozhodnutie Európskej rady na jej summite v Barcelone stanoviť cieľ 3 % HDP pre výskum bolo v širokej miere vítané a podporované, avšak iba teoreticky.

5.11 Je pozoruhodné, že Komisia vo svojich dialógoch a diskusiách so zástupcami priemyslu nenašla mnoho nových myšlienok a riešení pre závažný prenos vedomostí z univerzít do priemyslu. Samotná Komisia sa k týmto otázkam vráti v niektorom zo svojich budúcich oznámení. Avšak musia to byť práve podniky, ktoré prevezmú na seba nevyhnutnú zodpovednosť za zavedenie relevantného prepojenia s výskumom. Nedostatok nápadov pokiaľ ide o transfer poznatkov je znepokojujúci o to viac, že je zrejmy pomalý pokrok v oblasti realizácie cieľa vyčleniť 3 percentá hrubého domáceho produktu (HDP) Európy na výskum a vývoj. Ďalším dôvodom pre obavy je počet študentov vedeckých a technických odborov v EÚ, ktorý v porovnaní s hlavnými konkurentmi Únie klesá. Je veľmi dôležité, aby MSP zvyšovali svoj súčasný ľudský kapitál a angažovali do výroby a inovácie vedeckých pracovníkov. Siedmy rámcový program by mal podporiť MSP pri zavádzaní technologického výskumu a výrobných techník.

5.12 V tejto súvislosti by sa malo spomenúť, že aj keď Európa vyčlení na výskum spomínané 3 percentá HDP, aj tak bude zaostávať rovnako za USA, ako aj za Japonskom. Cieľ 3 percentá je iba prechodný, ako už uznali niektoré členské štáty EÚ. Celosvetová hospodárska súťaž si v časovom rámci 15-20 rokov vyžiada ešte vyššie ambície.

5.13 Podobnú pripomienku možno vzniknúť aj na margo potreby zlepšovania odbornej spôsobilosti a celoživotného vzdelávania. Niekoľko signálov v otázke zvyšovania odbornej spôsobilosti prichádza z priemyslu, ale tie otázky nie sú takého charakteru, aby ich bolo možné riešiť na úrovni EÚ. Na úrovni EÚ možno určiť a analyzovať charakter potrieb, ale skutočnú implementáciu je nutné vykonať na národnej a regionálnej úrovni. Agentúra CEDEFOP (Európske stredisko pre rozvoj odborného vzdelávania) by mohla bezpochyby šíriť informácie o dôležitých skúsenostiach.

5.14 V tejto súvislosti je potrebné spomenúť, že širšia politická debata o celoživotnom vzdelávaní naozaj začala začiatkom 70-tych rokov minulého storočia, keď hlavnú analýzu vykonala OECD. Ale odvtedy nebolo vyskúšaných mnoho skutočne nových prístupov na zlúčenie opcií, zdrojov a fondov zo samotného priemyslu, z verejného sektora a zo strany jednotlivcov, ktorí by mohli požadovať lepšie príležitosti na zvyšovanie odbornej spôsobilosti, pretože táto podporuje mobilitu na pracovnom trhu.

5.15 Zameranie na presídlenie a relokácie priemyslu pritiahli pozornosť k otázke potreby zaručenia základných práv pracovníkov na globálnom základe. Dohovor ILO z roku 1998 týkajúci sa „Vyhlásenia základných princípov a práv v práci“ poskytol základ pre reguláciu zamestnanosti a normu, ktorá by mala byť uplatňovaná v celom medzinárodnom systéme riadenia. Usmernenia OECD sú politickým záväzkom vlád. Pokiaľ majú byť zmeny vnímané ako pozitívne, je potrebné ukázať, že zmeny nie sú hrou, ktorú v konečnom dôsledku nemožno vyhrať, a tiež, že je možné zvládať zmeny vo firmách, priemysle, regiónoch a na pracovných trhoch sociálne ušľachetným spôsobom.

5.15.1 V tomto kontexte by mala byť výslovne uznaná dôležitosť Európskych zamestnaneckých rád. Tieto sú konkrétnou odpoveďou na požiadavku široko aplikovateľnej štruktúry pre informácie a konzultácie v rámci cezhraničných podnikov. Hoci si vytvorenie takýchto štruktúr vyžaduje určitý čas, a hoci je súčasná smernica o zamestnaneckých radách do určitej miery vágna, rady sú neoddeliteľnou súčasťou širšej snahy o vytvorenie európskej priemyselnej politiky.

5.16 Európska priemyselná politika sa môže stať najdôležitejším prínosom pre európsku konkurencieschopnosť. Súčasný oznámenie Komisie je jedným zo základných stavebných blokov. EHSV vymenoval niekoľko ďalších. EHSV by navrhoval, aby Komisia prevzala iniciatívu a začala ďalšie diskusie a dialóg v kontexte sociálneho dialógu a iných relevantných fór.

6. Pripomienky k návrhom pre jednotlivé odvetvia

6.1 EHSV podporuje rozhodnutie preskúmať parametre týkajúce sa analýzy 27 segmentov výrobného priemyslu. Avšak aj v rámci tohto ambiciózneho prístupu badať v jednotlivých výsledkoch analýzy isté nezrovnalosti. EHSV toto úsilie a tieto závery podporuje. EHSV môže podporiť aj voľbu tém pre po-

čiatočnú sériu pracovných skupín z jednotlivých odvetví aj medzi odvetviami.

6.2 EHSV obzvlášť víta plánovanú skupinu na vysokej úrovni pre konkurencieschopnosť, energetiku a životné prostredie. V globálnom kontexte môžu environmentálne technológie a technológie na úsporu energie poskytnúť Únii dôležité výhody. Nové globálne uvedomovanie si nebezpečenstiev klimatických zmien, ktoré sú výsledkom prílišnej závislosti na fosílnych palivách by malo poskytnúť silnú podporu snahám o zmenu výrobných modelov a konzumných vzorcov správania. Úloha, pred ktorou stojí skupina na vysokej úrovni je veľmi náročná. A skutočnosť, že aj iné krajiny – ako jeden z príkladov uvedme USA – teraz vo veľkej miere investujú do environmentálnych technológií, túto úlohu neuľahčuje.

6.3 Dizajn sa stáva kľúčovým faktorom vo vývoji produktov a ich marketingu. Dizajn by mal byť zdôraznený nie v pracovnej skupine jedného sektora, ale ako jedna z horizontálnych otázok niekoľkých pracovných skupín. V niektorých krajinách EÚ má priemyselný dizajn za sebou mnoho úspechov. Na tomto je potrebné stavať.

6.4 Oznámenie Komisie sa nezaobrá explicitne otázkami komunikácie a kontaktu so samotným priemyslom a rôznymi skupinami zainteresovaných strán. Avšak majú na mysli fakt, že značná časť implementácie bude musieť byť uskutočnená prostredníctvom informácií a komunikácie, bude sa týmto otázkam musieť venovať veľká pozornosť. Ako ináč dostane veľká skupina MSP relevantné informácie o spoločných partnerstvách a rôznych podporných opatreniach?

6.5 Ďalším kľúčovým aspektom implementácie bude časový faktor. Vývoj produktov vo výrobnom priemysle nie je pomalá záležitosť; nedovoľuje to celosvetová hospodárska súťaž. Rôzne pracovné skupiny na európskej úrovni budú musieť prijať prísne časové rámce s úmyslom zabezpečiť prínos tým, ktorých sa dotýkajú rozhodnutia priemyslu o investíciách a rozvoji.

6.6 EHSV sa rovnako ako Komisia obáva, že presúvanie európskych pracovných miest do krajín s nízkymi nákladmi bude mať ďalekosiahle miestne a sektorové následky, najmä v prípade pracovníkov s nízkou kvalifikáciou, ktorým je potrebné pomôcť vyrovnáť sa s dosahom priemyselnej reštrukturalizácie. EHSV už pri vhodných príležitostiach zastával názor, že štrukturálne fondy by mali byť lepšie a účinnejšie využívané na aktívne – a proaktívne – opatrenia na vyrovnanie sa s následkami globalizácie. EHSV bude ďalej skúmať súčasný návrh na globalizačný fond.

7. Potreba širšieho sociálneho dialógu

7.1 V niektorých krajinách už existujú ambiciózne dohody medzi sociálnymi partnermi o inovácii v priemysle ako vyjadrenia spoločných záujmov a priorít pre ďalší rozvoj výrobného priemyslu.

7.2 Ako príklad možno spomenúť, že v roku 1997 bola vo Švédsku podpísaná Priemyselná dohoda medzi sociálnymi partnermi. Odvtedy signatári tejto dohody predstavili niekoľko návrhov na zlepšenie konkurencieschopnosti priemyslu. Konkrétne sa zamerali na také otázky ako zriadenie konkurenčných priemyselných výskumných inštitútov, zvýšený počet výmen medzi priemyselnými a vzdelávacími zariadeniami a inštitútmi, inovačné úsilie pre nové a rastúce podniky a podpora pre rozvojové centrá v priemysle. Vláda niekoľko návrhov prijala.

7.3 EHSV zdôrazňuje, že je absolútne nevyhnutné, aby zainteresované strany, a najmä sociálni partneri, boli tesne zapojení do procesu inovácie, konkurencieschopnosti a reštrukturalizácie. Tempo zmien sa nezníži. Preto sa proaktívny prístup k zmenám, založený na vzájomnej dôvere, stáva nevyhnutnosťou. Úspešné zvládnutie priemyselných zmien si vyžaduje sociálny dialóg založený na konsolidovanom, na dôvere založenom partnerstve a kultúru dialógu, ktorá sa vyznačuje efektívnym zastúpením a stabilnou štruktúrou. Efektívne zastúpenie si vyžaduje aj vysokú úroveň vedomostí o aktuálnych témach a možnostiach.

7.3.1 Je potrebné poukázať aj na úsilie mnohých európskych zamestnaneckých rád (pozri bod 5.14.1) na posilnenie kompetencií tých, ktorí sú zapojení do práce rád. Toto je nevyhnutné pre obe strany dialógu. Bez vysokej úrovne vedomostí, poznatkov a kompetencií nebudú rady schopné fungovať ako dôležitá súčasť konzultácií a dialógu.

7.4 EHSV vyjadruje nádej, že oznámenie Komisie za integrovanú priemyselnú politiku spolu s inými iniciatívami poskytne platformu pre inšpiráciu pre rozsiahle zapojenie zainteresovaných strán, a najmä sociálnych partnerov, do procesov zmien. EHSV načrtol svoj postoj k sociálnemu dialógu a priemyselným zmenám v stanovisku prijatom v septembri 2005 (¹).

7.5 V odozve na závery zasadnutia Európskej rady v roku 2005 spustil EHSV interaktívny systém, zahŕňajúci skúsenosti s implementáciou Lisabonskej stratégie. EHSV bude pozitívnym spôsobom uvažovať o rozšírení tohto systému na problémy týkajúce sa zapojenia zainteresovaných strán a najmä sociálnych partnerov do ďalšieho formovania európskej priemyselnej politiky.

8. V novembri 2005 prijala Poradná komisia pre priemyselné zmeny (CCMI) doplnujúce stanovisko k oznámeniu o integrovanejšom prístupe k priemyselnej politike. Spravodajcom bol pán Pezzini.

8.1 CCMI považovala za veľmi zaujímavé, že sa Európska komisia teraz venuje otázke opatrení zameraných na jednotlivé sektory v oblasti priemyselnej politiky. Najmä však CCMI vyjadrila svoj názor, že takéto opatrenia zamerané na jednotlivé odvetvia môžu mať úspech, pokiaľ sa k nim pristupuje štruktúrovaným spôsobom v rámci sociálneho dialógu na miestnej, regionálnej úrovni a úrovni jednotlivých štátov.

8.2 CCMI však zdôrazňuje, že v oznámení Komisie chýbajú konkrétne iniciatívy, akčné plány a predovšetkým dostatočné finančné prostriedky na podporu týchto opatrení. V tejto súvislosti by bolo zvlášť dobré zapojiť do podnikateľských projektov aj EIB a EIF.

8.3 CCMI ďalej zdôrazňuje, že Komisia by mala uznať význam čoraz modernejšieho verejného sektora.

8.4 Okrem toho CCMI zdôrazňuje dôležitosť regionálnej priemyselnej politiky vypracovanej proaktívnym spôsobom. CCMI tiež vyzdvihuje význam obchodnej politiky pre úspech priemyselnej politiky. V neposlednom rade CCMI zdôrazňuje aj dôležitosť základných práv pracovníkov tak, ako sa uvádzajú v dohovore ILO.

V Bruseli 20. apríla 2006.

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

(¹) Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúci pozmeňovací návrh bo zamietnutý, ale získal najmenej štvrtinu odovzdaných hlasov:

Bod 7.5

„V odozve na závery zasadnutia Európskej rady v roku 2005 spustil EHSV interaktívny systém, zahŕňajúci skúsenosti s implementáciou Lisabonskej stratégie. ~~EHSV bude pozitívnym spôsobom uvažovať o rozšírení tohto systému o problémy týkajúce sa zapojenia zainteresovaných strán a najmä sociálnych partnerov do ďalšieho formovania európskej priemyselnej politiky.~~“

Zdôvodnenie

Zdôrazňovanie konkrétneho zapojenia sociálnych partnerov pri formovaní európskej priemyselnej politiky znižuje úlohu malých a stredných podnikov, profesijných organizácií, sektorových združení a vedeckej komunity pri implementácii Lisabonskej stratégie.

Hlasovanie

Za: 11

Proti: 27

Zdržali sa: 1

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Pracujeme spolu, pracujeme lepšie: nový rámec pre otvorenú koordináciu politik sociálnej ochrany a začlenenia v Európskej únii

KOM (2005) 706, konečné znenie

(2006/C 185/15)

Komisia sa 22. decembra 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 20. marca 2006. Spravodajcom bol pán Olsson.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. a 21. apríla 2006 (schôdzi z 20. apríla) 31 hlasmi za, pričom 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Stručný názor EHSV

1.1 EHSV súhlasí s tlakom, ktorý vyvíja oznámenie. Posilní sociálny rozmer Lisabonskej stratégie, ak členské štáty prostredníctvom nového rámca zvýšia politický význam cieľa modernizácie a zlepšenia sociálnej ochrany. Sociálny rozmer je nevyhnutný na prispôbenie sa výzvam hospodárskej súťaže vo svete a starnúcemu obyvateľstvu. Rôzne ciele Lisabonskej stratégie ako udržateľný hospodársky rast, viac a lepších pracovných miest a väčšia sociálna súdržnosť musia byť podporované a posilňované rovnako.

1.2 Komisia by mala zahájiť dialóg s členskými štátmi, aby zvýšila povedomie o príslušných sociálnych politikách.

1.3 Hoci EHSV víta iniciatívu, rád by poukázal na to, že je potrebné prihliadať na špecifické vlastnosti všetkých troch oblastí, odlišné fázy ich vývoja, ale aj na rozdiely medzi členskými štátmi.

1.4 Jedným z troch hlavných cieľov je „posilnenie správy, transparentnosti a účasti zainteresovaných strán v rámci návrhu, implementácie a monitorovania politiky“. Sociálni partneri a ostatné významné subjekty zo strany organizovanej občianskej spoločnosti musia byť viac zapájaní do všetkých kľúčových prvkov procesu.

1.5 Nový rámec a jeho ciele dáva členským štátom dobrú príležitosť zvýrazniť sociálny rozmer vo svojich národných reformných programoch tým, že stanovia a uplatnia špecifické národné priority.

1.6 EHSV by v rámci prebiehajúcich činností mal dosledovať nový rámec pre otvorenú koordináciu a podávať správy o pokroku pred jarným summitom v roku 2007.

2. Zhrnutie dokumentu Komisie

2.1 Komisia navrhuje zjednodušenú otvorenú metódu koordinácie (OMK) pre sociálnu ochranu a sociálne začlenenie v súlade so svojimi počiatočnými plánmi z roku 2003. Sú stanovené spoločné preklenovacie ciele, ktoré sú doplnené špecifickými cieľmi pre každú z týchto troch oblastí:

- 1) odstránenie chudoby a sociálneho vylúčenia,
- 2) primerané a trvalo udržateľné dôchodky a
- 3) dostupná a trvalo udržateľná zdravotná a dlhodobá starostlivosť vysokej kvality.

2.2 Cieľom návrhu je vymedziť nový rámec, ktorý by z OMK urobil dôrazný a viditeľnejší proces, ktorý by bol lepšie začlenený do Lisabonskej stratégie. Je potrebné zlepšiť postupy a systém práce (účasť subjektov, riadenie, časový harmonogram, podávanie správ, hodnotenie, výmenu osvedčených postupov, vzájomné učenie, informácie). Nový rámec pokrýva obdobie troch rokov (2005-2008).

2.3 Na základe spoločných cieľov musia členské štáty do septembra 2006 predložiť národné stratégie sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia, aby mohli byť zaradené do národných reformných programov, ktoré by mali byť hotové do 15. októbra 2006.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Aby si mohol výbor splniť svoju konzultačnú úlohu, návrh mal byť publikovaný pred 22. decembrom 2005. Oneskorenie zabránilo EHSV, aby sa dostatočne pripravil na zasadnutia ministrov a jarný summit v marci 2006.

3.1.1 EHSV už upozornil a vyjadril kritiku voči krátkym konzultačným lehotám k iným dôležitým otázkam, ako napríklad návrh Komisie o integrovaných usmerneniach pre rast a zamestnanosť (¹).

(¹) Pozri stanovisko EHSV na tému „Usmernenia o zamestnanosti: 2005-2008“, spravodajca pán Henri Malosse Ú. v. C 286, 17.11.2005.

Výbor zdôrazňuje, že pri predkladaní dôležitých návrhov, ktoré sú súčasťou revidovanej Lisabonskej stratégie, je potrebné dodržať kvalitu konzultačného postupu.

3.2 V každom prípade, keďže návrh je založený na trojročnom cykle, môže toto stanovisko prispieť k implementácii a následnému hodnoteniu nového rámca členskými štátmi, ako aj Komisiou.

3.3 EHSV nedávno vyjadril svoje názory vzhľadom na riadenie Lisabonskej stratégie, čím sa zároveň vyjadril k implementácii OMK ⁽²⁾. V roku 2003 výbor schválil stanovisko k prvému návrhu Komisie o modernizácii ⁽³⁾. Vyjadril tiež svoje úvahy o využití OMK v súvislosti s dôchodkami a zdravotnou starostlivosťou ⁽⁴⁾. EHSV ďalej v súčasnosti pripravuje stanoviská k súvisiacim témam ⁽⁵⁾.

3.4 Výbor vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že len niekoľko národných reformných programov predložených v októbri 2005 obsahovalo prvky sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia. Zainteresované strany musia teraz navrhnúť a implementovať národné stratégie a reformné programy, aby zabezpečili rešpektovanie sociálneho rozmeru. Toto stanovisko by sa malo považovať za príspevok k tomuto procesu.

3.5 EHSV súhlasí s tlakom, ktorý vyvíja oznámenie. Posilní sociálny rozmer Lisabonskej stratégie, ak členské štáty prostredníctvom nového rámca zvýšia politický význam cieľa modernizácie a zlepšenia sociálnej ochrany. Sociálny rozmer je nevyhnutný na prispôbenie sa výzvam hospodárskej súťaže vo svete a starnúcemu obyvateľstvu. Rôzne ciele Lisabonskej stratégie ako udržateľný hospodársky rast, viac a lepších pracovných miest a väčšia sociálna súdržnosť musia byť podporované a posilňované rovnako.

⁽²⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému: „Cesta k európskej spoločnosti založenej na vedomostiach – príspevok organizovanej občianskej spoločnosti k Lisabonskej stratégii“ (prieskumné stanovisko), spravodajca: pán Olsson, pomocní spravodajcovia: pani Eva Belabed a pán Joost van Iersel. Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006.

⁽³⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Posilnenie sociálneho rozmeru Lisabonskej stratégie: Modernizácia otvorenej koordinácie v oblasti sociálnej ochrany“, spravodajca: pán Wilfried Beirnaert OJ C 32, 5. 2. 2004

⁽⁴⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Podpora národných stratégií pre zabezpečenie a udržateľné dôchodky prostredníctvom integrovaného prístupu“, spravodajkyňa: pani Giacomina Cassina Ú. v. C 48, 21.2.2002, s. 101.

⁽⁵⁾ Pozri prebiehajúce práce EHSV na tému „Sociálna súdržnosť: naplniť európsky sociálny model“, SOC 237 a natému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje postup pre implementáciu nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia“, SOC 197

3.6 Vzhľadom na túto skutočnosť a neustále znepokojujúcu sociálnu situáciu v Európskej únii, EHSV nalieha na Európsku komisiu a členské štáty, aby občanom vyslali jasný a pozitívny signál v podobe zvýšeného úsilia zvýrazniť sociálny rozmer ako tretí pilier Lisabonskej stratégie.

3.7 EHSV uznáva, že politiky sociálnej ochrany sú najmä v právomoci členských štátov. No Komisia by mala zahájiť dialóg s členskými štátmi, aby zvýšila povedomie o príslušných sociálnych politikách. EHSV nalieha na členské štáty, aby prijali politickú zodpovednosť a čelili budúcim výzvam. Výbor zdôrazňuje, že dosiahnutie európskych cieľov stanovených v novom rámci bude závisieť od odhodlania a schopnosti každého členského štátu plniť si svoje záväzky na podporu sociálneho pokroku v rámci modernizácie a dosiahnutie finančnej udržateľnosti sociálnej ochrany.

3.8 Je potrebné naplno využiť dôležité a pozitívne vzájomné pôsobenie medzi hospodárskou politikou, stratégiami zamestnanosti a sociálnej ochrany. Ambiciózna sociálna politika založená na solidarite by mala byť považovaná skôr za produktívny faktor, ktorý má priaznivý vplyv na rast a zamestnanosť ⁽⁶⁾. Udržateľnosť sociálnych politík zároveň závisí od hospodárskeho rastu za podpory lepšej európskej koordinácie hospodárskych politík.

3.9 Hoci EHSV víta iniciatívu, rád by poukázal na to, že pri spojení čiastkových oblastí, ktoré sú vo výrazne odlišných štádiách vývoja, je potrebné ďalej prihliadať na špecifické vlastnosti všetkých troch oblastí, odlišné fázy ich vývoja, ale aj na rozdiely medzi členskými štátmi.

Je potrebné zaoberať sa rozdielmi v kvalite európskych nástrojov pre koordináciu národných politík. Zatiaľ čo v oblasti sociálneho začlenenia majú konkrétne usmernenia a ciele – spoločne s usmerneniami európskej politiky zamestnanosti – význam, v oblasti dôchodkov a zdravia je európska koordinácia stále do značnej miery obmedzená na dohody o všeobecných kvalitatívnych cieľoch.

3.10 Pri vytváraní a implemntácii troch rôznych čiastkových oblastí by však členské štáty mali naplno využiť súlad medzi nimi, pretože v mnohých oblastiach sa prekrývajú. Opatrenie uplatnené v jednej oblasti môže mať priamy vplyv na ostatné oblasti. Pre členské štáty je tiež dôležité, aby prekonali priepasť medzi politickou vôľou a skutočnou implementáciou.

⁽⁶⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie: sociálny program“, ods. 1. 2, spravodajkyňa pani Engelen-Kefer. Ú. v. C 294, 25.11.2005.

4. Konkrétne pripomienky

Zapojenie subjektov

4.1 Jedným z troch hlavných cieľov je „posilnenie správy, transparentnosti a účasti zainteresovaných strán v rámci návrhu, implementácie a monitorovania politiky“.

Sociálni partneri a ostatné významné subjekty zo strany organizovanej občianskej spoločnosti sú ešte stále málo zapájaní. Využitie OMK v rôznych odvetviach neprineslo očakávané výsledky, keďže členské štáty nepreukázali vôľu dodržať dohodnuté ciele a kroky. Podobne niekoľko národných akčných plánov prejavuje nedostatky, najmä čo sa týka vytvárania jasných národných cieľov a stratégií a aktívnej účasti všetkých príslušných subjektov. Národné plány v oblasti zamestnanosti, sociálneho začlenenia a v iných oblastiach boli namiesto toho čiastočne zmenené na byrokratické správy o činnosti.

4.2 EHSV vyjadruje presvedčenie, že väčšia účasť organizovanej občianskej spoločnosti vo všetkých štádiách procesu zvýši kvalitu národných reformných programov. Zabezpečiť to zohľadnenie záujmov a prání občanov v týchto programoch.

4.3 Komisia správne poznamenáva, že OMK môže podporiť zapojenie do vytvárania sociálnej politiky. Sociálni partneri a ostatné zainteresované strany z občianskej spoločnosti sa musia zhodnúť na reforme v snahe dosiahnuť modernizáciu finančne udržateľnej sociálnej ochrany. EHSV je priaznivo naklonený rozsiahlemu zapojeniu vo všetkých fázach, od vytvárania politiky až po jej implementáciu a hodnotenie. Spoluúčasť v procese rozhodovania nezbavuje zvolených zákonodarcov ich úlohy podporovať sociálny pokrok a vysokú úroveň sociálnej ochrany.

4.4 EHSV uznáva, že OMK sa uplatňovala rozdielne v troch čiastkových oblastiach, na ktoré sa vzťahuje nový rámec. Hoci ešte stále nie dostatočne, OMK v oblasti sociálneho začlenenia bola otvorenejšia pre spoluúčasť ako OMK v oblasti dôchodkov. Zapojenie sociálnych partnerov a ostatných dôležitých subjektov do stratégie v oblasti dôchodkov je veľmi obmedzené. Napriek naliehavej potrebe zlepšiť OMK v oblasti sociálneho začlenenia, EHSV jasne zdôrazňuje názor Komisie vzhľadom na potrebu väčšieho zapojenia zainteresovaných strán do ďalších dvoch oblastí.

4.5 Na rozdiel od obmedzenej účasti v OMK v oblasti dôchodkov, EHSV poukázal na omnoho vyššiu mieru zapojenia zainteresovaných strán do európskych legislatívnych činností týkajúcich sa doplnkových zamestnaneckých dôchodkov. Tento kontrast odhaľuje potrebu zvýšiť atraktivitu a záujem o OMK u všetkých zainteresovaných subjektov.

4.6 EHSV navrhuje, aby výbor pre sociálnu ochranu pravidelnejšie organizoval rozsiahlejšie stretnutia so zástupcami sociálnych partnerov a ostatnými zainteresovanými organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré sú aktívne v rámci EÚ, ako aj v rámci členských štátov. EHSV sa ďalej domnieva, že predstavitelia vlád vo výbore pre sociálnu ochranu zohrávajú významnú úlohu pri organizácii a účasti v procese konzultácií so sociálnymi partnermi a inými zainteresovanými stranami občianskej spoločnosti vo svojich krajinách.

4.7 EHSV by v rámci prebiehajúcich činností v oblasti implementácie Lisabonskej stratégie (?) mal zapojiť sociálnych partnerov a zainteresované organizácie občianskej spoločnosti, ako aj hospodárske a sociálne rady, ak existujú, do procesu dosledovania nového rámca pre otvorenú koordináciu a do podávania správ o pokroku pred jarným summitom v roku 2007. Výbor by sa mal zamerať najmä na riadenie a oblasti, kde sa skutočné zapojenie subjektov do navrhovania a implementácie národných priorít preukázalo ako úspešné.

4.8 Transparentnosť

Aby malo zapojenie zainteresovaných strán zmysel, musia sa skôr dostať ku kľúčovým dokumentom o otázkach politiky. Proces analýzy a hodnotenia nového rámca v Komisii a členských štátoch musí byť tiež transparentný, napríklad pri vzájomnom preskúmaní a určovaní ukazovateľov.

4.9 Vzájomná výmena poznatkov a overené postupy

Vzájomná výmena poznatkov má vo všetkých troch čiastkových oblastiach veľký význam. Je potrebné vytvoriť efektívne systémy na rozširovanie overených postupov a využívanie nelegislatívnych opatrení. Výmena skúseností a vzájomná výmena poznatkov musia zahrnúť všetky subjekty s rozhodovacou právomocou na všetkých úrovniach. Keďže sociálni partneri a ostatné zainteresované strany občianskej spoločnosti majú špecifické znalosti a rozsiahle skúsenosti so sociálnymi politikami, musia byť zapojení do určovania vyhodnotenia možností na šírenie overených postupov. Horizontálne otázky, ktoré sú pre úspech nového rámca nevyhnutné, obsahujú vzory spoluúčasti v procese rozhodovania a zapojenia zainteresovaných strán. Ďalšou významnou témou je spôsob, akým nájsť cesty a metódy vytvorenia spoločnosti prístupnej pre všetkých. Nakoniec, existuje potreba zosúladiť sociálnu ochranu s konkurencieschopnosťou bez toho, aby došlo k odsunutiu určitých skupín mimo trh práce. Vzhľadom na túto skutočnosť EHSV poukazuje na prebiehajúce diskusie o celoživotnom prístupe k zamestnanosti a rovnováhe medzi flexibilitou a istotou zamestnania (8).

(?) Implementácia Lisabonskej stratégie, príspevky nasledujúce po mandáte od Európskej rady z 22. a 23. marca 2005.

(8) Pozri stanovisko EHSV na tému: *Flexibilná istota: prípad Dánska*, spravodajkyňa pani Anita Vium, ECO 167 a stanovisko EHSV Cesta k európskej spoločnosti založenej na vedomostiach – príspevok organizovanej občianskej spoločnosti k Lisabonskej stratégii (priekumné stanovisko), spravodajca: pán Olsson, pomocní spravodajcovia: pani Eva Belabed a pán Joost van Iersel. Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006.

4.10 Vzájomné preskúmanie

Vzájomné preskúmanie a výmena overených postupov sú užitočné nástroje, pretože sú konkrétne a inšpirujú zainteresované subjekty. Komisia musí zabezpečiť, aby boli sociálni partneri a ostatné zainteresované organizácie občianskej spoločnosti zapojení do vykonávania vzájomného preskúmania.

4.11 Európsky program PROGRESS

Sociálni partneri a ostatné zainteresované organizácie občianskej spoločnosti musia byť schopní realizovať projekty vo všetkých čiastkových oblastiach a nového programu PROGRESS. Vo svojom stanovisku EHSV vyjadril obavy v súvislosti so skromnými finančnými zdrojmi programu ⁽⁹⁾. Po rozhodnutí Európskej rady o finančnom výhlade na obdobie 2007-2013 obavy výboru vzrástli. EHSV rázne zdôrazňuje svoju predchádzajúcu výzvu, aby boli vyčlenené dostatočné finančné zdroje pre všetky oblasti programu, vrátane projektov týkajúcich sa sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia.

4.12 Ukazovatele

Pre získanie dostatočne podrobného, pravdivého obrazu o pokroku v oblasti cieľov je potrebné zvoliť analytický prístup založený na vysoko kvalitných, spoľahlivých a porovnateľných ukazovateľoch. Na určenie príslušných ukazovateľov sú potrebné finančné zdroje určené na výskum. Musí byť zaručená spoľahlivosť zhromažďovania a vyhodnocovania údajov. Zatiaľ čo sa na európskej a národnej úrovni budú vytvárať ukazovatele, EHSV opätovne zdôrazňuje svoju požiadavku, aby boli zainteresované strany prizvané k vytváraniu a hodnoteniu ukazovateľov ⁽¹⁰⁾. Výbor pre sociálnu ochranu, ako aj členské štáty, by mali v tejto oblasti konať.

Je potrebné vytvoriť kvalitatívne ukazovatele. Príslušné kritériá založené na ľudských potrebách by mali byť nevyhnutne zohľadnené pri výbere ukazovateľov s cieľom posúdiť napríklad dostupnosť sociálnej ochrany, kvalitu vo vzťahu k očakávaniam, ako aj zapojenie užívateľov a ústretovosť voči užívateľom.

Ukazovatele používané v OMK musia byť prepojené s ukazovateľmi využívanými v Lisabonskej stratégii, aby tak vznikol ucelený obraz dosiahnutého pokroku.

⁽⁹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu o programe Spoločenstva pre zamestnanosť a sociálnu solidaritu – PROGRESS“, spravodajca: pán Wolfgang Greif, OJ C255, 14.10.2005.

⁽¹⁰⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Sociálne ukazovatele“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy), Spravodajkyňa: pani Giacomina Cassina, OJ C221, 19.09.2002

4.13 Posilnenie zviditeľnenia

EHSV už pri mnohých príležitostiach zdôraznil, že komunikáciu medzi Európou a jej občanmi má stály nedostatok relevantných a transparentných informácií. Vzhľadom na skutočnosť, že nový rámec obsahuje témy blízke občanom, EHSV podčiarkuje význam trvalej diskusie na všetkých úrovniach, ktorá by sa zaoberala budúcimi výzvami a strategickými rozhodnutiami v oblastiach sociálnej ochrany, dôchodkov, zdravotnej starostlivosti a sociálneho začlenenia. V tejto súvislosti musí Európska komisia tiež podporiť zviditeľnenie vlastnej činnosti. Návrhy týkajúce sa spôsobu, akým podporiť takúto diskusiu v rámci kontextu Lisabonskej stratégie sa nachádzajú v iných stanoviskách ⁽¹¹⁾.

5. Dopĺňajúce pripomienky k cieľom

5.1 Nový rámec a jeho ciele dáva členským štátom dobrú príležitosť zvýrazniť sociálny rozmer vo svojich národných reformných programoch tým, že stanovia a uplatnia špecifické národné priority, ktoré sú v súlade s všeobecnými cieľmi Lisabonskej stratégie a plne rešpektujú princíp subsidiarity členských štátov. EHSV však nalieha na členské štáty, aby naplno využili usmernenia, ktoré pripravila Komisia EÚ ⁽¹²⁾.

5.2 V rámci čiastkovej oblasti sociálneho začlenenia „odstránenie chudoby a sociálneho vylúčenia“, členské štáty vypracujú nové národné akčné plány o sociálnom začlenení v roku 2006.

5.2.1 EHSV sa domnieva, že je potrebné urobiť konkrétne kroky v oblasti prioritných činností stanovených v marci 2005 Radou pre zamestnanie a sociálne záležitosti. EHSV pripomína cieľ EÚ, aby členské štáty urobili rozhodné kroky k odstráneniu chudoby do roku 2010 ⁽¹³⁾. EHSV ďalej zdôrazňuje význam politik boja proti sociálnemu vylúčeniu z hľadiska potreby čeliť demografickým výzvam.

5.2.2 Z pohľadu EHSV je obzvlášť dôležité zamerať sa na:

— boj proti chudobe, najmä u detí a mladistvých, v rámci politického rámca, ktorý podporuje deti, rodiny (vrátane osamelých rodičov) a rovnosť, čím tiež bráni šíreniu chudoby medzi generáciami,

⁽¹¹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému: Príspevok Komisie k obdobiu hodnotenia a po ňom: Plán D pre demokraciu, dialóg a diskusiu... (stanovisko z vlastnej iniciatívy), spravodajkyňa: pani Jillian van Turnhout, Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006 a stanovisko EHSV Cesta k európskej spoločnosti založenej na vedomostiach – príspevok organizovanej občianskej spoločnosti k Lisabonskej stratégii“ (prískumné stanovisko), spravodajca: pán Olsson, pomocní spravodajcovia: pani Eva Belabed a pán Joost van Iersel. CESE 1500/2005

⁽¹²⁾ Pracovný dokument Európskej komisie „Usmernenia pre prípravu národných správ o stratégii pre sociálnu ochranu a sociálne začlenenie“

⁽¹³⁾ Zasadnutie Európskej rady v Lisabone, Marec 2000

- nové a lepšie pracovné miesta pre najviac znevýhodnené osoby, ako aj „chudobných pracujúcich“,
- podpora rodovej rovnosti,
- podpora rovných príležitostí pre osoby so zdravotným postihnutím,
- opatrenia proti diskriminácii,
- integrácia etnických menšín,
- prevencia a boj proti strate domova,
- dostupnosť zdravotných a sociálnych služieb vysokej kvality, bez ohľadu na výšku príjmu,
- situácia chronicky chorých osôb,
- záruka minimálneho príjmu, opatrenia na zníženie zadĺženia a prístup k finančným službám a malým úverom.

5.3 V rámci čiastkovej oblasti týkajúcej sa dôchodkov: „primerané a trvalo udržateľné dôchodky“, boli národné stratégie v oblasti dôchodkov predložené v minulom roku. V roku 2006 sa predpokladá len ich úprava.

5.3.1 Prioritné otázky by mohli obsahovať:

- poskytnutie príjmu vo vysokom veku, ktorý umožňuje starším osobám dôstojný život a zabráni ich vylúčeniu,
- dôchodkové systémy poskytujúce primerané zabezpečenie pre skupiny zamestnané na základe nového typu zmlúv a samostatne zárobkové osoby,
- podpora jednotlivcov pri vytváraní vlastného dôchodkového plánu.

5.4 V rámci čiastkovej oblasti zdravotnej a dlhodobej starostlivosti: „dostupná a trvalo udržateľná zdravotná a dlhodobá

starostlivosť vysokej kvality“, členské štáty vypracujú národné plány po prvýkrát.

5.4.1 EHSV by rád zdôraznil, že kvalitné opatrovateľské služby s vysokým technickým štandardom by mali byť dostupné všetkým. Aby bolo možné dosiahnuť finančne udržateľnú zdravotnú a dlhodobú starostlivosť, je nevyhnutne potrebné vykonávať prevenciu v oblasti zdravia.

5.4.2 Prioritné otázky v nových národných akčných plánoch by mohli obsahovať:

- preventívna zdravotná starostlivosť, tak lekárska ako aj nelekárska,
- zdravotná starostlivosť na pracovisku pre všetkých zameraná najmä na boj proti duševným a fyzickým chorobám, ktorá tak poskytne príležitosť predĺžiť si pracovné zapojenie,
- spolupráca medzi poskytovateľmi sociálnej a zdravotnej starostlivosti,
- vzťah medzi poskytovateľmi starostlivosti a výrobcami tovarov a služieb pre túto oblasť,
- služby pre obyvateľstvo závislé na pomoci,
- normy kvality,
- vzdelávanie pre rôzne kategórie pracovníkov v opatrovateľských službách a zdravotníctve, ktoré terajších pracovníkov v tejto oblasti udrží a pritiahne nových pracovníkov,
- práva pacientov,
- poskytovanie domácej starostlivosti.

V Bruseli 20. apríla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o údajoch o príkazcovi, ktoré sprevádzajú prevody finančných prostriedkov

KOM(2005) 343, konečné znenie – 2005/0138 (COD)

(2006/C 185/16)

Rada sa 26. septembra 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu a hospodársku a sociálnu súdržnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 23. marca 2006. Spravodajcom bol pán BURANI.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 21. apríla 2006 85 hlasmi za, 15 hlasmi proti, pričom sa 6 hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Tento návrh nariadenia sa zameriava na transponovanie osobitného odporúčania VII (OO VII) Jednotky pre zvláštne úlohy v oblasti finančných opatrení (FATF) do právnych predpisov Spoločenstva, ktoré bolo vydané s cieľom **zamedziť teroristom a iným zločincovi** voľný prístup k elektronickým prevodom na presun ich finančných zdrojov a zistiť, ak dôjde k zneužitiu tohto systému⁽¹⁾. Je súčasťou série legislatívnych a regulačných opatrení, ktorých cieľom je jednak **zmrazenie majetku teroristov**⁽²⁾, jednak **zamedzenie prania špinavých peňazí** pochádzajúcich z **nezákonnej činnosti**⁽³⁾.

1.2 Skrátka, opatrenia obsiahnuté v návrhu Komisie sú jednoduché po formálnej, ale bohaté po obsahovej stránke a s veľkým praktickým dosahom. Návrh ukladá **poskytovateľom platobných služieb (PPS)** – v praxi ide o finančné inštitúcie, ktoré zabezpečujú prevody finančných prostriedkov – **povinnosť zisťovať údaje o príkazcovi**. Tieto údaje musia **sprevádzať prevody finančných prostriedkov od PPS príkazcu až po PPS konečného adresáta (príjemcu)**. Táto norma sa aplikuje na **prevody finančných prostriedkov v rámci EÚ** a s niekoľkými výnimkami a derogáciami aj na prevody z tretích krajín a do nich.

1.3 EHSV plne súhlasí s potrebou vypracovať nariadenie, ktorého právnym základom by bol článok 95 Zmluvy. Toto riešenie navyše získalo predbežný súhlas členských štátov a sektora PPS. Panuje všeobecná zhoda v tom, že je potrebné prijať skôr nástroj priameho uplatňovania, akým je napríklad nariadenie, než smernicu, ktorej transponovanie do legislatív jednotlivých štátov by znamenalo možnosť rozdielov pri jej zavádzaní do praxe. Vcelku sú aktivity plánované v dokumente Komisie správne a rozumné, EHSV však má **isté pochybnosti**,

pokiaľ ide o ich praktickú účinnosť, prinajmenšom z krátkodobého hľadiska.

1.4 EHSV sa nazdáva, že toto nariadenie má isté „slabé stránky“ jednak preto, že ponecháva PPS veľkú voľnosť na individuálne hodnotenie, jednak preto, že ráta s technickými riešeniami, ktoré zločincovi ponúkajú veľký voľný priestor na ich obchádzanie.

2. Všeobecné pripomienky a komentáre

2.1 O problematike boja proti **nezákonným činnostiam** (ako sa niekedy v jazyku Spoločenstva označuje organizovaná zločinnosť, eufemizmus, od ktorého by mimochodom bolo načase upustiť) sa po prvýkrát ucelene – aspoň z koncepčného hľadiska – rokovalo na zasadnutí Rady v Dubline v roku 1996. Výsledky rokovaní sa premietli do akčného programu prijatého na zasadnutí Rady v Amsterdame v roku 1997⁽⁴⁾. Šlo o sériu tridsiatich podrobných, navzájom zosúladených programov, ktoré sa mali zaviesť do praxe najneskôr do konca roka 1998. Po ôsmich rokoch sa však väčšina z nich ešte stále nezrealizovala.

2.2 Pojem „organizovaný zločin“ prešiel postupne viacerými zmenami: v roku 1998 OLAF⁽⁵⁾ (v tom čase UCLAF) upriamil pozornosť na rozsiahle **daňové podvody** na úkor financií Spoločenstva ako na **jav, ktorý je vlastný organizovanému zločinu**. Teroristické útoky na budovy svetového obchodného centra v New Yorku a ďalšie, ktoré po nich nasledovali, viedli k tomu, že sa do pojmu – s osobitným dôrazom – zahrnul aj **terorizmus**.

2.3 Rovnako sa vyvíjalo aj chápanie a postupy Jednotky pre zvláštne úlohy v oblasti finančných opatrení (FATF) vytvorenej štátni skupiny G8, ktorá dosiaľ predstavuje orgán

⁽¹⁾ FATF, Revised Interpretative Note to Special Recommendation VII: Wire Transfer.

⁽²⁾ Nariadenia Rady (ES) č. 2580/2001 a 881/2002.

⁽³⁾ Smernice 91/308/EHS a 2001/97/ES

⁽⁴⁾ Akčný program v oblasti organizovaného zločinu, Ú. v. ES C 251, 15.8.1997.

⁽⁵⁾ KOM(1998) 276, konečné znenie „Ochrana finančných záujmov Spoločenstva – boj proti podvodom – výročná správa 1997“. [neoficiálny preklad]

medzivládnej spolupráce s najväčšou autoritou. Jednotka pre zvláštne úlohy v oblasti finančných opatrení (FATF), vytvorená na boj proti praniu špinavých peňazí, **medzičasom rozšírila svoje právomoci na všetky formy finančných operácií spojené s terorizmom**: osobitný význam má jej deväť „osobitných odporúčaní“ (OO), ktoré sa z veľkej časti premietli do ustanovení Spoločenstva v oblasti prania špinavých peňazí a platobných systémov. Predložený návrh nariadenia zavádza do praxe osobitné odporúčanie VII (OO VII) o elektronických prevodoch uskutočnených teroristami a *inými zločincami*.

2.4 Zohľadnenie skutočnosti, že nezákonná **finančná činnosť**, a to či už spojená s terorizmom alebo s organizovaným zločinom, je **celosvetovým javom**, proti ktorému treba bojovať spoločnými silami, by prispelo k väčšej jazykovej jednoznačnosti, ktorá je dôležitá aj pre praktický boj priamo v *teréne*, i keď nie iba preň. V súčasnosti sa stáva, že na úrovni Spoločenstva i jednotlivých štátov sa dôraz kladie buď na jeden alebo na druhý prvok: množstvo prijatých opatrení hovorí raz o „organizovanom zločine, vrátane terorizmu“ inokedy o „terorizme a inej zločinnosti“. Pre vyšetrovacie orgány – a ešte menej pre PPS – nie je vždy jednoduché rozlíšiť nezákonné finančné aktivity v presne určenom sektore, o to viac, že v niektorých sektoroch je **terorizmus úzko prepojený s organizovaným zločinom a naopak**: obchodovanie so zbraňami a drogami, ilegálne prísťahovalectvo, falzifikácia bankoviek a dokumentov a pod.

2.5 Z hľadiska boja proti nezákonnej *finančnej činnosti*, organizovanému zločinu a terorizmu ide teda o **dva aspekty toho istého javu**. Dojem, že toto chápanie nie je vždy zohľadnené, možno získať aj z úvodného odôvodnenia predloženého návrhu nariadenia, kde sa opakovane uvádza „**boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu**“. EHSV pokladá – bez toho, aby zachádzal do detailov v súvislosti s plánovanými opatreniami – toto znenie za zavádzajúce z dôvodov, ktoré budú podrobnejšie vysvetlené v komentároch k jednotlivým článkom: Malo by byť jasné, že ide o organizovanú kriminalitu a terorizmus.

2.6 Na druhej strane je zdrojom tejto konceptuálnej duality samotná FATF: názov deviatich osobitných odporúčaní spomínaných v bode 2.3 je „Financovanie terorizmu“ bez bližšieho upresnenia. Názov „výkladových poznámok“, ktoré ich sprevádzajú, je „Osobitné odporúčania o financovaní terorizmu“⁽⁶⁾, ale v texte je reč o tom, že treba „zamedziť teroristom a *iným zločincami* voľný prístup...“⁽⁷⁾. Pri transponovaní odporúčania FATF Komisia prevzala toto rozlišovanie a zaradila návrh nariadenia medzi opatrenia na **boj proti terorizmu**. Podľa EHSV by ho však bolo treba pokladať za opatrenie, ktoré treba zahrnúť medzi všeobecnejšie opatrenia na boj proti **praniu špinavých peňazí a organizovanému zločinu**. Z legislatívneho hľadiska nie je toto rozlišovanie dôležité, ale stáva sa ním po praktickej a operatívnej stránke, na čo sa pokúsime poukázať v nasledujúcich pripomienkach.

3. Pripomienky k zneniu návrhu

3.1 **Článok 2: Rozsah pôsobnosti.** Toto nariadenie sa uplatňuje na prevody finančných prostriedkov, ktoré sú odoslané alebo prijaté poskytovateľom platobnej služby usadeným v Spoločenstve a adresované príjemcom alebo pochádzajúce od príkazcov v Spoločenstve. Rovnako sa uplatňuje na prevody finančných prostriedkov zo Spoločenstva príjemcom mimo Spoločenstva (článok 7) a s istými úpravami na prevody smerujúce do Spoločenstva z tretích krajín (článok 8).

3.1.1 Toto nariadenie sa neuplatňuje na prevody finančných prostriedkov, ktoré **plynú z obchodnej operácie** vykonanej použitím kreditnej alebo debetnej karty za predpokladu, že všetky takéto prevody finančných prostriedkov sprevádza **osobitný identifikačný údaj**, ktorým sa umožňuje **sledovanie operácie až k príkazcovi**. Operácie s použitím elektronických peňazí (*e-money*), t. j. predplatenými kartami, neboli explicitne vylúčené, ba dokonca ani explicitne uvedené. K technickým riešeniam sa vyjadria PPS. EHSV konštatuje, že operácie uskutočňované kartami prebiehajú v porovnaní s platobnými príkazmi opačne: PPS príkazcu (ktorému je zaslaný výpis z účtu s podrobným rozpisom použitia karty) nemá žiadne informácie o aktivitách príjemcu ani o povahe vzťahu medzi príkazcom a príjemcom. Vo veľkej väčšine prípadov nielenže nebude možné rozlíšiť medzi obchodnými a neobchodnými operáciami, ale často nebudú existovať ani technické možnosti na zistenie identity príkazcu.

3.2 **Článok 5: Údaje o príkazcovi, ktoré sprevádzajú prevody finančných prostriedkov.** Poskytovateľ platobnej služby zabezpečí, aby úplné údaje o príkazcovi sprevádzali prevody finančných prostriedkov **po overení ich úplnosti a presnosti**. V prípade, že platobné príkazy určené príjemcom mimo sídla Spoločenstva nepresahujú sumu 1 000 EUR, PPS „môžu“ rozhodnúť o rozsahu tohto overenia. Táto pružnosť nariadenia – rozumná a realistická – však môže využiť podmienky pre odliv značných peňažných tokov **označených ako „remitencie od emigrantov“**, ktoré sú ale len navonok určené pôvodným rodinám. Na druhej strane sa však overenie, ktoré je bežne požadované pre všetky ostatné platobné príkazy, zdá byť problematické pre tento druh prevodov, ktoré sú často vykonávané v hotovosti veľkým počtom osôb prostredníctvom rôznych PPS a ktorých identifikácia nemá osobitný význam.

3.2.1 V každom prípade oslobodenie od kontroly v prípade prevodov neprevyšujúcich sumu 1 000 EUR ukladá PPS povinnosť zaviesť osobitné, nákladné a nepotrebné postupy. Znenie tohto článku by sa radšej malo odvolávať na platné predpisy pre boj proti praniu špinavých peňazí týkajúce sa platobných príkazov podaných príkazcami, ktorí nevlastnia bežný účet.

⁽⁶⁾ „Special recommendations on terrorist financing“

⁽⁷⁾ „Preventing terrorists and other criminals from having unfettered access“

3.3 Článok 9: Prevody finančných prostriedkov s chýbajúcimi údajmi o príkazcovi. Podľa článku 6 musí PPS príkazcu poskytnúť PPS príjemcu úplné identifikačné údaje o príkazcovi. Ak takéto údaje chýbajú alebo nie sú úplné, poskytovateľ platobnej služby príjemcu ich musí vyžiadať od PPS príkazcu a môže platbu aj odmietnuť, prerušiť ju alebo vykonať ju na vlastnú zodpovednosť v súlade s predpismi pre boj proti praniu špinavých peňazí. Ak sa takýto prípad zopakuje, PPS príjemcu musí **odmietnuť všetky platobné príkazy od tohto poskytovateľa platobnej služby alebo s ním ukončiť svoje obchodné vzťahy.** O takýchto rozhodnutiach musia byť **informované orgány zodpovedné „za boj proti praniu špinavých peňazí alebo financovaniu terorizmu“.**

3.3.1 Povinnosť kreditnej spoločnosti ukončiť v stanovených prípadoch obchodné vzťahy s inou spoločnosťou zjavne nastoluje problém *proporcionality*: styky medzi medzinárodnými kreditnými spoločnosťami sa neobmedzujú len na peňažné prevody, ktoré naopak spravidla predstavujú len ich malý podiel, ale zahŕňajú úverové limity, služby, operácie s cennými papiermi atď. s neporovnateľne vyšším objemom než je neregulárny alebo podozrivý prevod finančných prostriedkov. *Okamžité prerušenie vzťahov*, ako to navrhuje Komisia, by spôsobilo obrovské a neopodstatnené škody tak poskytovateľom platobnej služby ako aj ich zákazníkmi.

3.3.2 Výraz „zodpovedné orgány“ nastoluje základný problém spomenutý v úvodnej časti stanoviska. Za predpokladu, že všeobecné pravidlá boja proti praniu špinavých peňazí prisudzujú poskytovateľom platobnej služby a ich zamestnancom značnú zodpovednosť (a to aj trestnoprávnú), nie je vždy jednoduché pochopiť, či konkrétnu operáciu, ktorá sa považuje za „podozrivú“, treba pripísať na konto „bežnej“ kriminality alebo terorizmu. V každej krajine existujú vyšetrovacie a represívne orgány rôzneho druhu: kriminálna polícia (niekedy rozdelená do dvoch odlišných zložiek), finančná polícia, colné orgány, tajná služba. Ak chýbajú presné pokyny, poskytovateľovi platobnej služby prípadne povinnosť rozhodnúť, **na ktorý orgán sa má obrátiť.** Nariadenie teda poveruje PPS úlohou vykonať posudok, ktorý sa vymyká z rámca ich odbornej kompetencie.

3.3.3 Preto by boli potrebné predpisy, ktoré by členské štáty prinútili vytvoriť **jediné kontaktné miesto** poverené zhromažďovaním podnetov a ich postúpením zodpovedným vyšetrovacím orgánom⁽⁸⁾. Toto opatrenie bolo obsiahnuté aj v programe Rady z roku 1998.

3.4 Článok 10: Zhodnotenie rizika. Tento článok stanovuje, že poskytovateľ platobnej služby príjemcu musí pokladať neúplné údaje o príkazcovi za podozrivý prvok, ktorý treba nahlásiť zodpovedným orgánom. Toto ustanovenie prenecháva poskytovateľovi platobných služieb možnosť posúdiť jednotlivu, či v konkrétnom prípade ide o chybu, nedbalosť alebo „sku-

točný“ podozrivý prípad. Táto úloha sa môže ukázať ako nesmierne zložitá, ak si uvedomíme, že každý PPS denne vykonáva obrovské množstvo operácií. Pokiaľ ide o oznamovaciu povinnosť, platia pripomienky uvedené v bodoch 3.3.2 a 3.3.3.

3.5 Článok 13: Technické obmedzenia. Ustanovenia tohto článku sa týkajú prevodov pochádzajúcich z tretích krajín, podľa ktorých poskytovateľ platobnej služby uchová po dobu najmenej piatich rokov údaje o príkazcovi, bez ohľadu na to, či sú tieto údaje úplné alebo nie. Ak existuje sprostredkujúci PPS so sídlom v Spoločenstve, má povinnosť informovať konečného PPS o tom, že chýbajú úplné údaje. Tieto predpisy si nevyžadujú osobitný komentár, okrem poznámky, že uchovávanie údajov po takú dlhú dobu môže predstavovať značnú záťaž a vyústiť do nakopenia miliónov informácií: takéto opatrenie by bolo oprávnené, len ak by sa pokladalo za *skutočne* potenciálne užitočné. Možno by bolo vhodné pouvažovať o tejto možnosti a obmedziť uchovávanie údajov na prevody presahujúce istú sumu.

3.6 Článok 14: Závazky k spolupráci. PPS majú povinnosť **spolupracovať** s orgánmi zodpovednými za boj proti praniu špinavých peňazí alebo financovaniu terorizmu a **poskytovať im bezodkladne údaje a informácie**, ktoré majú k dispozícii. Tieto orgány sú zaviazané používať takto získané údaje *vylučne*, na účely zamedzenia, vyšetrovania, zisťovania alebo trestného stíhania prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu“.

3.6.1 EHSV **plne súhlasí** s týmito ustanoveniami. Dopĺňa len jednu poznámku ako odpoveď na podnety istých kruhov, ktoré **vyjadrili svoje výhrady** v spojitosti s možným oslabením predpisov na ochranu súkromia: vyššie záujmy spoločnosti zaangažovanej v boji proti vážnemu sociálnemu nebezpečenstvu si v určitých prípadoch vyžadujú **derogáciu hlavných princípov** na jej ochranu. Povinnosť orgánov využívať získané informácie výlučne na stanovené účely je sama osebe zárukou, že nedôjde k odchýlkam. V širšom kontexte by malo platiť pravidlo, že kto vykonáva prevody v mene organizácií so „skutočným“ sociálnym alebo verejno-prospešným zameraním, sa nemá čoho obávať: veď nejde o daňový únik ani o porušenie zákona, ani o odsúdeniahodný priestupok.

3.6.2 Na druhej strane si treba položiť otázku, nakoľko sú tieto opatrenia účinné v **praxi**. Pre PPS by mala platiť všeobecná zásada „*poznaj svojho zákazníka*“ („*know your customer*“), ktorá – ak by sa zaviedla – by viedla k oslobodeniu od kontroly a oznamovacej povinnosti v prípade zákazníkov, ktorých bezúhonnosť je dobre známa a overená. Toto pravidlo sa však nedá dostatočne ľahko uplatňovať aj na strane príjemcu. Kontrola príkazcu by bola oveľa komplikovanejšia a nákladnejšia, najmä pri prevodoch uskutočňovaných spôsobom opísaným v bode 3.1.1.

⁽⁸⁾ Požiadavka na zriadenie jediného kontaktného miesta nie je nová, a EHSV nie je ani jej pôvodným navrhovateľom: bola obsiahnutá už v programe Rady v roku 1997 spomínanom v bode 2.1, podľa ktorého mal každý členský štát vytvoriť *jediné kontaktné miesto*, ktoré by sprostredkovalo prístup ku všetkým represívnym orgánom. Tento orgán ani po uplynutí mnohých rokov ešte stále neexistuje a spolupráca medzi vyšetrovacími orgánmi a represívnymi orgánmi na úrovni jednotlivých štátov i Spoločenstva predstavuje dosiaľ nevyriešený problém.

3.7 Článok 19: Prevody finančných prostriedkov charitatívnym organizáciám v rámci členského štátu. Tento článok stanovuje **derogáciu** ustanovení článku 5: Členské štáty môžu oslobodiť poskytovateľov platobnej služby od záväzkov stanovených pre oznamovanie identifikačných údajov o príkazcovi, pokiaľ ide o prevody finančných prostriedkov **organizáciám, ktoré vykonávajú činnosti s charitatívnym, náboženským, kultúrnym, vzdelávacím, sociálnym zameraním alebo v oblasti vzájomnosti, životného prostredia ako aj podpory trvalo udržateľného rozvoja** za predpokladu, že:

- a) tieto organizácie majú oznamovaciu povinnosť voči verejnému orgánu a podliehajú jeho dohľadu alebo externému auditu;
- b) výška prevodu je obmedzená na čiastku maximálne 150 EUR;
- c) tieto prevody finančných prostriedkov sú uskutočnené výlučne v rámci členského štátu.

3.7.1 Pre členské štáty, ktoré by uplatňovali plánovanú úpravu o výnimkách, by vedenie záznamov o príslušných organizáciách a kontrola dodržiavania predpisov isto predstavovali veľkú výzvu. PPS by navyše musel v každom prípade jednotlivo zisťovať, či je príkazca uvedený na neustále aktualizovanej „bielej listine“, čo by nepochybne predstavovalo príliš zložitú úlohu. Situácia je však v každej krajine odlišná. V štátoch s nedostatočnou právnou úpravou bude zrejme dodržanie podmienky uvedenej v bode 3.7 písm. a) problematické.

3.7.2 Výnimka povolená v návrhu nariadenia vychádza z predpokladu, že sociálne účely, na ktoré sa zameriavajú tieto organizácie, sú samy osebe zárukou korektného používania finančných prostriedkov. To platí pre väčšinu z nich, pre známe organizácie a pre zbierky zorganizované v prípade prírodných katastrof, ale rovnako platí, že sa medzi menšími a menej známymi organizáciami so sociálnym alebo verejnoprospešným zameraním skrývajú aj teroristické organizácie. Pokiaľ ide o aktivity spomínané v poslednej časti bodu 3.7, nariadenie nemôže diskriminovať na základe náboženského presvedčenia: avšak je známe, že financovanie teroristických aktivít niekedy vedie cez neziskové organizácie pôsobiace navonok neškodným dojmom, ktorých nebezpečná povaha sa odhalí len *a posteriori*. V podstate medzi NO pôsobia popri väčšine transparentných organizácií aj niektoré také, ktoré treba pozorne sledovať. Ťažkosti spočívajú práve v nájdení spôsobov, ako ich odhaliť.

3.7.3 Ďalšou slabou stránkou je chýbajúce zohľadnenie skutočnosti, že sa pod pláštikom NO môžu skrývať

i **zločinecké organizácie**, ktoré nie sú nevyhnutne teroristické: výnosy z dealerstva drog, prostitúcie a výpalníctva sa dajú ľahko zamaskovať ako príspevky neziskovým organizáciám s príťažlivými názvami, ktorých predstavitelia – prinajmenšom v očiach poskytovateľov platobných služieb – nevzbudzujú podozrenie. V skutočnosti existujú aj nepriame systémy dohľadu, ktoré niekedy môžu viesť k odhaleniu podozrivých prípadov: napríklad časté prevody, ktoré vykonávajú stále tie isté osoby a zakaždým v hotovosti, sú charakteristické pre uvedené aktivity. Zločinci však dobre poznajú tieto metódy, a preto sa utiekajú k vhodným protiopatreniam: rozloženie prevodov na viaceré čiastky, využívanie zakaždým iných PPS atď. Preto môže podozrenie vzniknúť predovšetkým na strane **PPS príjemcu**, a to na základe častého opakovania prevodov pochádzajúcich *stále od tých istých príkazcov*. Pri súčasných systémoch elektronického vedenia účtov by však dohľad tohto typu mohol byť zabezpečovaný len prostredníctvom na mieru šitých programov *ad hoc*: ide o ťažko realizovateľné riešenie.

3.7.4 EHSV preto upriamuje pozornosť na skutočnosť, že **výnimka**, o ktorej by podľa nariadenia mali rozhodovať PPS z vlastnej iniciatívy a na základe údajov o účeloch, kontrole, váženosti zástupcov atď., **predstavuje slabú stránku tohto systému**. Spolupráca PPS, nech je vykonávaná s akoukoľvek ochotou, nebude sama osebe nikdy dostačujúcou na zastavenie prania špinavých peňazí a financovania zločinnosti: v prvom rade je potrebné, aby samotné orgány vyvíjali aktivitu a **oznamovali podozrivé mená**. Na dosiahnutie tohto stavu by však musel byť aj v praxi vytvorený už spomínaný **centralizačný orgán**.

3.7.5 EHSV zamýšľa okrem toho upriamiť pozornosť zodpovedných orgánov ešte aj na nasledujúce konštatovanie. S výnimkou prípadov podnetu priamo zo strany PPS sú údaje uchovávané päť rokov, zväčša aby mohli byť k dispozícii orgánom ako **dôkazy spáchaných trestných činov**. Ide teda z veľkej časti o opatrenia **dôkaznej** povahy, a nie preventívne alebo represívne. Vyvstáva otázka, ako bude v praxi možné dostať sa k jednotlivým údajom medzi stovkami miliónov operácií nahromadenými v priebehu rokov.

3.7.6 Na záver treba podotknúť, že sa v odôvodnení nariadenia vôbec nespomínajú **náklady tohto systému** v pomere k potenciálnemu prínosu. Nie všetci PPS majú dostatočné štruktúry na vyhovieť plánovaným požiadavkám, ale aj tí, ktorí nimi disponujú, sa budú musieť vyrovnávať s dodatočnými úlohami a organizačným zaťažením. Tieto náklady by nevyhnutne znášali všetci užívatelia platobných systémov. Je to obeť, ktorá je prijateľná, len ak bude možné preukázať, že nové nariadenie povedie ku konkrétnym a hmatateľným výsledkom.

V Bruseli 21. apríla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

PRÍLOHA 1

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúci pozmeňovací návrh bol v priebehu diskusie zamietnutý, ale získal aspoň štvrtinu odovzdaných hlasov (článok 54 ods. 3 vnútorného poriadku):

Bod 3.7.2

Upraviť takto:

„Výnimka povolená v návrhu nariadenia vychádza z predpokladu, že sociálne účely, na ktoré sa zameriavajú tieto organizácie, sú samy osebe zárukou korektného používania finančných prostriedkov. To platí pre väčšinu z nich; ~~pre známe organizácie a pre zbierky zorganizované v prípade prírodných katastrof, ale~~ Avšak rovnako platí, že sa pod týmto rúskom sa medzi menšími a menej známymi organizáciami so sociálnym alebo verejno-prospešným ~~zameraním~~ skrývajú aj teroristické organizácie. Pokiaľ ide o aktivity spomínané v poslednej časti bodu 3.7, nariadenie nemôže diskriminovať na základe náboženského presvedčenia; avšak je známe, že financovanie teroristických aktivít niekedy vedie cez neziskové organizácie pôsobiace navonok neškodným dojmom, ktorých nebezpečná povaha sa odhaľ len a posteriori. V podstate medzi NO pôsobia popri väčšine transparentných organizácií aj niektoré také, ktoré treba pozorne sledovať. Ťažkosti spočívajú práve v nájdení spôsobov, ako ich odhaliť.“

Zdôvodnenie

Zdôvodnenie bude podané ústne.

Výsledky hlasovania

Za: 37

Proti: 44

Zdržali sa: 8

Bod 3.7.4

Upraviť:

„EHSV preto upriamuje pozornosť na skutočnosť, že Hoci ustanovenia vzťahujúce sa na **výnimku**, o ktorej by podľa nariadenia mali rozhodovať PPS z vlastnej iniciatívy a na základe údajov o účeloch, kontrole, váženosti zástupcov atď., **predstavuje by mohli predstavovať slabú stránku tohto systému**, sú oprávnené pre úlohu, akú hrajú neziskové organizácie v demokratickej spoločnosti. Spolupráca PPS, nech je akokoľvek ochotná, nebude sama osebe nikdy dostačujúcou na zastavenie prania špinavých peňazí a financovania zločinnosti: v prvom rade je potrebné, aby samotné orgány vyvíjali aktivitu a **oznamovali podozrivé mená**. Na dosiahnutie tohto stavu by však musel byť aj v praxi vytvorený už spomínaný **centralizačný orgán**.“

Zdôvodnenie

Pridané frázy poskytujú dostatočné vysvetlenie pre navrhované vypustenia. V mimovládnych organizáciách vládne silná opozícia voči predpisom navrhovaným FATF. Okrem toho keby EHSV vyjadril podporu týmto predpisom, vznikli by veľké problémy vo vzťahu výboru k mimovládny organizáciám.

Výsledky hlasovania

Za: 43

Proti: 52

Zdržali sa: 7

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Obmedzenie vplyvu leteckej dopravy na klimatické zmeny“

KOM(2005) 459, konečné znenie

(2006/C 185/17)

Európska komisia sa 27. septembra 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 21. marca 2006. Spravodajcom bol pán SIMONS.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. 21. apríla 2006 (schôdza z 21. apríla) 55 hlasmi za, nikto nehlasoval proti, pričom 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

A. Závbery

A.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor sa rovnako ako Komisia domnieva, že sú potrebné dodatočné (politické) opatrenia na zmiernenie vplyvu leteckej dopravy na klimatické zmeny. Nárast emisií skleníkových plynov v leteckej doprave bude predstavovať približne 50 % ročného percentuálneho nárastu leteckej dopravy, a to aj v prípade, že by sa v priebehu nasledujúcich desaťročí podarilo zrealizovať všetky ambiciózne ciele výskumu a vývoja. Rozpočtové prostriedky, ktoré sú na ne vyčlenené v rámci 7. rámcového programu musia byť využívané cielene a účelne.

A.2 Európska komisia si sama stanovila od obdobia 2008 – 2012 politický cieľ znižovania emisií CO₂ a NO_x v európskej leteckej doprave, aby sa tak obmedzili klimatické zmeny. Vzhľadom na medzinárodné zmluvy, dohovory a prebiehajúce štúdie považuje výbor za rozumné obmedziť prípadné opatrenia najskôr len na emisie CO₂ vo vnútroeurópskej leteckej doprave, aby sa zabránilo prípadným dlhotrvajúcim prieťahom pri ich zavádzaní.

A.3 Prvou prioritou by malo byť zavedenie európskeho systému obchodu s emisiami (EÚ ETS) prostredníctvom medzinárodnej organizácie civilného letectva (ICAO), ktorá by sa mala postarať o celosvetové používanie tohto systému. Prvým praktickým krokom a veľmi dobre realizovateľnou možnosťou by mohlo byť – pokiaľ sa to v priebehu rokovaní ukáže byť vhodné – zavedenie systému obchodovania s emisiami v rámci EÚ.

A.4 Keďže prispieva svojimi (každoročne vyššími) emisiami CO₂ ku klimatickým zmenám, mala by byť celá vnútroeurópska letecká doprava začlenená čo najskôr do otvoreného európskeho systému obchodu s emisiami založeného na realistických predpokladoch. Pridelovanie by sa malo uskutočňovať na úrovni EÚ a dodatočné príspevky resp. ciele zníženia by sa mali uplatňovať priamo na letecké spoločnosti ako aktérov, pričom musí prístup na trh – a to bez znevýhodnení pre nových účast-

níkov trhu v hospodárskej súťaži – zostať aj naďalej otvorený. V prípade ostatných vplyvov by mali byť používané nástroje na miestnej úrovni, ako napríklad poplatok za emisie NO_x alebo iné operatívne opatrenia.

A.5 Investície do výskumu klimatického vplyvu emisií iných ako emisií CO₂, ako aj technologický vývoj pre čistejšiu leteckú dopravu by mali byť pre EÚ a priemysel jednou z hlavných priorít, a to najmä so zameraním na predchádzanie zlým kompromisom týkajúcim sa miestneho zaťaženia hlukom, miestnych a celkových emisií z lietadiel.

A.6 Vzhľadom na možnosti redukcie emisií v leteckej doprave by malo byť prioritou aj zlepšenie riadenia letovej prevádzky prostredníctvom iniciatívy na vytvorenia spoločného vzdušného priestoru a programu SESAR.

A.7 Nediskriminačné opatrenia na zlepšenie postavenia pozemných prepravcov v hospodárskej súťaži by mali byť dôkladnejšie preskúmané, aby mohli byť poskytované atraktívnejšie alternatívy pre prepravu osôb a tovaru v rámci EÚ.

B. Dôvodová správa

B.1 Podiel, ktorým prispievajú emisie leteckej dopravy ku klimatickým zmenám je síce pomerne malý (cca 3 %), kvôli zvyšovaniu dopytu, absencii alternatívnych zdrojov paliva a relatívne vysokému vývojovému štádiu leteckej technológie, očakáva sa však jeho nárast. Emisie CO₂ v leteckej doprave sa budú aj naďalej zvyšovať približne o polovicu ročného nárastu leteckej dopravy (podľa najnovších prognóz 4 až 5 % ročne), t. j. približne o 2 až 2,5 %, a to aj v prípade, že by sa v priebehu nasledujúcich desaťročí podarilo EÚ dosiahnuť a zrealizovať všetky jej ambiciózne ciele v oblasti výskumu a vývoja.

B.2 Systém obchodovania s emisiami je finančne najefektívnejším riešením na obmedzenie klimatických vplyvov a zároveň umožňuje trvalo udržateľný rozvoj leteckej dopravy.

B.3 Ide o globálny problém, ktorý si teda vyžaduje aj globálne riešenie. Medzičasom predstavuje zavedenie systému v rámci EÚ – pokiaľ to bude vhodné – prvý krok, ktorý by mal slúžiť ako model pre celosvetové zavedenie prostredníctvom medzinárodnej organizácie civilného letectva (ICAO).

B.4 Preto je potrebné, aby bol systém v rámci EÚ pokiaľ možno nesporný a zo začiatku obmedzený na CO₂ bez použitia multiplikačných faktorov. O vplyve emisií iných ako sú emisie CO₂ (pre ktoré nie sú v Kjótskom protokole uvádzané žiadne ekvivalentné hodnoty) existuje len veľmi málo vedeckých poznatkov, ale boli zaznamenané skutočnosti poukazujúce na to, že niektoré konkrétne emisie iné ako emisie CO₂ môžu v niektorých prípadoch vplyvať na životné prostredie. Kým sa očakávajú ďalšie výsledky výskumu, mali by byť tieto vplyvy používané nanajvýš Európskou úniou štandardizované nástroje na miestnej úrovni, ako napríklad poplatok za emisie NO_x alebo iné operatívne opatrenia.

B.5 Už existujúce vysokorýchlostné vlaky sa na určitých európskych tratiach, ktoré zaznamenali obrovský objem prepravy pri letovej dobe jednej hodiny alebo menej, sa ukázali byť užitočnou alternatívou k leteckej osobnej doprave. Mali by byť vypracované štúdie na zhodnotenie potenciálu pre ich ďalšie rozširovanie a možnosti využitia takýchto služieb v oblasti nákladnej dopravy, pričom je potrebné klásť dôraz na predchádzanie narušeniam hospodárskej súťaže príspevkami členských štátov alebo EÚ. Nemožno však očakávať, že by sa vlaky mohli niekedy stať úplne rovnocennou alternatívou k celej leteckej doprave v rámci EÚ.

1. Úvod

1.1 Letecká doprava, ktorá umožňuje premiestňovanie pasažierov, ako aj nákladov, na veľké vzdialenosti v rekordnom čase, a ktorá prináša výhody pre regionálne a národné hospodárstva sa stala neoddeliteľnou súčasťou spoločnosti 21. storočia. Letecká doprava však bohužiaľ prispieva aj ku klimatickým zmenám, prebiehajúcim na našej planéte. Hoci sa účinnosť leteckého paliva v priebehu posledných 40 rokov zvýšila o viac ako 70 %, celkové množstvo spotrebovaného paliva sa v tom čase zvýšilo o vyše 400 % – kvôli ešte väčšiemu rastu objemu leteckej dopravy v priamom dôsledku dopytu resp. potreby cestovať.

1.2 Tým sa zvyšuje aj vplyv leteckej dopravy, ktorá predstavuje najrýchlejšie rastúci samostatný zdroj skleníkových plynov v oblasti dopravy, na klímu: kým celkové emisie EÚ, na ktoré sa vzťahuje Kjótsky protokol, poklesli od roku 1999 do roku 2003 o 5,5 % (t. j. o 287 miliónov ton ekvivalentu CO₂), narástli emisie skleníkových plynov EÚ vyprodukované medzinárodnou leteckou dopravou o 73 % (t. j. o 47 miliónov ton ekvivalentu CO₂), čo zodpovedá ročnému rastu 4,3 %. Objem

leteckej dopravy v EÚ však od roku 1990 rástol ešte razantnejším tempom. To v podstate ukazuje, že sa priemysel leteckej dopravy usiluje riešiť vplyv na životné prostredie zameraním sa na príčiny a prostredníctvom účinnejších postupov.

1.3 Politika zameraná na zdroj emisií je preto (prvým) účinným opatrením. Zvyšnú časť emisií by mohol samotný sektor leteckej dopravy krátkodobo, strednodobo a dlhodobo vyrovnať len vynúteným, ale nerealistickým znížením nárastu leteckej dopravy.

1.4 Napriek tomu, že letecká doprava má nízky podiel na celkových emisiách skleníkových plynov (cca 3 % ⁽¹⁾), jej rýchly rast ohrozuje pokroky dosiahnuté v ostatných sektoroch. Ak bude súčasný rast pokračovať aj naďalej, vzrastú emisie z medzinárodných letov z letísk EÚ do roku 2012 v porovnaní s úrovňou z roku 1990 o 150 %. Týmto nárastom emisií z medzinárodnej leteckej dopravy v EÚ by zmarila viac než štvrtinu zníženia požadovaných od Spoločenstva v rámci Kjótskeho protokolu.

1.5 Pokiaľ bude pokračovať súčasný trend, emisie z leteckej dopravy sa stanú dlhodobou významnejším faktorom klimatických zmien. Pri zdvojnásobení leteckej dopravy by sa jej podiel na celkovom množstve emisií CO₂ v EÚ zvýšil z 3 % v roku 2005 na 5 % v roku 2030. Systém obchodu s emisiami by do určitej miery znížil dopyt, ale pri očakávanom náraste leteckej dopravy je potrebné na kompenzáciu zakúpiť práva u iných majiteľov licencií, čo by zaručilo, že ciele Spoločenstva v rámci Kjótskeho protokolu nebudú ohrozené.

2. Zhrnutie obsahu oznámenia Komisie

2.1 Komisia predložila 27. septembra 2005 svoje oznámenie týkajúce sa aktuálnych a možných budúcich opatrení, prostredníctvom ktorých má byť tento vývoj priamo alebo nepriamo zastavený.

2.2 Aktuálne politické opatrenia slúžia okrem iného na zvýšenie senzibilizácie a informovanosti verejnosti, podporu alternatívnych druhov dopravy a výskumu zameraného na čistejšiu leteckú dopravu – napríklad prostredníctvom 6. rámcového programu pre výskum a vývoj (oblasť životného prostredia) a v dohľadnej dobe s ešte väčším dôrazom na vplyvy klimatických zmien aj prostredníctvom 7. rámcového programu.

2.3 Politické opatrenia zavedené v oblasti lepšieho riadenia leteckej dopravy (v rámci programu pre jednotný európsky vzdušný priestor) majú prostredníctvom efektívnejšieho využívania európskeho vzdušného priestoru za cieľ dosiahnutie strednodobého zníženia o 10 %.

2.4 Už predtým skúmanými politickými opatreniami, ako možnosť vyberania energetického poplatku za leteckú dopravu resp. letecký benzín alebo (v EÚ) stanovenia zodpovedajúceho príplatku za letenky, sa podarilo zmierniť vplyvy leteckej dopravy na klimatické zmeny prinajlepšom len čiastočne.

⁽¹⁾ Letecká doprava je jednou z najčistejších a finančne najefektívnejších druhov dopravy. Emisie zo všetkých druhov dopravy sa na celkovom množstve emisií CO₂ z fosílnych palív podieľajú približne 22 %. Výsledky medzinárodnej konferencie odborníkov na klimatické zmeny (IPCC) poukazujú na to, že v sektore dopravy je najväčším producentom emisií skleníkových plynov cestná doprava (75 % celkových emisií CO₂ v sektore dopravy). Podiel leteckej dopravy je obmedzený na len 12 % celkového objemu emisií sektoru dopravy. Z toho vyplýva, že letecká doprava sa na celkovom objeme emisií CO₂ podieľa približne 2 % - 3 % (12 % z 22 %).

2.5 Komisia preto tiež odporúča začleniť vplyvy leteckej dopravy na klimatické zmeny, ako doplnenie existujúcich politických opatrení, do jednotného európskeho systému obchodovania s emisiami. Toto podľa Komisie zodpovedá prístupu ICAO, ktorá sa nevyslovila za zavedenie zdaňovania, ale výslovne za otvorený medzinárodný obchod s emisiami na dobrovoľnom základe alebo za začlenenie medzinárodnej dopravy do existujúcich ustanovení jednotlivých štátov.

2.6 Vo svojom oznámení sa Komisia predbežne rozhodla pre tieto hlavné parametre, ktoré vypracovala:

- príslušní leteckí dopravcovia,
- druh emisií: CO₂ a podľa možnosti aj zachytenie vplyvov na životné prostredie, ktoré nie sú spôsobené CO₂,
- oblasť pôsobnosti: všetky odlietajúce letecké spojenia (v rámci EÚ aj von z EÚ),
- pridelovací kľúč: harmonizovaný na úrovni EÚ.

2.7 Pracovná skupina zložená z expertov z jednotlivých členských štátov, ako aj najdôležitejším príslušných hospodárskych zväzov, združení spotrebiteľov a združení pre ochranu prírody, musí pred májom 2006 európskym úradníkom pomôcť nájsť možnosti integrovania leteckej dopravy do systému obchodovania s emisiami; pozri tiež popis pracovných úloh v prílohe k oznámeniu. S legislatívnym návrhom sa počíta koncom roka 2006.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Takmer všetky krajiny sveta už medzičasom uznávajú, že (ľudskou činnosťou spôsobené) emisie skleníkových plynov vedú k celosvetovým klimatickým zmenám. V otázke najlepšieho spôsobu riešenia sa však názory diametrálne odlišujú. Krajiny s veľmi vysokým podielom na celosvetových emisiách skleníkových plynov, ako napríklad USA alebo Čína, kladú dôraz predovšetkým na inovatívne opatrenia zamerané na zdroje emisií a uzavreli nedávno aj medzinárodný dohovor v tejto oblasti.

3.2 V Kjótskom protokole podpísanom v roku 1997, ktorý okrem EÚ ratifikovali okrem iných aj Rusko a Kanada, je pre EÚ stanovený na obdobie od roku 2008 do roku 2012 stanovené priemerné zníženie emisií skleníkových plynov o 8 % v porovnaní s rokom 1990, pričom miera zníženia je v jednotlivých členských štátoch rozdielna. Časť týchto redukčných záväzkov sa dá splniť (nákladovo efektívnejšími) opatreniami v tretích krajinách.

3.3 V EÚ preto od roku 2000 existuje Európsky program pre klimatické zmeny (ECCP), v rámci ktorého bol okrem iného vytvorený nový nástroj európskeho systému obchodu s emisiami CO₂, ktorý začal fungovať pre všetky pevné zdroje emisií v EÚ 1. januára 2005. Doprava v prvom obchodnom období, ktoré trvá do roku 2007 vrátane (ešte) nespadá do pôsobnosti európskeho systému obchodovania s emisiami, možno však v druhom období od roku 2008 do roku 2012. Okrem toho je potrebné poukázať aj na skutočnosť, že napríklad ani medzinárodná letecká doprava nie je zahrnutá do súčasného Kjótskeho protokolu a jeho cieľov.

3.4 Pre celosvetové zavádzanie ustanovení v oblasti leteckej dopravy sú správnu cestu iniciatívy a rokovania v rámci ICAO.

3.5 Komerčné lietadlá dosahujú výšku od 8 do 13 km, kde vypúšťajú plyny a častice, ktoré menia zloženie atmosféry a prispievajú ku klimatickým zmenám.

Oxid uhličitý (CO₂) je hlavným skleníkovým plynom vzhľadom na to, že je vypúšťaný vo veľkých množstvách dlhodobo zotrúva v atmosfére. Rastúca koncentrácia CO₂ má všeobecne známy a priamy účinok, ktorým je otepľovanie zemského povrchu.

Oxidy dusíka (NO_x) majú dva nepriame účinky na klímu. Oxidy dusíka produkujú pod vplyvom slnečného žiarenia k ozón, zároveň však znižujú okolitú koncentráciu metánu v atmosfére. Ozón, ako aj metán, sú významné skleníkové plyny. Konečným výsledkom je prevaha účinkov ozónu nad účinkami metánu, preto pozorujeme otepľovanie zemského povrchu.

Vodné pary (H₂O) vypúšťané lietadlami majú priamy účinok skleníkových plynov. Avšak vzhľadom na to, že dochádza k ich rýchlemu odstráneniu v zrážaním, ich vplyv je malý. Pokiaľ sú však vodné pary vypustené vo veľkej nadmorskej výške, často spôsobujú tvorbu kondenzačných stôp, ktoré majú tendenciu otepľovať zemský povrch. Navyše sa z týchto kondenzačných stôp môžu vyvinúť tzv. cirrusové oblaky (oblaky pozostávajúce z ľadových kryštálov). Existuje podozrenie, že aj tieto oblaky majú výrazný vplyv na otepľovanie, ale toto tvrdenie je zatiaľ veľmi neisté.

Sulfátové a sadzové častice majú oveľa menší priamy vplyv v porovnaní s ostatnými emisiami z lietadiel. Sadze pohlcujú teplo a spôsobujú otepľovanie. Sulfátové častice odrážajú žiarenie a majú mierny ochladzovací účinok. Navyše môžu ovplyvňovať tvorbu a vlastnosti oblakov.

3.6 Medzinárodná skupina odborníkov na klimatické zmeny (IPCC) odhadovala v roku 1999, že celkový vplyv leteckej dopravy na klímu je potenciálne dvojnásobne až štvornásobne väčší ako vplyv samotných emisií CO₂. Podľa najnovších poznatkov dosahuje tento faktor pravdepodobne dvojnásobok a onedlho sa očakávajú aktualizované závery IPCC.

3.7 Keďže je palivo používané v medzinárodnej leteckej doprave zmluvne oslobodené od zdanenia, má v porovnaní s ostatnými druhmi dopravy akési jasne privilegované postavenie. Je pravda, že leteckí prepravcovia musia sami hradiť náklady na svoju infraštruktúru vo forme poplatku za emisie z leteckej dopravy a letiskových poplatkov (pričom posledne menované zahŕňajú v čoraz väčšej miere environmentálne aspekty), odvádzajú environmentálne poplatky vo forme poplatkov za cestujúcich a dostávajú dotácie len za trate, ktorých prevádzkovanie spadá do rámca záväzkov verejnej služby, ale aj ostatné druhy dopravy musia znášať podobné náklady.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Systém obchodovania s emisiami v rámci EÚ, ktorý – pokiaľ sa to ukáže byť vhodné – môže byť zavedený v priebehu rokovania v rámci ICAO ako prvý praktický krok by vhodne doplnil už existujúce politické nástroje, akými sú senzibilizácia verejnosti pre trvalo udržateľnú mobilitu, podpora alternatívnych druhov dopravy alebo podpora výskumu v oblasti čistejšej leteckej dopravy.

4.2 Možnými doplňujúcimi nástrojmi na zmiernenie vplyvu leteckej dopravy sú:

- dane: spotrebná daň z kerozínu (pevne stanovená výška) alebo daň z pridanej hodnoty na letenky,
- odvody a poplatky: pevný alebo relatívny (za každý odlietany kilometer) poplatok za pasažiera alebo lietadlo,
- obchod s emisiami: začlenenia leteckého sektora EÚ do otvoreného európskeho systému obchodovania s emisiami.

4.3 Alternatíva **zdaňovania** (Európskou úniou stanovená spotrebná daň z kerozínu alebo daň z pridanej hodnoty na letenky) bude mať podľa predchádzajúcich prieskumov, ktoré dala vypracovať Komisia maximálny vplyv na dopyt po letenkách (minimálne – 7,5 % v roku 2010) a len minimálny vplyv na emisie CO₂ (-0,9 až – 1,5 %), pričom nepredstavuje žiaden podnet pre čistejšiu leteckú dopravu.

4.4 Iná alternatíva, **poplatky za cestujúcich**, je pomerne jednoducho realizovateľná, ale nepredstavuje žiadny podnet na zníženie emisií skleníkových plynov na let, ktoré sú prednostným politickým cieľom. Takýto druh poplatku by však, v závislosti od jeho výšky, mohol mať závažné dôsledky pre dopyt po letoch a tým aj pre postavenie európskeho hospodárstva (v sektore leteckej dopravy) v hospodárskej súťaži.

4.5 Realistickou alternatívou je, najmä krátkodobu, zavedenie **poplatku za lietadlo**, a to bez ohľadu na to, či bude sprievodným opatrením pre vplyvy na životné prostredie, ktoré nie sú spôsobené CO₂, alebo nie. Tieto poplatky predstavujú predsa len určitý podnet pre čistejšiu leteckú dopravu a majú menší vplyv na dopyt po leteckej doprave. Poplatky za lietadlo môžu byť vybrané aj v prípade leteckých spoločností z tretích krajín, za predpokladu, že tieto prostriedku pôjdu na ochranu životného prostredia.

4.6 Začlenenie sektoru leteckej dopravy do európskeho systému obchodovania s emisiami by však prinieslo tieto výhody:

- je to finančne najefektívnejšie riešenie,
- prínos pre životné prostredie vo forme zníženia CO₂ je vopred známy,

- nejde o nový politický nástroj, prvá fáza už začala.

4.7 Výbor sa domnieva, že najpravdepodobnejšia forma prvého európskeho systému obchodovania s emisiami pre leteckú dopravu by mohla vyzeráť takto:

- v prípade včasného začlenenia sektoru leteckej dopravy je najdôležitejšie, aby sa týkalo len CO₂:
 - ide o jedinú látku, o ktorej vplyve na životné prostredie existujú overené vedecké poznatky,
 - ostatné možnosti (ešte) nie sú realizovateľné, vedú k zdržaniam alebo im chýbajú dostatočné vedecké poznatky (všetky vplyvy na životné prostredie, ktoré nevznikajú vplyvom CO₂ do jedného vreca),
- budú zriadené vhodné sprievodné nástroje pre ďalšie látky poškodzujúce životné prostredie, ako napríklad NO_x,
- emisné práva budú pridelené na úrovni EÚ:
 - pri pridelení na úrovni jednotlivých členských štátov už boli nazbierané negatívne skúsenosti s národnými pridelovacími plánmi pre pevné zdroje emisií,
 - letecká doprava je najdôležitejším trhom pre medzinárodnú hospodársku súťaž a takto bude možné zabrániť narušeniam hospodárskej súťaže,
- emisné práva budú pridelené jednotlivým leteckým spoločnostiam:
 - zabezpečenie najúčinnnejších a najefektívnejších podnetov v rámci systému,
- pridelovací postup nesmie byť diskriminujúci:
 - právo následnosti, benchmarking výkonov alebo dražba,
 - zrovnoprávnenie s ostatnými sektormi v rámci otvoreného európskeho systému obchodovania s emisiami,
 - žiadne postihy už efektívnych leteckých spoločností a nových poskytovateľov,
- systém sa bude uplatňovať len na lety v rámci EÚ, (ešte) nie na všetky odlety/prílety:
 - neexistujú ideálne riešenia, najpragmatickejším riešením v tejto situácii sú rokovania v rámci ICAO,
 - takto budú zapojené všetky letecké spoločnosti bez ohľadu na to, v ktorom štáte majú svoje sídlo.

4.8 Komisia vypracovala pre svoje oznámenie aj obmedzené hodnotenie dosahu a skonštatovala, že konečný návrh bude sprevádzaný podrobnejším odhadom dosahu. Aktuálne hospodárske vplyvy budú závisieť okrem iného od pravdepodobnej obchodnej ceny a spôsobu pridelenia.

4.9 Systém uplatňovaný na lety v rámci EÚ bude mať aj na poskytovateľov v EÚ rôzny vplyv. Dopyt bude pravdepodobne kvôli rôznej pružnosti cien veľmi premenlivý. Okrem toho bude efekt závisieť aj od toho, aký podiel z celkového objemu služieb poskytovateľa tvoria lety v rámci EÚ. Existujú obavy, že poskytovatelia, u ktorých tieto lety tvoria len malý podiel budú v porovnaní s leteckými spoločnosťami, ktorých operácie spadajú z veľkej časti (alebo úplne) do tohto systému podporovať lety v EÚ prostredníctvom kategórií ceny leteniek alebo cez služby na dlhých a stredných tratiach. Tieto aspekty je potrebné v hodnotení dosahu lepšie zohľadniť.

4.10 Výbor je toho názoru, že je ešte potrebné preskúmať v rámci európskeho systému obchodovania s emisiami množstvo aspektov leteckej dopravy – napríklad v rámci navrhovanej a už aj pôsobiacej skupiny expertov, a to ešte pred tým, než bude môcť vyjadriť svoje konečné stanovisko:

— Skôr, než budú zavedené akékoľvek opatrenia v leteckej doprave, musia byť najskôr vyhovené príslušné ponaučenia z hodnotenia obchodovania s emisiami pevných zdrojov.

- Aké problémy vzniknú začlenením sektora leteckej dopravy do európskeho systému obchodu s emisiami po začiatku druhého obchodovacieho obdobia?
- Akú výšku dosahujú súčasné obchodné ceny a ako vplyvajú na rast leteckej dopravy?
- V akom pomere sú všeobecné náklady obchodu s emisiami v leteckej doprave a stanovené ciele?
- Je obchod s emisiami v leteckej doprave uskutočniteľný a presaditeľný?
- Dá sa prostredníctvom ICAO vypracovať na celosvetový systém a pokiaľ nie, aké sú prednosti resp. nevýhody čisto regionálneho uplatňovania?
- Interferencie medzi pridelovaním časových rámcov (slots) a obchodovaním s emisiami v leteckej doprave by mali byť bližšie preskúmané.
- Následky prípadného možného kompromisu medzi emisiami CO₂ a NO_x (taktiež skleníkový plyn, ale aj miestny problém v okolí letísk v EÚ, ktoré ležia v mestských oblastiach) by mali byť taktiež preskúmané.

V Bruseli 21. apríla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Inštitucionálny rámec vnútrozemskej lodnej dopravy v Európe“

(2006/C 185/18)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. júla 2005 podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku rozhodol vypracovať stanovisko na tému: „Inštitucionálny rámec vnútrozemskej lodnej dopravy v Európe“

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 24. marca 2006 (Spravodajcom bol pán Simons).

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. a 21. apríla 2006 (schôdza z 21. apríla) 57 hlasmi za, pričom sa 1 člen hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1 Vo svojich stanoviskách zo 16. januára 2002 a 24. septembra 2003 EHSV vyzýva všetky zainteresované strany, aby pokračovali vo svojom úsilí na ceste k harmonizácii a integrácii vnútrozemskej lodnej dopravy v Európe. Tieto stanoviská sú stále v celom rozsahu aktuálne a pokiaľ ide o inštitucionálny rámec, môžu byť doplnené na základe vývoja, ku ktorému došlo od ich schválenia.

1.2 V tejto súvislosti je veľmi dôležité, aby sa spolupráca medzi hlavnými zainteresovanými stranami, teda Európskou

komisiou, Rýnskou komisiou a Dunajskou komisiou, rozšírila a posilnila. Mala by sa vytvoriť stála platforma spolupráce pre štruktúrované, dôsledné a včasné pôsobenie v rôznych oblastiach vnútrozemskej lodnej dopravy a tam, kde by to bolo potrebné, aj v spolupráci so sociálnymi partnermi, aby bola tvorená politika pokiaľ možno čo najstabilnejšia a najjednoduchšia.

1.3 Ak sa chceme dopracovať k jednotnému celoeurópskemu právnemu režimu, musíme vziať do úvahy niekoľko aspektov.

1.3.1 Po prvé: z hľadiska geografického dosahu ide o to, že vnútroštátna lodná doprava sa priamo netýka všetkých krajín EÚ na rozdiel od iných druhov dopravy, napríklad leteckej a cestnej dopravy. Pozri mapu v prílohe.

1.3.2 Po druhé: sú krajiny, ktoré sú dôležité pre vnútrozemskú lodnú dopravu a teda pre Európu a nie sú členmi EÚ.

1.3.3 Po tretie: iba spoločnou politickou aktivitou je možné dosiahnuť potrebné zmeny infraštruktúry na vnútrozemských vodných cestách, čo v každom štáte patrí do národných kompetencií.

1.3.4 Po štvrté: je jasné, že vzhľadom na rôzne prírodné danosti a rozdiely v infraštruktúre jednotlivých krajín a vzhľadom na rôznu intenzitu vnútrozemskej lodnej dopravy nie je možné uplatniť všetky predpisy v rovnakom rozsahu a rovnako prísne na všetky európske toky.

1.3.5 Z uvedeného vyplýva, že úvahy o štruktúre celoeurópskej vnútrozemskej lodnej dopravy musia byť jedinečné a konkrétne.

1.4 Tlak na dosiahnutie celoeurópskeho režimu existuje, čo je zrejme z vyhlásení ministerských konferencií, ale zatiaľ neprišiel nič konkrétne a hmatateľné. Ministerská konferencia v Rumunsku v roku 2006 by mala ukázať, do akej miery sa môže politická vôľa premeniť na konkrétne činy.

1.5 Jednotný a integrovaný právny režim nemôže ohroziť vysokú úroveň ochrany, bezpečnosti a jednotného uplatňovania práva dosiahnutú najmä na vodách Rýna. Treba počítať s tým, že členské štáty Rýnskej komisie budú v prípade prechodu na iný režim požadovať zachovanie dosiahnutej úrovne práva. K tejto vysokej úrovni práva patria aj úzke a priame vzťahy s podnikmi vnútrozemskej lodnej dopravy.

1.6 Sociálne právne predpisy sú v súbore pravidiel pre vnútrozemskú lodnú dopravu v Európe značne zanedbávané a musia byť v novom systéme osobitne zohľadnené. Sociálni partneri musia byť plne zapojení do ich vypracovania.

1.7 Po zvážení všetkých skutočností EHSV podporuje každú iniciatívu, ktorej končným cieľom bude vytvorenie nezávislej organizácie prostredníctvom dohovoru, ktorá by zoskupovala členské štáty EÚ prevádzkujúce vnútrozemskú lodnú dopravu, tretie krajiny ako Švajčiarsko a podunajské štáty, ktoré nie sú členmi EÚ. V organizácii signatárov takého dohovoru by mohlo zhromaždenie ministrov prijať právne záväzné politické rozhodnutia a dohliadať na národné kontrolné orgány. Táto organizácia by teda mohla nielen sústrediť všetky znalosti a odborné skúsenosti, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii v existujúcich oblastiach, ale zároveň dohliadať na to, aby sa udržala aspoň existujúca úroveň ochrany a bezpečnosti a aby pokračoval odvetvový sociálny dialóg.

1.8 EHSV znovu vyzýva všetky zainteresované strany, aby pokračovali v práci uvedeným smerom, a to hlavne pokiaľ ide o posilnenie spolupráce a vytvorenie nezávislej organizácie tak,

ako je uvedené vyššie. Aj výbor zostáva aktívny, aby sa toto všetko stalo čo najskôr skutočnosťou, čo dokazuje aj jeho aktívna účasť na rôznych podujatiach súvisiacich s vnútrozemskou lodnou dopravou. Má v úmysle zúčastniť sa tohto roku verejných rozpráv Európskeho parlamentu k tejto problematike, ako aj celoeurópskej konferencie o vnútrozemskej lodnej doprave, ktorá sa bude konať v Rumunsku koncom roku 2006.

2. Úvod

2.1 Vo svojom stanovisku zo 16. januára 2002 na tému **„Budúcnosť transeurópskych vodných ciest“** a z 24. septembra 2003 na tému **„Celoeurópsky systém vnútrozemskej lodnej dopravy“** Európsky hospodársky a sociálny výbor vykonal analýzu situácie vnútroštátnej lodnej dopravy v Európe⁽¹⁾. V druhom vyššie spomenutom stanovisku skúma kritické miesta vnútroštátnej lodnej dopravy a nastoluje otázku potreby harmonizácie predpisov tak z hľadiska verejného ako aj súkromného práva. Toto stanovisko sa zaberá aj inými otázkami, ako napríklad životným prostredím a bezpečnosťou, trhom práce a otázkami sociálnej povahy. Otázkami sociálnej povahy sa zaoberalo aj stanovisko z vlastnej iniciatívy zo septembra 2005 na tému **„Sociálna politika v rámci celoeurópskeho systému vnútrozemskej lodnej dopravy“**.

2.2 V uvedenom druhom stanovisku vyzýva EHSV všetky zainteresované strany vnútrozemskej lodnej dopravy, aby pokračovali v úsilí o dosiahnutie integrovaného právneho systému a jednotného práva uplatňovaného v oblasti vnútrozemskej lodnej dopravy. Harmonizácia existujúcich zmlúv, dohovorov a bilaterálnych dohôd o národných a medzinárodných vodných cestách, sa považuje za nutný predpoklad podpory vnútrozemskej lodnej dopravy na celoeurópskej úrovni.

2.3 Tieto postoje naznačujú, že výbor bude aj naďalej pracovať na tom, aby sa integrovaný systém právnych predpisov o všetkých európskych vodných cestách stal skutočnosťou pokiaľ možno čo najskôr.

2.4 Tento zámer vychádza hlavne z presvedčenia, že vnútrozemská lodná doprava ako jedna z najčistejších a ekologicky najpriateľnejších foriem dopravy s dostatočným rastovým potenciálom môže v budúcnosti významne prispieť k riešeniu problému udržateľnosti nevyhnutného nárastu dopravy.

2.5 Jeden z problémov vnútrozemskej lodnej dopravy je to, že v Európe existujú tri rôzne právne systémy, ktoré sa zeme písne do istej miery prekrývajú.

2.6 Vzhľadom na to, že v poslednej dobe došlo ku závažným zmenám v tomto špecifickom ohľade, výbor je toho názoru, že by bolo užitočné a potrebné vypracovať k tejto otázke podrobnejšie stanovisko z vlastnej iniciatívy.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 80, 3.4.2002 a Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004

3. Jestvujúci inštitucionálny rámec

3.1 Vo svojom stanovisku z 24. septembra 2003 výbor uvádza tri režimy platné v Európe: Revidovaný dohovor o plavbe na Rýne (Mannheimský dohovor) z roku 1868, Dohovor o plavbe na Dunaji (Belehradský dohovor) z roku 1948 a príslušné ustanovenia zmlúv Spoločenstva a *acquis communautaire* Európskej únie.

3.2 V súčasnosti sú signatármi **revidovaného Mannheimského dohovoru** Nemecko, Belgicko, Francúzsko a Holandsko, ktoré sú členmi EÚ, a Švajčiarsko, ktoré nie je členom EÚ. Zriadenie práva na voľnú lodnú dopravu a jednotného a harmonizovaného režimu pre Rýn a jeho prítoky umožnilo v 19. storočí vytvorenie „vnútorného trhu ešte pred vznikom tohto pojmu“. Tento režim bol a stále je veľmi dôležitý pre hospodársky rozvoj Európy.

3.3 Ústredná komisia pre lodnú dopravu na Rýne (Rýnska komisia) je aj napriek svojmu veku veľmi modernou organizáciou, ktorá má malý sekretariát a rozsiahlu sieť (národných) odborníkov, udržiava úzke kontakty s podnikmi vnútrozemskej lodnej dopravy a dokáže promptne reagovať na akýkoľvek vývoj a tak vždy zabezpečiť optimalizáciu a aktualizáciu plavebného režimu na Rýne.

3.4 Rýnska komisia má právomoc tvoriť predpisy a rozhodnutia prijíma jednomyseľne. Signatári dohovoru sú povinní tieto rozhodnutia tam, kde to je potrebné, preniesť do národných právnych predpisov. Kompetencie Rýnskej komisie sa týkajú najmä technických noriem, posádok, bezpečnosti, životného prostredia a voľnej lodnej dopravy. Podľa revidovaného Mannheimského dohovoru by podporu vnútrozemskej lodnej dopravy mali zabezpečiť signatári dohovoru. Rýnska komisia má súdnu právomoc rozhodnúť v sporoch spadajúcich pod Mannheimský dohovor.

3.5 **Belehradský dohovor** stanovuje režim plavby na Dunaji. Podunajské štáty, ktoré sú signatármi Belehradského dohovoru tvoria Dunajskú komisiu, ktorá na rozdiel od Rýnskej komisie má len konzultačnú právomoc. Tento režim má len úlohu riadiť medzinárodnú plavbu na Dunaji pomocou predpisov. Kabotáž (ktorá je, pokiaľ ide o Rýn, zahrnutá v Mannheimskom dohovore) presahuje rámec uplatňovania Belehradského dohovoru. Nemožno teda hovoriť o zjavne jednotnom právnom režime pre Dunaj. Dunajskú komisiu tvoria členské štáty EÚ, krajiny Balkánu kandidujúce na členstvo v EÚ a iné krajiny ako Moldavsko, Rusko, Srbsko a Čierna Hora a Ukrajina.

3.6 Uplatňovaním **Rímskej zmluvy** z roku 1957 sa v EÚ postupne vytváral vnútorný trh a postupne sa rozšíril aj na oblasť vnútrozemskej lodnej dopravy. Európska komisia bola poverená úlohami najmä v oblasti technických noriem, posádok, životného prostredia a bezpečnosti.

3.7 V praxi existuje stále sa rozvíjajúca spolupráca medzi Rýnskou komisiou, Dunajskou komisiou a Európskou komi-

siou, kde má Rýnska komisia veľký vplyv najmä pokiaľ ide o technické expertízy a skúsenosti. Spolupráca medzi Rýnskou komisiou a Európskou komisiou dostala nový impulz uzavretím dohody o spolupráci 3. marca 2003. Spolupráca s Dunajskou komisiou má v súčasnom období skôr sporadický charakter.

4. Najnovší vývoj

4.1 V októbri 2004 vypracovala skupina zložená z nezávislých osobností východnej a západnej Európy správu, v ktorej tieto osobnosti urobili analýzu súčasného inštitucionálneho rámca vnútrozemskej lodnej dopravy na európskej úrovni a predložili odporúčania na jeho posilnenie. Ide tu o iniciatívu Holandska, ktorú podporilo Nemecko, Belgicko, Francúzsko a Švajčiarsko. Táto skupina, ktorej predsedá bývalý holandský vicepremiér a minister hospodárstva pán Jan TERLOUW, sa nazvala „**Skupina EFIN (Európsky rámec pre vnútrozemskú lodnú dopravu)**“ a vydala správu pod názvom „**Nový inštitucionálny rámec pre vnútrozemskú lodnú dopravu v Európe**“. Skupina má ďalších sedem členov, ktorí sú z Nemecka, Rakúska, Belgicka, Francúzska, Maďarska, Rumunska a Švajčiarska.

4.2 Skupina EFIN vo svojej správe uvádza, že vnútrozemská lodná doprava má nesmierny potenciál, ktorý však nie je primerane ocenený. Vnútrozemská lodná doprava je v stave prispieť veľkou mierou k zlepšeniu európskeho systému nákladnej dopravy. Podľa názoru skupiny EFIN daný inštitucionálny rámec nepostačuje na optimálne využitie potenciálu vnútrozemskej lodnej dopravy. Považuje tento rámec za veľmi slabý na to, aby vzbudil na príslušnej politickej úrovni pozornosť, ktorá je potrebná pre rozvoj odvetvia.

4.3 Ako to už EHSV odporučil vo svojich stanoviskách zo 16. januára 2002 a z 24. septembra 2003, podobne aj skupina EFIN zastáva názor, že je potrebné dosiahnuť vyšší stupeň harmonizácie v oblasti technických predpisov, kvalifikácie, hodnotiacich mechanizmov a podmienok prístupu na trh na všetkých európskych vodných cestách. Okrem toho by bolo dobré mať k dispozícii inštitúciu, ktoré by mohli poskytnúť pomoc pri zlepšovaní siete infraštruktúr vodných ciest, rozvoji technického vybavenia na palubách, inovácii a zvyšovaní odbornej kvalifikácie. Aktívna inštitucionálna podpora je potrebná na to, aby vnútrozemská lodná doprava prekonala prekážky, ktoré bránia jej rozvoju. Preto by bolo potrebné vytvoriť novú štruktúru.

4.4 Skupina EFIN preštudovala rôzne možnosti vytvorenia takejto novej štruktúry. Pritom mala stále na zreteli celoeurópsku dimenziu. Navrhuje sa väčšia spolupráca medzi existujúcimi inštitúciami, hlavne medzi Rýnskou komisiou, Dunajskou komisiou a Európskou komisiou, ale aj Európskou konferenciou ministrov dopravy (ECMT) a Hospodárskou komisiou OSN pre Európu (UNECE), ale takáto spolupráca sama o sebe na vytvorenie navrhovanej štruktúry nestačí.

4.5 Preto sa skupina EFIN prihovára za vytvorenie „**Európskej organizácie pre vnútrozemskú lodnú dopravu**“, ktorá by mala také rozsiahle právomoci, aby nimi pokryla všetky aspekty vnútrozemskej lodnej dopravy. Táto organizácia by sa nemala vytvárať na základe novej zmluvy. Existujúce dohovy a režimy by zostali nedotknuté a bez zmien. Nová organizácia by bola evolučná, čo znamená, že by sa dala prispôbiť meniacim sa potrebám a že by ju mohli tvoriť rôzne modulárne orgány, ktoré by mohli konať samostatne.

4.6 Táto organizácia by mala mať tri zložky: politické zhromaždenie – Konferenciu európskych ministrov poverených vnútrozemskou lodnou dopravou, administratívne teleso – Európsky úrad pre vnútrozemskú lodnú dopravu a finančný nástroj – Európsky intervenčný fond pre riečnu dopravu. Podrobnejšie informácie sú uvedené v správe skupiny EFIN.

4.7 Je potrebné uviesť, že skupina EFIN sa v rámci daných možností dôkladne zaoberala možnosťou vytvorenia agentúry Spoločenstva pre vnútrozemskú lodnú dopravu. Skupina EFIN si kladie otázku, či jestvuje postačujúca politická vôľa na vytvorenie takejto agentúry Spoločenstva. Ďalej uvažuje o tom, že takáto agentúra by nemala právomoc vydávať predpisy, ale by bola poverená len výkonom, dohľadom a zhromažďovaním informácií. Vzhľadom na to, že mnohé vodné cesty nespádajú pod zákony EÚ, takáto agentúra by mala len obmedzený zeme-pisný dosah. Po dobrom zvážení všetkých aspektov sa skupina nakoniec rozhodla túto možnosť odmietnuť.

4.8 Dňa 14. júla 2005 **Európska komisia** zverejnila konzultálny dokument pod názvom „**Integrovaný európsky akčný program pre vnútrozemskú vodnú dopravu**“. Uvádza v ňom niekoľko oblastí, v ktorých si želá zlepšiť vnútrozemskú vodnú dopravu Spoločenstva a vyzýva zainteresované strany, aby k nemu zaslali svoje pripomienky. Dňa 17. januára Európska komisia zverejnila oznámenie „NAIADES“ o podpore vnútrozemskej lodnej dopravy, ktoré nazvala „Integrovaný európsky akčný program pre vnútrozemskú vodnú dopravu“ (?).

4.9 Komisia okrem veľkého počtu aktivít v siedmich strategických oblastiach skúma aj existujúce možnosti modernizácie právnych predpisov a ich úpravy vzhľadom na budúce výzvy. Preto je potrebné modernizovať a zlepšiť organizačnú štruktúru, ktorá následkom rozdrobenia stráca účinnosť a význam na politickej úrovni. Pri zmene existujúcich nástrojov je však potrebné zohľadniť záväzky a platné medzinárodné dohody. Existujúci dosiahnutý stav („acquis“) je preto potrebné rešpektovať.

4.10 Komisia uvádza, že tento proces sa už začal a poukazuje na svoje odporúčanie Rade z 1. augusta 2003 stať sa členom obidvoch riečnych komisií a vyjadriť súhlas so správou skupiny EFIN. V súčasnom období prebiehajú diskusie zamerané na: a) zintenzívnenie spolupráce medzi existujúcimi riečnymi komisiami a Európskou komisiou, b) nadobudnutie členstva Európskej komisie v Rýnskej komisii a Dunajskej komisii, c) vytvorenie celoeurópskej organizácie vnútrozemskej vodnej dopravy a d) možnosť poverovania Spoločenstva úlohou strategického rozvoja vnútrozemskej vodnej dopravy v Európe tak, aby nedochádzalo k poškodzovaniu záujmov tretích krajín.

5. Celoeurópska vnútrozemská vodná doprava

5.1 Myšlienka vytvoriť celoeurópsky režim vnútrozemskej lodnej dopravy a týmto spôsobom podnietiť dopravu po vodných cestách po celom kontinente nie je nová a dostáva sa jej veľkej podpory. V tomto zmysle sa vyjadrili aj účastníci konferencie ministrov v Budapešti už v roku 1991. V roku 2001 vydala *Celoeurópska konferencia o vnútrozemskej lodnej doprave*, ktorá sa konala 5. a 6. septembra v Rotterdame, deklaráciu, v ktorej ministri vyzývajú ku urýchleniu európskej spolupráce zameranej na liberalizáciu a posilnenie riečnej dopravy. Táto deklarácia obsahuje niekoľko princípov, cieľov a opatrení. Jeden z uvedených princípov je princíp, že harmonizáciu bezpečnostných a kvalitatívnych noriem a že je potrebné zachovať aspoň tie priaznivé sociálne podmienky, ktoré sú už vytvorené. Ministri vo svojej deklarácii vyzývajú k vytvoreniu „transparentného a integrovaného celoeurópskeho trhu vnútrozemskej lodnej dopravy založeného na princípoch reciprocity, voľnej plavby, spravodlivej hospodárskej súťaže a rovnakého prístupu k užívateľom vnútrozemských vodných ciest“.

5.2 Okrem úsilia napríklad v oblasti infraštruktúry – oblasti, ktorá ako je známe zostáva v národnej kompetencii v rámci EÚ – Rotterdamská deklarácia vyzýva Európsku komisiu, UNECE a obidve riečne komisie k zintenzívneniu spolupráce v oblasti celoeurópskej harmonizácie požiadaviek na technické vybavenie, bezpečnosť a posádky, a nabáda ich k spolupráci na zlepšení vyučovania a odborného vzdelávania. Vyzýva tiež UNECE, Európsku komisiu, obidve riečne komisie a ECMT, aby do konca roku 2002 v úzkej spolupráci definovali legislatívne prekážky, ktoré bránia uskutočniť harmonizovaný a konkurenčný trh vnútrozemskej lodnej dopravy na celoeurópskej úrovni, a aby navrhli riešenia na odstránenie týchto prekážok.

5.3 Možno konštatovať, že od konferencie v roku 2001 sa úvahy o inštitucionálnom rámci pre vnútrozemskú lodnú dopravu uberajú dobrým smerom. V tejto súvislosti možno poukázať na pracovné stretnutie, ktoré ECMT, UNECE a riečne komisie zorganizovali v Paríži v septembri 2005 pod názvom „On the Move“ („Na tahu“).

5.4 V roku 2006 sa bude konať v Rumunsku ďalšia konferencia ministrov, ktorá bude pokračovaním rotterdamskej konferencie.

6. Všeobecná časť

6.1 EHSV zastáva názor, že správa EFIN je cenným príspevkom do diskusie o inštitucionálnej problematike. Podporu si zaslúžia najmä analýzy obsiahnuté v tejto správe. Autori týchto analýz z nich však nevyvodili dostatočné logické závery v tom zmysle, že navrhnuté riešenie podľa všetkého nemá postačujúcu záväznú silu. Okrem toho podobne ako v existujúcich dohovoroch a režimoch, ani správa EFIN nezohľadňuje sociálnu politiku.

(?) KOM(2006) 6.konečné znenie

6.2 Je potešiteľné, že Komisia na rozdiel od minulosti necháva celkom otvorenú diskusiu o inštitucionálnych reformách. Skutočnosť, že túto otázku kladie celkom mimo piatich strategických oblastí, tomu určite prispieva. Pokiaľ ide o navrhované možnosti, EHSV upozorňuje, že určite by bola potrebná krátkodobá spolupráca, ako doporučuje Komisia v prvej možnosti. Pristúpenie Komisie do Rýnskej komisie, o ktorom Rada za posledné dva roky zatiaľ neprijala žiadne rozhodnutie, môže byť tiež jednou etapou. Na dosiahnutie želanej efektívnosti a vzbudenie zvýšenej pozornosti na politickej úrovni sú potrebné odvážnejšie opatrenia.

6.3 Pokiaľ ide o ďalšie dve možnosti týkajúce sa záverečnej fázy reformy, teda o vytvorenie celoeurópskej organizácie pre vnútrozemskú lodnú dopravu a o riešenie na úrovni Spoločenstva, Komisia iba uvádza ich výhody a nevýhody bez toho, aby urobila nejakú voľbu, a tým necháva diskusiu otvorenú.

6.4 EHSV chce k tejto diskusii prispieť a preto po preštudovaní prednesených argumentov predkladá toto riešenie. Výbor zastáva názor, že riešenie Spoločenstva v podobe, v akej ho predložila Komisia, nepokrýva celé územie EÚ. Rýnsky a (v menšej miere) dunajský režim budú ďalej existovať, čo predpokladá ďalšiu administratívu a potvrdzuje potrebu koordinácie. Táto možnosť vyžaduje aj uzatváranie dohôd s tretími krajinami, čo by mohlo viesť k rozporom. Spolupráca s riečnymi komisiami v praxi znamená, že Rýnska komisia a Dunajská komisia by mali poskytnúť potrebné vedomosti a zručnosti. Odborné znalosti Spoločenstva, ktoré sa musia ešte len vybudovať, by vlastne boli istou duplicitou znalostí riečnych komisií, čo je práve to, čomu sa snaží Komisia zabrániť.

6.5 Na druhej strane sa EHSV môže stotožniť s pozitívnymi argumentmi, ktoré Komisia predložila na podporu možnosti vytvorenia celoeurópskej organizácie pre vnútrozemskú lodnú dopravu, v rámci ktorej by spolupracovali všetky zainteresované organizácie a krajiny Európskej únie. Organizácia takého druhu by zvýšila politický význam vnútrozemskej lodnej dopravy, podporila by ju zo strategického hľadiska a napomohla by harmonizácii legislatívy. Argument, ku ktorému sa Komisia nijako nevyjadřila a podľa ktorého by táto organizácia mala byť financovaná z príspevkov zainteresovaných strán je pozitívny,

pretože táto možnosť počíta s tým, že okrem EÚ by na rozvoj vnútrozemskej lodnej dopravy prispievali aj tretie krajiny.

6.6 Pokiaľ ide o negatívne argumenty, ktoré uviedla Komisia, je potrebné zdôrazniť, že na vypracovanie a ratifikáciu dohovoru bude síce potrebný určitý čas, ale v skutočnosti sa tento proces už vlastne začal a v priebehu niekoľkých rokov by sa mohol zavrieť, ak naň bude dostatok politickej vôle. Úspech ministerských konferencií o vnútrozemskej lodnej doprave v rokoch 1991 a 2001 a usporiadanie ďalšej konferencie v priebehu tohto roku v Rumunsku naznačujú, že tomu tak je. Námietka, podľa ktorej by takáto organizácia pôsobila mimo rámca Spoločenstva, neobstoí, pretože samotná účasť EÚ v tejto organizácii je zárukou prepojenia so Spoločenstvom. Skutočné zrealizovanie rozhodnutí tejto organizácie sa môže zabezpečiť zmluvne, ako je tomu v prípade Manheimského dohovoru o plavbe na Rýne.

6.6.1 Na kongrese o vnútrozemskej lodnej doprave (*Inland Navigation Summit, Industry Congress*), ktorý sa konal od 13. do 15. februára 2006 vo Viedni, Európska komisia uviedla ďalší argument proti možnosti dohovoru, a síce že vnútrozemská lodná doprava podľa zmluvy spadá úplne do kompetencie EÚ a nemôže byť iným medzištátnym dohovorom prenesená. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že európska vnútrozemská lodná doprava sa vyznačuje práve tým, že určité kompetencie, najmä v lodnej doprave na Rýne, sú podľa revidovaného Manheimského dohovoru vyhradené pre štáty rýnskej oblasti. Okrem toho by aj tretie krajiny chceli byť zapojené do európskeho právneho režimu, pre čo Spoločenstvo nemá kompetencie.

6.6.2 Možnosť dohovoru by ďalej znamenala, že aj tretie krajiny by mohli byť zapojené do právneho režimu. Okrem toho by „komory pre riečnu plavbu“ mohli dostať rôzne právomoci. Na vodách Spoločenstva by potom vnútrozemské lodné právo mohlo ďalej neobmedzene platiť. Veľkou výhodou takejto možnosti by bolo, že by umožnila prerokúvať celoeurópske záležitosti a rozhodovať o nich a okrem toho by v dohovoroch mohli byť stanovené nové právomoci, napríklad v oblasti infraštruktúry.

Brusel, 21. apríla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1592/2002 z 15. júla 2002 o spoločných pravidlách v oblasti civilného letectva a o zriadení Európskej agentúry pre bezpečnosť letectva“

KOM(2005) 579, konečné znenie – 2005/0228 (COD)

(2006/C 185/19)

Rada sa 31. januára 2006 rozhodla podľa článku 80 ods. 2 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 24. marca 2006. Spravodajcom bol pán Simons.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 426. plenárnom zasadnutí 20. a 21. apríla 2006 (schôdza z 21. apríla) 71 hlasmi za a 3 hlasmi proti nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1 EHSV plne podporuje rozšírenie pôsobnosti nariadenia (ES) č. 1592/2002 na leteckú prevádzku, na certifikáciu palubného personálu a lietadlá tretích krajín. Ak normotvorná aktivita v oblasti leteckej bezpečnosti bude prevedená na jediný orgán, dosiahne sa vyššia efektívnosť a vyšší stupeň bezpečnosti.

1.2 V kontexte dodatočných potvrdení prekomerčných leteckých operátorov tretích krajín, by však Spoločenstvo malo mať možnosť podpísať bilaterálne dohody s tretími krajinami o vzájomnom uznávaní relevantných potvrdení. EHSV sa preto nazdáva, že je potrebné podniknúť také kroky, ktoré by viedli všetky členské štáty ICAO k plneniu svojich povinností, čo by nahradilo potrebu vydávania dodatočných potvrdení.

1.3 S cieľom zabezpečiť vysokú úroveň leteckej bezpečnosti je potrebné, aby EASA disponovala väčším množstvom prostriedkov pre úlohy uvedené v návrhu Komisie. Uvedené si vyžiada viac prostriedkov z fondov Spoločenstva než sa v súčasnosti predpokladá. Zároveň zabezpečenie zdrojov na úrovni EÚ prinesie so sebou potenciálnu úsporu v nákladoch, a to nielen pre dané odvetvie, ale aj pre národné vlády. Avšak návrh sa nezaoberá touto problematikou.

1.4 EHSV je presvedčený, že definícia komerčnej prevádzky by mala zahŕňať prevádzku v rámci podnikov a lety prevádzkované spoluvlastníkmi lietadla s cieľom zaručiť ochranu bezpečnosti pre všetkých cestujúcich v rámci EÚ.

1.5 V súlade s cieľmi bezpečnosti, ktoré sú vyššie uvedené, najmä v odstavci 1.1 a 1.4, a ktoré sú v záujme spotrebiteľov, je nevyhnutné, aby EASA zabezpečila, že začlenenie pravidiel JAR-OPS do právnych predpisov Spoločenstva prostredníctvom prebiehajúcej úpravy nariadenia (EHS) č.3922/91 alebo

prostredníctvom iného postupu bude predstavovať nesporný pokrok a prinesie dostatočnú úroveň harmonizácie v rôznych oblastiach, ktoré v rámci svojej právomoci upravuje.

2. Úvod a zhrnutie dokumentu Komisie

2.1 V roku 2002 boli nariadením (ES) č. 1592/2002 Európskeho parlamentu a Rady stanovené spoločné pravidlá v oblasti civilného letectva a založená Európska agentúra pre bezpečnosť letectva (EASA).

2.2 Hlavným cieľom tohto nariadenia je stanoviť a udržať vysokú jednotnú úroveň bezpečnosti civilného letectva v Európe. Ďalším cieľom tohto nariadenia je zabezpečiť vysokú jednotnú úroveň ochrany životného prostredia, podporiť voľný pohyb tovaru, osôb a služieb, zvýšiť nákladovú efektívnosť regulačných a certifikačných postupov a zabrániť duplicitu na národnej a európskej úrovni, poskytnúť pomoc členským štátom pri plnení ich záväzkov v rámci Chicagskej dohody medzinárodnej organizácie pre civilné letectvo (ICAO) a presadiť postoje Spoločenstva na bezpečnosť civilného letectva.

2.3 Európska agentúra pre bezpečnosť letectva (EASA) je v rámci nariadenia zodpovedná najmä za nasledovné oblasti:

- pomoc Komisii pri príslušných legislatívnych úlohách,
- pomoc Komisii pri vykonávaní normalizačných inšpekcií národných orgánov pre bezpečnosť civilného letectva (NOBL),
- pomoc Spoločenstvu a členským štátom vo vzťahoch k tretím krajinám,
- pomoc členským štátom dodržať ich medzinárodné záväzky,

- vydávanie a obnova potvrdení a pokynov,
- vydávanie potvrdení o výrobkoch, dieloch a zariadeniach ako aj zabezpečenie ich letovej spôsobilosti,
- vydávanie osvedčení a inšpekcie všetkých konštrukčných organizácií, výrobných a údržbárskych organizácií, ktoré sa nachádzajú mimo územia členských štátov, stanovenie organizácií, ktoré sa nachádzajú na území členského štátu.

2.4 NOBL majú aj naďalej kompetencie v oblasti udeľovania individuálnych potvrdení letovej spôsobilosti a potvrdenia pre organizácie a ich personál (s výnimkou pre organizácie v oblasti projektovania), ktoré sídlia v ich krajine, avšak musia postupovať podľa spoločných pravidiel a podrobiť sa normalizačným inšpekciám zo strany EASA.

2.5 Všeobecne sa uznáva ⁽¹⁾ potreba zveriť regulačnú činnosť Spoločenstva v oblasti bezpečnosti letectva jedinému orgánu (EASA) z dôvodov účinnosti, bezpečnosti a šandardizácie.

2.6 V dôvodovej správe Komisia zdôrazňuje, že odkedy nariadenie č. 1592/2002 vstúpilo do platnosti v septembri 2002, Spoločenstvo má výhradnú zodpovednosť v oblasti letovej spôsobilosti letových výrobkov, dielov a zariadení a ich zlučiteľnosti so životným prostredím. Už pri schválení súčasného textu bolo zrejmé, že v záujme zaručenia optimálnej a jednotnej úrovne bezpečnosti a kvôli vytvoreniu spravodlivosti konkurenčných podmienok pre leteckých prevádzkovateľov je potrebné rozšíriť pôsobnosť nariadenia taktiež na leteckú prevádzku a na udeľovanie oprávnení palubnému personálu.

2.7 Komisia pripomína, že zahrnutie pravidiel JAR – OPS do legislatívy Spoločenstva prostredníctvom doteraz neprijatej zmeny nariadenia č. 3922/91 (EU-OPS-1) bude predstavovať pokrok, ale nezabezpečí dostatočnú úroveň harmonizácie, pretože sa bude týkať iba komerčnej leteckej dopravy. Na ostatné typy lietadiel, inú komerčnú alebo nekomerčnú prevádzku sa tieto spoločné pravidlá nebudú vzťahovať. Uvedené predpisy sa nebudú vzťahovať ani na oprávňovanie letového personálu a na lietadlá tretích krajín. Z týchto dôvodov bol predložený návrh upravujúci nariadenie č. 1592/2002.

2.8 Návrh taktiež obsahuje vydávanie dodatočných prevádzkových osvedčení pre komerčných leteckých operátorov, ktorý lietajú do EÚ.

2.9 Komisia uverejnila 16. novembra 2005 návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1592/2002 z 15. júla 2002 o spoločných pravidlách

v oblasti civilného letectva a zriadení Európskej agentúry pre bezpečnosť letectva (EASA) (KOM(2005) 579, konečné znenie).

2.10 Návrh rozširuje spoločné pravidlá na akúkoľvek letovú prevádzku a certifikačné požiadavky na všetkých komerčných operátorov. Potvrdenia budú vydávané členskými štátmi (NOBL) alebo v prípadoch, kde na tento účel bude kompetentná EASA, ktorá zároveň môže v prípade potreby stanoviť výkonné usmernenia.

2.11 V oblasti nekomerčnej prevádzky budú pravidlá závisieť od zložitosti lietadla, avšak v týchto prípadoch sa nebudú vydávať potvrdenia. Ak takýto druh prevádzky bude vykonávaný zložitými lietadlami, prevádzkovatelia budú musieť podať prehlásenie, že dodržia základné požiadavky týkajúce sa leteckej prevádzky.

2.12 Navrhované nariadenie bude od väčšiny pilotov, ktorý vykonávajú svoju prácu v Spoločenstve vyžadovať, aby boli držiteľmi preukazu vydaného na základe spoločných požiadaviek. Organizácie, personál a zariadenia, ktoré sa využívajú pri výcviku, budú musieť taktiež podstúpiť certifikáciu na základe spoločných pravidiel. EASA bude vykonávať normalizačné inšpekcie u NOLB, ktoré sú zodpovedné za dozor nad dodržiavaním týchto pravidiel. Samotná EASA bude vydávať potvrdenia organizáciám a zariadeniam so sídlom v tretích krajinách.

2.13 Za účelom zabezpečenia dostatočnej ochrany, návrh ráta taktiež s uplatňovaním spoločných prevádzkových pravidiel pre lietadlá tretích krajín, ktoré sú prevádzkované v Spoločenstve. Komerční operátori z tretích krajín, ktorí prevádzkujú lety do Spoločenstva, budú musieť byť držiteľmi potvrdenia.

2.14 Návrh taktiež predpokladá niektoré zmeny v riadení agentúry, najmä čo sa týka práce jej správnej rady.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Letectvo v Európe potrebuje jediný regulačný orgán pre všetky zložky hodnotového reťazca leteckej dopravy. Je potrebné zaisťovať konzistentný a koherentný prístup k bezpečnostným predpisom na spoločnom trhu v oblasti letectva. Je možné dosiahnuť vyššiu účinnosť a bezpečnosť tým, že všetky činnosti spojené s určovaním bezpečnostných pravidiel vykonával jediný úrad, pretože neexistujú jasné hranice medzi rôznymi aspektmi regulovania bezpečnosti. EHSV preto plne podporuje rozšírenie pôsobnosti nariadenia (ES) č. 1592/2002 na leteckú prevádzku, na certifikáciu palubného personálu a lietadlá tretích krajín.

⁽¹⁾ Pozri stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady z 15. júla 2002 o spoločných pravidlách v oblasti civilného letectva a zriadení Európskej agentúry pre bezpečnosť letectva. Spravodajcom bol pán Von Schwerin (Úradný vestník ES C 221, 7.8.2001, s. 38-44).

3.2 Existuje potreba zaručiť bezpečnosť lietadiel tretích krajín, ktoré lietajú do Spoločenstva. Taktiež je potrebné vytvoriť spravodlivé konkurenčné prostredie v porovnaní s inými svetovými oblasťami, kde sú uplatňované podobné požiadavky na letecké spoločnosti z EÚ lietajúce do týchto krajín (najmä USA). Tieto krajiny využívajú takéto požiadavky, aby získali konkurenčné výhody pre ich vlastné letecké spoločnosti na úkor leteckých spoločností z EÚ. V kontexte dodatočných potvrdení pre komerčných operátorov tretích krajín by však Spoločenstvo malo mať možnosť podpísať bilaterálne dohody s tretími krajinami o vzájomnom uznávaní relevantných potvrdení s cieľom vyhnúť sa zafaženiu medzinárodných leteckých spoločností príliš veľkým množstvom dodatočných potvrdení. EHSV sa preto nazdáva, že je potrebné podniknúť také kroky, ktoré by viedli všetky členské štáty ICAO k plneniu svojich povinností, čo by nahradilo potrebu vydávania dodatočných potvrdení.

3.3 Európska agentúra pre bezpečnosť letectva (EASA) potrebuje získať požadované zdroje verejného financovania z EÚ, aby mohla splniť svoje dodatočné úlohy v oblasti bezpečnosti. Osobitne je potrebné dostatočne vykonávať normalizačné inšpekcie všetkých národných úradov pre bezpečnosť civilného letectva (NOBL), ktoré sa nachádzajú v Spoločenstve, vykonávať analýzy bezpečnosti a zaručiť konkurencieschopnosť Európy s ostatnými svetovými oblasťami. Z tohto dôvodu a s cieľom zabezpečiť vysokú úroveň leteckej bezpečnosti je potrebné, aby EASA disponovala väčším množstvom prostriedkov pre tieto úlohy. Uvedené si vyžiada viac prostriedkov z fondov Spoločenstva, ako sa v súčasnosti predpokladá.

3.4 Zabezpečenie zdrojov a personálu EASA si vyžaduje postupné zníženie počtu pracovníkov v NOBL s cieľom dosiahnuť ciele efektívnosti nákladov. V opačnom prípade priemysel a letecké spoločnosti v EÚ by museli znášať vyššie náklady. Zabezpečenie zdrojov na úrovni EÚ prináša so sebou potenciálnu úsporu v nákladoch, a to nielen pre dané odvetvie, ale aj pre národné vlády. Avšak zároveň je potrebné vypracovať plán na vypracovanie budúcich úloh pre NOBL a ich personálu. S touto záležitosťou sa však Komisia nezaoberala.

3.5 Je nevyhnutné, aby pozastavený proces zmeny a doplnenia nariadenia č. 3922/91 (EU-OPS-1) bol analyzovaný podľa bezpečnostných a harmonizačných cieľov a aby sa vykonávali predpisy pre leteckú prevádzku ďalej rozvíjali v súlade s jednotným a koherentným prístupom k bezpečnostným opatreniam a na základe jednoznačných vedeckých alebo bezpečnostných údajov.

3.6 Je zásadne významné zabezpečiť hladký prechod zo súčasných národných systémov (založených na pravidlách JAR – OPS-1) a obmedziť zmeny existujúcich pravidiel pri procese na ich prispôbenie právu Spoločenstva a novej štruktúre EASA.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Definícia komerčnej prevádzky (čl. 1) by mala zahŕňať podnikových prevádzkovateľov a lety uskutočňované spoluvlastníkmi lietadla. Obzvlášť od nich by sa malo požadovať preukázanie schopností a mali by sa na nich vzťahovať rovnaké prevádzkové pravidlá. Všetkým cestujúcim v EÚ by mala byť poskytnutá rovnaká úroveň ochrany bezpečnosti. Ďalším dôvodom je, že takéto prevádzkovanie často zahŕňa lety zložitých motorových typov lietadiel (Boeing 737, Airbus 319) v rovnakej triede vzdušného priestoru ako komerčná prevádzka, takže z bezpečnostných dôvodov je veľmi dôležité, aby podliehal rovnakým pravidlám ako komerčná prevádzka.

4.2 Prebiehajúca úprava nariadenia č. 3922/91 (EU-OPS-1) účinne harmonizuje požiadavky na školenie v oblasti bezpečnosti pre letový personál, ale nezaobera sa vystavovaním potvrdenia. Niektoré členské štáty vydávajú takéto potvrdenie, ale iné nevidia potrebu pre takýto krok. EASA teda musí overiť, či by táto chýbajúca harmonizácia v podmienkach vykonávania funkcií palubnej posádky mohla ohroziť bezpečnosť cestujúcich.

4.3 V súvislosti s prebiehajúcou úpravou nariadenia č. 3922/91 (podčasť Q EU-OPS-1) je veľmi dôležité, aby schéma obmedzení letového času podliehala vedeckému a lekárske mu vyhodnoteniu agentúry EASA v súlade s ustanoveniami, ktoré by mali byť definované v úprave nariadenia EU-OPS-1 (úprava č. 3922/91) pre prípad akéhokoľvek ohrozenia bezpečnosti, ktoré EASA odhalí v priebehu svojej budúcej kontrolnej činnosti.

4.4 Čo sa týka správnej rady EASA (čl. 25) a plánovanej výkonnej rady EASA (čl. 28), považuje sa za nutné predísť preťaženiu agentúry existenciou nadmerného počtu správnych orgánov. Pokiaľ bude založená výkonná rada, mala by sa potom správna redukovať na výročné alebo dvojročné zhromaždenie. V tejto súvislosti je taktiež potrebné predísť situácii, kedy by zástupcovia národných úradov pre bezpečnosť letectva boli menovaní do tejto rady, čo by mohlo viesť ku konfliktom záujmov vzhľadom ku skutočnosti, že národné úrady sú taktiež závislé na výnosoch z tohto odvetvia a nemuseli by teda podporovať účinnejší systém EASA.

4.5 Návrh menovať štyroch zástupcov poradnej rady zúčastnených strán EASA do jej správnej rady (a výkonnej rady) je logickým dôsledkom skutočnosti, že úlohou EASA je služba leteckému odvetviu, ktoré cestou príspevkov a poplatkov hradí hlavnú časť príjmov rozpočtu EASA. Vzhľadom k veľkému podielu príspevkov odvetvia na príjmoch rozpočtu EASA by však bolo logické im poskytnúť rovnaké hlasovacie práva pre záležitosti týkajúce sa všeobecnej prevádzky fungovania agentúry, ako aj strategických otázok spojených s agentúrou.

4.6 Je zrejmé, že zmeny v menovaní výkonného riaditeľa a riaditeľov (čl. 30 písm. b ods. 4) sú výsledkom všeobecných zmien týkajúcich sa všetkých agentúr EÚ. I tak je potrebné vzhľadom k tak vysokej kvalifikácii agentúry ako EASA tento návrh prehodnotiť, pretože by bránil úspešným kandidátom vykonávať funkciu dlhšie ako dva krát päť rokov. Toto by mohlo viesť k nežiadúcim dôsledkom, a to že by EASA nebola schopná nájsť tých najvhodnejších kandidátov.

4.7 Zdá sa, že základná požiadavka na teoretickú výučbu (ods. 1.i.1 prílohy III) zabúda na používanie CD-ROM pri teoretickej výučbe, napriek tomu, že je to už úspešne overená štandardná metóda prípravy pracovníkov v leteckom odvetví. Tento odsek by mal byť preformulovaný takto: „1.i.1 Teoretická výučba – Teoretická výučba musí byť poskytovaná alebo pripravovaná zodpovedným spôsobom kvalifikovanými inštruktormi“.

4.8 Základná požiadavka na letovú prevádzku a sedadlá (ods. 3.a.3 prílohy IV) by mala byť upravená takto: „Pri zohľadnení typu lietadla musí kapitán pri vzlete a pristávaní, počas rolovania a kedykoľvek to považuje za nutné v záujme bezpečnosti zaistiť, aby každý z cestujúcich bol riadne usadený a zabezpečený“. Dôvodom pre túto úpravu je bezpečnostné pravidlo, ktoré umožňuje deťom (mladším ako dva roky) sedieť v lone a zakazuje (z bezpečnostných dôvodov) umiestnenie dieťaťa v lôžku počas vzletu, pristávania a rolovania (lôžko je možné použiť len počas letu v záujme pohodlia dieťaťa).

4.9 Zdá sa, že základné požiadavky na počet a zloženie posádky (bod 7 písm. a prílohy IV) spojili počet a zloženie letového personálu s počtom a zložením personálu starajúceho sa o cestujúcich. Početnosť a zloženie letového personálu už bola prerokovávaná inde, pretože súvisí s osvedčením lietadla (obmedzenia v letovej príručke lietadla pozri bod 4 písm. a) a pravidiel obmedzenia doby letu (pozri článok 15 písm. b

ods. 3). Pre personál starajúci sa o cestujúcich sú pri stanovení minimálneho počtu hlavným hľadiskom bezpečnostné pravidlá ako napr. JAR-OPS 1990.

4.10 Návrh zaoberajúci sa bezpečnostnými programami (bod 8d(iv) prílohy IV) vzťahujúce sa na ochranu elektronických a počítačových systémov proti zámernému rušeniu a poškodzovaniu by mal byť zrušený, pretože prevádzkovatelia leteckej dopravy by ho neboli schopní dodržiavať. Táto otázka je záležitosťou osvedčenia lietadla a systému (prevádzkovatelia leteckej dopravy by mali byť zodpovední iba vo veci neúmyselného rušenia, ktoré sa už rieši bezpečnostným poučením, nie je však bezpečnostnou otázkou).

4.11 Návrh predpokladá iba dvadsať doplnkových pracovných miest v EASA (pozri strana 55, ľudské zdroje, celkový počet) na spracovanie rozšírenej pôsobnosti (toto číslo je treba porovnať s približne 200 osobami momentálne zamestnanými národnými úradmi pre bezpečnosť letectva EÚ, ktorí sa zaoberajú vypracovaním pravidiel v oblasti prevádzky a certifikácie letového personálu. Okrem toho v súčasnom národnom systéme koordinovanom Združenými leteckými úradmi, Joint Aviation Authorities (JAA), poskytuje významnú podporu pri návrhoch nových pravidiel letecké odvetvie, čo v rámci systému EASA nie je možné. S istotou nebude agentúra EASA týchto dvadsať miest celkom postačovať na to, aby mohla plniť svoje dodatočné úlohy. To by mohlo vyústiť do ďalších odkladov významných činností EASA v oblasti stanovenia pravidiel (ako sa už stalo v iných oblastiach), čo by mohlo ohroziť bezpečnosť a mohlo poškodiť konkurencieschopnosť priemyslu EÚ. Taktiež pri normalizačných inšpekciách EASA v národných úradoch pre bezpečnosť letectva členských štátov EÚ je v nových oblastiach pôsobnosti potreba zaistiť oveľa väčšie zdroje, ak má byť zaistená jednotná úroveň bezpečnostného dohľadu.

V Bruseli, 21. apríla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND